

Protokoll

KIRKEMØTET

2000

Trondheim, 13. - 18. november

Det 17. Kirkemøtet i Den norske kirke
ble holdt i Trondheim
fra mandag 13. november til lørdag 18. november 2000.

Møtets forhandlinger fant sted i Erkebispegården.

Protokoll Kirkemøtet 2000

© Kirkerådet, Den norske kirke 2001

Opplag: 300

Bestilles fra:
Kirkerådets materiellekspedisjon
Postboks 5913 Majorstua
0308 OSLO
Tlf. 22 93 27 50
Faks 22 93 28 28
E-post: materiell@kirken.no

Innhold

ÅPNING AV KIRKEMØTET 2000	5
<i>Åpningsgudstjenesten</i>	5
<i>Hovedforedraget</i>	5
<i>Lederens tale og generaldebatten</i>	5
<i>Statsrådets tale</i>	5
KONSTITUERING	7
<i>Valg av dirigentskap</i>	7
<i>Valg av tellekorps</i>	7
<i>Fordeling av nye medlemmer i komitéene</i>	7
<i>Valg av komitéledere</i>	7
<i>Protokollkomitéen – supplerende valg</i>	8
<i>Valgkomitéen – supplerende valg</i>	8
<i>Innkallingen</i>	8
<i>Sakslisten</i>	8
SAKSLISTE	9
KOMITÉINNSTILLINGER OG PLENUMSVEDTAK	11
<i>Sak KM 1/00 Innstilling fra Protokollkomitéen</i>	11
<i>Sak KM 2/00 Valg og oppnevninger</i>	13
<i>Sak KM 3/00 Årsmelding for de sentralkirkelige råd 1999</i>	17
<i>Sak KM 4/00 Statsbudsjettet 2001 og 2002</i>	23
<i>Sak KM 5/00 Tidfesting av Kyrkjemøtet 2002</i>	27
<i>Sak KM 6/00 Særskilde preiketekstar – tekstval 2002/2003 og delegering</i>	29
<i>Sak KM 7/00 Orienteringssaker</i>	33
<i>Sak KM 8/00 Stortingsmelding om kirkens økonomi</i>	35
<i>Sak KM 9/00 Revisjon av retningslinjer for Opplysningsvesenets fond</i>	37
<i>Sak KM 10/00 Revisjon av regler for valg av menighetsråd</i>	47
<i>Sak KM 11/00 Revisjon av regler for valg av bispedømmeråd</i>	79
<i>Sak KM 12/00 Samarbeidsråd for menighet og misjon – evaluering og videreføring</i>	89
<i>Sak KM 13/00 Etisk handel i Norge – Den norske kirkes ansvar</i>	94
<i>Sak KM 14/00 Kirkens Familievern</i>	101
<i>Sak KM 15/00 Kirke/stat-utvalget Generelt — Delrapporter</i>	107
<i>Sak KM 16/00 Endring i regler om nominasjon og utnevning av biskop</i>	112

DELTAKERE PÅ KIRKEMØTET 2000	125
<i>Medlemmer</i>	125
<i>Fakultetene</i>	127
<i>Sekretariatet</i>	127
<i>Gjester ved åpningen av Kirkemøtet 2000</i>	128
<i>Komitéenes sammensetning</i>	129
ØVRIGE PROGRAMINNSLAG	131
<i>Morgensamlingene</i>	131
<i>Avslutningsgudstjenesten</i>	131
TALER, FOREDRAG OG HILSENER	133
<i>Hilsningstelegram HM Kongen</i>	133
<i>Hilsen til de lutherske kirker i Midt-Østen</i>	133
<i>Kirkerådsleder Gunvor Kongsviks tale</i>	134
<i>Hovedforedrag ved Odd Bondevik</i>	143
<i>Statsråd Trond Giskes tale</i>	149

ÅPNING AV KIRKEMØTET 2000

Åpningsgudstjenesten

Kirkemøtet 2000 ble åpnet med gudstjeneste i Nidarosdomen 13. november kl 1300. Biskop Finn Wagle forrettet og holdt talen. Kantor var Oddbjørn Sæbø.

Hovedforedraget

Biskop Odd Bondevik holdt hovedforedraget under åpningsmøtet mandag 13. november kl 14.30 i Øysteinsalen i Erkebispegården med tema: "I Jesu Kristi tjeneste. Ansvar og medvandring". Talen er gjengitt på side 143 ff.

Disse hadde ordet

Lise Vislie, Olav Skjevesland, Trond Skard Dokka, Jens Olav Mæland, Ola Steinholt, Berit Helgøy Kloster, Hans Nic. Nilsen, Thor Egil Abrahamsen, Edvard Grimstad, Ole Chr. Kvarme, Ernst Baasland, Thor Strandenæs, Ester Walgermo.

Lederens tale og generaldebatten

Kirkerådets leder Gunvor Kongsvik holdt sin tale mandag 13. november kl 1930. Talen er gjengitt på side 134 ff. Generaldebatten fant sted umiddelbart etter talen.

Disse hadde ordet

3 min. taletid: Trond Skard Dokka, Ola Smeplass, Lars Østnor, Berit Helgøy Kloster, Tore Kopperud, Arne Dag Kvamsøe, Johan Ermland Rein, Ann-Mari Aas, Elena Viviana Eika, Rolf Dyrhol, Arne Grønningsæter, Benedicte Aschjem, Alf Rolin, Gunnleik Seierstad, Alex Norbakken, Einy Rendal Elgsæther, Klaus Iversen, Anne Louise Tveter, Thor Strandenæs, Gunnar Stålsett, Ole Chr. Kvarme, Odd Bondevik, Jorunn Kapstad, Laila Riksaasen Dahl, Jens Olav Mæland, Per Halstein Nielsen, Olav Skjevesland, Sigurd Osberg, Thor Egil Abrahamsen, Ole D. Hagesæther, Edvard Grimstad, Gunvor Kongsvik.

Statsrådets tale

Statsråd Trond Giske talte til Kirkemøtet tirsdag 14. november kl 0900. Talen er gjengitt på side 149 ff.

Disse hadde ordet

3 min. taletid: Oddmund Brundtland, Kjell Aarseth, Odd Bondevik, Berit Helgøy Kloster, Ernst Baasland, Tore Kopperud, Finn Wagle, Otto Strand, Arne Grønningsæter, Ingmar Areklett, Ola Smeplass, Gunnar Stålsett, Gunvor Kongsvik, Tormod Engelsviken, Laila Riksaasen Dahl, Sigurd Osberg, Gunnleik Seierstad.

KONSTITUERING

Kirkemøtet 2000 ble konstituert under åpningsmøtet mandag 13. november kl 1430.
Kirkerådets leder, Gunvor Kongsvik, ledet åpningsmøtet fram til dirigentskapet var valgt.

Valg av dirigentskap

Ved skriftlig avstemning ble følgende enstemmig valgt som dirigenter:

- Torgils Aurdal, Sør-Hålogaland
Personlig varadirigent: Per Halstein Nielsen, Nidaros
- Ole Martin Norderhaug (hoveddirigent), Hamar
Personlig varadirigent: Ola Smeplass, Sør-Hålogaland
- Kari Sørheim, Bjørgvin
Personlig varadirigent: Bente Skipenes Østrem, Nord-Hålogaland

Valg av tellekorps

Kirkemøtet ga sin tilslutning til følgende forslag til tellekorps:

- Berit Nyborg (leder)
- Kirsten Somby Boine
- Gunn Heidi Dybdahl
- Mathias Pettersen
- Tore Laugerud

Fordeling av nye medlemmer i komitéene

Kirkemøtet ga sin tilslutning til forslaget om følgende fordeling i de enkelte komitéene:

- Jørn Fevang Komité D
- Siren Eriksen Komité C

Valg av komitéledere

Kirkemøtet ga sin tilslutning til følgende forslag på komitéledere:

- Komité A: Jens Damsgaard
- Komité B: Oddmund Brundtland
- Komité C: Liv Gautestad

- Komité D: Klaus Iversen
- Komité E: Per L. Kjos
- Komité F: Jorunn Kapstad

Protokollkomitéen – supplerende valg

Kirkemøtet valgte Alf Rolin, Borg, som nytt medlem i Protokollkomiteen, med Siren Eriksen, Tunsberg, som varamedlem.

Valgkomitéen – supplerende valg

Kirkemøtet valgte Ida Merete Natrud, Borg, som nytt varamedlem i valgkomitéen.

Innkallingen

Innkallingen til Kirkemøtet 2000 med vedlagte saksdokumenter var sendt til deltakerne til forskriftsmessig tid.

Kirkemøtet hadde ingen merknader til innkallingen.

Sakslisten

Kirkerådets forslag til saksliste inneholdt 16 saker.

Ad KM-sak 8/00: ”Stortingsmelding om kirkens økonomi”: Meldingen er ennå ikke ferdig og kan derfor ikke behandles.

Kirkemøtet ba komité E utarbeide en beklagelse over at Stortingsmeldingen ennå ikke er ferdig (se sak KM 8/00).

Egil Brende fremmet forslag til ny sak på sakslisten: ”Den norske kirke og taterne”. Dirigentskapet foreslo at komité B skulle utarbeide en innstilling om denne saken under KM-sak 3/00: ”Årsmelding for de sentralkirkelige råd 1999”, noe Egil Brende og Kirkemøtet for øvrig ga sin tilslutning til.

Jorunn Kapstad foreslo at Kirkemøtet skulle sende en hilsen til Den lutherske kirke i Midtøsten. Dirigentskapet foreslo at komité F skulle utarbeide en hilsen og legge fram for Kirkemøtet. Kirkemøtet ga sin tilslutning til dette.

Kirkemøtet sluttet seg til Kirkerådets forslag til saksliste og til forslaget til fordeling av saker på komitéene.

SAKSLISTE

- Sak KM 1/00: Innstilling fra Protokollkomitéen
- Sak KM 2/00: Valg og oppnevninger
- Valg av dirigentskap
 - Valg av tellekorps
 - Fordeling av nye medlemmer i komitéene
 - Valg av komitéledere
 - Valg av leder i Kirkerådet 2001 - 2002
 - Valg av leder i Mellomkirkelig råd 2001 - 2002
 - Valg av leder i Samisk kirkeråd 2001 - 2002
 - Protokollkomitéen – supplerende valg
 - Valgkomitéen – supplerende valg
 - Kirkerådet – supplerende valg
 - Mellomkirkelig råd – supplerende valg
 - Kirkens Nødhjelps representantskap 2001-2003
- Sak KM 3/00: Årsmelding for de sentralkirkelige råd 1999
- Sak KM 4/00: Statsbudsjettet 2001 og 2002
- Sak KM 5/00: Tidfesting av Kyrkjemøtet 2002
- Sak KM 6/00: Særskilde preiketekstar 2002 og 2003 - tekstval og delegering
- Sak KM 7/00: Orienteringssaker:
- Bispemøtet 2000
 - Melding om bispedømmerådernes tilsettinger 1.7.99-30.6.00
 - Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet – årsmelding 1999
 - Døvekirken – årsmelding 1999
- Sak KM 8/00: Stortingsmelding om kirkens økonomi
- Sak KM 9/00: Revisjon av retningslinjer for Opplysningsvesenets fond
- Sak KM 10/00: Revisjon av regler for valg av menighetsråd
- Sak KM 11/00: Revisjon av regler for valg av bispedømmeråd
- Sak KM 12/00: Samarbeidsråd for Menighet og Misjon - evaluering og videreføring
- Sak KM 13/00: Etisk handel i Norge – Den norske kirkes ansvar
- Sak KM 14/00: Kirkens Familievern
- Sak KM 15/00: Kirke/stat-utvalget
- Generelt
 - Delrapporter
- Sak KM 16/00: Endring i regler om nominasjon og tilsetting av biskop

KOMITÉINNSTILLINGER OG PLE- NUMSVEDTAK

Sak KM 1/00 Innstilling fra Protokollkomitéen

Saksdokumenter

Dokument 1.2: Innstilling fra Protokollkomitéen

Innstilling fra Protokollkomitéen

Protokollkomitéen har hatt ett møte og telefonkontakt.

Medlemmene i Protokollkomitéen har gjennomgått vedtaksprotokollen fra Kirkemøtet 1999 før utsendelse.

Protokollkomitéen har før Kirkemøtet 2000 kontrollert oppfølgingen av vedtakene fra Kirkemøtet 1999. Komitéen har tatt utgangspunkt i protokollene fra Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd og opplysninger fra de sentralkirkelige råds sekretariat.

På dette grunnlag finner Protokollkomitéen at de tre rådene har fulgt opp Kirkemøtets vedtak på en tilfredsstillende måte.

Sekretariatet har gjennom sine arbeidsrutiner gitt Protokollkomitéen gode arbeidsvilkår.

Protokollkomitéen ønsker å kommentere at møter i Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd i 2000 ble avlyst av økonomiske grunner. Med den lave møtefrekvensen rådene har, ser Protokollkomitéen med bekymring på at møter ikke gjennomføres.

Plenumsbehandling

Dirigent: Kari Sørheim
Saksordfører: Else Marie Olasveen

Disse hadde ordet

Else Marie Olasveen.

Kirkemøtets vedtak

Innstillingen fra Protokollkomitéen tas til etterretning.

Vedtaket var enstemmig.

Sak KM 2/00 Valg og oppnevninger

Valg av leder i Kirkerådet 2001-2002

Saksdokumenter

Dokument 2.5: Saksorientering
Dokument 2.13: Valg og oppnevninger

Innstilling fra Valgkomitéen

Kandidat til leder av Kirkerådet for perioden 2001 - 2002:
Gunvor Kongsvik

Valg av leder i Mellomkirkelig råd 2001-2002

Saksdokumenter

Dokument 2.6: Saksorientering
Dokument 2.13: Valg og oppnevninger

Innstilling fra Valgkomitéen

Kandidat til leder av Mellomkirkelig råd for perioden 2001 - 2002:
Tormod Engelsviken

Valg av leder i Samisk kirkeråd 2001 - 2002

Saksdokumenter

Dokument 2.7: Saksorientering
Dokument 2.13: Valg og oppnevninger

Innstilling fra Valgkomitéen

Kandidat til leder av Samisk kirkeråd for perioden 2001 - 2002:
Ole Mathis Hetta

Kirkerådet – supplerende valg

Saksdokumenter

Dokument 2.10: Saksorientering
Dokument 2.13: Valg og oppnevninger

Innstilling fra Valgkomitéen

Kjell Dalmo foreslås som varamedlem i Kirkerådet fra Sør-Hålogaland bispedømmeråd for resten av inneværende periode.

Mellomkirkelig råd – supplerende valg

Saksdokumenter

Dokument 2.11: Saksorientering
Dokument 2.13: Valg og oppnevninger

Innstilling fra Valgkomitéen

Knut Yngvar Sønstegaard foreslås som medlem i Mellomkirkelig råd fra Hamar bispedømme for resten av inneværende periode.

Kirkens Nødhjelps representantskap 2001 - 2003

Saksdokumenter

Dokument 2.12: Saksorientering
Dokument 2.13: Valg og oppnevninger

Innstilling fra Valgkomitéen

Følgende foreslås som medlemmer med personlige varamedlemmer i Kirkens Nødhjelps representantskap for perioden 2001 - 2003:

Medlemmer:

Sissel Hodne Steen (gjenvalg)
Gunvor Kongsvik (gjenvalg)
Åge Petter Christiansen (gjenvalg)
Berit Wenaas (gjenvalg)
Øystein Gjerdrum (gjenvalg)
Lene Hopland Bergset (ny – ungdom)

Personlige varamedlemmer:

Arne Kjell Raustøl (gjenvalg)
Brita Kringstad (gjenvalg)
Børre Arnøy (ny)
Kari Skavoll (ny)
Synnøve Brevik (ny)
Jostein Hole Kobbeltvedt (ny - ungdom)

Plenumsbehandling

Dirigent: Torgils Aurdal
Saksordfører: Caspar Thomassen

Disse hadde ordet

Caspar Thomassen, Gunnar Stålsett

Kirkemøtets vedtak – valgresultat

Leder i Kirkerådet 2001-2002

Gunvor Kongsvik ble med 78 stemmer valgt til leder i Kirkerådet for perioden 2001 – 2002. Fire stemte blankt. 82 stemmeberettigede.

Leder i Mellomkirkelig råd 2001 - 2002

Tormod Engelsen ble med 80 stemmer valgt til leder i Mellomkirkelig råd for perioden 2001 – 2002.

To stemte blankt. 82 stemmeberettigede.

Leder i Samisk kirkeråd 2001 - 2002

Ole Mathis Hetta ble med 80 stemmer valgt til leder i Samisk kirkeråd for perioden 2001 – 2002.

To stemte blankt. 82 stemmeberettigede.

Kirkerådet – supplerende valg

Kjell Dalmo ble enstemmig valgt som varamedlem i Kirkerådet fra Sør-Hålogaland bispedømmeråd for resten av inneværende periode.

82 stemmeberettigede.

Mellomkirkelig råd – supplerende valg

Knut Yngvar Sønstegaard ble med 81 stemmer valgt som medlem i Mellomkirkelig råd fra Hamar bispedømme for resten av inneværende periode.

82 stemmeberettigede. En blank stemme.

Kirkens Nødhjelps representantskap 2001 - 2003

Følgende ble enstemmig valgt som medlemmer med personlige varamedlemmer i Kirkens Nødhjelps representantskap for perioden 2001 - 2003:

Medlemmer:

Sissel Hodne Steen (gjenvalg)

Personlige varamedlemmer:

Arne Kjell Raustøl (gjenvalg)

Gunvor Kongsvik (gjenvalg)
Åge Petter Christiansen (gjenvalg)
Berit Wenaas (gjenvalg)
Øystein Gjerdrum (gjenvalg)
Lene Hopland Bergset (ny – ungdom)

Brita Kringstad (gjenvalg)
Børre Arnøy (ny)
Kari Skavoll (ny)
Synnøve Brevik (ny)
Jostein Hole Kobbeltvedt (ny - ungdom)

82 stemmeberettigede.

Sak KM 3/00 Årsmelding for de sentralkirkelige råd 1999

Saksdokumenter

Dokument 3.1	Saksorientering
Dokument 3.2	Årsmelding for de sentralkirkelige råd
Dokument 3.3	Årsmelding for de sentralkirkelige råd 1999

Innstilling fra komité B

Saksorientering

Årsmeldingen er i samsvar med komitémerknader fra Kirkemøtet 1995 lagt opp som en samredigert melding for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd.

Komitéen som på Kirkemøtet 1997 hadde den samredigerte melding for 1996 til behandling, avga følgende generelle kommentar:

Komitéen konstaterer at oppsettet med en samredigering av de tre rådernes virksomhet fungerer i henhold til de intensjoner som lå til grunn da denne sammenstilling ble bestemt. Meldingen bidrar i sin form til en god oversikt over den samlede virksomhet – og det arbeid som er utført av det enkelte råd.

Komitéen på Kirkemøtet 1999 fremholdt bl.a.:

Det dokumentet som er sendt ut til Kirkemøtets delegater er et for omfattende dokument. Levennligheten er fortsatt et problem. På denne bakgrunn spør komitéen om det omfanget årsmeldingen her presenteres i, er det beste. Faktadelen bør vurderes lagt inn som et vedlegg, eventuelt utelates helt.

Komitéen bemerker også at meldingen har for få vurderinger og blir for lite problematiserende.

Det er forsøkt å ta hensyn til Kirkemøtets merknader i den melding som legges frem for Kirkemøtet i 2000.

I "Helhetsvurdering av de sentralkirkelige rådets virksomhet 1999" er tilstandsvurderingen forsøkt innarbeidet fortløpende. En har videre bestrebet seg på å få inn vurderinger og kritiske merknader.

Den tidligere faktadelen av meldingen, som har vært en slags "utkvittering" av vedtatt årsplan, legges ikke frem for Kirkemøtet. Det er Kirkerådet som vedtar den samlede årsplan, og for ettertiden vil dette dokument kun legges frem for rådene i deres februarmøter til orientering.

Tidligere er det utarbeidet en melding for perioden januar -- september. Dette er en ufullstendig del av det dokument som neste år legges frem som faktadel. Meldingen legges først frem på Kirkemøtet, noe møtet gjentatte ganger har beklaget. Av tidsmessige årsaker lar det seg ikke gjøre å sende ut en melding før Kirkemøtet, som skal omfatte også september måned. Dette dokumentet utgår fra meldingen.

Årsmeldingen for 1999 har følgende hoveddisposisjon:

- I Helhetsvurdering av de sentralkirkelige råds virksomhet 1999
- II Opplysningsvesenets fond - Rapport og regnskap 1999
 - Rapport fra satsingsområdet "Kirkens arbeid blant mennesker med psykisk utviklingshemming".
- III Kirkemøtet 1999
- IV Vedlegg
 - Strategidokument for Den norske kirke 1999 - 2002
 - Rådenes sammensetning
 - Nemnder og utvalg
 - Sekretariat
 - Representasjon i styrer, råd og utvalg
 - Utgivelser/rundskriv
 - Uttalelser
 - Rapporter
 - Årsmelding for Kirkens U-landsinformasjon
- V Liste over kirkelige forkortelser

Komitéens merknader

Komitéen vil rette en hjertelig takk til de ansatte i de sentralkirkelige råd for det store arbeid som er nedlagt innenfor knappe personellmessige og økonomiske rammer.

Generelle kommentarer

Komitéen noterer med tilfredshet de grep som er gjort for å imøtekomme Kirkemøtet 1999 sine merknader om årsmeldingens omfang, form og struktur. Gjennom å legge inn store deler av faktastoffet som vedlegg, er meldingen redusert i omfang og fremtrer nå med god lesbarhet. Ved å endre meldingens struktur er strategidokumentet brakt nærmere årsmeldingen. Komitéen noterer også at meldingen har fått en mindre beskrivende karakter enn tidligere. Disse grep har bidratt både til å forenkle og tydeliggjøre årsmeldingen.

Komitéen vil allikevel påpeke at det fremdeles bør være et mål å gi årsmeldingen en mer kritisk og vurderende form. Flere av enkeltkommentarene som gis i det følgende relaterer seg til dette som en overordnet utfordring. Strategidokumentets karakter gjør at forholdet mellom strategidokumentet og årsmeldingen fremdeles oppleves som vanskelig. Komitéen vil derfor uttrykke nødvendigheten av at det arbeides videre med å skape et samlet strategidokument for Den norske kirke slik det er planlagt.

Kommentarer til enkeltdeler i årsmeldingen:

Innledningen. Komitéen merker seg påpekningen av at tunge forvaltningsmessige oppgaver og utredninger gjør at "Kirkerådet makter i stadig mindre grad å være et organ som igangsetter eller initierer forsøks- og utviklingsvirksomhet i våre menigheter" (s. 5 – denne og de følgende henvisninger gjelder pagineringen *øverst på sidene*). Komitéen beklager denne utviklingen i lys av menighetenes behov.

Kirkens økonomi. Komitéen ønsker å understreke at kommunens utgiftsforpliktelser i henhold til kirkeloven ikke på noen måte er tilpasset de utfordringer kirken står overfor. Det krever en tilføring av midler i størrelsesorden 5 mill. kroner for at Kirkerådets budsjett skal komme i balanse i 2001. (s. 6) Komitéen vil uttrykke tilfredshet med at midlene fra OVF til sentrale, regionale og lokale tiltak i hovedsak ble benyttet til prosjekter innenfor Kirkemøtets satsingsområder, særlig *Barn og unge* og *åndelig fornyelse*. Samtidig vil komitéen uttrykke dyp bekymring over at stadig flere søknader omhandler områder som ligger innenfor det offentliges forpliktelse å løse. (s. 7)

Kirkens personell og utdanning. Komitéen vil uttrykke glede over arbeidet med bemanningsplanen for Den norske kirke og har forventinger til oppfølgingsarbeidet av planen. (s. 7). Videre vil komitéen uttrykke bekymring for den svekkelse av katekettjenesten som oppleves gjennom endringen av arbeidsgiveransvaret. Komitéen mener det er for sent å vente til Kirkemøtet 2002 med å vurdere kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for kateketer, og forventer at en slik vurdering skjer allerede på Kirkemøtet 2001 (s. 8).

Kirkelov og kirkeordning. Det har lenge vært et behov for å klargjøre Kirkemøtets myndighet og Kirkemøtets kompetanse i forhold til andre kirkelige organer. Komitéen vil derfor uttrykke glede over at en slik utredning nå kommer. (s. 9) Komitéen mener det har liten verdi å gjengi kirkestatistikk uten nærmere vurdering eller sammenlikning i et tidsperspektiv. (s. 12-13) Komitéen vil påpeke at det fremdeles hefter mangler ved det kirkelige medlemsregisteret, og understreker nødvendigheten av at det tilføres ressurser til dette arbeidet. (s. 14-15)

Gudstjeneste, liturgi og kirkemusikk. Komitéen vil uttrykke glede og tilfredshet med de konkrete resultater som foreligger gjennom Barnesalmeboka, Norsk kantoribok, Gudstjenesteplegg til feiringen av år 2000 og prøvesalmehefte og prøveliturgi for høymessen på nord-samisk. (s. 16-18)

Komitéen vil videre uttrykke forventning til nybrottsarbeidet med økumenisk salmeprosjekt. Komitéen gleder seg over den åpenhet som er innen de kirkemusikalske miljøer til å ta nye uttrykksformer og virkemidler i bruk. Komitéen vil påpeke det misforholdet som råder mellom antall kirkemusikalske stillinger i menighetene og på bispedømmenivå, og finner det påkrevet at det kommer kirkemusikkonsulenter i alle bispedømmene, og at eksisterende stillingsprosenter økes. (s. 16-17)

Ungdom. Komitéen beklager at utfordringene fra konferansen "Kirke uten ungdom – ungdom uten kirke" bare i begrenset grad er fulgt opp. (s. 19) Samtidig registrerer komitéen med glede at feltet er tilført økte personalressurser i år 2000, og at det er etablert en egen nemnd til å følge opp arbeidet. Vi ber Kirkerådet vurdere å gi to representanter fra Ungdommens kirkemøte observatørstatus med talerett i fremtidige kirkemøter.

Undervisning. Komitéen registrerer med tilfredshet det spennende arbeidet som foregår innen dåpsopplæring, herunder konfirmantarbeidet, blant annet i samarbeid med IKO. (s. 20-21) Videreføringen av dette viktige arbeidet imøteses med forventning, ikke minst gjennom oppfølgingen av NOU 2000: 26 "... til et åpent liv i tro og tillit". Komitéen registrerer samtidig at det har skjedd mindre av konkrete tiltak og nyskapende arbeid innen voksenundervisningen (s. 21-22), og ber om at dette feltet vies oppmerksomhet i det videre arbeid. Komitéen ber Kirkerådet vurdere muligheten av å få gitt ut en voksenkatekisme.

Misjonerende menigheter. (s. 23-24) Komitéen vil påpeke viktigheten av at misjon ikke reduseres til et delaspekt ved kirkens liv. Misjon er et sentralt kjennetegn ved det å være kirke. Komitéen vil samtidig uttrykke glede over at samarbeidet mellom kirken og misjonsorganisasjonene innenfor SMM har vært til åpenbar styrke for bispedømmenes misjonsengasjement.

Samisk kirkeliv som del av det øvrige kirkeliv. (s. 25-26) Komitéen gleder seg over den vekst og utvikling som årsmeldingen vitner om. Vi registrerer at den lule-samiske representasjon til bispedømmerådet og til Kirkemøtet ikke fungerer. Komitéen vil påpeke den vanskelige ressursituasjonen i arbeidet med samisk kirkeliv, og understreker viktigheten av å motivere mennesker til å ta den utdannelsen som skal til for å kunne utføre de krevende oppgavene innenfor dette feltet. Komitéen ber om at det blir fremmet en egen melding om ressursituasjonen innen samisk kirkeliv til neste Kirkemøte.

Enhetsarbeid og videreutvikling av økumeniske relasjoner. (s. 27-28) Komitéen vil uttrykke glede over at det økumeniske arbeidet er i jevn fremmarsj. Særlig gleder en seg over den lokaløkumeniske styrking gjennom Jubileum 2000 og opprettelsen av stadig nye vennskapsavtaler på regionalt og lokalt nivå. I dette ligger et økumenisk potensiale som bør videreutvikles. Komitéen gleder seg videre over de betydelige fremskritt som er gjort gjennom felleserklæringen om rettferdiggjørelsen, men konstaterer at det fremdeles er en lang vei å gå i forholdet mellom den katolske og de lutherske kirker.

Kvinnespørsmål og likestilling. Komitéen vil understreke at det økumeniske tiåret "Kirker i solidaritet med kvinner" var ment som igangsetter av en prosess. Komitéen vil påpeke at rapporteringen på dette punktet har lite karakter av årsmelding (s. 32) og etterlyser en klargjøring av hva som har skjedd i 1999 på dette feltet.

Diakoni. (s. 33-34) Etter komitéens mening får ikke det åtte-årige satsingsområdet "Kirkens arbeid blant mennesker med psykisk utviklingshemming" tilstrekkelig oppmerksomhet gjennom den form for rapportering som har skjedd til dette Kirkemøtet. Sett i lys av den betydelige oppmerksomhet Kirkemøtet har viet andre prosjekter føles dette utilfredsstillende. Komitéen ber derfor om at saken tas opp som sak på Kirkemøtet 2001, eventuelt innenfor en videre kontekst som omhandler kirken og de funksjonshemmede.

Komitéen etterlyser en tilbakerapportering på flere områder innenfor feltet diakoni. Strategiplanens formuleringer om vern av ufødt liv er ikke reflektert i årsmeldingen. Komitéen spør om hva som er skjedd på dette punktet.

Kirke-samfunn. (s. 35-36) Komitéen ønsker å understreke viktigheten av at arbeidet med bio- og genteknologi sikres høy kompetanse og ressurser. Komitéen vil videre løfte fram at arbeid for barn og unges oppvekstvilkår må gis økt prioritet i lys av det vi nå lærer om utbredelsen av fattigdom i Norge.

Informasjon og kommunikasjon. (s. 37-38). Komitéen ber Kirkerådet styrke satsingen på internett som kommunikasjonsverktøy. Det er positivt at bispedømmekontorene nå deltar mer aktivt i arbeidet med nettstedet www.kirken.no. Komitéen ber dessuten Kirkerådet vurdere muligheten for et samarbeid med Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet om videre utvikling av kirkens interaktive nettsted www.nettkirken.no. Komitéen vil for øvrig nevne at spørsmålet om kirkelig nærvær på nettet nå reises med tyngde i NOU 2000: 26.

Opplysningsvesenets fond, rapport og regnskap 1998. (s. 41-77) Komitéen registrerer med tilfredshet at menighetene gjennom sine søknader viser et stort engasjement inn mot OVF, og gleder seg over at OVF fungerer som en kilde for å realisere lokale prosjekter, til tross for at tildelingene ofte oppleves som for små. Det er også positivt at OVF-støttede prosjekter og tiltak dekker hele spekteret av kirkens satsingsområder.

Menneskerettigheter, forsoning og rettferdighet. Årsmeldingen (s. 29-31) vitner om at kirken er engasjert på en rekke vitale felt. Komitéen merker seg det arbeidet som er gjort i Samarbeidsråd for tros- og livssynssamfunn. Samarbeidsrådet bør legge til rette for at det som blir gjort på nasjonalt plan også kan komme lokalmenigheter til gode.

Taternes forhold til Den norske kirke

Komitéen vil rette oppmerksomheten særskilt mot årsmeldingens omtale av taternes forhold til Den norske kirke. (s. 29) Mye arbeid er gjort for å løfte fram taternes kultur og formidle deres historie. Komitéen vil særlig fremheve de nylig publiserte rapporter fra "Norges forskningsråds delprogram om romanifolket (taterne)".

Gode erfaringer er knyttet til menneskerettighets søndagen 1999 der mange menigheter gjennom syndsbejelsen ba om tilgivelse for kirkens overtredelser mot taterne. Dette arbeidet bør følges opp, slik at gjensidig respekt og nye relasjoner kan bygges. Komitéen registrerer at Kirkemøtet 1998 sitt oppgjør med kirkens rolle i de overgrep som er blitt begått mot taterne ikke har bidratt etter intensjonen til å lege de sår mange taterne bærer på. En forsoningsprosess krever at overgriperen lar offeret definere hva som er nødvendig for at en reell oppreisning kan finne sted.

Forslag til vedtak

1. På grunnlag av den samredigerte årsmelding 1999 for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd tar Kirkemøtet Kirkerådets melding om virksomheten til orientering med de merknader som har fremkommet i Kirkemøtets behandling og godkjenner meldingen om virksomheten for Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd.
2. I tilknytning til komitéens merknader om "Menneskerettigheter, forsoning og rettferdighet" hvor også Den norske kirkes forhold til taterne er omtalt, vil Kirkemøtet uttale: Kirkemøtet 2000 ber taterne om unnskyldning og tilgivelse for den urett og de overgrep som fra kirkens side er begått mot deres folk.

Plenumsbehandling

Dirigent: Torgils Aurdal
Saksordfører: Lindy Eidem

Disse hadde ordet:

Lindy Eidem, Per Halstein Nielsen, Gunnar Stålsett, Øystein Larsen, Per L. Kjos, Siren Eriksen, Jens Olav Mæland, Otto Strand, Jørn Fevang, Arne Dag Kvamsøe, Lars Østnor, Sigurd Osberg, Ole Chr. Kvarme, Jorunn Øxnevad Lie, Gunvor Kongsvik, Ivar Jarle Eliassen, Ole D. Hagesæther, Einy Rendal Elgsæther, Grete Karin Fiksdal, Bierna Bientie, Astrid Sandsmark, Elena Viviana Eika, Ole Martin Norderhaug.

Endringsforslag

Bierna Bientie:

Tillegg til punkt "Samisk kirkeliv som del av det øvrige kirkeliv", siste setning:

Komitéen ber om at det blir fremmet en egen melding om ressursituasjonen innen samisk kirkeliv til neste Kirkemøte.

Komitéen tar Bierna Bientes forslag inn i sine merknader.

Gunnar Stålsett:

Nytt pkt 3 i vedtaket:

Kirkemøtet ber Kirkerådet utrede muligheten av å starte en kirkelig ukeavis for Den norske kirke.

Komitéen ønsket ikke dette tatt inn - av ressursmessige og økonomiske årsaker.

Kirkemøtets vedtak

På grunnlag av den samredigerte årsmelding 1999 for Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd tar Kirkemøtet Kirkerådets melding om virksomheten til orientering med de merknader som har fremkommet i Kirkemøtets behandling og godkjenner meldingen om virksomheten for Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd.

I tilknytning til komitéens merknader om "Menneskerettigheter, forsoning og rettferdighet" hvor også Den norske kirkes forhold til taterne er omtalt, vil Kirkemøtet uttale:

Kirkemøtet 2000 ber taterne om unnskyldning og tilgivelse for den urett og de overgrep som fra kirkens side er begått mot deres folk.

Kirkemøtet ber Kirkerådet utrede muligheten av å starte en kirkelig ukeavis for Den norske kirke.

Votering

Pkt. 2: Enstemmig vedtatt ved akklamasjon. 81 stemmeberettigede.

Pkt. 1: Enstemmig vedtatt. 80 stemmeberettigede.

Pkt. 3: Vedtatt med 63 mot 17 stemmer.

Sak KM 4/00 Statsbudsjettet 2001 og 2002

Saksdokumenter

Dokument 4.1	Saksorientering med vedlegg
Dokument 4.2	St.prp.nr. 1 (2000-2001) Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
Dokument 4.3	Kommentarer til statsbudsjettet

Innstilling fra komité E

Saksorientering

Regjeringen la 4. oktober fram St.prp.nr. 1 2000-2001 med et samlet forslag til Statsbudsjett for neste år. Kirke-, utdannings- og forskningskomitéen skal den 6. desember legge frem komitéinnstillingen som vil bli behandlet i Stortinget den 12. desember.

Kirkemøtet drøfter Statsbudsjettet hvert år. Kirkemøtet skal ivareta hele Den norske kirkes interesser, og målet for drøftingene har vært

- a) å gi kommentarer til det fremlagte forslag til Statsbudsjett for kommende år
- b) å gi føringer og prioriteringer til det videre arbeidet med Statsbudsjettet for året deretter.

Kirkerådet har jevnlig kontakt med departementet og Stortinget når det gjelder kirkens økonomi. Kirkerådet har sammen med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon og Bispemøtet fått møte Kirke-, utdannings- og forskningskomitéen torsdag 19. oktober for å gi kirkens kommentarer til forslaget til statsbudsjett.

Saksorienteringen til Kirkemøtet beskriver budsjettprofilen for 2001 slik:

- utvidet bruk av Opplysningsvesenets fond
- 35 nye prestestillinger
- nye målformuleringer
- større grad av detaljstyring

Komitéens merknader

Statsbudsjettet for 2001

Komitéen slutter seg til merknadene til Statsbudsjettet som Kirkerådet, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon og Bispemøtet har oversendt Stortinget og vil understreke at disse uttrykker en samlet kirkes reaksjoner på budsjettforslaget.

Komitéen har merket seg at hovedmålsettingen og to av delmålsettingene er endret uten at det har formell dekning i kirkelige vedtak. Prinsipielt finner komitéen dette problematisk, et problem som forsterkes i forbindelse med tildelingsbrevenes målformuleringer. Komitéen forutsetter at en fastholder de målformuleringer som er vedtatt av Kirkemøtet.

Komitéen er glad for forslaget om 35 nye prestestillinger og statsrådets positive engasjement for prestenes arbeidsforhold og for å komme kirkens bemanningsbehov i møte.

Komitéen har merket seg at Regjeringen i sitt budsjettframlegg er villig til å bruke midler til prøveordninger ved menighetsrådsvalg 2001, for å få opp valgdeltakelsen. Komitéen er glad for dette. Komitéen er kjent med at Kirkerådet sammen med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon etter anmodning fra departementet har utarbeidet en omfattende handlingsplan med mange konkrete tiltak for å få opp valgdeltakelsen. Alle tiltakene er kostnadsberegnet. Tiltakene har som mål å øke valgdeltakelsen samt å få økt engasjement og bredde i nominasjonsarbeidet foran valget, og å øke den lave gjenvalgsprosenten blant de som sitter i menighetsråd og fellesråd. Regjeringen har i sitt framlegg knyttet bevilgningen opp til et tiltak som medfører at Kirkemøtet må endre reglene for menighetsrådsvalg slik at de menigheter som ønsker det, kan avholde valg samme tid og sted som stortingsvalget. Komitéen er kjent med at dette ene tiltaket har en ubetydelig kostnad i forhold til de øvrige tiltak som fremmes i tiltaksplanen. Komitéen vil peke på at det er viktig for å øke valgdeltakelsen at det bevilges midler til de øvrige tiltakene i planen uavhengig av hvordan Kirkemøtet stiller seg til endring av valgreglene.

Komitéen er sterkt kritisk til budsjettforslaget når det gjelder en mer enn dobbelt bruk av avkastningen fra Opplysningsvesenets fond. Formål som tidligere har vært bevilget over statsbudsjettet belastes nå Opplysningsvesenets fond. Det kan her nevnes driften av Den norske kirkes medlemsregister, restaureringsarbeider ved Nidaros domkirke, finansiering av prestestillinger ved at utgiftene til kommunale presteboliger belastes fondet og utgiftene til prøveordning og informasjonstiltak ved menighetsrådsvalg. Forslaget innebærer at det legges til grunn nye prinsipper for bruken av fondet uten at dette på forhånd har vært behandlet verken av Storting eller kirkelige organer. Det kan helt klart finnes nye formål som kan finansieres av fondet, men komitéen mener at Stortinget bør avvente en slik ny praksis inntil Stortinget skal behandle meldingen om økonomien for Den norske kirke der Opplysningsvesenets fond vil få en bred plass. En slik behandling må legge til grunn en helhetlig vurdering av bruken av fondets avkastning.

Komitéen støtter Døvekirkenes fellesråds brev til Stortinget om et behov på 1,5 mill. kroner.

Komitéen støtter også innspill fra Norges kristne råd om at driftstilskuddet videreføres på kap. 0210.76 med 0,5 mill. kroner for å ivareta religionsdialogene i det norske samfunn, og for å bedre forholdet mellom Den norske kirke og de øvrige trossamfunnene.

Den framtidige kirkelige økonomi

Komitéen vil mene at det er behov for en opprydding mellom de statlige tilskuddene til kirkelig virksomhet og de utgifter som kommunene skal utrede etter kirkelovens § 15. Stortinget sa ved behandlingen av den nye kirkeloven at reformen ikke skulle påføre kommunene ekstra utgifter. I realiteten har reformen påført fellesrådene betydelig økte driftsutgifter som de fleste kommunene ikke har vært villig til å dekke på grunn av Stortingets premisser for reformen. Sågar har mange kommuner satt ned driftstilskuddene på grunn av dårlig kommuneøkonomi. Noen har også i strid med forutsetningene, brukt de økte statlige tilskuddene som begrunnelse. Det er derfor ikke tilstrekkelig at fellesrådenes tilskudd over statsbudsjettet fastholdes der det er i dag, men økes betydelig for å ta høyde for de økte driftsutgifter fellesrådene er blitt påført. Kirkelovens § 15 forutsetter at kommunene skal *utrede* de utgifter som fellesrådene har til de formål som er nevnt i paragrafens første ledd. Komitéen forutsetter derfor at kontrollen med det statlige tilskuddet må bli bedre slik at dette ikke brukes til å dekke utgifter som kommunen ifølge § 15 første ledd har et klart ansvar for.

Komitéen viser til forslag til opptrappingsplan for den kirkelige bemanning, som er sendt ut på høring med frist 15. november d.å. Tall i høringsutkastet til bemanningsplan viser et behov for 2 500 nye stillinger. Komitéen har merket seg at det forutsettes en opptrapping av bemanningen over 10 år. For å nå Kirkemøtets målsetting om at kirken skal komme tidens rop etter omsorg og nærvær i møte, og om større satsing på dåpsopplæring, må opptrappingen av stil-

linger starte snarest mulig. Komitéen har merket seg at det er sammenfall mellom Kirkemøtets egne målsettinger og Stortingets kommentarer i forbindelse med de senere års budsjettforhandlinger. Målsettingen om at hele Den norske kirke skal ha tilstrekkelig med kvalifiserte medarbeidere og være en god arbeidsplass, kan ikke nås innenfor de økonomiske rammer en har i dag. Kommunene synes heller ikke å ha midler til å tilgodese diakon- og kateketstillinger, slik at en her blir helt avhengig av statlige tilskudd. Komitéen forventer at bemanningsplanen vil bli behandlet av Kirkerådet i juni 2001 og vil dermed kunne legges til grunn slik at en opptrapping av bemanningen kan skje fra budsjett 2002.

Komitéen vil vise til NOU 2000: 26 " ...til et åpent liv i tro og tillit" som et regjeringsoppnevnt utvalg avleverte i september vedrørende lovfesting av dåpsopplæringen. Det er avgjørende for den kirkelige undervisning at en lovfesting av dåpsopplæringen også følges opp med økonomiske midler. Det er nødvendig med langt flere undervisningsstillinger fordelt på alle menigheter og en må i tillegg arbeide mer planmessig med rekruttering til kateketjtjenesten. Innstillingen legger opp til en økning av bemanningen også i andre stillingsgrupper bl.a. når det gjelder kirkemusikere, dåpslærere, prester m.v. Kirken har et selvstendig ansvar for kirkelig opplæring, og for at dette ansvaret skal kunne ivaretas på en tilfredsstillende måte, må undervisningstjenesten i kirken lokalt styrkes. Komitéen forutsetter at NOU 2000: 26 " ...til et åpent liv i tro og tillit" blir fulgt opp med en bred kirkelig høring og at nødvendige bevilgninger stilles til disposisjon når planen settes ut i livet.

Manglende rekruttering til stillinger i dag sammen med dokumentasjon i forslaget til bemanningsplan om behovet for større satsing på rekruttering til kirkelige stillinger tilsier at satsing på rekruttering blir det viktigste tiltaket for å få økt bemanningen innen kirken. Komitéen vil peke på prosjektet *Rekruttering i Nord* som er Kirkerådets oppfølging av KM sak 11/97 *Rekruttering til kirkelige stillinger i Nord-Norge*. Prosjektet som har pågått i 2 år har som mål å rekruttere flere medarbeidere fra de to nordligste bispedømmene til utdanning og tjeneste i nord. Det er også en målsetting at erfaringer fra prosjektet *Rekruttering i Nord* skal overføres til en rekrutteringsstrategi for *hele* Den norske kirke.

For 2001 er tilskuddet til de økumeniske organisasjonene foreslått *flyttet* fra statsbudsjettet til Opplysningsvesenets fond. Komitéen forutsetter at medlemskontingentene fortsatt blir bevilget under egen post på statsbudsjettet. Komitéen forutsetter at den av Kirkemøtet vedtatte opptrappingsplan for kontingenten til internasjonale økumeniske organisasjoner gjennomføres slik at Norge kan oppfylle sine forpliktelser for å sikre deltakelse fra og stemme til kirker fra den fattige del av verden. Dette vil også kunne ha en langsiktig fredsbevarende funksjon.

Forslag til vedtak

Kirkemøtet tar forslaget til Statsbudsjett for 2001 til orientering og slutter seg til de merknader Kirkerådet har gitt i notat til Kirke-, utdannings- og forskningskomitéen. Spesielt vil Kirkemøtet nevne Fellestrådenes økonomi, dåpsopplæring og kirkelig undervisning på samisk. I tillegg foreslår Kirkemøtet en økning av tilskuddet til Døvekirken på 1,5 mill. kroner.

Kirkemøtet vil uttrykke takk for forslaget om opprettelse av 35 nye prestestillinger, men vil for øvrig påpeke at budsjettforslaget ikke er tilstrekkelig til å ivareta kirkens grunnleggende oppgaver. I mange bispedømmer er bemanningssituasjonen så kritisk at verken bispedømmeråd eller fellesråd kan drive en tilfredsstillende personalpolitikk og dermed utøve sitt arbeidsgiveransvar på en forsvarlig måte.

Kirkemøtet ber Kirkerådet om å arbeide videre med Statsbudsjettet 2002 i tråd med de signaler komitéen har gitt. Kirkemøtet vil understreke at Kirkerådet overfor departementet både skal ivareta hele kirkens anliggende og de sentralkirkelige råd og sekretariatet sine behov.

Kirkemøtet ber Kirkerådet følge opp de budsjettmessige konsekvenser som "Opptappingsplan for den kirkelige bemanning" og NOU 2000: 26 "...til et åpent liv i tro og tillit" må få.

Plenumsbehandling

Dirigent: Kari Sørheim
Saksordfører: Trond Skard Dokka

Disse hadde ordet

Trond Skard Dokka, Gunnar Stålsett, Karl Johan Tveiten, Kjell Aarseth, Hans Nic. Nilsen, Per Halstein Nielsen, Erling Pettersen, Tore Kopperud.

Endringsforslag

Gunnar Stålsett:

Kirkemøtet vil uttrykke takk for forslaget om opprettelse av 35 nye prestestillinger, men vil for øvrig påpeke...

Per Halstein Nielsen:

Del 2 av 1. pkt. i vedtak:

"Spesielt vil Kirkemøtet nevne Fellesrådenes økonomi, dåpsopplæring og kirkelig undervisning på samisk. I tillegg... (som står).

Komitéen tok forslagene inn i sitt forslag til vedtak.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet tar forslaget til Statsbudsjett for 2001 til orientering og slutter seg til de merknader Kirkerådet har gitt i notat til Kirke-, utdannings- og forskningskomitéen. Spesielt vil Kirkemøtet nevne Fellesrådenes økonomi, dåpsopplæring og kirkelig undervisning på samisk. I tillegg foreslår Kirkemøtet en økning av tilskuddet til Døvekirken på 1,5 mill. kroner.

Kirkemøtet vil uttrykke takk for forslaget om opprettelse av 35 nye prestestillinger, men vil for øvrig påpeke at budsjettforslaget ikke er tilstrekkelig til å ivareta kirkens grunnleggende oppgaver. I mange bispedømmer er bemanningssituasjonen så kritisk at verken bispedømmeråd eller fellesråd kan drive en tilfredsstillende personalpolitikk og dermed utøve sitt arbeidsgiveransvar på en forsvarlig måte.

Kirkemøtet ber Kirkerådet om å arbeide videre med Statsbudsjettet 2002 i tråd med de signaler komitéen har gitt. Kirkemøtet vil understreke at Kirkerådet overfor departementet både skal ivareta hele kirkens anliggende og de sentralkirkelige råd og sekretariatet sine behov.

Kirkemøtet ber Kirkerådet følge opp de budsjettmessige konsekvenser som "Opptappingsplan for den kirkelige bemanning" og NOU 2000: 26 "...til et åpent liv i tro og tillit" må få..

81 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt.

Sak KM 5/00 Tidfesting av Kyrkjemøtet 2002

Saksdokument

Dokument 5.1 Saksutgreiing
Dokument 5.2 Tidfesting av Kyrkjemøtet 2002

Innstilling frå komité C

Saksutgreiing

Kyrkjemøtet skal i følge Møteføresegna for Kyrkjemøtet (§1-1) tidfeste Kyrkjemøtet dei neste 2 åra, etter framlegg frå Kyrkjerådet. Kyrkjemøtet 2000 skal derfor tidfeste Kyrkjemøtet 2002.

Møteføresegna rår til at "Kirkemøtet bør finne sted på noenlunde samme tid hvert år". Heilt frå 1984 har ein med gode røynsler lagt Kyrkjemøtet til november.

Ved tidlegare handsaming av Kyrkjemøte-tidfestinga har ein lagt vekt på at Kyrkjemøtet bør finne stad etter at Regjeringa har lagt fram sitt framlegg til statsbudsjett for Stortinget. Dette har dei seinaste åra vorte framlagt i byrjinga av oktober. Av omsyn til dei medlemmane av Kyrkjemøtet som er studentar, bør ein unngå å leggje møtet for seint i november, da dei er opptekne med eksamen. Det har og tidlegare vore viktig at Kyrkjemøtet ikkje må falle saman med Helgemessesundag. Denne fell på 3. november i 2002.

Ut frå dette er det naturleg at Kyrkjemøtet 2002 vert halde i veke 45, og at møtet tar til på måndag. Ein finn det rimeleg at sekretariatet i Kyrkjerådet tek den endelege avgjerda når det gjeld avslutningsdag for Kyrkjemøtet.

Komitéen sine merknader

Komitéen har drøfta om Kyrkjemøtet bør haldast på ei anna tid av året, og ser gjerne at spørsmålet utgreiast av Kyrkjerådet.

Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet om å legge fram sak for Kyrkjemøtet 2001 som omhandlar:

- strategi når det gjeld plassering av Kyrkjemøtet i åra som kjem.
- plassering i forhold til helg. Grunngevingar for og mot ulike modellar.
- vurdering av behov for kvile og kulturelle inntrykk.
- økonomiske konsekvensar av dei ulike variantane.

Framlegg til vedtak

Kyrkjemøtet 2002 vert halde i veke 45.

Plenumsbehandling

Dirigent: Kari Sørheim
Saksordførar: Astrid Sandsmark

Desse hadde ordet

Astrid Sandsmark, Gunvor Kongsvik, Ola Smeplass, Reinert Hetland, Ola Steinholt.

Endringsframlegg

Ola Smeplass:

Kyrkjemøtet 2002 vert halde i veke 45. Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet om å legge fram sak for Kyrkjemøtet 2001 som omhandlar:

- strategi når det gjeld plassering av Kyrkjemøtet i åra som kjem.
- plassering i forhold til helg. Grunngevingar for og mot ulike modellar.
- vurdering av behov for kvile og kulturelle inntrykk.
- økonomiske konsekvensar av dei ulike variantane.

Ola Steinholt foreslo at framlegget til Smeplass skulle sendast over til Kyrkjerådet utan realitetshandsaming grunna at framlegget går utover det saka gjeld. Komitéen sa seg villig til å ta framlegget inn i sine merknader. Ola Smeplass ba om at det vart røysta over om hans framlegg skulle inn i vedtaket.

Votering

80 røysteføre. Framlegget til Ola Smeplass fekk 18 røyster. Framlegget fall.

Dirigenten presiserte at komitéen skulle ta framlegget til Smeplass inn i sine merknader.

Kyrkjemøtet sitt vedtak

Kyrkjemøtet 2002 vert halde i veke 45.

Vedtaket var samrøystes.

Sak KM 6/00 Særskilde preiketekstar – tekstval 2002/2003 og delegering

Saksdokument

Dokument 6.1 Saksutgreiing

Innstilling frå komité A

Saksutgreiing

Tekstane i kyrkjeåret inneheld for kvar sun- og helgedag i kyrkjeåret to alternerande rekkjer med tekstar til dei tre lesingane i høgmessa. I tillegg til desse ordinære rekkjene inneheld boka for kvar dag eit fyldig utval av tilleggstekstar.

For å skapa større variasjon enn det den årlege alterneringa mellom fyrste og andre rekkja gjev, og for å syta for at jamvel andre delar av Guds ord enn avsnitta frå evangelia vert utlagde i preika, har Kyrkjemøtet for kvart kyrkjeår gjort vedtak om eit sett med særskilde preiketekstar (jf. kgl. res. 26/10-90).

Desse særskilde preiketekstane kan vera ein av dei andre lesetekstane for dagen eller dei kan vera henta frå rekkja med tilleggstekstar. I regelen har ein gjort dette for om lag tolv sun- og helgedagar i kvart kyrkjeår.

Tekstval

I år inneheld denne saka to punkt. For det første er det som vanleg utarbeidd eit framlegg til særskilde preiketekstar. Nemnd for gudstenestliv (NFG) har på sitt møte 26. november 1999 handsama saka «Særskilde preiketekstar for kyrkjeåret 2002/2003» (sak NFG 26/99) og gjort vedtak om dei tekstane som følgjer nedanfor. Bispemøtet har slutta seg til framlegget frå NFG utan å gjera merknader til utvalet (sak BM 09/2000). Det same gjeld Kyrkjerådet (sak KR 24/00).

Delegering

For det andre vert det i år gjort framlegg om at ein for komande år delegerer denne saka til Kyrkjerådet. Dette er i samsvar med merknader som har kome fram i Kyrkjemøtet si handsaming av denne saka. Kyrkjerådet vil etter det prosedyrereglementet som gjeld for liturgisaker, framleis ha både Nemnd for gudstenestliv og Bispemøtet å støtta seg på.

Ein kan ikkje sjå at noko skulle vera til hinder for at Kyrkjemøtet kan delegera sitt mynde til kvart år å fastsetja desse særskilde preiketekstane vidare til Kyrkjerådet, jf. kgl. res. 26/10-90. Dette vil vera ein tenleg lette av arbeidsoppgåvene for Kyrkjemøtet.

Komitéen sine merknader

Komitéen har ikkje merknader til det framlegget til val av særskilde preiketekstar for kyrkjeåret 2002/2003 som ligg føre.

Vidare vil komitéen seia seg nøgd med at denne saka no vert delegert til Kyrkjerådet. Når ein instans delegerer ei sak, er det rimeleg å venta seg ei rapportering om korleis saka vert hand-sama. Komitéen reknar med at Kyrkjemøtet får den naudsynlege rapporteringa gjennom års-meldinga.

Komitéen har merka seg at det ikkje har vore mogeleg å gje arbeidet med eit gjennomsyn av tekstrekkjene den prioriteten som både Kyrkjemøtet (sak KM 6/99) og Bispemøtet (sak BM 09/2000) har bede om. Komitéen har ikkje merknader til prioriteringa av saker i ein pressa ressursituasjon. Likevel finn ein grunn til å gjenta at dette er ei sær s viktig sak. Arbeidet må difor verta fremja så snart råd er.

Framlegg til vedtak

Kyrkjeåret 2002/2003 har evangelietekstane i 1. rekkja som preiketekstar med desse unna-taka:

Dag	Dato	Tekst	Nytta før
4. s. i adv.	22/12-02	Rom 16,25-27 (T)	
Sundag etter jul	29/12-02	Jes 63,7-9	
3. s. e. Kr. op.	26/1-03	Rom 1,16-17	1978/79
Sundag før faste (Fastelavn)	2/3-03	Apg 8,26-35 (T)	1989/90
Maria bodskapsdag	23/3-03	Jes 7,10-14	1984/85
Påskennatt	19/4-03	2 Mos 14,1-22	
5. s. e. påske	25/5-03	Jer 29,11-14a	
5. s. e. pinse	13/7-03	Rom 14,7-13	1980/81
9. s. e. pinse	10/8-03	Apg 20,24-32 (T)	1987/88
13. s. e. pinse	7/9-03	Jes 29,17-19 (T)	
18. s. e. pinse	12/10-03	1 Mos 2,1-4 (T)	
Helgemessesundag	2/11-03	Op 7,9-17	1978/79

Teksten for Langfredag er Luk 22,39-23,46

Med heimel i ggl. res. av 26/10-90 delegerer Kyrkjemøtet til Kyrkjerådet å gjera vedtak om særskilde preiketekstar. Ordninga gjeld frå og med 01.01.2001. Dette vil seia at ho vert sett i verk for kyrkjeåret 2003/2004.

Kirkeåret 2002/2003 har evangelieteksten i 1. rekke som preikentekst med disse unntakene:

Dag	Dato	Tekst	Brukt før
4. s. i adv.	22/12-02	Rom 16,25-27 (T)	
Søndag etter jul	29/12-02	Jes 63,7-9	
3. s. e. Kr. åp.	26/1-03	Rom 1,16-17	1978/79
Søndag før faste (Fastelavn)	2/3-03	Apg 8,26-35 (T)	1989/90
Maria budskapsdag	23/3-03	Jes 7,10-14	1984/85
Påskennatt	19/4-03	2 Mos 14,1-22	
5. s. e. påske	25/5-03	Jer 29,11-14a	
5. s. e. pinse	13/7-03	Rom 14,7-13	1980/81
9. s. e. pinse	10/8-03	Apg 20,24-32 (T)	1987/88
13. s. e. pinse	7/9-03	Jes 29,17-19 (T)	
18. s. e. pinse	12/10-03	1 Mos 2,1-4 (T)	

Allehelgensdag	2/11-03	Åp 7,9-17	1978/79
----------------	---------	-----------	---------

Teksten for Langfredag er Luk 22,39-23,46

Med hjemmel i kgl. res. av 26/10-90 delegerer Kirkemøtet til Kirkerådet å gjøre vedtak om særskilte prekentelekster. Ordningen gjelder fra og med 01.01.2001. Dette vil si at den settes i verk for kirkeåret 2003/2004.

Plenumsbehandling

Dirigent: Kari Sørheim
Saksordfører: Eivind Tore Fagermoen

Desse hadde ordet

Eivind Tore Fagermoen, Alf Rolin, Olav Skjevesland.

Kyrkjemøtet sitt vedtak

Kyrkjeåret 2002/2003 har evangelietekstane i 1. rekkja som preiketekstar med desse unntaka:

Dag	Dato	Tekst	Nytta før
4. s. i adv.	22/12-02	Rom 16,25-27 (T)	
Sundag etter jul	29/12-02	Jes 63,7-9	
3. s. e. Kr. op.	26/1-03	Rom 1,16-17	1978/79
Sundag før faste (Fastelavn)	2/3-03	Apg 8,26-35 (T)	1989/90
Maria bodskapsdag	23/3-03	Jes 7,10-14	1984/85
Påskennatt	19/4-03	2 Mos 14,1-22	
5. s. e. påske	25/5-03	Jer 29,11-14a	
5. s. e. pinse	13/7-03	Rom 14,7-13	1980/81
9. s. e. pinse	10/8-03	Apg 20,24-32 (T)	1987/88
13. s. e. pinse	7/9-03	Jes 29,17-19 (T)	
18. s. e. pinse	12/10-03	1 Mos 2,1-4 (T)	
Helgemessesundag	2/11-03	Op 7,9-17	1978/79

Teksten for Langfredag er Luk 22,39-23,46

Med heimel i kgl. res. av 26/10-90 delegerer Kyrkjemøtet til Kyrkjerådet å gjera vedtak om særskilde preiketekstar. Ordninga gjeld frå og med 01.01.2001. Dette vil seia at ho vert sett i verk for kyrkjeåret 2003/2004.

Kirkeåret 2002/2003 har evangelieteksten i 1. rekke som prekentelekst med disse unntakene:

Dag	Dato	Tekst	Brukt før
4. s. i adv.	22/12-02	Rom 16,25-27 (T)	
Søndag etter jul	29/12-02	Jes 63,7-9	

<i>3. s. e. Kr. åp.</i>	<i>26/1-03</i>	<i>Rom 1,16-17</i>	<i>1978/79</i>
<i>Søndag før faste (Fastelavn)</i>	<i>2/3-03</i>	<i>Apg 8,26-35 (T)</i>	<i>1989/90</i>
<i>Maria budskapsdag</i>	<i>23/3-03</i>	<i>Jes 7,10-14</i>	<i>1984/85</i>
<i>Påskentatt</i>	<i>19/4-03</i>	<i>2 Mos 14,1-22</i>	
<i>5. s. e. påske</i>	<i>25/5-03</i>	<i>Jer 29,11-14a</i>	
<i>5. s. e. pinse</i>	<i>13/7-03</i>	<i>Rom 14,7-13</i>	<i>1980/81</i>
<i>9. s. e. pinse</i>	<i>10/8-03</i>	<i>Apg 20,24-32 (T)</i>	<i>1987/88</i>
<i>13. s. e. pinse</i>	<i>7/9-03</i>	<i>Jes 29,17-19 (T)</i>	
<i>18. s. e. pinse</i>	<i>12/10-03</i>	<i>1 Mos 2,1-4 (T)</i>	
<i>Allehelgensdag</i>	<i>2/11-03</i>	<i>Åp 7,9-17</i>	<i>1978/79</i>

Teksten for Langfredag er Luk 22,39-23,46

Med hjemmel i kgl. res. av 26/10-90 delegerer Kirkemøtet til Kirkerådet å gjøre vedtak om særskilte prekentekster. Ordningen gjelder fra og med 01.01.2001. Dette vil si at den settes i verk for kirkeåret 2003/2004.

Vedtaket var samrøystes.

Sak KM 7/00 Orienteringssaker

Saksdokumenter

Dokument 7.1:	Saksorientering
Dokument 7.2:	Protokoll Bispemøtet 2000
Dokument 7.3:	Melding om bispedømmerådernes tilsettinger 1.7.1999 – 30.6.2000
Dokument 7.4:	Årsmelding 1999 for Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet
Dokument 7.5:	Årsmelding 1999 for Døvekirken

Plenumsbehandling

Dirigent: Ole Martin Norderhaug (sak KM 7.4 og sak KM 7.5)
Kari Sørheim (sak KM 7.2 og sak KM 7.3)

Sak KM 7.2: Protokoll Bispemøtet 2000

Bispemøtets preses Odd Bondevik orienterte.

Øvrige som hadde ordet

Anne Louise Tveter, Trond Skard Dokka, Gunnar Stålsett, Arne Dag Kvamsøe, Gunvor Heiene, Otto Strand, Lindy Eidem, Sigurd Osberg, Arne Grønningsæter, Jorunn Kapstad, Hans Nic. Nilsen, Einy Rendal Elgsæther.

Sak KM 7.3: Melding om bispedømmerådernes tilsettinger 1.7.1999 – 30.6.2000

Dirigenten orienterte. Meldingen var av datatekniske årsaker ikke klar til Kirkemøtet 2000 og legges fram for Kirkemøtet 2001.

Sak KM 7.4: Årsmelding 1999 for Den norske Sjømannsmisjon/Norsk kirke i utlandet

Generalsekretær Kjell Bertel Nyland orienterte.

Øvrige som hadde ordet

Ole D. Hagesæther, Sigurd Osberg, Caspar Ragnar Thomassen, Tormod Engelsen, Oddmund Brundtland, Elena Viviana Eika, Gunvor Kongsvik.

Sak KM 7.5: Årsmelding 1999 for Døvekirken

Leder i Døvekirkenes Fellesråd Ivar Kimo orienterte.

Øvrige som hadde ordet

Arne Grønningsæter, Ole D. Hagesæther, Ernst Baasland.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet 2000 tar de fremlagte saker til orientering.

Sak KM 8/00 Stortingsmelding om kirkens økonomi

Saksdokumenter

Dokument 8.1 Stortingsmelding om kirkens økonomi

Innstilling fra komité E

Forslag til vedtak

Den varslede stortingsmeldingen om kirkens økonomi var satt opp på dagsorden (sak 8/00) til Kirkemøtet 2000. Dessverre kan Kirkemøtet ikke behandle denne saken da økonomimeldingen ennå ikke er lagt fram av regjeringen. Kirkemøtet finner dette sterkt beklagelig.

Det er to år siden meldingen om kirkens økonomi først ble varslet og Kirkemøtet 1999 forutsatte at en under årets kirkemøte skulle få mulighet for en bred og grundig drøfting av kirkens økonomi.

Kirkemøtet forventer at økonomimeldingen vil gi klare signaler om at kirkens økonomiske situasjon skal styrkes og at det gis en nærmere plan for statens økonomiske forpliktelser overfor kirken de neste årene. Dette er nødvendig for at Den norske kirke, lokalt og sentralt, skal kunne løse de oppgaver den er pålagt og være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.

Kirkerådet bes følge opp den videre behandling av meldingen når den foreligger i slutten av november.

Plenumsbehandling

Dirigent: Torgils Aurdal
Saksordfører: Trond Skard Dokka

Disse hadde ordet

Trond Skard Dokka, Arne Grønningsæter.

Endringsforslag

Arne Grønningsæter:

Setningen "Kirkemøtet finner dette sterkt beklagelig" strykes.

Votering

Arne Grønningsæters forslag falt. Forslaget fikk 4 stemmer.

Kirkemøtets vedtak

Den varslede stortingsmeldingen om kirkens økonomi var satt opp på dagsorden (sak 8/00) til Kirkemøtet 2000. Dessverre kan Kirkemøtet ikke behandle denne saken da økonomimeldingen ennå ikke er lagt fram av regjeringen. Kirkemøtet finner dette sterkt beklagelig.

Det er to år siden meldingen om kirkens økonomi først ble varslet og Kirkemøtet 1999 forutsatte at en under årets kirkemøte skulle få mulighet for en bred og grundig drøfting av kirkens økonomi.

Kirkemøtet forventer at økonomimeldingen vil gi klare signaler om at kirkens økonomiske situasjon skal styrkes og at det gis en nærmere plan for statens økonomiske forpliktelser overfor kirken de neste årene. Dette er nødvendig for at Den norske kirke, lokalt og sentralt, skal kunne løse de oppgaver den er pålagt og være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.

Kirkerådet bes følge opp den videre behandling av meldingen når den foreligger i slutten av november.

82 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt

Sak KM 9/00 Revisjon av retningslinjer for Opplysningsvesenets fond

Saksdokumenter

Dokument 9.1	Saksorientering
Vedlegg 9.1.1	Lov av 7.juni 1996 om Opplysningsvesenets fond
Vedlegg 9.1.2	Retningslinjer for disponering av tilskudd fra OVF til kirkelige formål, fastsatt av Kirkemøtet 1997
Vedlegg 9.1.3	Søknadsbrosjyre 2001
Dokument 9.2	Revisjon av retningslinjer for Opplysningsvesenets fond

Innstilling fra komité B

Saksorientering

Kirkerådet har mottatt henvendelser fra Bjørgvin og Nidaros bispedømmeråd med anmodning om at Kirkerådet fremmer som sak for Kirkemøtet 1999 evaluering av retningslinjene for Opplysningsvesenets fond. Det er spesielt to forhold bispedømmerådene ber om å få vurdert: *fordelingen av midler mellom bispedømmene og saksbehandlingstiden.*

Kirkerådet behandlet denne henvendelsen i KR sak 24/99 og vedtok da at saken skulle fremmes for KM 2000.

Det synes sakssvarende at tildelingskriteriene vurderes etter noe tid. Men siden kriteriene ble vedtatt i 1997 og ved henvendelsen fra bispedømmene i 1999 bare hadde ligget til grunn for to tildelinger (1998 og 1999), vurderte Kirkerådet det slik at Kirkemøtet i år 2000 ville ha et bredere grunnlag for å vurdere kriteriene.

Fordeling av midler fra fondet skjer i henhold til *Lov om Opplysningsvesenets Fond av 7. juni 1996* og *Retningslinjer for Opplysningsvesenets Fond - Tilskudd til kirkelige formål*, vedtatt av KM 1997 sak 12/97. Videre gir *Statens økonomireglement* føringer både for søknadsbehandling og regnskaps- og prosjektrapportering.

Midlene benyttes til tiltak i menighetene og regionale og sentrale tiltak av felleskirkelig karakter. Det tildeles midler til prosjekter i regi av kirkelige organer lokalt, regionalt og sentralt. Videre tildeles det midler til samarbeidstiltak på tvers av menighetsgrenser, på fellestråds- og prostiplan. Både av regionale og sentrale midler tildeles det betydelige summer til prosjekter i regi av frivillige kristne organisasjoner. I 2000 er det også vedtatt retningslinjer for bevilgning til utviklingstiltak i samarbeid med søsterkirker.

De kriterier som ble vedtatt av Kirkemøtet i 1997 har følgende ordlyd med hensyn til fordeling bispedømmene imellom: *Som grunnlag for tildeling av midler til det enkelte bispedømmeråd, foretar Kirkerådet en helhetsvurdering på bakgrunn av søkermassen primært i forhold til satsingsområder samt faste kriterier som folketall, antall prestegjeld/sokn, kommunikasjonsforhold m.v. (§ 8.2).*

Komitéens merknader

Komitéen har vurdert prinsippene for tildeling av midler mellom bispedømmene, og ser at det finnes ulike måter å forestå fordelingen på. Det vil særlig være i forhold til hvorvidt man i tildelingen både skal ta hensyn til søkermasse og faste kriterier, eller om man i tildelingen bare skal forholde seg til faste kriterier.

Midlene som tildeles skal være et incitament til å starte nye prosjekter i kirkelig regi, og søkermassen kan bidra til å opprettholde dette incitamentet. Komitéen registrerer at dersom en ser bort fra søkermassen ved tildelingen kan det skje en dreining i bruken av midlene fra prosjektstøtte til driftsstøtte. Dette vil være i strid med fondets intensjoner og retningslinjer.

Komitéen mener likevel at en tildeling hvor en ser bort fra søkermassen og kun tar utgangspunkt i faste kriterier, vil lette saksbehandlingen. Komitéen ønsker derfor å gå inn for en fordeling av midler til bispedømmene, hvor en anvender en fordelingsnøkkel som tar hensyn til antall sokn, medlemstall og areal i det enkelte bispedømme. Denne fordelingsnøkkelens svarer med den Kirkerådet foreslår.

I og med at komitéen ønsker å se bort fra søkermassen ved fordelingen, vil det være nødvendig å sikre at midlene brukes etter de retningslinjene som gjelder for fondet. Komitéen anbefaler derfor at dersom det av rapporten fremgår at de tildelte midler ikke er anvendt i henhold til kriteriene vedtatt av Kirkemøtet, reduseres neste års tildeling tilsvarende.

Komitéen har også sett på saksbehandlingstiden. Det er viktig at denne blir så kort som mulig. Komitéen ønsker å slutte seg til Kirkerådets forslag om at søknader fra lokale og regionale kirkelige råd og grupper sendes vedkommende bispedømmeråd innen 1. desember. Komitéen anser det som gunstig at en her opererer med felles søknadsfrist for lokale og regionale søknader, da det er et problem med mange feilsendte søknader.

Selv om det er bispedømmerådene som forestår behandling og vurdering av de lokale søknadene, er det nødvendig at Kirkerådet sitter med en samlet oversikt. Komitéen går derfor inn for at bispedømmerådene oversender Kirkerådet en oversikt over antall innkomne søknader og samlet søknadssum. Dette skal skje innen 20. januar. Når bispedømmerådene har fattet endelig vedtak om tildeling, oversendes utskrift av bispedømmerådernes møtebok til Kirkerådet.

Endringer i Retningslinjer for disponering av tilskudd fra opplysningsvesenets fond til kirkelige formål, vedtatt av Kirkemøtet 1997.

Under er gjengitt de punkter som foreslås endret, overstryking angir det som tas ut, mens forslagene til ny tekst er understreket.

~~3.5 Kirkerådet avgjør i henhold til kriteriene nevnt under 8.2 fordelingen av bevilgningen mellom bispedømmerådene.~~

~~Kirkerådet kan fastsette nærmere retningslinjer for rapportering, herunder om frister.~~

4 Rapportering

4.1 Kirkerådet og bispedømmerådene skal føre regnskap med midlene og utarbeide en årlig oversikt over hvilke tiltak som er tildelt tilskudd. Foruten regnskapsrapport skal det for hvert tiltak gis en vurdering av tiltaket resultatoppnåelse.

~~4.2 Kirkerådet rapporterer årlig til Kirkemøtet og departementet om bruken av midlene.~~

4.2 Dersom det av rapporten fremgår at de tildelte midler ikke er anvendt i henhold til kriteriene vedtatt av Kirkemøtet, reduseres neste års tildeling tilsvarende.

4.3 Kirkerådet rapporterer årlig til Kirke-
møtet og departementet om bruken av
midlene (tidligere pkt.4.2)

4.4 Kirkerådet kan fastsette nærmere ret-
ningslinjer for rapportering, herunder
om frister. (tidligere pkt.4.1 annet ledd)

5. Satsingsområder

5.1 Kirkemøtet tar hvert år stilling til hvil-
ke satsingsområder bevilgningen skal
brukes innenfor. Antallet satsingsom-
råder må ikke bli for stort. Hovedsat-
singsområder må holdes stabile over
noe tid. Av hensyn til tilstrekkelig tid
til saksforberedelse av nye prosjekter
trer nye satsingsområder normalt ikke
i kraft første år etter at vedtak er fattet.

5.2 Kirkerådet fremmer forslag overfor
Kirkemøtet om hvilke satsingsområder
som skal prioriteres.

6. Hva det kan ytes tilskudd til

6.1 Det ytes primært tilskudd til tidsbe-
grensede prosjekter innenfor Kirke-
møtets vedtatte satsingsområder.
Normalt ytes det ikke støtte utover 3 år
til samme tiltak.

6.2 Det kan gis driftsstøtte for en begren-
set periode.

6.3 En mindre del av bevilgningen kan
benyttes på fritt grunnlag uavhengig
av satsingsområder.

7. Søknadsprosedyre m.v

7.1 Søknader om tilskudd kan fremmes
av:

- a) Lokale og regionale råd og grupper in-
nen Den norske kirke
- b) Instanser innen Den norske kirke hvis
virkefelt omfatter hele landet eller en
større region enn et bispedømme.

7.2 Søknader fra lokale og regionale kir-
kelige råd og grupper sendes ved-

kommende bispedømmeråd. Søknads-
frist er ~~1.oktober~~, 1.desember.

7.3 Bispedømmerådet ~~setter opp en prio-
ritert oversikt over samtlige søknader
med angivelse av søknadsbeløp sam-
men med en kort beskrivelse av tilta-
ket, inkludert en evaluering/anbefaling
oversender til Kirkerådet innen
20.januar en oversikt over antall inn-
komne søknader og samlet søknads-
sum. Når bispedømmerådet har fattet
endelig vedtak om tildeling, oversen-
des utskrift av bispedømmerådets
møtebok til Kirkerådet. ~~Prioritering
forutsettes å skje dels i lys av de sat-
singsområder Kirkemøtet har vedtatt
og dels ut fra særskilte utfordringer i
bispedømmet. Hovedtyngden av bis-
pedømmerådets andel skal tildeles
eksterne tiltak.~~~~

~~Søknader fra menighetsråd/fellesråd
beholdes i bispedømmeadministrasjo-
nene.~~

~~Søknader fra eksterne lag og forenin-
ger samt bispedømmerådets egne pro-
sjekter, vedlegges bispedømmerådets
samlede oversikt og sendes Kirkerå-
det. Bispedømmerådet anfører hvilke
av søknadene som faller inn under
Kirkemøtets satsingsområder,
jf.pkt.5.1.~~

~~Oversikten fra hvert bispedømme sen-
des Kirkerådet innen 1.november.~~

7.4 Bispedømmerådene tildeling forut-
settes å skje dels i lys av de satsings-
områder Kirkemøtet har vedtatt og
dels ut fra de særskilte utfordringer i
bispedømmet. Hovedtyngden av bis-
pedømmerådets andel skal tildeles
eksterne tiltak. (tidligere pkt. 7.3 annet
ledd)

~~7.4-7.5 Instanser som har hele landet eller
større regioner av landet som virkefelt,
sender søknaden direkte til Kirkerådet
med søknadsfrist ~~1.oktober~~,
1.desember.~~

~~7.5~~ 7.6 Sekretariatet utarbeider en samlet oversikt over de landsomfattende tiltak som det søkes om til tilskudd til. I oversikten inkluderes Kirkerådets egne forslag til prosjekter innenfor de satsingsområder Kirkemøtet har vedtatt.

8. Kirkerådets behandling av søknadene

8.1 Kirkerådet har ansvar for å avgjøre fordelingen av tilskuddsmidlene til de enkelte bispedømmeråd, jf. pkt. 3.5.

~~8.2 Som grunnlag for tildeling av midler til det enkelte bispedømmeråd, foretar Kirkerådet en helhetsvurdering på bakgrunn av søkermassen primært i forhold til satsingsområder samt faste kriterier som folketall, antall prestegjeld/sokn, kommunikasjonsforhold m.v.~~

8.2 Beregningsgrunlaget for Kirkerådets tildeling av midler til det enkelte bispedømmeråd er en fordelingsnøkkel som tar hensyn til antall sokn, medlemstall og areal i det enkelte bispedømme. Det tildelte beløp kan ikke overstige det samlede søknadsbeløp.

9. Bispedømmerådenes tildeling

~~9.1 Bispedømmerådenes tildeling av tilskuddsmidler skal skje på grunnlag av den prioritering bispedømmerådene oversendte innen 1. november.~~

~~9.2 Bispedømmerådet har anledning til å omdisponere en mindre del av de tildelte midler i forhold til den prioriterte oversikten.~~

9.1 Inntil 10% av bispedømmerådets andel kan nyttes til administrasjonsutgifter.

9.2 Etter søknad til Kirkerådet kan ubenyttede tilskudd overføres fra ett budsjettår til neste med inntil 5% av bispedømmerådets tildelte bevilgning.

10. Kirkerådets disponering av Kirkemøtets andel

Den del av bevilgningen som Kirkemøtet skal bestemme anvendelsen av, fordeles av Kirkerådet. Det kan av denne bevilgningen tildeles midler til anvendelse for forskningsformål/større kirkelige pilotprosjekter, interne prosjekter relatert til satsingsområder, interne prosjekter og oppgaver av mer generell karakter samt tidsavgrensede prosjekter i regi av landsomfattende råd og organisasjoner.

11. Ikrafttredelse

Retningslinjene er vedtatt av Kirkemøtet 1997 og gjelder fra budsjettåret 1998.

Forslag til vedtak

- I Kirkemøtet 2000 fastsetter følgende retningslinjer for tilskudd til kirkelige formål fra Opplysningsvesenets Fond:

RETNINGSLINJER FOR DISPONERING AV TILSKUDD FRA OPPLYSNINGSVESENETS FOND TIL KIRKELIGE FORMÅL

1. Retningslinjenes bakgrunn og rekkevidde

Opplysningsvesenets Fond er regulert ved Lov av 7. juni 1996 om Opplysningsvesenets Fond. Etter lovens § 4 forvaltes fondet av Kongen. Etter lovens § 6 skal fondets avkastning i første rekke benyttes til å dekke fondets utgifter, men kan ellers legges til kapitalen og benyttes til kirkelige formål etter nærmere bestemmelser av Kongen.

Nedenstående retningslinjer gjelder for disponeringen av den bevilgning fra Opplysningsvesenets Fond som etter departementets bestemmelse, jf. lovens § 6, stilles til rådighet for Kirkemøtet ved Kirkerådet til kirkelige formål.

2. Kirkerådets kontaktmøter med departementet

Kirkerådet skal ha regelmessige kontaktmøter med departementet til drøfting av spørsmålet vedrørende fondets forvaltning.

I kontaktmøtet drøftes bl.a. hvor stor andel av den årlige avkastningen som skal legges til kapitalen som fondsavsetning, og hvor stor andel av den årlige bevilgningen fra fondet til kirkelige formål som skal stilles til disposisjon for Kirkemøtet.

Kirkerådet kan gi synspunkter på den etiske og forretningsmessige forvalt-

ning av kapitalen og fremme forslag overfor departementet vedrørende denne forvaltning. Kirkerådet kan også ellers gi synspunkter i alle spørsmål som gjelder forvaltningen av fondets kapital, eiendommer m.v.

3. Fordelingsprinsipper

3.1 Ved tildeling av tilskudd skal det legges særlig vekt på tiltak i menighetene og felleskirkelige tiltak.

3.2 Den del av bevilgningen som stilles til disposisjon for utviklingstiltak i samarbeid med søsterkirkene er et felleskirkelig ansvar. Beregningsgrunnlaget for denne andelen skal være den samlede bevilgning.

3.3 Når bevilgningen nevnt under 3.2 er fratrukket, skal Kirkerådets administrative kostnader knyttet til disponeringen av bevilgningen dekkes av bevilgningen.

Administrasjonsutgiftene må ikke overstige 10%.

3.4 Beregningsgrunnlaget for Kirkemøtets og bispedømmerådene andel er den tildelte bevilgning, fratrukket omkostninger nevnt under pkt. 3.2 og 3.3 over.

Kirkemøtet ved Kirkerådet bestemmer den faktiske anvendelse av den ene halvdelen av bevilgningen. Den andre halvdelen tildeles og disponeres av bispedømmerådene.

4 Rapportering

- 4.1 Kirkerådet og bispedømmerådene skal føre regnskap med midlene og utarbeide en årlig oversikt over hvilke tiltak som er tildelt tilskudd. Foruten regnskapsrapport skal det for hvert tiltak gis en vurdering av resultatoppnåelse.
- 4.2 Dersom det av rapporten fremgår at de tildelte midler ikke er anvendt i henhold til kriteriene vedtatt av Kirkemøtet, reduseres senere års tildeling tilsvarende.
- 4.3 Kirkerådet rapporterer årlig til Kirkemøtet og departementet om bruken av midlene.
- 4.4 Kirkerådet kan fastsette nærmere retningslinjer for rapportering, herunder om frister.

5 Satsingsområder

- 5.1 Kirkemøtet tar hvert år stilling til hvilke satsingsområder bevilgningen skal brukes innenfor. Antallet satsingsområder må ikke bli for stort. Hovedsatsingsområder må holdes stabile over noe tid. Av hensyn til tilstrekkelig tid til saksforberedelse av nye prosjekter trer nye satsingsområder normalt ikke i kraft første år etter at vedtak er fattet.
- 5.2 Kirkerådet fremmer forslag overfor Kirkemøtet om hvilke satsingsområder som skal prioriteres.

6 Hva det kan ytes tilskudd til

- 6.1 Det ytes primært tilskudd til tidsbegrensede prosjekter innenfor Kirkemøtets vedtatte satsingsområder. Normalt ytes det ikke støtte utover 3 år til samme tiltak.
- 6.2 Det kan gis driftsstøtte for en begrenset periode.

- 6.3 En mindre del av bevilgningen kan benyttes på fritt grunnlag uavhengig av satsingsområder.

7 Søknadsprosedyre m.v

- 7.1 Søknader om tilskudd kan fremmes av:
 - a) Lokale og regionale råd og grupper innen Den norske kirke
 - b) Instanser innen Den norske kirke hvis virkefelt omfatter hele landet eller en større region enn et bispedømme.
 - 7.2 Søknader fra lokale og regionale kirkelige råd og grupper sendes vedkommende bispedømmeråd. Søknadsfrist er 1. desember.
 - 7.3 Bispedømmerådet oversender til Kirkerådet innen 20. januar en oversikt over antall innkomne søknader og samlet søknadssum. Når bispedømmerådet har fattet endelig vedtak om tildeling, oversendes utskrift av bispedømmerådets møtebok til Kirkerådet.
 - 7.4 Bispedømmerådenes tildeling forutsettes å skje dels i lys av de satsingsområder Kirkemøtet har vedtatt og dels ut fra de særskilte utfordringer i bispedømmet. Hovedtyngden av bispedømmerådets andel skal tildeles eksterne tiltak.
 - 7.5 Instanser som har hele landet eller større regioner av landet som virkefelt, sender søknaden direkte til Kirkerådet med søknadsfrist 1. desember.
 - 7.6 Sekretariatet utarbeider en samlet oversikt over de landsomfattende tiltak som det søkes om tilskudd til. I oversikten inkluderes Kirkerådets egne forslag til prosjekter innenfor de satsingsområder Kirkemøtet har vedtatt.
- ## **8 Kirkerådets behandling av søknadene**

8.1 Kirkerådet har ansvar for å avgjøre fordelingen av tilskuddsmidlene til de enkelte bispedømmeråd.

8.2 Beregningsgrunnlaget for Kirkerådets tildeling av midler til det enkelte bispedømmeråd er en fordelingsnøkkel som tar hensyn til antall sokn, medlemstall og areal i det enkelte bispedømme. Det tildelte beløp kan ikke overstige det samlede søknadsbeløp.

9. Bispedømmerådenes tildeling

9.1 Inntil 10% av bispedømmerådets andel kan nyttes til administrasjonsutgifter.

9.2 Etter søknad til Kirkerådet kan ubenyttede tilskudd overføres fra ett budsjettår til neste med inntil 5% av bispedømmerådets tildelte bevilgning.

10 Kirkerådets disponering av Kirkemøtets andel

Den del av bevilgningen som Kirkemøtet skal bestemme anvendelsen av, fordeles av Kirkerådet. Det kan av denne bevilgningen tildeles midler til anvendelse for forskningsformål/større kirkelige pilotprosjekter, interne prosjekter relatert til satsingsområder, interne prosjekter og oppgaver av mer generell karakter samt tidsavgrensede prosjekter i regi av landsomfattende råd og organisasjoner.

11 Ikrafttredelse

Retningslinjene er vedtatt av Kirkemøtet 1997 og gjelder fra budsjettåret 1998.

II Disse endringene trer i kraft fra 01.01.2002.

Plenumsbehandling

Dirigent: Ole Martin Norderhaug
Saksordfører: Kjell Dalmo

Disse hadde ordet

Kjell Dalmo, Caspar R. Thomassen, Berit Helgøy Kloster, Ole D. Hagesæther, Oddvar Almenning, Rolf Dyrhol, Trond Skard Dokka, Ådne Berge, Ingmar Areklett, Erling Pettersen, Helge Aarseth

Endringsforslag

Caspar R. Thomassen:

Søknader for lokale og regionale råd og grupper sendes vedkommende bispedømmeråd. Søknadsfrist er 15. januar. Når bispedømmerådet har fattet...

Komitéen ville beholde 1. desember som frist.

Votering

80 stemmeberettigede. Thomassens forslag falt med tre stemmer.

Berit Helgøy Kloster:

Pkt. 2 – avsnitt 3:

Kirkerådet gir etiske retningslinjer og synspunkter på den...
Forslaget tatt inn i bearbeidet form i komitéens forslag til vedtak.

Ingmar Areklett:

II Disse endringene trer i kraft fra 01.10.2001.

Forslaget trukket.

Kirkemøtets vedtak

I Kirkemøtet 2000 fastsetter følgende retningslinjer for tilskudd til kirkelige formål fra Opplysningsvesenets Fond:

RETNINGSLINJER FOR DISPONERING AV TILSKUDD FRA OPPLYSNINGSVESENETS FOND TIL KIRKELIGE FORMÅL

1. Retningslinjenes bakgrunn og rekkevidde

Opplysningsvesenets Fond er regulert ved Lov av 7. juni 1996 om Opplysningsvesenets Fond. Etter lovens § 4 forvaltes fondet av Kongen. Etter lovens § 6 skal fondets avkastning i første rekke benyttes til å dekke fondets utgifter, men kan ellers legges til kapitalen og benyttes til kirkelige formål etter nærmere bestemmelser av Kongen.

Nedenstående retningslinjer gjelder for disponeringen av den bevilgning fra Opplysningsvesenets Fond som etter departementets bestemmelse, jf. lovens § 6, stilles til rådighet for Kirkemøtet ved Kirkerådet til kirkelige formål.

2. Kirkerådets kontaktmøter med departementet

Kirkerådet skal ha regelmessige kontaktmøter med departementet til drøfting av spørsmålet vedrørende fondets forvaltning.

I kontaktmøtet drøftes bl.a. hvor stor andel av den årlige avkastningen som skal legges til kapitalen som fondsavsetning, og hvor stor andel av den årlige bevilgningen fra fondet til kirkelige formål som skal stilles til disposisjon for Kirkemøtet. Kirkerådet kan gi synspunkter på den etiske og forretningsmessige forvaltning av kapitalen og fremme forslag overfor departementet vedrørende denne forvaltning. Kirkerådet kan også ellers gi synspunkter i alle spørsmål som gjelder forvaltningen av fondets kapital, eiendommer m.v.

3. Fordelingsprinsipper

3.1 Ved tildeling av tilskudd skal det legges særlig vekt på tiltak i menighetene og felleskirkelige tiltak.

3.2 Den del av bevilgningen som stilles til disposisjon for utviklingstiltak i samarbeid med søsterkirkene er et felleskirkelig ansvar. Beregningsgrunnlaget for denne andelen skal være den samlede bevilgning.

3.3 Når bevilgningen nevnt under 3.2 er fratrukket, skal Kirkerådets administrative kostnader knyttet til disponeringen av bevilgningen dekkes av bevilgningen. Administrasjonsutgiftene må ikke overstige 10%.

3.4 Beregningsgrunnlaget for Kirkemøtets og bispedømmerådene andel er den tildelte bevilgning, fratrukket omkostninger nevnt under pkt. 3.2 og 3.3 over.

Kirkemøtet ved Kirkerådet bestemmer den faktiske anvendelse av den ene halvdel av bevilgningen. Den andre halvdel tildes og disponeres av bispedømmerådene.

4. Rapportering

4.1 Kirkerådet og bispedømmerådene skal føre regnskap med midlene og utarbeide en årlig oversikt over hvilke tiltak som er tildelt tilskudd. Foruten regnskapsrapport skal det for hvert tiltak gis en vurdering av resultatoppnåelse.

4.2 Dersom det av rapporten fremgår at de tildelte midler ikke er anvendt i henhold til kriteriene vedtatt av Kirkemøtet, reduseres senere års tildeling tilsvarende.

4.3 Kirkerådet rapporterer årlig til Kirkemøtet og departementet om bruken av midlene.

4.4 Kirkerådet kan fastsette nærmere retningslinjer for rapportering, herunder om frister.

5. Satsingsområder

5.1 Kirkemøtet tar hvert år stilling til hvilke satsingsområder bevilgningen skal brukes innenfor. Antallet satsingsområder må ikke bli for stort. Hovedsatsingsområder må holdes stabile over noe tid. Av hensyn til tilstrekkelig tid til saksforberedelse av nye prosjekter trer nye satsingsområder normalt ikke i kraft første år etter at vedtak er fattet.

5.2 Kirkerådet fremmer forslag overfor Kirkemøtet om hvilke satsingsområder som skal prioriteres.

6. Hva det kan ytes tilskudd til

6.1 Det ytes primært tilskudd til tidsbegrensede prosjekter innenfor Kirkemøtets vedtatte satsingsområder. Normalt ytes det ikke støtte utover 3 år til samme tiltak.

6.2 Det kan gis driftsstøtte for en begrenset periode.

6.3 En mindre del av bevilgningen kan benyttes på fritt grunnlag uavhengig av satsingsområder.

7. Søknadsprosedyre m.v

7.1 Søknader om tilskudd kan fremmes av:

a) Lokale og regionale råd og grupper innen Den norske kirke.

b) Instanser innen Den norske kirke hvis virkefelt omfatter hele landet eller en større region enn et bispedømme.

7.2 Søknader fra lokale og regionale kirkelige råd og grupper sendes vedkommende bispedømmeråd. Søknadsfrist er 1. desember.

7.3 Bispedømmerådet oversender til Kirkerådet innen 20. januar en oversikt over antall innkomne søknader og samlet søknadssum. Når bispedømmerådet har fattet endelig vedtak om tildeling, oversendes utskrift av bispedømmerådets møtebok til Kirkerådet.

7.4 Bispedømmerådene tildeling forutsettes å skje dels i lys av de satsingsområder Kirkemøtet har vedtatt og dels ut fra de særskilte utfordringer i bispedømmet. Hovedtyngden av bispedømmerådets andel skal tildeles eksterne tiltak.

7.5 Instanser som har hele landet eller større regioner av landet som virkefelt, sender søknaden direkte til Kirkerådet med søknadsfrist 1. desember.

7.6 Sekretariatet utarbeider en samlet oversikt over de landsomfattende tiltak som det søkes om til tilskudd til. I oversikten inkluderes Kirkerådets egne forslag til prosjekter innenfor de satsingsområder Kirkemøtet har vedtatt.

8. Kirkerådets behandling av søknadene

8.1 Kirkerådet har ansvar for å avgjøre fordelingen av tilskuddsmidlene til de enkelte bispedømmeråd.

8.2 Beregningsgrunnlaget for Kirkerådets tildeling av midler til det enkelte bispedømmeråd er en fordelingsnøkkel som tar hensyn til antall sokn, medlemstall og areal i det enkelte bispedømme. Det tildelte beløp kan ikke overstige det samlede søknadsbeløp.

9. Bispedømmerådenes tildeling

9.1 Inntil 10% av bispedømmerådets andel kan nyttes til administrasjonsutgifter.

9.2 Etter søknad til Kirkerådet kan ubenyttede tilskudd overføres fra ett budsjett-

år til neste med inntil 5% av bispedømmerådets tildelte bevilgning.

10 Kirkerådets disponering av Kirkemøtets andel

Den del av bevilgningen som Kirkemøtet skal bestemme anvendelsen av, fordeles av Kirkerådet. Det kan av denne bevilgningen tildeles midler til anvendelse for forskningsformål/større kirkelige pilotprosjekter, interne prosjekter relatert til satsingsområder, interne prosjekter og oppgaver av mer generell karakter samt tidsavgrensede prosjekter i regi av landsomfattende råd og organisasjoner.

11 Ikrafttredelse

Retningslinjene er vedtatt av Kirkemøtet 1997 og gjelder fra budsjettåret 1998.

II Disse endringene trer i kraft fra 01.01.2002.

80 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt.

Sak KM 10/00 Revisjon av regler for valg av menighetsråd

Saksdokumenter

Dokument 10.1	Saksorientering
Vedlegg 10.1.1	Regler for valg av menighetsråd
Dokument 10.2	Oppsummering av menighetsrådsvalget 1997. Artikkel i Årbok for Den norske kirke
Dokument 10.3	Menighetsrådsvalget 2001 – Tiltaksplan

Innstilling fra komité D

Saksorientering

Bakgrunn

Valg av nye menighetsråd skal avholdes 2. og 3. søndag i oktober 2001.

I forbindelse med valget i 2001 er det behov for å gjennomgå reglene med sikte på visse endringer på bakgrunn av erfaringene fra menighetsrådsvalget 1997.

Det er ikke lagt opp til at Kirkemøtet 2000 skal vedta mer grunnleggende endringer i reglene, siden de kirkelige valg nå er under utredning i Kirke/stat-utvalget.

Regler for valg av menighetsråd er fastsatt av Kirkemøtet 1996 med hjemmel i kirkeloven § 6. Da reglene skulle fastsettes var Kirkemøtet opptatt av å styrke representativiteten og å øke valgdeltakelsen, noe også Stortinget hadde understreket.

Kirkemøtet 1996 åpnet for å utvide antall valgdager ved å avholde valg på en eller flere ukedager i valguken, og utfordret menighetsrådene til å avholde valg begge søndagene, til å holde valg på flere steder i soknet, til å legge forholdene til rette for forhåndsstemmegivning, til å informere bredt om nominasjonsarbeidet og til å stimulere til økt bruk av forholdstallsvalg m.v.

Kirkemøtet 1996 gikk ikke inn for forslaget om at "det åpnes for prøveordninger slik at valg til menighetsråd kan knyttes til samme tid og sted som for kommunevalg/stortingsvalg". Forslaget falt med 41 stemmer mot.

Til tross for at Kirkemøtet utvidet antall valgdager og utfordret menighetene til å utnytte de mulighetene som valgreglene gir, var oppslutningen om valget også i 1997 lav. Kun 3% av de stemmeberettigede avga stemme.

Kirkemøtet hadde i forbindelse med valget i 1997 søkt om midler over statsbudsjettet for å informere om valget, og hadde foreslått at alle stemmeberettigede skulle få valgkort. Stortingskomitéen understreket også behovet for midler til valget i Budsjett-innst. S.nr. 12 1996-97: *"Komitéen vil minne om at 1997 er valår i Den norske kyrkja. Det er eit mål å auke oppslutninga om vala til sokneråda, og komitéen meiner kyrkja må få midlar til å in-*

formere om valet, verksemda si og oppgåvene til soknerådet i samband med valet til soknerådet”.

Stortinget bevilget ikke midler, og Kirkemøtekomitéen uttalte: *«Uten at staten bevilger midler til slike informasjonsiltak, mener komitéen det er lite sannsynlig å forvente særlig økt valgdeltakelse».*

Departementet har bedt Kirkerådet utarbeide en tiltaksplan for økt oppmerksomhet og oppslutning om menighetsrådsvalget 2001. Kirkerådet har i samarbeid med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon utarbeidet en slik tiltaksplan, som ble oversendt departementet mars 2000 (Se dokument 10.3). Følgende tiltak ble satt opp:

1. Erfaringsundersøkelse blant menighetsrådsmedlemmer om å sitte i menighetsråd, om de kan tenke seg gjenvalg m.v.
2. Informasjon til menighetene om valgbarhet og nominasjon/rekruttering av kandidater, bruk av forholdstallsvalg, samt annonsekampanje.
3. Informasjon og valgkort til alle stemmeberettigede.
4. Midler til prosjektmedarbeider og Web-redaktør, slik at all informasjon kan legges ut på nettet
5. Andre tiltak:
 - Valg samtidig med stortingsvalget som prøveprosjekt i utvalgte menigheter, dersom Kirkemøtet åpner for dette.
 - Direkte valg til fellesråd, som prøveordning.
 - ”Postvalg” (for studenter o.a.), ved at stemmeberettigede som under valget oppholder seg utenfor sitt bostedssokn, kan forhåndsstemme i et annet sokn.
 - Vurdere om stemmerettsalder bør senkes til 15 år.
6. Kursvirksomhet. Prositivise inspirasjonskurs våren 2001 for å få blest om valget og grunnkurs for nyvalgte menighetsråd og fellesråd 2001-2002.
7. Håndbok for menighetsråd og fellesråd.
8. Tilskudd til lokale tiltak, for at fellesrådet kan distribuere informasjonsmateriell og valgkort.

De budsjettmessige konsekvenser for disse tiltakene var beregnet til vel 5 mill. kroner for perioden 2000 – 2002, derav vel 1.2 mill. kroner for 2000 som ble foreslått lagt inn i revidert nasjonalbudsjett. I tillegg var det foreslått 6 mill. kroner til fellesrådene som tilskudd til bl.a. distribusjon av valgkort og annen informasjon, jf. pkt. 8 ovenfor.

Kirkerådets AU drøftet tiltaksplanen på sitt møte 7. juni 2000 (KR/AU 5/00). På møtet forelå også et notat om en begrenset prøveordning med å legge menighetsrådsvalget sammen med stortingsvalget i noen sokn. Arbeidsutvalget sluttet seg til forslagene i tiltaksplanen med unntak av annet og fjerde strekpunkt under pkt. 5 (prøveordning med direkte valg til kirkelig fellesråd, og om en skulle vurdere å senke stemmerettsalderen til 15 år).

Kirkerådet drøftet tiltaksplanen på sitt møte 14.-16. september 2000 (KR 26/00), og sluttet seg hovedsaklig til AU's vurderinger. Kirkerådet ønsket likevel ikke å anbefale en prøveordning, som gikk ut på å gi bispedømmerrådet tillatelse til at inntil ti sokn kunne avholde menighetsrådsvalg samtidig med stortingsvalget på nærmere gitte vilkår. Kirkerådets vedtak var enstemmig.

Etter at saksdokumentene var utsendt til Kirkemøtet, ble statsbudsjettet lagt frem. Regjeringen skriver her at *”Deltakinga under valet til nye sokneråd har tradisjonelt vore låg. Det skal vere val i 2001. Departementet meiner det bør gjennomførast tiltak som kan sti-*

mulere valgdeltakinga, og vil frå OVF finansiere forsøk med å leggje soknerådsvalet til samme tid og stad som stortingsvalet for dei sokneråd som ønskjer det.”

Det går ikke frem av forslaget hvor mange midler som er satt av til dette forsøket.

Komitéens merknader

Komitéen har registrert at de kirkelige valg i løpet av den senere tid har vært gjenstand for adskillig oppmerksomhet i media gjennom en rekke artikler og innspill fra ulike kirkeledere, menighetsrådsmedlemmer, medlemmer og ansatte i kirken, politiske partier o.a.

Det er særlig følgende spørsmål som har blitt fokusert:

- spørsmålet om kirkelige representanters legitimitet
- hvordan få til økt valgdeltakelse
- hvordan få større bredde og representativitet i rådet og øke medlemmenes ansvar og engasjement for menighetsarbeidet
- fordeler og ulemper ved å avholde valget samme dag og evt. samme sted som stortingsvalget, som holdes søndag 9. og mandag 10. september 2001.

Legitimitet

Komitéen har registrert påstander om at menighetsrådene har svak legitimitet pga. lav valgdeltakelse. Det hevdes at menighetsrådene ikke er godt nok demokratisk sammensatt og derfor lite representative. Slike påstander bygger på en sammenlikning mellom menighetsrådsvalg og stortingsvalg. Det er ikke rimelig å sammenligne to så vesensforskjellige valg.

Menighetsrådene har ikke det spenningsmoment som politiske partier representerer med ulike programmer. Hovedlinjene i menighetsrådenes ”program” er lovfestet og like for alle som velges inn, jf. kirkeloven § 9 første ledd som lyder slik:

”Menighetsrådet skal ha sin oppmerksomhet på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet,…”

Menighetsrådsvalgene er åpne og har vært gjennomført etter gjeldende lover og regler. Liten oppslutning om valget rokker ikke ved rådenes kirkelige legitimitet.

Det er svært uheldig dersom de som stiller til valg og påtar seg denne oppgaven, opplever at de kritiseres for sitt engasjement og at det stilles spørsmål ved deres legitimitet.

Målet for alle synes å være å få økt engasjementet for menighetsarbeidet, øke valgdeltakelsen og få større bredde og representativitet i nominasjonsprosessen. Sentrale spørsmål er bl.a. om det bør legges opp til direkte og/eller indirekte valg, hvem som skal nominere, hvem som kan stemme, hvor menighetsrådsvalget bør foregå osv. Gjennom dette aktualiseres viktige spørsmål om selve kirkeforståelsen vår: Hvilken kirke ønsker vi at kirken skal være?

Økt valgdeltakelse

Deltakelsen ved menighetsrådsvalget i 1997 var 3%. Sammenlignet med stortingsvalg er deltakelsen lav. Imidlertid er det så store forskjeller på valg til menighetsråd og valg til Storting eller kommunestyre, at det ikke er rimelig å sammenligne disse. Det er mer naturlig å sammenligne valgdeltakelsen ved menighetsrådsvalg med andre ordninger f.eks valg i lokale lag og foreninger.

Rapportene fra menighetene viser at de aller fleste menigheter avviklet valget på en søndag og med en liste. Gjenvælgsprosenten var 22%, 13 sokn hadde forholdstallsvalg, hver femte menighet hadde valg på to søndager og hver tiende menighet hadde også valg på en eller flere hverdager.

Komitéen mener det er ønskelig og viktig for en folkekirke med en mer aktiv deltagelse av kirkens medlemmer i valget. På bakgrunn av dette og tidligere valgs lave valgdeltagelse mener komitéen derfor det er viktig å se nærmere på tiltak som kan øke valgdeltakelsen.

Komitéen viser til tiltaksplanen som Kirkerådet har utarbeidet i samarbeid med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, og mener at den gir et godt grunnlag for arbeidet med å øke valgdeltakelsen. Etter komitéens mening er det spesielt tre tiltak som kan bidra til økt valgdeltakelse:

- 1) Arbeid med nominasjonsprosessen
- 2) Informasjon om valget
- 3) Bruk av valgkort.

For å få opp valgdeltakelsen mener komitéen en først og fremst bør sette inn tid og ressurser på å støtte menighetenes arbeid med nominasjonsprosessen og informasjon om valget.

Komitéen har notert seg at Regjeringen i forslag til statsbudsjett "meiner det bør gjennomføres tiltak som kan stimulere valgdeltakinga", men at det bare foreslås å "finansiere forsøk med å leggje soknerådsvalet til samme tid og stad som stortingsvalet for dei sokneråd som ønskjer det".

Komitéen har vurdert forslaget (se nedenfor), men kan ikke se at dette forslaget uten videre vil bidra til økt oppslutning i de menighetene som ikke deltar i prøveordningen. Disse menigheter vil ikke få tilsvarende midler for å kunne øke valgdeltakelsen.

Etter komitéens mening er det behov for bred informasjon til medlemmene, og at de midler som regjeringen har avsatt til prøveordning, også må kunne benyttes til de ovennevnte tiltak for å øke valgdeltakelsen. I denne sammenheng vil bruk av valgkort til alle stemmeberettigede være et tjenlig virkemiddel. Det vil gi medlemmene en tydelig beskjed om at de er medlemmer, og at de har stemmerett, og signalisere direkte til den enkelte at de er regnet med og at kirken venter på deres stemme.

Undersøkelser fra tidligere valg viste at mange ikke var klar over at det var et menighetsrådvalg og at "vanlige" medlemmer kunne være med å stemme. I tilknytning til dette vil komitéen vise til at det i valgloven § 9 a heter at det skal "utstedes valgkort til alle stemmeberettigede som er innført i manntallet...". Og det heter videre i § 91 at utgifter til produksjon og utsending av valgkort dekkes av statskassen.

Kirkerådet har bedt departementet klargjøre om ikke dette også bør gjelde for valg av menighetsråd. Det må følges opp med nødvendige bevilgninger, siden det heter i merknadene til kirkeloven vedr. regler for valg av menighetsråd, at "det forutsettes at reglene som gis av Kirkemøtet i det vesentlige vil være i samsvar med bestemmelsene om valg av kommunestyre..." (Ot.prp.nr. 64 – 1994-95).

Departementet har i sitt svar til Kirkerådet 07.11.00 uttalt: "Ordringen med valgkort etter valgloven gjelder kun ved valg av representanter til Stortinget, fylkesting og kommunestyrer, jfr. lov om stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg av 1. mars 1985 nr. 3 §1, Forskrift om Den norske kirkes medlemsregister er ikke til hinder for at valgkort tas i bruk ved menighetsrådvalg. Med mindre Kirkemøtets valgregler tilsier noe annet kan

menighetsrådet bestemme å ta i bruk valgkort. De økonomiske konsekvensene bør være avklart på forhånd”.

Komitéen tar dette til orientering, men mener det bør bevilges midler til en slik ordning.

Nominasjon

Rapportene fra menighetene viser at det er svært vanskelig å få medlemmer til å stille til valg og gjenvalgsprosenten er lav. Det er viktig å støtte menighetene til å prioritere valget. I den sammenheng er det vesentlig å oppmuntre menighetene til å prioritere nominasjonsprosessen, få folk til å stille til valg, få bredde i kandidatlistene, ta i bruk ordningen med forholdstallsvalg og forhåndsstemmegivning, utnytte de muligheter som finnes mht. mer fleksible ordninger for valgsted og valgdager lokalt osv. I medlemsundersøkelsen fra KIFO svarer 7% umiddelbart ja til å stille til valg, mens en fjerdedel kategorisk svarer nei.

Begrenset forsøksordning - Menighetsrådsvalget – Stortingsvalget

Spørsmålet om valgordningen er blitt aktualisert i forbindelse med forholdet mellom stat og kirke og det arbeidet som pågår i Stat/kirke-utvalget som Kirkerådet har nedsatt. Dette har skapt ny interesse for de kirkelige valg generelt og for menighetsrådsvalget spesielt, også blant de politiske partiene på Stortinget.

Slike mer grunnleggende sider ved de kirkelige valg, er det ikke lagt opp til at Kirkemøtet 2000 skal ta stilling til. Det vil Kirkemøtet få anledning til å behandle når Kirke/stat utredningen foreligger.

Kirkemøtet må ta stilling til om det skal åpnes for en prøveordning og evt. sette en nærmere ramme for en slik ordning. Det naturlige ville være at slike nærmere vilkår ble delegert til Kirkerådet å fastsette, jf. forslag til ny bestemmelse i § 15.4. Siden Kirkerådet ikke har fastsatt møte før i februar 2001, vil det imidlertid være for sent, og det foreslås derfor at Kirkemøtet fatter vedtak om en evt. prøveordning og fastsetter de grunnleggende vilkårene for selve prøveordningen.

Kirkemøtets tidligere behandling

Komitéen har merket seg at Kirkemøtet 1996 ikke gikk inn for forslaget om at ”det åpnes for prøveordninger slik at valg til menighetsråd kan knyttes til samme tid og sted som for kommunevalg/stortingsvalg”. Forslaget falt med 41 stemmer mot.

Komitéen som forberedte saken for Kirkemøtet 1996, vurderte også mulighetene for å legge valget til samme tid og sted eller i tilknytning til kommunevalg/stortingsvalget, men sier i sine merknader:

Komitéen finner ikke å ville foreslå en slik ordning, selv om valgdeltakelsen sannsynligvis ville øke. For det første mener komitéen menighetsrådsvalget bør opprettholdes som et kirkelig valg og at valget således primært bør knyttes til kirken og foregå i tilknytning til en gudstjeneste. Menighetsrådsvalget bør således ikke utvikles til eller bli oppfattet å være et politisk valg. En for nær kobling til kommunevalget vil dessuten kunne resultere i at oppmerksomheten om menighetsrådsvalget kan forsvinne i kommunevalget. Konsekvensene på sikt ved å integrere menighetsrådsvalget mer eller mindre i tilknytning til kommunevalget er dessuten ikke utredet. Dette gjelder bl.a. enkelte formelle sider f.eks. hvorvidt det er mulig å få tillatelse til å gjøre dette. Videre er valgkretsene for kommunevalg og soknegrensene, som er utgangspunktet for menighetsrådsvalget, mange steder ikke identiske. I forhold til andre trossamfunn kan en også stille spørsmål om det vil være ønskelig og riktig å legge menighetsrådsvalget til et annet offentlig valg.

Komitéen har derfor kommet til at valget bør opprettholdes som et særskilt kirkelig valg. Høringsmaterialet gjør det heller ikke aktuelt å foreslå en nærmere kobling til kommunevalget. Enkelte har pekt på denne muligheten og noen har anbefalt en slik løsning, men den har ikke fått noe markant tilslutning.

Komitéen konkluderte likevel med at en i forbindelse med evalueringen av valget i 1997 «bør se nærmere på om det er grunnlag for å foreslå utprøving av menighetsrådsvalg i enkelte sokn/kommuner i tilknytning til kommunevalget i 1999».

Beskrivelse og drøfting av ramme for forsøksordning

Hensikten med en evt. prøveordning må være å vinne erfaringer med en slik nærmere kobling til stortingsvalget for å se om det fører til økt valgdeltakelse, økt engasjement for menighetsrådets arbeid blant flere av kirkens medlemmer, om kirkevalget drukner i stortingsvalget m.v. Slik sett ville det kanskje være bedre å legge menighetsrådsvalget samtidig med kommunevalget. KIFOs medlemsundersøkelse viser at 35% tror de ville ha deltatt ved menighetsrådsvalg dersom de kunne avgitt stemme samtidig som de stemte til kommune- eller fylkestingsvalg.

Enkelte bispedømmerråd har også signalisert at de er positive til å åpne for slike prøveordninger, og ser helst at de ble lagt samtidig med kommunevalget.

Komitéen har vurdert hvilke rammer som bør settes om en skulle åpne for en slik prøveordning. En rekke spørsmål må avklares. bl.a. når det gjelder omfanget av en slik prøveordning, valglokaler, manntallslistene, forholdet mellom kirkelige stemmekretser og borgerlige valgkretser osv.

Komitéen har vurdert fordeler og ulemper ved en slik ordning:

Valg av valglokale(r) må gjennomtenkes nøye. Komitéen vil ikke foreslå at en benytter samme valglokale. Dette vil være en uheldig løsning, som ikke minst alle dem som er medlemmer av andre tros- og livssynssamfunn vil kunne reagere på. Dette vil kunne oppleves som en usaklig sammenblanding av politiske/offentlige valg på den ene side, og valg innenfor trossamfunn på den annen side. I den fase Den norske kirke er i, hvor relasjonene mellom stat og kirke utredes, vil det være uheldig med en for sterk kobling og samlokalisering. Det har på mange områder vært en selvstendigjøring av kirken med økt grad av overføring av myndighet til kirkelige organer. Dessuten fremstår Den norske kirke tydeligere som et trossamfunn på linje med andre trossamfunn. Rent prinsipielt bør derfor en slik løsning ikke velges. Det må i alle tilfeller være adskilte lokaler. Det naturlige vil være i størst mulig grad å benytte seg av lokaler som menigheten ellers benytter til sine sammenkomster, der dette er mulig.

For mange dreier det seg om spørsmålet om hvem som skal være med å styre kirken. I henhold til kirkeordningen er alle medlemmer over 18 år stemmeberettigede og valgbare, og utfordringen er å engasjere flest mulig av kirkens medlemmer til å ta ansvar. De som blir valgt inn, er som råd forpliktet til å utføre sitt arbeid i lojalitet mot den evangelisk-lutherske lære, jf. kirkeloven § 28. Ut fra kirkens vesen er det derfor vesentlig at menighetsrådet er representativt i forhold til menighetens medlemmer. Det er nettopp spennvidden og mangfoldigheten i et råd, som kan skape engasjement og nytenkning i menighetsrådets oppgave med å "vekke og nære det kristelige livet i soknet".

Skal en ha en prøveordning, bør noen prøvesokn avholde valget som forholdstallsvalg. Dersom det bare er en liste, viser erfaringene at det sjeldent blir de helt store rokkeringene. Dette vil sannsynligvis heller ikke skje om valgoppslutningen øker.

Det er først når en har forholdstallsvalg, at resultatet ikke er gitt på forhånd, men hvor optellingen vil vise hvilken liste og hvilke kandidater velgerne stemmer på. Dette vil være mer spennende, og sannsynligvis skape mer engasjement rundt selve valget, enn slik det er i dag, hvor resultatet ved flertallsvalg, stort sett er gitt på forhånd. Det er derfor en utfordring å finne løsninger som fremmer en menighetsbyggende bruk av forholdstallsvalg.

Ved en evt. prøveordning, er det ønskelig å vinne erfaringer fra alle bispedømmene og fra ulike sokn og kommuner. Ansvar for valget er lagt til menighetsrådet og gjennomføres i de enkelte sokn. Menighetsrådet må fatte vedtak om dette, men det kan være naturlig at saken behandles på et menighetsmøte/årsmøtet på forhånd. Menighetsmøtet bør ikke kunne binde menighetsrådet i en slik sak. Hensikten må være å informere menigheten, slik at menigheten kan stå mest mulig samlet om å være med på en slik prøveordning.

Det vil videre være naturlig at en evt. prøveordning ble drøftet på fellestrådsnivå med sikte på et felles opplegg i menighetene mht. informasjon, strategi osv. En bør forsøke prøveordningen både i noen sokn og i noen kommuner, evt i et helt prosti. Når utprøving skal finne sted på fellestrådsnivå, bør en tilstrebe at samtlige sokn er med i prøveordningen, primært av praktiske grunner. Bispedømmerådet bør sørge for at det både er menighetsråd og fellestråd (samtlige menigheter innen kommunen) som er med på prøveordningen.

Når rammene skal fastsettes bør det vurderes om det skal være menighetsrådene som skal søke eller om det er bispedømmerådet som inviterer eller utfordrer noen menigheter til å bli med i forsøket. For å vinne erfaringer med valget bør en bl.a sørge for de sokn som blir med representerer ulik størrelse, profil, geografi m.v. og at det er menigheter som er sammenlignbare.

Stortingsvalget vil mange steder bli avholdt både søndag 9. og mandag 10. september. I disse tilfeller må en forsøke å kombinere menighetsrådsvalget både i tilknytning til gudstjenesten og til stortingsvalget. Valglokalet (som brukes i tilknytning til gudstjenesten) bør imidlertid stenges på et tidspunkt som gjør at valgmateriell, manntallslistene m.v. kan settes på plass i de lokaler som skal benyttes ved prøveordningen, dersom en må skifte lokaler. Etter valgloven kan stemmegivningen på søndagen tidligst ta til kl. 13 for stortingsvalget, hvilket kan bli problematisk enkelte steder dersom det skal avholdes valg også i tilknytning til gudstjenesten.

Menighetsrådet må i samråd med kommunen, sørge for at en finner frem til gode praktiske ordninger på dette området. Der stortingsvalget *kun* avholdes på mandagen, vil det være uheldig dersom ikke valget også avholdes i tilknytning til søndagens gudstjeneste. Det foreslås derfor at det så vidt mulig blir avholdt valg i tilknytning til gudstjenesten.

Evaluering

Komitéen mener at forsøket må evalueres. Kirkerådet evt. i kontakt med bispedømmerådene og KIFO bør utarbeide nærmere opplegg og kriterier for en slik evaluering i forkant av valget. Hensikten må være at en kan trekke noen konklusjoner etter valget. Det kan oppstå usikkerhet omkring overføringsverdien fra et ekstraordinært valg til en normal valgssituasjon. Det er derfor viktig at en kan gjennomføre sammenlignbare valg og evaluere ulike opplegg. Menigheter som gjennomfører ordinære valg i oktober, bør derfor også få midler til å gjennomføre ekstra tiltak for å stimulere til økt valgdeltakelse. For å få en grundig evaluering og en bred erfaring med effekten av en slik prøveordning, bør ordningen gjennomføres både 2001 og 2005.

Forholdet til gudstjenesten

Komitéen vil understreke at menighetsrådsvalget er et kirkelig valg, og således vesensforskjellig fra offentlige valg ellers. I henhold til de regler Kirkemøtet har fastsatt, skal "valget foregå...så langt som mulig i tilknytning til en gudstjeneste eller et gudstjenestlig møte" (§ 2.1) og "valget holdes i kirke eller i et annet høvelig lokale som menighetsrådet bestemmer" (§ 2.3). Gudstjenesten, samlingen om Ordet og sakramentene, er kirkens sentrum og livskilde, og det er naturlig at de kirkelige valgene knyttes opp mot dette sentrum.

Komitéens anbefaling

Dersom en prøveordning skal gjennomføres, vil komitéen anbefale at det gjøres innenfor følgende ramme:

Som prøveordning ved valget 2001, kan bispedømmerådet invitere/oppfordre til at valget i inntil ti sokn avholdes samtidig med stortingsvalget på nærmere gitte vilkår. Følgende vilkår gjelder:

- Menighetsrådet må gå inn for saken etter at den har vært lagt frem for menighetsmøtet/årsmøtet. I kommuner med flere sokn, bør om mulig samtlige sokn ha samme valgdager. Det skal tilstrebes å få med ulike typer menigheter og sammenlignbare menigheter (kontrollmenigheter).
- Valget skal ikke foregå i samme lokale som stortingsvalget, men valglokalene bør fortrinnsvis ligge i nærheten av hverandre og følge stortingsvalgets åpningstider. Valg av valglokaler skjer i forståelse med fellesrådet og kommunen (valgstyret).
- Valget skal så vidt mulig også avholdes umiddelbart etter søndagens gudstjeneste.
- Menighetsrådet sørger for at de datoer/frister som er satt opp i reglene mht. kunngjøring, informasjon, osv. endres tilsvarende, at det foreligger manntallslistene i samsvar med manntallslistene for valgkretsene og at andre nødvendige endringer gjøres.
- Menighetsrådet må i samråd med bispedømmerådet gjennomføre en evaluering av opplegget ut fra kriterier som Kirkerådet fastsetter.
- Opplegget for valget skal godkjennes av bispedømmerådet.
- Det bør legges opp til at prøveordningen gjennomføres både i 2001 og 2005.

Komitéens flertall (8 medlemmer) finner likevel ikke å kunne anbefale en slik prøveordning som skissert ut fra bl.a. følgende grunner:

- Menighetsrådsvalget er og bør fremstå som et annerledes og kirkelig valg knyttet til gudstjenesten, vesensforskjellig fra de politiske valg.
- Det er uheldig at en kobler menighetsrådsvalg opp mot offentlige valg i en fase der stat/kirke-relasjonen er under utredning, og i en tid hvor Den norske kirke i sterkere grad fremstår som et trossamfunn
- Stat/kirke-utvalget og Kirkemøtet er oppfattet dithen at en ønsker ro om de eksisterende kirkeordninger inntil utvalget har avgitt sin rapport i 2002.
- Å flytte valget fra gudstjenestene til sammenfall med de politiske valg, vil flytte fokus bort fra nominasjonsprosessen og snarere bidra til å gjøre det enda vanskeligere å få medlemmer til å stille som kandidater.

Komitéenes mindretall (5 medlemmer) vil anbefale den ovennevnte prøveordningen.

Menighetsrådsvalget og de unge

Komitéen er videre opptatt av hva som kan gjøres for å styrke ungdommenes engasjement og deltakelse ved menighetsrådsvalget. I rapporten "Ung i kirken 2000", fremmes det bl.a.

forslag om at valgperioden for ungdom bør være 2 år og at nedre aldersgrense for valgbarhet og stemmerett settes til 16 år. Begrunnelsen for dette er bl.a. at mange unge flytter ut av soknet i 18-19 års alderen og at det derfor er ønskelig med kortere valgperiode.

På bakgrunn av rapporten og Kirkerådets behandling av denne, mener komitéen det er av stor betydning å legge forholdene til rette for at ungdom både kan involveres i nominasjonsarbeidet, settes opp på kandidatlistene og velges inn i menighetsrådene.

Forslag til revisjon av regler for valg av menighetsråd, ble oversendt departementet for evt. merknader. Departementet har i brev av 07.11.00 bl.a. uttalt at "Etter kirkelovens § 4 første ledd er det et ufravikelig krav om at den som skal stemme vil ha fylt 18 år i det år det skal stemmes. Etter kirkelovens § 6 første ledd gjelder tilsvarende ufravikelighet i forhold til valgperiodens lengde. Departementet har ikke myndighet til å fravike disse bestemmelsene".

Komitéen tar dette til etterretning, men foreslår at forslagene om bl.a. å redusere valgperioden til 2 års perioder og senke stemmerettsalderen til 16 år, oversendes Stat/kirke-utvalget for nærmere utredning. Etter komitéens mening fremmes det her viktige forslag fra de unge som bør tas opp til seriøs vurdering.

Komitéen mener likevel at det innenfor dagens bestemmelser, bør kunne legges til rette for en nærmere involvering av menighetens unge i menighetsrådet, og utfordrer menighetsrådene til å etablere et best mulig samarbeid med menighetens unge. Det bør heller ikke være noe til hinder for at for eksempel menighetens unge velger en representant som kan delta på menighetsrådets møter, og i aktuelle saker gis talerett.

Mindre endringer ellers

§ 3 Stemmerett

Det er uheldig at personer som for en periode (i valgperioden) oppholder seg i et annet sogn enn der de er bosatt, ikke får stemme i sitt bostedssogn, med mindre de reiser hjem. Dette kan gjelde studenter, personer som er på en lengre reise osv.

- Komitéen foreslår derfor en tilføyelse i § 3.2 i valgreglene i samsvar med dette (nytt annet ledd).

§§ 4 og 5 om manntall og utlegging av manntall

I 1999 ble Den norske kirkes medlemsregister offisielt etablert og 28. februar 2000 fastsatte Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet forskrifter for registeret. I forskriften §7 heter det: "Opplysninger om en person er medlem eller hører inn under Den norske kirke kan bare gjøres tilgjengelig for den som er registrert eller som saken ellers direkte gjelder, jf. forvaltningsloven § 2 e. Den norske kirkes valgmanntall kan allikevel legges frem til offentlig gjennomsyn i forbindelse med kirkelige valg."

Forskriftene for medlemsregisteret er dermed ikke til hinder for at det kirkelige valgmanntall legges ut til allment gjennomsyn. Det Kirkemøtet imidlertid må ta stilling til, er om en fra kirkens side ønsker en slik utlegging, og eventuelt hvordan den skal finnes sted.

Ifølge valgloven §7 skal utkastet til manntallet legges ut til alminnelig ettersyn på de steder som valgstyret bestemmer. Overført til de kirkelige valg betyr det at valgstyret, dvs menighetsrådet, har ansvar for at et utkast til kirkelig valgmanntall legges ut til alminnelig gjennomsyn på et dertil egnet sted. Valgloven har ingen bestemmelser om hvor listene skal legges ut eller hvordan dette skal gjennomføres, men hensikten med utleggingen er å gi

velgerne mulighet til å kontrollere om manntallet er korrekt uten altfor store vanskeligheter.

I tråd med det Kirkerådet tidligere har uttalt vedrørende opplysninger om medlemskap i Den norske kirke, ønsker Kirkerådet at utlegging av manntallet skjer på samme måte som i 1997, nemlig at listene finnes på kirkekontoret (eller andre tilsvarende kontor) og at den enkelte kun ved forespørsel kan få gjøre seg kjent med om en selv er registrert som medlem av Den norske kirke og dermed har stemmerett (gjelder personer over 18 år). Av praktiske hensyn kan det også være hensiktsmessig å tillate at bl.a. ektefeller får innsyn i hverandres medlemskap i Den norske kirke. Det bør derfor åpnes for at en person kan gjøre seg kjent med om en annen person står oppført i manntallet, dersom vedkommende har gitt skriftlig fullmakt til det.

På denne bakgrunn slutter komitéen seg til Kirkerådet forslag til endringer i § 4:

- § 4.1 annet punktum gis ny ordlyd.
- § 4.2 anses overflødig og foreslås i sin helhet strøket.
- Det foreslås en tilføyelse i § 5.1, ny annen punktum.

§ 10 Forhåndsstemmegivning

I dag er reglene slik at en velger som forhåndsstemmer, må ”gi erklæring om at han/hun vil være forhindret fra å møte personlig til valgtinget” (§ 10.1), og ”bekrefter egenhendig ved sin underskrift, riktigheten av de opplysningene som er påført omslagskonvolutten, og erklærer derved samtidig at han/hun vil være forhindret fra å møte personlig på valgtinget” (§ 10.9 tredje ledd).

I forbindelse med at en ved valget har lagt forholdene til rette for forhåndsstemmegivning, og oppfordret menighetene til å utnytte denne muligheten, anses det lite formålstjenlig at velgere må erklære at de vil være forhindret fra å møte på valgtinget. Særlig oppleves dette litt påfallende når det i reglene § 11.4 heter at ”Også velgere som har stemt på forhånd, kan avgi stemme” på valgdagen.

En slik bestemmelse er også tatt ut av valgloven. Valgloven § 30 lyder: *”En velger som vil være forhindret fra å møte personlig på valgtinget, kan etter reglene i dette avsnitt avgi stemme på forhånd, hos en som er stemmemottaker”.*

- Det foreslås at § 10.1 endres i samsvar med dette.
- Som følge av dette foreslås det at siste del i § 10.9 tredje ledd strykes.
- Det foreslås en tilføyelse i § 10.1, nytt annet ledd (jf. ny § 3.2 annet ledd).

Valgstyret må sørge for at stemmemottakerne er godt kjent med reglene. Det har vist seg at dette ikke alltid har vært tilfelle.

- Det foreslås derfor en tilføyelse i § 10.6.

Komitéen slutter seg for øvrig til de presiseringer og tolkninger som Kirkerådet har gitt uttrykk for i saksdokumentene, bl.a. i tilknytning til §§ 7 og 8.

Nærmere bestemmelser og utfylling av reglene

Det er ikke fastsatt noe i reglene om det kan gis nærmere bestemmelser til gjennomføring av valget og utfylling av reglene, og i tilfelle hvem som kan gi slike bestemmelser. Det vil være ønskelig med en slik åpning. Det foreslås at Kirkerådet gis en slik myndighet.

- Bestemmelsen tas inn som ny § 15.3.

Prøveordninger

Det foreslås at det i reglene åpnes for at Kirkerådet kan gjennomføre begrensede forsøk med ulike valgordninger.

- Bestemmelsen tas inn som ny § 15.4.

Formelle endringer

Bestemmelsen om utgifter ved menighetsrådsvalget er satt opp sist i regelverket uten paragraf. Kirkerådet ønsket at denne bestemmelsen skulle tas inn i reglene som ny paragraf.

Saken ble forelagt departementet, som uttaler i brev av 07.11.00 til Kirkerådet: *"Utgifter i forbindelse med valg av menighetsråd faller inn under kommunens utgiftsforpliktelse etter kirkelovens § 15 første ledd bokstav d som en driftsutgift. Men etter bestemmelsens femte ledd er det forbeholdt Kongen å gi nærmere bestemmelser omkring kommunens forpliktelse. Det ligger ikke til Kirkemøtet å vedta bestemmelse om dekning av utgifter knyttet til menighetsrådsvalg"*.

Komitéen forslår derfor ingen endringer i reglene på dette punkt.

- Punktene II og III i reglene tas inn som ny § 15: Ikrafttredelse og nærmere bestemmelser.

Andre merknader til valgreglene

Komitéen har også drøftet tiltak som vil kreve endringer i kirkeloven og valgreglene. Det gjelder bl.a:

- En mulig nedsettelse av stemmerettsalderen til 16 eller evt. 15 år
- Anledning til å ha valg hvert annet år på halvparten av medlemmene
- Menighetsrådsvalg de årene det ikke er stortings- eller kommunestyrevalg.

Komitéen mener at disse tiltakene bør vurderes i forbindelse med en grundig gjennomgang av valgreglene når innstillingen fra Stat/kirke-utvalget skal behandles.

Forslag til vedtak

I.

Menighetsrådet er tillagt viktige oppgaver i vår kirke. Alle kirkens medlemmer har et ansvar for sin menighet og til å være med å få valgt gode, funksjonsdyktige og representative råd. Kirkemøtet mener det er viktig å legge forholdene til rette for å øke valgdeltakelsen. Kirkemøtet oppfordrer alle menighetsråd til å informere aktivt om valget og legge forholdene godt til rette for dette, og ber Kirkerådet, bispedømmerådene og de kirkelige fellesråd bidra til at dette kan skje.

Samtidig vil Kirkemøtet understreke at den viktigste utfordringen for kirken er å skape et bredt og økt engasjement for menighetens liv og arbeid.

Kirkemøtet viser til den tiltaksplan som er oversendt departementet med de merknader Kirkerådet har kommet med, og ber om at Stortinget bevilger de nødvendige midler til de prioriterte tiltak, slik at en sikrer en forsvarlig informasjon om og gjennomføring av valget.

II.

Kirkemøtet vedtar med hjemmel i lov om Den norske kirke § 6 første ledd, følgende endringer i Regler for valg av menighetsråd, fastsatt av Kirkemøtet 1996:

b) Ny § 3.2 annet ledd, som skal lyde:

Personer som midlertidig oppholder seg i et annet sokn enn der de er registrert bosatt, kan stemme ved valget i bostedssoknet ved å avgi forhåndsstemme i det sokn de midlertidig oppholder seg i, jf. bestemmelsene i § 10.1 annet ledd.

c) § 4.1 annet punktum strykes. Nytt annet punktum skal lyde:

Manntallet skal inneholde alle stemmeberettigede medlemmer av Den norske kirke bosatt i soknet, jf. §§ 3.1 og 3.2.

d) § 4.2 oppheves.

e) § 5.1 nytt annet punktum, som skal lyde:

Ettersynet reguleres på en slik måte at den enkelte person kun får kjennskap til opplysninger angående seg selv eller en annen person som en har fått fullmakt fra.

f) § 10.1 endres. Bestemmelsen skal lyde:

En velger som vil være forhindret fra å møte personlig på valgtinget, kan etter reglene i dette avsnitt avgi stemme på forhånd, hos en som er stemmemottaker.

g) Som følge av endringer i § 10.1 strykes siste del i § 10. 9 tredje ledd:

... og erklærer derved samtidig at han/hun vil være forhindret fra å møte personlig på valgtinget.

h) § 10.1 nytt annet ledd, som skal lyde:

Personer som midlertidig oppholder seg i et annet sokn enn der de er registrert bosatt, kan stemme ved valget i bostedssoknet ved å avgi forhåndsstemme i det sokn de midlertidig oppholder seg i, jf § 3.2 annet ledd. Velgeren må selv sørge for i god tid på forhånd å få tilsendt godkjent stemmeseddel fra det sokn vedkommende er bosatt. For øvrig følges prosedyren for forhåndsstemmegivning i dette avsnitt. Omslagskonvolutten sendes imidlertid direkte til menighetsrådets leder i det sokn vedkommende velger er bosatt, jf. § 10.10.

i) § 10.6 får følgende tilføyelse:

Menighetsrådet skal sørge for at stemmemottakerne er godt kjent med valgreglene og har et tilstrekkelig antall stemmesedler...

j) Tidligere bestemmelser i reglene som er oppført med romertall (punktene II og III), oppføres som ny paragraf, § 15, som skal lyde:

§ 15. Ikrafttredelse og nærmere bestemmelser

§ 15.1 Reglene trer i kraft 1. januar 1997.

§ 15.2 Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene.

k) Ny bestemmelse, som tas inn som ny § 15.3, som skal lyde:

Kirkerådet kan gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av valget og utfylling av reglene.

l) Ny bestemmelse, som tas inn som ny § 15.4, som skal lyde:

Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å gjennomføre begrensede forsøk med ulike valgordninger. Kirkerådet fastsetter nærmere vilkår for gjennomføring av slike forsøk. Ved utforming av forsøk og prøveordninger gis Kirkerådet myndighet til å fravike bestem-

melsene i reglene her.

III.

Disse endringene trer i kraft straks.

IV.

Kirkemøtet ber Stat/kirke-utvalget ta med i sin vurdering de anliggender som "Ung i kirken 2000"- rapporten har fremmet.

Kirkemøtet ber menighetsrådene legge forholdene til rette for at menighetens unge innen de rammer som loven gir, kan involveres på en best mulig måte i menighetsrådets arbeid. Kirkemøtet finner ikke å kunne åpne for en prøveordning med å legge menighetsrådsvalget samtidig med stortingsvalget i 2001.

Kirkemøtet mener de midler som regjeringen har avsatt til et slikt forsøk, bør stilles til disposisjon for Kirkerådet for å øke valgdeltakelsen ved å informere bredt om valget, ta i bruk valgkort, til å utfordre flere av kirkens medlemmer til å stille til valg og fokusere hele nominasjonsarbeidet.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Torgils Aurdal
Saksordfører: Anne Louise Tvetter

Disse hadde ordet

Anne Louise Tvetter, Arne Grønningsæter, Rosemarie Køhn, Rolf Dyrhol, Trond Skard Dokka, Thor Strandenæs, Per Halstein Nielsen, Jorunn Kapstad, Olav Skjevesland, Odd Bondevik, Katinka Solli Schøien, Oddmund Brundtland, Benedicte Aschjem, Ola Steinholt, Tore Kopperud, Finn Wagle, Siren Eriksen, Jørn Fevang, Helge Aarseth, Alex Norbakken, Unni Leiros Pettersen, Ingmar Areklett, Gunvor Kongsvik, Ole Chr. Kvarme, Otto Strand, Eivind Tore Fagermoen, Thor Egil Abrahamsen, Hans Voll, Lars Østnor, Caspar Thomassen.

Endringsforslag

Arne Grønningsæter:

Til endring i komitéens forslag til vedtak:

Avsnittet "Kirkemøtet finner ikke ... med stortingsvalget 2001" strykes.

Bispedømmerådene bes om å lage en plan for forsøksordninger i sitt bispedømme.

Bispedømmerådene får fullmakt til å godkjenne forsøksordninger ved menighetsrådsvalget i 2001.

Rosemarie Køhn:

Vedtak IV – 3. ledd:

Kirkemøtet gir adgang til en begrenset prøveordning med å legge menighetsrådsvalget samtidig med Stortingsvalget og gir Kirkerådet ansvaret for å sette en nærmere ramme for en slik ordning. Det delegeres til bispedømmerrådet å sette prøveordningen i verk.

Rolf Dyrhol:

Den norske kyrkja har stort behov for å gi val av sokneråd ein eigen identitet. Det oppnår ein best ved å legge valet til elles valfrie år.

Ved soknerådsvalet 2005 bør difor valperioden setjast til tre – alternativt fem år.

Ønsket ikke realitetsvotering.

Trond Skard Dokka:

Paragraf 6 i Regler for valg av menighetsråd endres som følger:

Valget foregår som forholdstallsvalg eller flertallsvalg. Dersom det bare foreligger én godkjent kandidatliste, skjer valget som flertallsvalg. Er det flere kandidatlistor, gjennomføres valget som forholdstallsvalg. Fristen for innlevering av kandidatlistor er 1. sept. kl. 2000. Fristen kunngjøres offentlig.

De to første setningene strykes.

Den første setningen strykes, samt i annen setning etter komma'et ("uansett hvilken kandidatliste...") og i siste setning "navn fra andre lister eller".

Katinka Solli Schøien:

Pkt. IV etter 2. avsnitt:

Alle menigheter utfordres til å velge inn minst en representant under 20 år og en under 30 år i menighetsrådet.

Unni Leiros Pettersen;

§ 12.3: Følgende strykes:

F.o.m. Velgeren har likevel ikke flere stemmer... t.o.m. Dersom velgeren ikke har gjort dette, vil vedkommende kumulerte kandidat(er) bli stående uten stemmer fra denne velgeren.

Oddmund Brundtland:

Ad regler for valg av menighetsråd § 12.3:

Ønske: Det antall stemmer som en velger har til rådighet, bør være større enn antall representanter i menighetsråd + 5 varamedlemmer.

For eksempel "det dobbelte antall" av det som skal velges, pluss 5 varamedlemmer, evt. helt fritt.

Thor Strandenæs:

Kirkemøtet åpner for en begrenset prøveordning med å legge menighetsrådsvalget samtidig med stortingsvalget 9.-10. september 2001. Bispedømmerrådet gis myndighet til å godkjenne at valget i inntil ti sokn avholdes samtidig med stortingsvalget i samsvar med de retningslinjer og vilkår som er angitt nedenfor.

Kirkerådet gis myndighet til å fastsette nærmere retningslinjer og kriterier for evalueringen av forsøket. Kirkemøtet ber om at erfaringene fra prøveordningen legges frem for Kirkemøtet.

Prøvevotering

Ønske om en form for prøveordning i 2001:
81 stemmeberettigede. 46 stemte for, 33 imot.

Saken går tilbake til komitéen.

Ny innstilling fra komité D

Saksorientering

Bakgrunn

Valg av nye menighetsråd skal avholdes 2. og 3. søndag i oktober 2001.

I forbindelse med valget i 2001 er det behov for å gjennomgå reglene med sikte på visse endringer på bakgrunn av erfaringene fra menighetsrådsvalget 1997.

Det er ikke lagt opp til at Kirkemøtet 2000 skal vedta mer grunnleggende endringer i reglene, siden de kirkelige valg nå er under utredning i Kirke/stat-utvalget.

Regler for valg av menighetsråd er fastsatt av Kirkemøtet 1996 med hjemmel i kirkeloven § 6. Da reglene skulle fastsettes var Kirkemøtet opptatt av å styrke representativiteten og å øke valgdeltakelsen, noe også Stortinget hadde understreket.

Kirkemøtet 1996 åpnet for å utvide antall valgdager ved å avholde valg på en eller flere ukedager i valgukene, og utfordret menighetsrådene til å avholde valg begge søndagene, til å holde valg på flere steder i soknet, til å legge forholdene til rette for forhåndsstemmegivning, til å informere bredt om nominasjonsarbeidet og til å stimulere til økt bruk av forholdstallsvalg m.v.

Kirkemøtet 1996 gikk ikke inn for forslaget om at "det åpnes for prøveordninger slik at valg til menighetsråd kan knyttes til samme tid og sted som for kommunevalg/stortingsvalg". Forslaget falt med 41 stemmer mot.

Til tross for at Kirkemøtet utvidet antall valgdager og utfordret menighetene til å utnytte de mulighetene som valgreglene gir, var oppslutningen om valget også i 1997 lav. Kun 3% av de stemmeberettigede avga stemme.

Kirkemøtet hadde i forbindelse med valget i 1997 søkt om midler over statsbudsjettet for å informere om valget, og hadde foreslått at alle stemmeberettigede skulle få valgkort. Stortingskomitéen understreket også behovet for midler til valget i Budsjett-innst. S.nr. 12 1996-97: *"Komitéen vil minne om at 1997 er valår i Den norske kyrkja. Det er eit mål å auke oppslutninga om vala til sokneråda, og komitéen meiner kyrkja må få midlar til å informere om valet, verksemda si og oppgåvene til soknerådet i samband med valet til soknerådet"*.

Stortinget bevilget ikke midler, og Kirkemøtekomitéen uttalte: *«Uten at staten bevilger midler til slike informasjonstiltak, mener komitéen det er lite sannsynlig å forvente særlig økt valgdeltakelse»*.

Departementet har bedt Kirkerådet utarbeide en tiltaksplan for økt oppmerksomhet og oppslutning om menighetsrådsvalget 2001. Kirkerådet har i samarbeid med Kirkens Arbeids-giverorganisasjon utarbeidet en slik tiltaksplan, som ble oversendt departementet mars 2000 (Se dokument 10.3). Følgende tiltak ble satt opp:

1. Erfaringsundersøkelse blant menighetsrådsmedlemmer om å sitte i menighetsråd, om de kan tenke seg gjenvalg m.v.
2. Informasjon til menighetene om valgbarhet og nominasjon/rekruttering av kandidater, bruk av forholdstallsvalg, samt annonsekampanje.
3. Informasjon og valgkort til alle stemmeberettigede.
4. Midler til prosjektmedarbeider og Web-redaktør, slik at all informasjon kan legges ut på nettet
5. Andre tiltak:
 - Valg samtidig med stortingsvalget som prøveprosjekt i utvalgte menigheter, dersom Kirkemøtet åpner for dette.
 - Direkte valg til fellelråd, som prøveordning.
 - "Postvalg" (for studenter o.a.), ved at stemmeberettigede som under valget oppholder seg utenfor sitt bostedssokn, kan forhåndsstemme i et annet sokn.
 - Vurdere om stemmerettsalder bør senkes til 15 år.
6. Kursvirksomhet. Prositivise inspirasjonskurs våren 2001 for å få blest om valget og grunnkurs for nyvalgte menighetsråd og fellelråd 2001-2002.
7. Håndbok for menighetsråd og fellelråd.
8. Tilskudd til lokale tiltak, for at fellelrådet kan distribuere informasjonsmateriell og valgkort.

De budsjettmessige konsekvenser for disse tiltakene var beregnet til vel 5 mill. kroner for perioden 2000 – 2002, derav vel 1.2 mill. kroner for 2000 som ble foreslått lagt inn i revidert nasjonalbudsjett. I tillegg var det foreslått 6 mill. kroner til fellelrådene som tilskudd til bl.a. distribusjon av valgkort og annen informasjon, jf. pkt. 8 ovenfor.

Kirkerådets AU drøftet tiltaksplanen på sitt møte 7. juni 2000 (KR/AU 5/00). På møtet forelå også et notat om en begrenset prøveordning med å legge menighetsrådsvalget sammen med stortingsvalget i noen sokn. Arbeidsutvalget sluttet seg til forslagene i tiltaksplanen med unntak av annet og fjerde strekpunkt under pkt. 5 (prøveordning med direkte valg til kirkelig fellelråd, og om en skulle vurdere å senke stemmerettsalderen til 15 år).

Kirkerådet drøftet tiltaksplanen på sitt møte 14.-16. september 2000 (KR 26/00), og sluttet seg hovedsaklig til AU's vurderinger. Kirkerådet ønsket likevel ikke å anbefale en prøveordning, som gikk ut på å gi bispedømmerådet tillatelse til at inntil ti sokn kunne avholde menighetsrådsvalg samtidig med stortingsvalget på nærmere gitte vilkår. Kirkerådets vedtak var enstemmig.

Etter at saksdokumentene var utsendt til Kirkemøtet, ble statsbudsjettet lagt frem. Regjeringen skriver her at *"Deltakinga under valet til nye sokneråd har tradisjonelt vore låg. Det skal vere val i 2001. Departementet meiner det bør gjennomførast tiltak som kan stimulere valdeltakinga, og vil frå OVF finansiere forsøk med å leggje soknerådsvalet til samme tid og stad som stortingsvalet for dei sokneråd som ønskjer det."*

Det går ikke frem av forslaget hvor mange midler som er satt av til dette forsøket.

Komitéens merknader

Komitéen har registrert at de kirkelige valg i løpet av den senere tid har vært gjenstand for adskillig oppmerksomhet i media gjennom en rekke artikler og innspill fra ulike kirkeledere, menighetsrådsmedlemmer, medlemmer og ansatte i kirken, politiske partier o.a. Det er særlig følgende spørsmål som har blitt fokusert:

- legitimitet og representativitet
- tiltak for å øke valgdeltakelsen

Legitimitet og representativitet

Komitéen har registrert påstander om at menighetsrådene har svak legitimitet p.g.a. lav valgdeltakelse. Betegnelsen legitimitet brukes først og fremst om resultatet av en prosess som har foregått på "lovlig måte". For at et valgt organ skal ha legitimitet, er det nødvendig at valget har foregått etter gjeldende lover og regler. Komitéen konstaterer at menighetsrådsvalgene har vært forberedt og gjennomført i samsvar med gjeldende regelverk. Dermed har de valgte menighetsrådene den nødvendige legitimitet.

Sammenlignet med stortingsvalg er deltakelsen svært lav. Imidlertid er det så store forskjeller, bl.a. på ressurser og mediedekning, at det ikke er rimelig å sammenligne disse valgene.

Ønske om representativitet kan bety at man ønsker at sammensetningen av menighetsrådet i større grad skal reflektere bredden blant menighetens dømte medlemmer. Det er likevel grunn til å tro at det i nominasjon til menighetsråd er et ønske å legge vekt på kvalifikasjoner i henhold til de oppgaver som skal løses jf. kirkelovens § 9 som lyder slik:

"Menighetsrådet skal ha sin oppmerksomhet på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet,..."

Sammenlignet med oppslutningen om kirkens gudstjenester er ikke valgoppslutningen spesielt lav. Det hører også med til bildet at en del kirkemedlemmer ikke deltar i valget fordi de synes det er greit å overlate valget til de "mer aktive". Likevel kan valgdeltakelsen gi grunn for tvil om rådernes representativitet og bredde.

Det er imidlertid svært uheldig dersom de som stiller til valg og påtar seg denne oppgaven, opplever at de kritiseres for sitt engasjement og at det stilles spørsmål ved deres legitimitet og representativitet.

Tiltak for å øke valgdeltakelsen

Ved menighetsrådsvalget i 1977 deltok 3% av kirkemedlemmene.

Rapportene fra menighetene viser at de aller fleste menigheter avvirket valget på én søndag og med én liste. Gjenvælgsprosenten var 22%, 13 sokn hadde forholdstallsvalg, hver femte menighet hadde valg på to søndager og hver tiende menighet hadde også valg på en eller flere hverdager.

Komitéen mener det er ønskelig og viktig for en folkekirke at flere av medlemmene deltar i valget. Derfor mener komitéen at det er viktig å se nærmere på tiltak som kan øke valgdeltakelsen.

Komitéen har registrert at KIFOs medlemsundersøkelse viser at 85% av kirkens medlemmer aldri har stemt ved et menighetsrådsvalg. De gir følgende begrunnelser for hvorfor de ikke har stemt:

- Jeg overlater til de mer aktive å stemme (32%)

- Jeg har ikke vært interessert (26%)
- Jeg har ikke vært klar over at det har vært valg (20%)
- Jeg har ikke vært klar over at jeg har stemmerett (8%)

Det er et stort behov for informasjon om valgordningen til alle medlemmer av Den norske kirke.

Kirkerådet har utarbeidet en tiltaksplan i samarbeid med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon. Komitéen mener at den gir et godt grunnlag for arbeidet med å øke valgdeltakelsen. Etter komitéens mening er det spesielt tiltak på 3 områder som kan bidra til økt valgdeltakelse:

- Nominasjon
- Informasjon
- Bruk av valgkort

Nominasjon

Rapportene fra menighetene viser at det er svært vanskelig å få medlemmer til å stille til valg og gjenvalgsprosenten er lav. Det er viktig å støtte menighetene til å prioritere valget. I den sammenheng er det vesentlig å oppmuntre menighetene til å prioritere nominasjonsprosessen, få folk til å stille til valg, få bredde i kandidatlistene, ta i bruk ordningen med forholdstallsvalg og forhåndsstemmegivning osv. I medlemsundersøkelsen fra KIFO svarer 7% umiddelbart ja til å stille til valg, mens en fjerdedel kategorisk svarer nei.

For mange dreier det seg om spørsmålet om hvem som skal være med å styre kirken. I henhold til kirkeordningen er alle medlemmer over 18 år stemmeberettigede og valgbare, og utfordringen er å engasjere flest mulig av kirkens medlemmer til å ta ansvar. De som blir valgt inn, er som råd forpliktet til å utføre sitt arbeid i lojalitet mot den evangelisk-lutherske lære, jf. kirkeloven § 28. Ut fra kirkens vesen er det vesentlig at menighetsrådet er representativt i forhold til menighetens medlemmer. Det er nettopp spennvidden og mangfoldigheten i et råd, som kan skape engasjement og nytenkning i menighetsrådets oppgave med å ”vekke og nære det kristelige livet i soknet”.

Komitéen mener det er viktig at tiltakene i den tidligere nevnte tiltaksplan gjennomføres. Tiltaket inneholder bl.a. følgende elementer:

- Informasjonsbrosjyre til menighetene om ansvaret for nominasjon og valg – og om kriterier for et vellykket nominasjonsarbeid.
- Informasjonsbrosjyre for utdeling til medlemmene i forbindelse med nominasjonsarbeidet.
- Annonsekampanje om medlemmers rettigheter i forbindelse med nominasjonen.

Materiellet foreslås produsert på både bokmål, nynorsk og samisk.

Informasjon

Komitéen mener at et bredt anlagt informasjonsopplegg om valget kan øke valgdeltakelsen. Det bør legges til rette for informasjon på nasjonalt plan via riksmidier og internett, samt lokal informasjon via lokale medier og menighetenes organer og publikasjoner.

Bruk av valgkort

Komitéen mener at utsendelse av valgkort til alle stemmeberettigede vil være et tjenlig virkemiddel. Det vil gi medlemmene en tydelig beskjed om at de er medlemmer med stemmerett, og signaliserer direkte til den enkelte at kirken venter på deres stemme.

Undersøkelser fra tidligere valg viste at mange ikke var klar over at det var et menighetsrådsvalg og at "vanlige" medlemmer kunne være med å stemme. I tilknytning til dette vil komitéen vise til at det i valgloven § 9 a heter at det skal *"utstedes valgkort til alle stemmeberettigede som er innført i manntallet..."*. Og det heter videre i § 91 at utgifter til produksjon og utsending av valgkort dekkes av statskassen.

Kirkerådet har bedt departementet klargjøre om ikke dette også bør gjelde for valg av menighetsråd. Det må følges opp med nødvendige bevilgninger, siden det heter i merknadene til kirkeloven vedr. regler for valg av menighetsråd, at *"det forutsettes at reglene som gis av Kirkemøtet i det vesentlige vil være i samsvar med bestemmelsene om valg av kommunestyre..."* (Ot.prp.nr. 64 – 1994-95).

Departementet har i sitt svar til Kirkerådet 7.11.00 uttalt: *"Ordningen med valgkort etter valgloven gjelder kun ved valg av representanter til Stortinget, fylkesting og kommunestyrer, jfr. lov om stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunestyrevalg av 1. mars 1985 nr. 3 § 1, Forskrift om Den norske kirkes medlemsregister er ikke til hinder for at valgkort tas i bruk ved menighetsrådsvalg. Med mindre Kirkemøtets valgeregler tilsier noe annet kan menighetsrådet bestemme å ta i bruk valgkort. De økonomiske konsekvensene bør være avklart på forhånd"*.

Komitéen tar dette til orientering, men beklager departementets passive holdning til å bevilge midler til en slik ordning.

Menighetsrådsvalg samtidig med stortingsvalget

Et av punktene i tiltak 5 i tiltaksplanen er en prøveordning med å legge menighetsrådsvalget samtidig med stortingsvalget. Komitéen er delt i synet på tiltaket.

Spørsmålet om valgordningen er blitt aktualisert i forbindelse med forholdet mellom stat og kirke og det arbeidet som pågår i Kirke/stat-utvalget som Kirkerådet har nedsatt. Dette har skapt ny interesse for de kirkelige valg generelt og for menighetsrådsvalget spesielt, også blant de politiske partiene på Stortinget.

Slike mer grunnleggende sider ved de kirkelige valg, er det ikke lagt opp til at Kirkemøtet 2000 skal ta stilling til. Det vil Kirkemøtet få anledning til å behandle når Kirke/stat-utredningen foreligger.

Kirkemøtet må ta stilling til om det skal åpnes for en prøveordning og evt. sette en nærmere ramme og vilkår for en slik ordning.

Beskrivelse og drøfting av ramme for forsøksordning

Hensikten med en evt. prøveordning må være å vinne erfaringer med en slik nærmere kobling til stortingsvalget for å se om det fører til økt valgdeltakelse, økt engasjement for menighetsrådets arbeid blant flere av kirkens medlemmer, om kirkevalget drukner i stortingsvalget m.v. Slik sett ville det kanskje være bedre å legge menighetsrådsvalget samtidig med kommunevalget. KIFOs medlemsundersøkelse viser at 35% tror de ville ha deltatt ved menighetsrådsvalg dersom de kunne avgitt stemme samtidig som de stemte til kommune- eller fylkestingsvalg.

Komitéen mener det er ønskelig med ulike forsøk og tiltak som kan bidra til å øke valgdeltakelsen, og at en bør kunne vise mer kreativitet med å prøve ut noe nytt.

Enkelte bispedømmeråd har også signalisert at de er positive til å åpne for slike prøveordninger, og ser helst at de ble lagt samtidig med kommunevalget.

Komitéen har vurdert hvilke rammer som bør settes dersom en skulle åpne for en slik prøveordning. En rekke spørsmål må avklares. bl.a. når det gjelder rammer for og omfanget av en slik prøveordning.

Det har vært antydnet ulike løsninger mht. tid og sted for en prøveordning, og det kan innledningsvis være grunn til å presisere de aktuelle alternativene:

- Valget foregår *samme sted*, forstått som i samme lokale som stortingsvalget.
- Valget foregår *i nærheten av* det lokale/den bygning som benyttes ved stortingsvalget (knyttet til valgkretser), slik at velgerne kan oppsøke begge lokalene uten for mye forflytting.
- Valget legges til *samme dag* som stortingsvalget og følger stortingsvalgets åpningstider, men valget finner fortrinnsvis sted i kirken og i tilknytning til gudstjenesten i samsvar med gjeldene regler.

Valg av *valglokale(r)* må gjennomtenkes nøye. Komitéen vil ikke foreslå at en benytter samme valglokale. Dette vil være en uheldig løsning, som ikke minst alle de som er medlemmer av andre tros- og livssynssamfunn vil kunne reagere på. Dette vil kunne oppleves som en usaklig sammenblanding av politiske/offentlige valg på den ene side, og valg innenfor trossamfunn på den annen side. I den fase Den norske kirke er i nå, hvor relasjonene mellom stat og kirke utredes, vil det være uheldig med en for sterk kobling og samlokalisering. Det har på mange områder vært en selvstendigjøring av kirken med økt grad av overføring av myndighet til kirkelige organer. Dessuten fremstår Den norske kirke nå tydeligere som et trossamfunn på linje med andre trossamfunn. Rent prinsipielt bør derfor en slik løsning ikke velges. Det må i alle tilfeller være adskilte lokaler. Det naturlige vil være i størst mulig grad å benytte seg av lokaler som menigheten ellers benytter til sine sammenkomster, der dette er mulig.

Komitéen vil understreke at menighetsrådsvalget er et kirkelig valg, og således vesensforskjellig fra offentlige valg ellers. I henhold til de regler Kirkemøtet har fastsatt, skal "valget foregå...så langt som mulig i tilknytning til en gudstjeneste eller et gudstjenestlig møte" (§ 2.1) og "valget holdes i kirke eller i et annet høvelig lokale som menighetsrådet bestemmer" (§ 2.3). Gudstjenesten, samlingen om Ordet og sakramentene, er kirkens sentrum og livskilde, og det er naturlig at de kirkelige valgene knyttes opp mot dette sentrum.

Skal en ha en prøveordning, bør noen prøvesokn avholde valget som *forholdstallsvalg*. Dersom det bare er en liste, viser erfaringene at det sjeldent blir de helt store rokkeringene. Dette vil sannsynligvis heller ikke skje om valgoppslutningen øker.

Det er først når en har forholdstallsvalg, at resultatet ikke er gitt på forhånd, men hvor opptellingen vil vise hvilken liste og hvilke kandidater velgerne stemmer på. Dette vil være mer spennende, og sannsynligvis skape mer engasjement rundt selve valget, enn slik det er i dag, hvor resultatet ved flertallsvalg, stort sett er gitt på forhånd. Det er derfor en utfordring å finne løsninger som fremmer en menighetsbyggende bruk av forholdstallsvalg. Komitéen skulle gjerne sett at flere menigheter gjorde forsøk med bruk av forholdstallsvalg.

Ved en evt. prøveordning, er det ønskelig å vinne erfaringer fra alle bispedømmene og fra ulike sokn og kommuner. Bispedømmerådet bør utarbeide *en plan* for hvilke menigheter

som bør være med i forsøket. Menighetsrådet må fatte vedtak om de vil delta i forsøket. Det kan være naturlig at saken behandles på et menighetsmøte/årsmøtet på forhånd. Menighetsmøtet bør ikke kunne binde menighetsrådet i en slik sak. Hensikten må være å informere menigheten, slik at menigheten kan stå mest mulig samlet om å være med på en slik prøveordning.

Det vil videre være naturlig at en evt. prøveordning ble drøftet på fellesrådsnivå med sikte på et felles opplegg i menighetene mht. informasjon, strategi osv. En bør forsøke prøveordningen både i noen sokn og i noen kommuner, evt i et helt prosti. Når utprøving skal finne sted på fellesrådsnivå, bør en tilstrebe at samtlige sokn er med i prøveordningen, primært av praktiske grunner. Bispedømmerådet bør sørge for at det både er menighetsråd og fellesråd (samtlige menigheter innen kommunen) som er med på prøveordningen.

Når rammene skal fastsettes bør det vurderes om det skal være menighetsrådene som skal søke eller om det er bispedømmerådet som inviterer eller utfordrer noen menigheter til å bli med i forsøket. For å vinne erfaringer med valget bør en bl.a. sørge for at de sokn som blir med representerer ulike størrelse, profil, geografi m.v. og at det er menigheter som er sammenlignbare (kontrollmenigheter). Evalueringen må også vurdere virkningen av de ulike tiltak som gjennomføres for å øke valgoppslutningen.

Stortingsvalget vil mange steder bli avholdt både søndag 9. og mandag 10. september. I disse tilfeller må en forsøke å kombinere menighetsrådsvalget både i tilknytning til gudstjenesten og til stortingsvalget. Nærmere retningslinjer for dette bør kunne overlates til bispedømmerådet i samråd med de enkelte menighetsråd å finne praktiske løsninger for.

Menighetsrådet må i samråd med fellesrådet og kommunen, sørge for at en finner frem til gode praktiske ordninger på dette området. Der stortingsvalget *kun* avholdes på mandagen, vil det være uheldig dersom ikke valget også avholdes i tilknytning til søndagens gudstjeneste. Det foreslås derfor at valget så vidt mulig også blir avholdt i tilknytning til søndagens gudstjeneste.

Komitéen har vurdert, dersom valget skal legges til samme dag som et offentlig valg, om det ikke ville være bedre å legge det til kommunevalget. Komitéen foreslår at dette vurderes på bakgrunn av erfaringene med en evt. prøveordning i 2001. Komitéen vil i denne sammenheng understreke viktigheten av at kirken blir synlig og tydelig i det offentlige rom.

Evaluering

Komitéen mener at forsøket må evalueres. Kirkerådet evt. i kontakt med bispedømmerådene og KIFO bør utarbeide nærmere opplegg og kriterier for en slik evaluering i forkant av valget. Det bør utarbeides et enhetlig evalueringsopplegg som benyttes i alle bispedømmer. Hensikten må være at en kan trekke noen konklusjoner etter valget. Det kan oppstå usikkerhet omkring overføringsverdien fra et ekstraordinært valg til en normal valgssituasjon. Det er derfor viktig at en kan gjennomføre sammenlignbare valg og evaluere ulike opplegg (kontrollmenigheter). Menigheter som gjennomfører ordinære valg i oktober, bør derfor også få midler til å gjennomføre ulike andre tiltak for å stimulere til økt valgdeltakelse. En vil da kunne se om det er prøveordningen eller evt. den økonomiske støtten som bidrar til økt valgdeltakelse. For å få en grundig evaluering og en bred erfaring med effekten av en slik prøveordning, bør ordningen gjennomføres både 2001 og 2005. Endelig vedtak om dette bør fattes av Kirkemøtet/Kirkerådet på bakgrunn av erfaringsrapporten fra valget 2001.

Retningslinjer for begrenset prøveordning

Dersom en begrenset prøveordning skal gjennomføres, vil komitéen anbefale at det gjøres innenfor følgende ramme:

Som prøveordning ved menighetsrådsvalget 2001, gis bispedømmerådet myndighet til å godkjenne at valget i inntil ti sokn avholdes samtidig med stortingsvalget 9.-10. september 2001 på nærmere gitte vilkår. Følgende vilkår gjelder:

- **Valget skal holdes i kirken eller annet høvelig lokale, og følge stortingsvalgets åpningstider. Valget skal så vidt mulig ikke foregå i samme lokale eller bygning som stortingsvalget.**
- **Valget skal i alle tilfeller også avholdes umiddelbart etter søndagens gudstjeneste.**
- **I kommuner med flere sokn, bør om mulig samtlige sokn ha samme valgdager. Det skal tilstrebes å få med ulike typer menigheter og sammenlignbare menigheter for å sikre en god evaluering (kontrollmenigheter).**
- **Menighetsrådet sørger for at de datoer/frister som er satt opp i reglene mht. kunngjøringer, informasjon, osv. endres tilsvarende. Videre sørger menighetsrådet for at det foreligger manntallslistene i samsvar med manntallslistene for valgkretsene og at andre nødvendige endringer gjøres.**
- **Bispedømmerådet utarbeider en plan for prøveordningen i bispedømmet, som skal inneholde bl.a. plan for utvelgelse av menigheter og opplegg for evaluering. Planen oversendes Kirkerådet. Opplegget for valget i den enkelte prøvemeninghet godkjennes av bispedømmerådet.**
- **Bispedømmerådet skal i samråd med menighetsrådet gjennomføre en evaluering av opplegget ut fra kriterier som Kirkerådet fastsetter.**

Komitéens flertall (9 medlemmer) finner ikke å kunne anbefale en slik prøveordning som skissert ut fra bl.a. følgende grunner:

- Menighetsrådsvalget er og bør fremstå som et annerledes og kirkelig valg knyttet til gudstjenesten, det er vesensforskjellig fra de politiske valg. Valget bør avholdes adskilt fra stortingsvalget både med hensyn til tid og sted. Det er viktig å opprettholde valget som et kirkelig valg.
- Det er ikke hensiktsmessig å koble menighetsrådsvalget opp mot offentlige valg i en fase der endringer i forholdet mellom stat og kirke er under utredning.
- Det er ikke hensiktsmessig å koble menighetsrådsvalget opp mot offentlige valg i en tid der kirken ønsker å tre klarere fram som et trossamfunn.
- En kobling til stortingsvalget vil være uheldig i forhold til andre tros- og livssynssamfunn, jf. religionsfriheten.
- Det er usikkert hvilken overføringsverdi en prøveordning fra ett enkelt valg har.
- Å legge valget samtidig med stortingsvalget vil flytte oppmerksomheten fra nominasjonsarbeidet til selve valgdagen og kan gjøre det enda vanskeligere å få medlemmer til å stille som kandidater.
- Det er uten tvil muligheter til å få økt valgdeltakelsen med de tiltak som Kirkerådet har foreslått.

- Det foreligger flere forslag til gjennomføring av menighetsrådsvalg som ikke er utredet.

Komitéenes mindretall (5 medlemmer) vil anbefale den ovennevnte prøveordningen med følgende begrunnelse:

- Ved å legge menighetsrådsvalget samtidig med stortingsvalget vil det kirkelige valg få større oppmerksomhet i lokalsamfunnet.
- Det vil styrke medlemmenes tilhørighet til kirken og ansvarliggjøre dem i forhold til å delta i menighetsrådsvalget.
- Mest sannsynlig vil prøveordningen føre til økt valgdeltakelse i det kirkelige valg. Uten å ha utprøvd hvor høy oppslutningen blir, kan man heller ikke vite hvordan den faktiske effekten blir av å legge menighetsrådsvalget samtidig med stortingsvalget.
- Det er formålet, handlingen og kirkens medlemmer som kvalifiserer menighetsrådsvalget som et kirkelig valg. Å legge valget samtidig med et stortingsvalg endrer ikke på dette forholdet.

Mindretallet anbefaler at Kirkemøtet fatter følgende vedtak:

1. Kirkemøtet åpner for en begrenset prøveordning med å legge menighetsrådsvalget samtidig med stortingsvalget 9.- 10. september 2001. Bispedømmerådet gis myndighet til å godkjenne at valget i inntil ti sokn i hvert bispedømme avholdes samtidig med stortingsvalget i samsvar med de retningslinjer og vilkår som komitéen har foreslått. Kirkerådet fastsetter nærmere retningslinjer for prøveordningen og kriterier for evalueringen av forsøket i samsvar med komitéens merknader.
2. Kirkemøtet ber om at erfaringene fra prøveordningen legges frem for Kirkemøtet.
3. En forutsetning for at Kirkemøtet gir sin tilslutning til å åpne for prøveordningen, slik det er beskrevet i pkt.1, er at de midler som Regjeringen har avsatt til et slikt forsøk, stilles til disposisjon for Kirkerådet/bispedømmerådene for å øke valgdeltakelsen generelt ved å informere bredt om valget, herunder bruk av valgkort, utfordre flere av kirkens medlemmer til å stille til valg samt fokusere på hele nominasjonsarbeidet. Det må også bevilges midler til evaluering av prøveordningen.

Fakultetets medlem (uten stemmerett) i komitéen støtter mindretallet.

Menighetsrådsvalget og de unge

Komitéen er videre opptatt av hva som kan gjøres for å styrke ungdommenes engasjement og deltakelse ved menighetsrådsvalget. I rapporten "Ung i kirken 2000", fremmes det bl.a. forslag om at valgperioden for ungdom bør være 2 år og at nedre aldersgrense for valgbarhet og stemmerett settes til 16 år. Begrunnelsen for dette er bl.a. at mange unge flytter ut av soknet i 18-19 års alderen og at det derfor er ønskelig med kortere valgperiode.

På bakgrunn av rapporten og Kirkerådets behandling av denne, mener komitéen det er av stor betydning å legge forholdene til rette for at ungdom både kan involveres i nominasjonsarbeidet, settes opp på kandidatlistene og velges inn i menighetsrådene.

Forslag til revisjon av regler for valg av menighetsråd, ble oversendt departementet for evt. merknader. Departementet har i brev av 7.11.00 bl.a. uttalt at "*Etter kirkelovens § 4 første ledd er det et ufravikelig krav om at den som skal stemme vil ha fylt 18 år i det år det skal stemmes. Etter kirkelovens § 6 første ledd gjelder tilsvarende ufravikelighet i forhold til*

valgperiodens lengde. Departementet har ikke myndighet til å fravike disse bestemmelsene”.

Komitéen tar dette til etterretning, men foreslår at forslagene om bl.a å redusere valgperioden til 2 års perioder og senke stemmerettsalderen til 16 år, oversendes Kirke/stat-utvalget for nærmere utredning. Etter komitéens mening fremmes det her viktige forslag fra de unge som bør tas opp til seriøs vurdering.

Komitéen mener likevel at det innenfor dagens bestemmelser, bør kunne legges til rette for en nærmere involvering av menighetens unge i menighetsrådet, og utfordrer menighetsrådene til å etablere et best mulig samarbeid med menighetens unge. Det bør heller ikke være noe til hinder for at menighetens unge velger minst to representanter som kan delta på menighetsrådets møter, og i aktuelle saker gis talerett. Det bør sørges for opplæring og oppfølging, for eksempel ved bruk av en mentorløsning.

I henhold til valgreglene § 7.1 bokstav h, ”bør en kandidatliste ha minst 20% representasjon av ungdom under 30 år”. Ved valget i 1997 var andelen 8,5%. Komitéen finner grunn til å understreke betydningen av at flere unge kommer inn i menighetsrådet, og vil utfordre menighetene til å gjøre en ekstra innsats for å oppfylle denne målsetting, og ser gjerne at også ungdom godt under 30 år får plass på kandidatlistene.

Forslaget om en radikal kvotering for å sikre at ungdom eller ulike kjønn kommer inn i menighetsrådet, finner komitéen ikke å anbefale som en ordning ved et demokratisk kirkelig valg, der det er velgerne som avgjør resultatet. En slik løsning må i tilfelle utredes nærmere.

Mindre endringer ellers

§ 3 Stemmerett

Det er uheldig at personer som for en periode (i valgperioden) oppholder seg i et annet sokn enn der de er bosatt, ikke får stemme i sitt bostedssokn, med mindre de reiser hjem. Dette kan gjelde studenter, personer som er på en lengre reise osv.

- Komitéen foreslår derfor en tilføyelse i § 3.2 i valgreglene i samsvar med dette (nytt annet ledd).

§§ 4 og 5 om manntall og utlegging av manntall

I 1999 ble Den norske kirkes medlemsregister offisielt etablert og 28. februar 2000 fastsatte Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet forskrifter for registeret. I forskriften §7 heter det: ”*Opplysninger om en person er medlem eller hører inn under Den norske kirke kan bare gjøres tilgjengelig for den som er registrert eller som saken ellers direkte gjelder, jf. forvaltningsloven § 2 e. Den norske kirkes valgmanntall kan allikevel legges frem til offentlig gjennomsyn i forbindelse med kirkelige valg.*”

Forskriftene for medlemsregisteret er dermed ikke til hinder for at det kirkelige valgmanntall legges ut til allment gjennomsyn. Det Kirkemøtet imidlertid må ta stilling til, er om en fra kirkens side ønsker en slik utlegging, og eventuelt hvordan den skal finnes sted.

Ifølge valgloven §7 skal utkastet til manntallet legges ut til alminnelig ettersyn på de steder som valgstyret bestemmer. Overført til de kirkelige valg betyr det at valgstyret, dvs menighetsrådet, har ansvar for at et utkast til kirkelig valgmanntall legges ut til alminnelig gjennomsyn på et dertil egnet sted. Valgloven har ingen bestemmelser om hvor listene skal legges ut eller hvordan dette skal gjennomføres, men hensikten med utleggingen er å gi

velgerne mulighet til å kontrollere om manntallet er korrekt uten altfor store vanskeligheter.

I tråd med det Kirkerådet tidligere har uttalt vedrørende opplysninger om medlemskap i Den norske kirke, ønsker Kirkerådet at utlegging av manntallet skjer på samme måte som i 1997, nemlig at listene finnes på kirkekontoret (eller andre tilsvarende kontor) og at den enkelte kun ved forespørsel kan få gjøre seg kjent med om en selv er registrert som medlem av Den norske kirke og dermed har stemmerett (gjelder personer over 18 år). Av praktiske hensyn kan det også være hensiktsmessig å tillate at bl.a. ektefeller får innsyn i hverandres medlemskap i Den norske kirke. Det bør derfor åpnes for at en person kan gjøre seg kjent med om en annen person står oppført i manntallet, dersom vedkommende har gitt skriftlig fullmakt til det.

På denne bakgrunn slutter komitéen seg til Kirkerådet forslag til endringer i § 4:

- § 4.1 annet punktum gis ny ordlyd.
- § 4.2 anses overflødig og foreslås i sin helhet strøket.
- Det foreslås en tilføyelse i § 5.1, ny annen punktum.

§ 6 Valgform

Komitéen ser ingen grunn til å opprettholde ordningen med bruk av flertallsvalg dersom det foreligger flere kandidatlistene. Valget bør da gjennomføres som forholdstallsvalg.

- §§ 6.1, 6.2 og 6.3 endres i samsvar med dette.

§ 10 Forhåndsstemmegivning

I dag er reglene slik at en velger som forhåndsstemmer, må "gi erklæring om at han/hun vil være forhindret fra å møte personlig til valgtinget" (§ 10.1), og "bekrefter egenhendig ved sin underskrift, riktigheten av de opplysningene som er påført omslagskonvolutten, og erklærer derved samtidig at han/hun vil være forhindret fra å møte personlig på valgtinget" (§ 10.9 tredje ledd).

I forbindelse med at en ved valget har lagt forholdene til rette for forhåndsstemmegivning, og oppfordret menighetene til å utnytte denne muligheten, anses det lite formålstjenlig at velgere må erklære at de vil være forhindret fra å møte på valgtinget. Særlig oppleves dette litt påfallende når det i reglene § 11.4 heter at "Også velgere som har stemt på forhånd, kan avgi stemme" på valgdagen.

En slik bestemmelse er også tatt ut av valgloven. Valgloven § 30 lyder: "*En velger som vil være forhindret fra å møte personlig på valgtinget, kan etter reglene i dette avsnitt avgi stemme på forhånd, hos en som er stemmemottaker*".

- Det foreslås at § 10.1 endres i samsvar med dette.
- Som følge av dette foreslås det at siste del i § 10.9 tredje ledd strykes.
- Det foreslås en tilføyelse i § 10.1, nytt annet ledd (jf. ny § 3.2 annet ledd).

Valgstyret må sørge for at stemmemottakerne er godt kjent med reglene. Det har vist seg at dette ikke alltid har vært tilfelle.

- Det foreslås derfor en tilføyelse i § 10.6.

Komitéen slutter seg for øvrig til de presiseringer og tolkninger som Kirkerådet har gitt uttrykk for i saksdokumentene, bl.a. i tilknytning til §§ 7 og 8.

Nærmere bestemmelser og utfylling av reglene.

Det er ikke fastsatt noe i reglene om det kan gis nærmere bestemmelser til gjennomføring av valget og utfylling av reglene, og i tilfelle hvem som kan gi slike bestemmelser. Det vil være ønskelig med en slik åpning. Det foreslås at Kirkerådet gis en slik myndighet.

- Bestemmelsen tas inn som ny § 15.3.

Prøveordninger

Det foreslås at det i reglene åpnes for at Kirkerådet kan gjennomføre begrensede forsøk med ulike valgordninger.

- Bestemmelsen tas inn som ny § 15.4.

Formelle endringer

Bestemmelsen om utgifter ved menighetsrådsvalget er satt opp sist i regelverket uten paragraf. Kirkerådet ønsket at denne bestemmelsen skulle tas inn i reglene som ny paragraf.

Saken ble forelagt departementet, som uttaler i brev av 7.11.00 til Kirkerådet: "*Utgifter i forbindelse med valg av menighetsråd faller inn under kommunens utgiftsforpliktelse etter kirkelovens § 15 første ledd bokstav d som en driftsutgift. Men etter bestemmelsens femte ledd er det forbeholdt Kongen å gi nærmere bestemmelser omkring kommunens forpliktelse. Det ligger ikke til Kirkemøtet å vedta bestemmelse om dekning av utgifter knyttet til menighetsrådsvalg*".

Komitéen forslår derfor ingen endringer i reglene på dette punkt.

- Punktene II og III i reglene tas inn som ny § 15: Ikrafttredelse og nærmere bestemmelser.

Andre merknader til valgreglene

§ 12.3

Komitéen har drøftet forslaget om å øke antall stemmer som en velger har til rådighet. I dag er reglene slik at velgeren kun har til rådighet det antall stemmer som tilsvarer det antall representanter og vararepresentanter som skal velges. Valglisten kan inneholde inntil det dobbelt antall kandidater. Hver velger kan stryke, kumulere, og/eller føye til nye navn på valglisten, men det er kun de stemmer som tilsvarer antall representanter og vararepresentanter som skal telles med ved opptellingen.

Komitéen finner ikke å tilrå endringer her, men mener utfordringen er å utnytte de muligheter som dagens regler gir. I forhold til valgregler ellers vil dette også være en ordning som ikke benyttes.

Komitéen har også drøftet tiltak som vil kreve *endringer i kirkeloven* og valgreglene. Det gjelder bl.a:

- En mulig nedsettelse av stemmerettsalderen til 16 eller evt. 15 år.
- Anledning til å ha valg hvert annet år på halvparten av medlemmene.
- Menighetsrådsvalg holdes i et år det ikke er stortings- eller kommunestyrevalg.

Komitéen mener at disse tiltakene bør vurderes i forbindelse med en grundig gjennomgang av valgreglene når innstillingen fra Kirke/stat-utvalget skal behandles. Det bør likevel vurderes om det på bakgrunn av erfaringene med valget 2001, kan være aktuelt å foreslå endringer i kirkeloven før valget i 2005.

Forslag til vedtak

I.

Menighetsrådet er tillagt viktige oppgaver i vår kirke. Alle kirkens medlemmer har et ansvar for sin menighet og til å være med å få valgt gode, funksjonsdyktige og representative råd. Kirkemøtet mener det er viktig å legge forholdene til rette for å øke valgdeltakelsen. Kirkemøtet oppfordrer alle menighetsråd til å informere aktivt om valget og å legge forholdene godt til rette for dette, og ber Kirkerådet, bispedømmerådene og de kirkelige fellesråd om å bidra til at dette kan skje.

Samtidig vil Kirkemøtet understreke at en av de viktigste utfordringene for kirken er å skape et bredt og økt engasjement for menighetens liv og arbeid.

Kirkemøtet viser til den tiltaksplan som er oversendt departementet med de merknader Kirkerådet har kommet med, og ber om at det blir bevilget de nødvendige midler til de prioriterte tiltak, slik at en sikrer en forsvarlig informasjon om og gjennomføring av valget.

Kirkemøtet ber menighetsrådene legge forholdene til rette for at menighetens unge, innen de rammer som loven gir, kan involveres på en best mulig måte i menighetsrådets arbeid.

Kirkemøtet ber Kirke/stat-utvalget ta med i sin vurdering de anliggender som "Ung i kirken 2000"- rapporten har fremmet.

II.

Med hjemmel i lov om Den norske kirke § 6 første ledd, jf. Regler for valg av menighetsråd fastsatt av Kirkemøtet 15/11-1996 (KM 18A/96), fastsetter Kirkemøtet følgende endringer i forannevnte forskrift/regler:

b) Ny § 3.2 annet ledd, som skal lyde:

Personer som midlertidig oppholder seg i et annet sokn enn der de er registrert bosatt, kan stemme ved valget i bostedssoknet ved å avgi forhåndsstemme i det sokn de midlertidig oppholder seg i, jf. bestemmelsene i § 10.1 annet ledd.

c) § 4.1 annet punktum strykes. Nytt annet punktum skal lyde:

Manntallet skal inneholde alle stemmeberettigede medlemmer av Den norske kirke bosatt i soknet, jf. §§ 3.1 og 3.2.

d) § 4.2 oppheves.

e) § 5.1 nytt annet punktum, som skal lyde:

Ettersynet reguleres på en slik måte at den enkelte person kun får kjennskap til opplysninger angående seg selv eller en annen person som en har fått fullmakt fra.

f) § 6.1 skal lyde

Valget foregår som forholdstallsvalg eller flertallsvalg. Dersom det bare foreligger en godkjent kandidatliste, gjennomføres valget som flertallsvalg. Er det flere kandidatlistene, gjennomføres valget som forholdstallsvalg.

§ 6.2. De to første setningene strykes.

§ 6.3 skal lyde:

Ved flertallsvalg vil menighetsrådet bli sammensatt i rekkefølge ut fra det antall stemmer den enkelte kandidat får. Ved kumulering/stryking og oppføring av nye navn, vil velgerne også ved flertallsvalg kunne påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer som får flest stemmer og dermed velges.

g) § 10.1 endres. Bestemmelsen skal lyde:

En velger som vil være forhindret fra å møte personlig på valgtinget, kan etter reglene i dette avsnitt avgi stemme på forhånd, hos en som er stemmemottaker.

h) Som følge av endringer i § 10.1 strykes siste del i § 10. 9 tredje ledd:

... og erklærer derved samtidig at han/hun vil være forhindret fra å møte personlig på valgtinget.

i) § 10.1 nytt annet ledd, som skal lyde:

Personer som midlertidig oppholder seg i et annet sokn enn der de er registrert bosatt, kan stemme ved valget i bostedssoknet ved å avgi forhåndsstemme i det sokn de midlertidig oppholder seg i, jf § 3.2 annet ledd. Velgeren må selv sørge for i god tid på forhånd å få tilsendt godkjent stemmeseddel fra det sokn vedkommende er bosatt. For øvrig følges prosedyren for forhåndsstemmegivning i dette avsnitt. Omslagskonvolutten sendes imidlertid direkte til menighetsrådets leder i det sokn vedkommende velger er bosatt, jf. § 10.10.

j) § 10.6 får følgende tilføyelse:

Menighetsrådet skal sørge for at stemmemottakerne er godt kjent med valgreglene og har et tilstrekkelig antall stemmesedler...

k) Tidligere bestemmelser i reglene som er oppført med romertall (punktene II og III), oppføres som ny paragraf, § 15, som skal lyde:

§ 15. Ikrafttredelse og nærmere bestemmelser

§ 15.1 Reglene trer i kraft 1. januar 1997.

§ 15.2 Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene.

l) Ny bestemmelse, som tas inn som ny § 15.3, som skal lyde:

Kirkerådet kan gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av valget og utfylling av reglene.

m) Ny bestemmelse, som tas inn som ny § 15.4, som skal lyde:

Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å gjennomføre begrensede forsøk med ulike valgordninger. Kirkerådet fastsetter nærmere vilkår for gjennomføring av slike forsøk. Ved utforming av forsøk og prøveordninger gis Kirkerådet myndighet til å fravike bestemmelsene i reglene her.

III.

Endringene under II trer i kraft straks.

IV.

Kirkemøtet finner det ikke hensiktsmessig å åpne for en prøveordning som legger menighetsrådsvalget samtidig med stortingsvalget i 2001.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Ole Martin Norderhaug
Saksordfører: Anne Louise Tveter

Disse hadde ordet

Anne Louise Tveter, Rosemarie Køhn, Helge Aarseth, Benedicte Aschjem, Unni Leiros Pettersen, Caspar R. Thomassen, Odd Bondevik, Oddmund Brundtland, Gunvor Heiene, Jørn Fevang, Ole Martin Norderhaug, Ådne Berge, Erling Pettersen, Tore Kopperud, Ola Steinholt, Edvard Grimstad, Otto Strand, Karl Johan Tveiten, Sigurd Osberg, Thor Strandenæs, Ingmar Areklett.

Endringsforslag

Helge Aarseth I:

Retningslinjenes pkt. 1, annen setning skal lyde:

Valget skal så vidt mulig ikke foregå i samme lokale som stortingsvalget.

Innarbeidet i komitéens merknader.

Helge Aarseth II:

Mindretallets forslag pkt. 1, siste setning utgår.

Forslaget trukket.

Helge Aarseth III:

Flertallets forslag I, 3. avsnitt, siste setning ("For å ivareta dette...") utgår.

Innarbeidet i komitéens merknader.

Oddmund Brundtland:

Til § 4: Manntallet ... av Den norske kirke *med stemmerett i soknet*. Rettes tilsvarende i § 3.1.

Forslaget oversendes Kirkerådet uten realitetsbehandling.

Gunvor Heiene:

Dersom prøveordning blir vedtatt, fremmes følgende forslag til endring i vedtakets punkt II f: "fristen for innlevering ...1. sept..." forandres til "fristen for innlevering ...1. august..."

Hensynet allerede ivaretatt i retningslinjene strekpunkt 4 under komitéens merknader.

Unni Leiros Pettersen:

§ 12.3: Alle navn som er ført opp på valglisten teller likt.

Komitéen anser at saken bør vurderes nærmere ihht. kirkeloven og valgloven.

Votering

79 stemmeberettigede.

1. Støtte til komitéens forslag til vedtak romertall I : enstemmig vedtatt.
2. Komitéens forslag til vedtak romertall II til pkt. k: enstemmig vedtatt.
3. Unni Leiros Pettersen: Forslaget falt med 29 mot 50 stemmer.
Forslaget oversendt Kirkerådet for nærmere vurdering.
4. Komitéens forslag til vedtak romertall II fra og med pkt. k, til og med III: enstemmig vedtatt.
5. Erstatte komitéens forslag til vedtak IV med mindretallets forslag i innstillingen: Mindretallets forslag vedtatt med 45 mot 34 stemmer.

NB! I innstillingene KM 10.4 og KM 10.5 startet punktmerkingen under romertall II feilaktig på pkt. b. Ordlyden i vedtaket er korrigert for dette.

Kirkemøtets vedtak

I.

Menighetsrådet er tillagt viktige oppgaver i vår kirke. Alle kirkens medlemmer har et ansvar for sin menighet og til å være med å få valgt gode, funksjonsdyktige og representative råd. Kirkemøtet mener det er viktig å legge forholdene til rette for å øke valgdeltakelsen. Kirkemøtet oppfordrer alle menighetsråd til å informere aktivt om valget og å legge forholdene godt til rette for dette, og ber Kirkerådet, bispedømmerådene og de kirkelige fellesråd om å bidra til at dette kan skje.

Samtidig vil Kirkemøtet understreke at en av de viktigste utfordringene for kirken er å skape et bredt og økt engasjement for menighetens liv og arbeid.

Kirkemøtet viser til den tiltaksplan som er oversendt departementet med de merknader Kirkerådet har kommet med, og ber om at det blir bevilget de nødvendige midler til de prioriterte tiltak, slik at en sikrer en forsvarlig informasjon om og gjennomføring av valget.

Kirkemøtet ber menighetsrådene legge forholdene til rette for at menighetens unge, innen de rammer som loven gir, kan involveres på en best mulig måte i menighetsrådets arbeid.

Kirkemøtet ber Kirke/stat-utvalget ta med i sin vurdering de anliggender som "Ung i kirken 2000"- rapporten har fremmet.

II.

Med hjemmel i lov om Den norske kirke § 6 første ledd, jf. Regler for valg av menighetsråd fastsatt av Kirkemøtet 15/11-1996 (KM 18A/96), fastsetter Kirkemøtet følgende endringer i forannevnte forskrift/regler:

a) Ny § 3.2 annet ledd, som skal lyde:

Personer som midlertidig oppholder seg i et annet sokn enn der de er registrert bosatt, kan stemme ved valget i bostedssoknet ved å avgi forhåndsstemme i det sokn de midlertidig oppholder seg i, jf. bestemmelsene i § 10.1 annet ledd.

b) § 4.1 annet punktum strykes. Nytt annet punktum skal lyde:

Manntallet skal inneholde alle stemmeberettigede medlemmer av Den norske kirke bosatt i soknet, jf. §§ 3.1 og 3.2.

c) § 4.2 oppheves.

d) § 5.1 nytt annet punktum, som skal lyde:

Ettersynet reguleres på en slik måte at den enkelte person kun får kjennskap til opplysninger angående seg selv eller en annen person som en har fått fullmakt fra.

e) § 6.1 skal lyde:

Valget foregår som forholdstallsvalg eller flertallsvalg. Dersom det bare foreligger en godkjent kandidatliste, gjennomføres valget som flertallsvalg. Er det flere kandidatlistene, gjennomføres valget som forholdstallsvalg.

§ 6.2. De to første setningene strykes.

§ 6.3 skal lyde:

Ved flertallsvalg vil menighetsrådet bli sammensatt i rekkefølge ut fra det antall stemmer den enkelte kandidat får. Ved kumulering/stryking og oppføring av nye navn, vil velgerne også ved flertallsvalg kunne påvirke utfallet når det gjelder hvilke personer som får flest stemmer og dermed velges.

Som følge av endringene i § 6 oppheves følgende bestemmelser:

§ 7.2 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

§ 9.2 oppheves.

§12.3 femte ledd fjerde punktum oppheves.

f) § 10.1 endres. Bestemmelsen skal lyde:

En velger som vil være forhindret fra å møte personlig på valgtinget, kan etter reglene i dette avsnitt avgi stemme på forhånd, hos en som er stemmemottaker.

g) Som følge av endringer i § 10.1 strykes siste del i § 10. 9 tredje ledd:

... og erklærer derved samtidig at han/hun vil være forhindret fra å møte personlig på valgtinget.

h) § 10.1 nytt annet ledd, som skal lyde:

Personer som midlertidig oppholder seg i et annet sokn enn der de er registrert bosatt, kan stemme ved valget i bostedssoknet ved å avgi forhåndsstemme i det sokn de midlertidig oppholder seg i, jf § 3.2 annet ledd. Velgeren må selv sørge for i god tid på forhånd å få tilsendt godkjent stemmeseddel fra det sokn vedkommende er bosatt. For øvrig følges prosedyren for forhåndsstemmegivning i dette avsnitt. Omslagskonvolutten sendes imidlertid direkte til menighetsrådets leder i det sokn vedkommende velger er bosatt, jf. § 10.10.

i) § 10.6 får følgende tilføyelse:

Menighetsrådet skal sørge for at stemmemottakerne er godt kjent med valgreglene og har et tilstrekkelig antall stemmesedler...

j) Tidligere bestemmelser i reglene som er oppført med romertall (punktene II og III), oppføres som ny paragraf, § 15, som skal lyde:

§ 15. Ikrafttredelse og nærmere bestemmelser

§ 15.1 Reglene trer i kraft 1. januar 1997.

§ 15.2 Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å foreta mindre endringer i reglene.

k) Ny bestemmelse, som tas inn som ny § 15.3, som skal lyde:

Kirkerådet kan gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av valget og utfylling av reglene.

l) Ny bestemmelse, som tas inn som ny § 15.4, som skal lyde:

Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å gjennomføre begrensede forsøk med ulike valgordninger. Kirkerådet fastsetter nærmere vilkår for gjennomføring av slike forsøk. Ved utforming av forsøk og prøveordninger gis Kirkerådet myndighet til å fravike bestemmelsene i reglene her.

III.

Endringene under II trer i kraft straks.

IV.

Kirkemøtet åpner for en begrenset prøveordning med å legge menighetsrådsvalget samtidig med stortingsvalget 9.- 10. september 2001. Bispedømmerådet gis myndighet til å godkjenne at valget i inntil ti sokn i hvert bispedømme avholdes samtidig med stortingsvalget i samsvar med de retningslinjer og vilkår som komitéen har foreslått. Kirkerådet fastsetter nærmere retningslinjer for prøveordningen og kriterier for evaluering av forsøket i samsvar med komitéens merknader.

Kirkemøtet ber om at erfaringene fra prøveordningen legges frem for Kirkemøtet.

En forutsetning for at Kirkemøtet gir sin tilslutning til å åpne for prøveordningen, slik det er beskrevet i IV.1, er at de midler som Regjeringen har avsatt til et slikt forsøk, stilles til disposisjon for Kirkerådet/bispedømmerådene for å øke valgdeltakelsen generelt ved å informere bredt om valget, herunder bruk av valgkort, utfordre flere av kirkens medlemmer til å stille til valg, samt fokusere på hele nominasjonsarbeidet. Det må også bevilges midler til evaluering av prøveordningen.

Sak KM 11/00 Revisjon av regler for valg av bispedømmeråd

Saksdokumenter

Dokument 11.1	Saksorientering
Vedlegg 11.1.1	Regler for valg av bispedømmeråd
Dokument 11.2	Erfaringer med og evaluering av regler for valg av bispedømmeråd. Kirkerådets høringsnotat av 19. juni 1998 til høringsinstansene
Dokument 11.3	Høringsuttalelse

Innstilling fra komité D

Saksorientering

Da Kirkemøtet i 1996 i medhold av kirkeloven § 23 andre ledd vedtok Regler for valg av bispedømmeråd (sak KM 18/96), ba Kirkemøtet om at reglene "blir evaluert etter bispedømmerådsvalet 1998", jf. vedtakets punkt 4.

På bakgrunn av erfaringene med bispedømmerådsvalet 1998 utarbeidet Kirkerådet et høringsnotat, som ble oversendt en rekke høringsinstanser 19. juni 1998. I notatet ble enkelte bestemmelser problematisert, og det ble foreslått visse endringer eller presiseringer i bestemmelsene.

Det var ikke lagt opp til å utarbeide et grunnleggende nytt regelverk, men å foreta en begrenset evaluering av reglene med sikte på en nødvendig presisering og justering av disse.

Høringsnotatet ble sendt til samtlige bispedømmeråd, de kirkelige yrkesorganisasjonene, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Døvekirkenes felleråd og feltprosten. Bispedømmerådene ble bedt om å inkludere valgrådets, nominasjonskomitéenes og prostenes erfaringer i sine merknader. Høringsfristen var satt til 15. oktober 1998. Det er bare bispedømmerådene, unntatt Hamar og Agder, som har avgitt uttalelser.

Høringsinstansene hadde få generelle merknader til reglene. De ga uttrykk for at reglene for valg av bispedømmeråd stort sett fungerer godt, men at det er behov for noen justeringer og presiseringer. De fleste hadde en rekke merknader til enkelte av bestemmelsene, stort sett i tråd med Kirkerådets forslag i høringsnotatet. Ingen av høringsinstansene gikk inn for en vesentlig annen måte å gjennomføre valget på, men flere ønsket en forenkling og en mindre ressurskrevende nominasjonsprosess. Følgende temaer ble særlig aktualisert: nominasjonsprosessen, tidsfrister, presentasjon av kandidatene og spørsmål som gjelder stemmerett og valgbarhet.

Kirkerådet har forelagt enkelte av forslagene som er oversendt Kirkemøtet, for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet for eventuelle merknader. Departementets svarbrev 7. november 2000 ble mottatt av Kirkerådet før Kirkemøtet, og komitéen har hatt tilgang til dette brevet.

Komitéens merknader

Komitéen slutter seg til den framgangsmåten som er valgt ved at Kirkemøtet i denne omgang ikke foretar en fullstendig gjennomgang, og eventuelt revisjon, av valgordningen. Det legges kun opp til en begrenset vurdering av reglene med sikte på å gjennomføre nødvendige justeringer og presiseringer av de reglene som ble fastsatt i 1996. Komitéen er av den oppfatning at hovedprinsippene i gjeldende valgordning også bør legges til grunn ved valg av bispedømmeråd i 2002.

Komitéen anbefaler at en eventuelt mer gjennomgripende endring først bør vurderes i lys av Kirke/stat-utvalgets mulige forslag til endringer i valgordningene. Det legges dessuten stor vekt på at høringsuttalelsene i hovedsak anser at gjeldende regler fungerer tilfredsstillende, og at høringen på de aller fleste punkter viser tilslutning til Kirkerådets forslag til endringer.

Videre slutter komitéen seg i stor grad til de vurderingene og forslagene som Kirkerådet har lagt fram i saksorienteringen. Den vil særlig framheve betydningen av at valgordningen har en demokratisk profil.

Komitéen vil knytte noen merknader til enkelte elementer i valgordningen som har vært særlig drøftet i komitéen:

Ordlyden i § 2-1 kan etter komitéens mening være noe uklar. Det er derfor foreslått visse presiseringer som skal tydeliggjøre prosedyren for valg av nominasjonskomité. På bakgrunn av uttalelser i høringsrunden har komitéen dessuten foreslått regler som kan sikre at begge kjønn kan bli representert i nominasjonskomitéen. Det vises til forslaget til endring av § 2-1.

Komitéen vil understreke betydningen av at nominasjonsprosessen starter tidlig. Det er krevende for et nyvalgt menighetsråd å skulle foreslå kandidater til bispedømmerådene, kanskje allerede på sitt første møte. Dette kan forbedres ved at bispedømmerådene sender oppfordringen om å fremme forslag til kandidater til menighetsrådene senest innen 1. desember. Det kan også være fornuftig at menighetsrådet har kontakt med det "gamle" menighetsrådet når aktuelle kandidater skal kartlegges.

Gjeldende regler sier at nominasjonskomitéens lister over kandidater i de tre valggruppene skal settes opp i alfabetisk orden, jf. §§ 2-3 første ledd, 3-3 første ledd og 4-3 første ledd. Komitéen har vurdert om nominasjonskomitéens lister bør presentere kandidatene i prioritert rekkefølge. Dette kan være et virkemiddel for å ivareta hensynet til kontinuitet i bispedømmerådene, og det kan bidra til å sikre at bispedømmerådet får en bred og representativ sammensetning, for eksempel med hensyn til geografisk spredning innenfor det enkelte bispedømmet. Det er imidlertid ikke gitt at prioriterte lister løser disse problemene. Dessuten kan en slik utforming av listene i for stor grad virke styrende på stemmegivningen. Styringspotensialet må også ses i sammenheng med at nominasjonskomitéen har kort tid til drøftelser forut for utsendelse av listene. Komitéen legger også vekt på at spørsmålet om prioritering har vært grundig vurdert og forkastet tidligere i regelverksarbeidet. Komitéen slutter seg derfor til Kirkerådets forslag om å ikke foreslå regler om prioritering av kandidater på nominasjonskomitéens lister.

Komitéen slutter seg til Kirkerådets forslag om at menighetsrådet "så vidt mulig" skal forespørre kandidater som det foreslår, om de er villige til å la seg nominere, jf. forslaget til nytt tredje punktum i § 2-2. Komitéen foreslår altså ingen ubetinget plikt for menighetsrådet. Det vektlegges at det kan være en stor oppgave for menighetsrådet å spørre kandi-

datene på forhånd, og den formelle henvendelsen bør heller komme fra nominasjonskomitéen. Nominasjonskomitéen skal også sørge for å få inn nødvendig informasjon om kandidatene etter et opplegg som er drøftet med valgrådet (se videre § 2-3).

Komitéen har merket seg at svært mange av høringsinstansene har tatt opp spørsmål omkring presentasjonen av kandidatene. For det første foreslår komitéen at oversikten over kandidatene skal utarbeides av nominasjonskomitéen ”i forståelse med valgrådet”. Komitéen vil understreke at dette kan bidra til at en får en mer lik presentasjon av kandidatene i de enkelte bispedømmene. For det andre understreker komitéen at kandidatene bør gis anledning til å peke på hvilke oppgaver de særlig er opptatt av. Den enkelte kandidat kan da på en bedre måte presenteres for velgerne. Komitéen foreslår derfor endringer i §§ 2-3, 3-3 og 4-3 i tråd med dette. Komitéen vil dessuten peke på at det kan være hensiktsmessig å arrangere et eget møte der kandidatene kan orientere om ”sine” saker og standpunkter, men komitéen vil ikke foreslå at et slikt møte regelfestes.

Bestemmelsene som sier at nominasjonskomitéen har plikt til å sørge for at kandidatlisten inneholder kandidater som er under 30 år, har vært oppe til diskusjon i komitéen (i §§ 2-3 andre ledd og 4-3 andre ledd), men den finner ikke grunnlag for å fremme forslag til endringer på dette punktet. Det er viktig at reglene bidrar til å sikre representasjon fra unge i bispedømmerådene.

Valgreglene presiserer ikke om, og i tilfellet hvor, menighetsrådene for døves menigheter skal ha forslags- og stemmerett og være valgbare. Det samme gjelder i forhold til nominasjon og valg av prest og lek kirkelig tilsatt. Forvaltningen av Døvekirken ligger til Oslo bispedømmeråd, og Døvekirken er et prosti under Oslo bispedømme. Komitéen har drøftet om leke, prester og leke kirkelig tilsatte fra Døvekirken i forhold til valgene bør stemme og være valgbare til valget i Oslo eller om de skal være knyttet til det bispedømmet der de er bosatt/tilsatt. Komitéen har kommet til at Døvekirken i valgordningen bør knyttes til Oslo bispedømme, og dette er reflektert i forslagene til endringer, blant annet i §§ 2-2, 3-2 og 4-2.

Et lignende spørsmål oppstår i forhold til feltprestene, som står under tilsyn av Oslo biskop. Komitéen finner likevel ikke grunn til å foreslå regler om tilknytning til Oslo bispedømme. Feltprestene er dermed valgbare og har forslags- og stemmerett i det bispedømmet der de tjenestegjør.

Komitéen foreslår ikke noen egen bestemmelse om utgiftsdekning i forbindelse med valg til bispedømmeråd. Departementet forutsetter i sitt brev 7. november 2000 at ”bispedømmerådet dekker utgiftene i forbindelse med valg av bispedømmeråd innenfor de budsjettammer som gjelder til enhver tid”. Komitéen vil likevel understreke betydningen av at departementet sørger for at bispedømmerådernes økonomiske rammer gir grunnlag for en forsvarlig gjennomføring av valg i samsvar med de fastsatte reglene.

Forslag til vedtak

Komitéen anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

I.

Kirkemøtet vedtar med hjemmel i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 23 andre ledd følgende endringer i Regler for valg av bispedømmeråd, fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996:

a) § 2-1 deles i to ledd og får følgende ordlyd:

”Nominasjonskomitéen for leke medlemmer består av et lekt medlem fra hvert prosti, valgt av leder eller et medlem fra hvert menighetsråd innen prostiet på et møte som prosten innkaller til. Det velges et medlem og et varamedlem fra hvert prosti. I tillegg oppnevner bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene en samisk representant hver til nominasjonskomitéen etter forslag fra Samisk kirkeråd.

Begge kjønn skal være representert i nominasjonskomitéen. Dersom nominasjonskomitéen ikke får representasjon av begge kjønn, anses i stedet det varamedlem (evt. den person) av det motsatte kjønn som har fått prosentvis flest stemmer i et prosti, som valgt. Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomitéen. Komitéen velger selv sin leder.”

- b) I §§ 3-1 og 4-1 tas følgende inn som nytt andre punktum i begge bestemmelsene:

”Det velges et medlem og et varamedlem fra hvert prosti.”

- c) § 2-2 første punktum får følgende tilføyelse:

”Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. desember, før bispedømmerådvalget holdes, sende en oppfordring ...”

Tilsvarende tilføyelse tas inn i §§ 3-2 første punktum og 4-2 første punktum.

- d) § 2-2 får følgende ny tilføyelse etter andre punktum (nytt tredje punktum):

”De som foreslås skal så vidt mulig forespørres om de er villige til å la seg nominere.”

Tilsvarende tilføyelse tas inn i §§ 3-2 og 4-2 etter første punktum i begge bestemmelsene.

- e) § 2-2 får følgende ny tilføyelse som tas inn før siste punktum (nytt sjette punktum):

”Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke medlemmer.”

§ 3-2 får følgende ny tilføyelse som tas inn før siste punktum (nytt tredje punktum):

”Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til samtlige prester i Døvekirken om å fremme forslag til geistlig medlem.”

§ 4-2 får følgende ny tilføyelse som tas inn før siste punktum (nytt tredje punktum):

”Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til de leke kirkelig tilsatte i Døvekirken om å fremme forslag til lek kirkelig tilsatt.”

- f) § 2-3 tredje ledd får følgende tilføyelse:

”Medlemmer av nominasjonskomitéen og elektorer kan settes opp på kandidatlisten”.

- g) § 2-3 sjette ledd får følgende tilføyelse i første punktum:

”Nominasjonskomitéen utarbeider i forståelse med valgrådet, en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert...”

Tilsvarende bestemmelse tas inn i §§ 3-3 og 4-3 sjette ledd.

- h) § 2-3 sjette ledd får følgende tilføyelse etter siste punktum:

”Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder”.

Tilsvarende bestemmelse tas inn i § 3-3 sjette ledd som nytt siste punktum og 4-3 sjette ledd som nytt siste punktum.

- i) Det tas inn følgende presisering i § 2-4 andre ledd første punktum:

”Valgrådet sørger for at kandidatlisten for leke medlemmer blir mangfoldiggjort på alminnelig hvitt papir og oversendt menighetsrådet, herunder for Oslo bispedømmes del menighetsråd i Døvekirken, innen...”

Følgende presisering tas inn i § 3-4 andre ledd første punktum:

”Valgrådet sørger for at listen blir mangfoldiggjort på alminnelig hvitt papir og sendt prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del prester i Døvekirken, innen...”

Følgende presisering tas inn i § 4-4 andre ledd første punktum:

”Valgrådet sørger for at listen blir mangfoldiggjort på alminnelig hvitt papir og sendt samtlige leke kirkelig tilsatte i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del leke kirkelig tilsatte i Døvekirken, innen...”

- j) Det tas inn et nytt andre punktum i § 2-5, som får følgende ordlyd:

”Som stemmeseddel skal nyttes den tilsendte stemmeseddel.”

Tilsvarende endring gjøres i §§ 3-5 og 4-5, som nytt første punktum i begge bestemmelsene.

- k) § 2-5 får følgende punktum etter sjette punktum (nytt sjuende punktum):

”I slike tilfeller innkalles et lekt varamedlem.”

- l) § 3-6 får følgende tilføyelse som nytt andre og tredje punktum:

”Stemmesedler fra flere prester i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt.”

- m) § 4-6 får følgende tilføyelse som nytt andre og tredje punktum:

”Stemmesedler fra leke kirkelig tilsatte i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt”.

- n) § 5-1 får følgende tilføyelse etter første punktum (nytt andre punktum):

”Dette gjelder institusjonsprester, sykehusprester, studentprester, feltprester, menighetsprester og vikarprester som er tilsatt av offentlig (kirkelig, statlig, fylkeskommunal eller kommunal) myndighet. Døveprestene er valgbar og har forslags- og stemmerett på geistlig medlem til Oslo bispedømmeråd. Ordinerte prester tilsatt i prestestilling av private organer, organisasjoner, stiftelser og lignende faller utenfor, likeså prestevikarer.

- o) § 5-1 får følgende tilføyelse, som inntas som nytt andre ledd:

”Ved permisjon under 1 år vil vedkommende fortsatt være valgbar, men det vil være den som vikarierer i stillingen som deltar i valg av nominasjonskomité, jf. § 3-1, og som har forslags- og stemmerett, jf. §§ 3-2 og 3-5, dersom vedkommende for øvrig oppfyller kravene.”

Tilsvarende tilføyelse tas inn i § 5-2 som nytt tredje ledd, med henvisning til tilsvarende paragrafer i § 4.

p) § 5-2 får følgende tilføyelse i første ledd andre punktum:

”Lek kirkelig tilsatt i Døvekirken er valgbar og har forslags- og stemmerett på lek kirkelig tilsatt til Oslo bispedømmeråd.”

q) Tidligere romertall III endres til § 8 *Utfyllende bestemmelser*, og får følgende tilføyelse:

”Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i valgreglene og til å gi utfyllende bestemmelser om reglene.”

r) Tidligere romertall II endres til § 9 *Ikrafttredelse*.

s) Tidligere romertall IV oppheves.

II.

Endringene trer i kraft straks.

Plenumsbehandling

Dirigent: Ole Martin Norderhaug

Saksordfører: Alex Norbakken

Disse hadde ordet

Alex Norbakken, Benedicte Aschjem, Ola Steinholt, Arne Grønningsæter, Lars Østnor, Oddmund Brundtland, Anne L. Tvetter, Gunnar Stålsett, Ådne Berge.

Endringsforslag

Benedicte Aschjem:

For å sikre at begge kjønn blir representert i bispedømmerådet, må det skje ved en viss styring i forbindelse med valg (av leke representanter).

- enten ved 2 – 2
- eller ved andre mulige løsninger

Det viktigste er anliggendet.

Forslaget oversendt Kirkerådet uten realitetsbehandling.

Ola Steinholt:

§ 2-1, 2. setning rettes til:

”I tillegg oppnevner de tre nordligste bispedømmer en samisk representant hver, mens Samisk kirkeråd oppnevner en samisk representant til hvert bispedømme fra henholdsvis nord-, lule- og sørsamisk område.”

§ 2-2: Her strykes i 4. setning ”i de respektive samiske språkområder”. Også hele 5. setning utgår.

§ 2-3, 2. setning rettes til:

”De seks samiske representantene i de tre nordligste bispedømmers nominasjonskomitéer nominerer dessuten i et eget møte 5 nord-, lule- eller sørsamiske kandidater, hvorav minst 3 leke, til hvert av de angjeldende bispedømmer.

I 3. setning rettes ordet ”Nominasjonen” til ”Nominasjonene”.

I 4. avsnitt strykes ”og elektorer”.

§ 2-4, 2. setning rettes til

”Den samiske nominasjonskomitéen sender likeledes sine kandidatlistene til de respektive valgråd.”

Siste setning i 2. avsnitt (”Kandidatlisten for samiske representanter oversendes ...”) rettes til:

”Det samme gjelder listen med de samiske kandidater.”

§ 2-5 får en ny 4. setning som lyder slik:

”Menighetsrådsmedlemmer i de tre nordligste bispedømmer skal dessuten avgi stemme på 2 av kandidatene på den samiske kandidatlisten.”

De to siste setninger (”Valget på samiske representanter....” og ”Hver elektor avgir....”) strykes.

Kommentar:

1. Ordningen med elektorer i nåværende regelverk fungerer meget dårlig. Den som velges som samisk representant vil ikke bare ha et svært lite antall stemmer som basis for sitt arbeide i rådet, men kan faktisk bli valgt uten å ha fått en eneste stemme fra eget bispedømme.
2. Ordningen bygger på et prinsipp om at samisk representant i bispedømmerådet bør velges av samer. Det må være et like vesentlig prinsipp at det er samer som nominerer. Slik det nå er, utgjør den samiske representanten i nominasjonskomitéen et ubetydelig mindretall, og kan teoretisk sett bli helt uten innflytelse på nominasjonen også av de samiske kandidater. Med ovenstående forslag blir for det første den samiske representasjonen i nominasjonskomitéen fordoblet. Dessuten blir nominasjonen av samiske kandidater til bispedømmerådene foretatt av en egen samisk nominasjonskomité. Når man har sikkerhet for at det på listen over samiske kandidater er oppført personer som den samiske befolkning kan godta som representanter for seg, må det være av underordnet betydning hvem som så har anledning til å stemme på disse kandidatene.
3. Samtlige menighetsråd i de tre nordligste bispedømmer bør få anledning til å fremme forslag på samiske kandidater. I svært mange menigheter – også utenfor de såkalte ”samiske språkområder” – er det samiske miljøer. De menighetsråd som ikke har kjennskap til eller kontakt med noen slike miljøer i sine sogn, vil bare la være å gjøre bruk av sin forslagsrett.
4. Samtlige menighetsråd i de tre nordligste bispedømmer bør få anledning til å stemme på hvem av de kandidater, nominert av den samiske nominasjonskomité, som de ønsker i bispedømmerådet. Den samiske representanten i bispedømmerådet deltar ikke bare i bispedømmerådets behandling av saker hvor samiske problemstillinger er involvert. I tillegg til å ha et særlig ansvar for å følge opp samenes interesser, skal vedkommende samtidig fungere som fullverdig medlem av bispedømmerådet med ansvar for kirkeli-

vet i hele bispedømmet. Til dette trenger representanten et mandat fra menighetene i bispedømmet, noe vedkommende ikke får ved den nåværende ordning.

Forslaget oversendes Kirkerådet uten realitetsbehandling.

Kirkemøtets vedtak

I.

Kirkemøtet vedtar med hjemmel i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke § 23 andre ledd følgende endringer i Regler for valg av bispedømmeråd, fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1996:

a) § 2-1 deles i to ledd og får følgende ordlyd:

”Nominasjonskomitéen for leke medlemmer består av et lekt medlem fra hvert prosti, valgt av leder eller et medlem fra hvert menighetsråd innen prostiet på et møte som prosten innkaller til. Det velges et medlem og et varamedlem fra hvert prosti. I tillegg oppnevner bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene en samisk representant hver til nominasjonskomitéen etter forslag fra Samisk kirkeråd.

Begge kjønn skal være representert i nominasjonskomitéen. Dersom nominasjonskomitéen ikke får representasjon av begge kjønn, anses i stedet det varamedlem (evt. den person) av det motsatte kjønn som har fått prosentvis flest stemmer i et prosti, som valgt. Medlemmer av bispedømmerådet er utelukket fra å være representert i nominasjonskomitéen. Komitéen velger selv sin leder.”

b) I §§ 3-1 og 4-1 tas følgende inn som nytt andre punktum i begge bestemmelsene:

”Det velges et medlem og et varamedlem fra hvert prosti.”

c) § 2-2 første punktum får følgende tilføyelse:

”Bispedømmerådet skal i god tid, senest 1. desember, før bispedømmerådvalget holdes, sende en oppfordring ...”

Tilsvarende tilføyelse tas inn i §§ 3-2 første punktum og 4-2 første punktum.

d) § 2-2 får følgende ny tilføyelse etter andre punktum (nytt tredje punktum):

”De som foreslås skal så vidt mulig forespørres om de er villige til å la seg nominere.”

Tilsvarende tilføyelse tas inn i §§ 3-2 og 4-2 etter første punktum i begge bestemmelsene.

e) § 2-2 får følgende ny tilføyelse som tas inn før siste punktum (nytt sjette punktum):

”Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til samtlige menighetsråd i Døvekirken om å fremme forslag på fire leke medlemmer.”

§ 3-2 får følgende ny tilføyelse som tas inn før siste punktum (nytt tredje punktum):

”Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til samtlige prester i Døvekirken om å fremme forslag til geistlig medlem.”

§ 4-2 får følgende ny tilføyelse som tas inn før siste punktum (nytt tredje punktum):

”Oslo bispedømmeråd skal sende en oppfordring til de leke kirkelig tilsatte i Døvekirken om å fremme forslag til lek kirkelig tilsatt.”

- f) § 2-3 tredje ledd får følgende tilføyelse:
"Medlemmer av nominasjonskomitéen og elektorere kan settes opp på kandidatlisten".
- g) § 2-3 sjette ledd får følgende tilføyelse i første punktum:
"Nominasjonskomitéen utarbeider i forståelse med valgrådet, en egen oversikt over kandidatene der disse blir nærmere presentert..."
 Tilsvarende bestemmelse tas inn i §§ 3-3 og 4-3 sjette ledd.
- h) § 2-3 sjette ledd får følgende tilføyelse etter siste punktum:
"Det forutsettes at presentasjonen også omfatter hva kandidatene særlig vil arbeide for/ser som viktige satsingsområder".
 Tilsvarende bestemmelse tas inn i § 3-3 sjette ledd som nytt siste punktum og 4-3 sjette ledd som nytt siste punktum.
- i) Det tas inn følgende presisering i § 2-4 andre ledd første punktum:
"Valgrådet sørger for at kandidatlisten for leke medlemmer blir mangfoldiggjort på alminnelig hvitt papir og oversendt menighetsrådet, herunder for Oslo bispedømmes del menighetsråd i Døvekirken, innen..."
 Følgende presisering tas inn i § 3-4 andre ledd første punktum:
"Valgrådet sørger for at listen blir mangfoldiggjort på alminnelig hvitt papir og sendt prestene i offentlig kirkelig prestestilling i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del prester i Døvekirken, innen..."
 Følgende presisering tas inn i § 4-4 andre ledd første punktum:
"Valgrådet sørger for at listen blir mangfoldiggjort på alminnelig hvitt papir og sendt samtlige leke kirkelig tilsatte i bispedømmet, herunder for Oslo bispedømmes del leke kirkelig tilsatte i Døvekirken, innen..."
- j) Det tas inn et nytt andre punktum i § 2-5, som får følgende ordlyd:
"Som stemmeseddel skal nyttes den tilsendte stemmeseddel."
 Tilsvarende endring gjøres i §§ 3-5 og 4-5, som nytt første punktum i begge bestemmelsene.
- k) § 2-5 får følgende punktum etter sjette punktum (nytt sjuende punktum):
"I slike tilfeller innkalles et lekt varamedlem."
- l) § 3-6 får følgende tilføyelse som nytt andre og tredje punktum:
"Stemmesedler fra flere prester i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt."
- m) § 4-6 får følgende tilføyelse som nytt andre og tredje punktum:
"Stemmesedler fra leke kirkelig tilsatte i en menighet kan legges sammen i tilsendte konvolutt. Det skal i følgeskrivet fremgå hvem som har stemt"
- n) § 5-1 får følgende tilføyelse etter første punktum (nytt andre punktum):
"Dette gjelder institusjonsprester, sykehusprester, studentprester, feltprester, menighetsprester og vikarprester som er tilsatt av offentlig, kirkelig, statlig, fylkeskommunal eller kommunal myndighet. Døveprestene er valgbare og har forslags- og stemmerett

på geistlig medlem til Oslo bispedømmeråd. Ordinerte prester tilsatt i prestestilling av private organer, organisasjoner, stiftelser og lignende faller utenfor, likeså prestevikarier.

o) § 5-1 får følgende tilføyelse, som inntas som nytt andre ledd:

"Ved permisjon under 1 år vil vedkommende fortsatt være valgbar, men det vil være den som vikarierer i stillingen som deltar i valg av nominasjonskomité, jf. § 3-1, og som har forslags- og stemmerett, jf. §§ 3-2 og 3-5, dersom vedkommende for øvrig oppfyller kravene."

Tilsvarende tilføyelse tas inn i § 5-2 som nytt tredje ledd, med henvisning til tilsvarende paragrafer i § 4.

p) § 5-2 får følgende tilføyelse i første ledd andre punktum:

"Lek kirkelig tilsatt i Døvekirken er valgbar og har forslags- og stemmerett på lek kirkelig tilsatt til Oslo bispedømmeråd."

q) Tidligere romertall III endres til § 8 Utfyllende bestemmelser, og får følgende tilføyelse:

"Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i valgreglene og til å gi utfyllende bestemmelser om reglene.

r) Tidligere romertall II endres til § 9 Ikrafttredelse

s) Tidligere romertall IV oppheves.

II.

Endringene trer i kraft straks.

Det var 82 stemmeberettigede. Vedtatt med 81 stemmer mot 1.

Sak KM 12/00 Samarbeidsråd for menighet og misjon – evaluering og videreføring

Saksdokumenter

Dokument 12.1	Saksorientering
Dokument 12.2	Samarbeidsråd for menighet og misjon. Rapport 1994-2000
Dokument 12.3	Sammendrag av evalueringen fra de regionale SMM-utvalg
Dokument 12.4	Misjonerende menigheter. Innstilling fra SMM

Innstilling fra komité A

Saksorientering

I 1993 behandlet Kirkemøtet dokumentet «Menighet og misjon – en betenkning fra samarbeidspartene i Kontaktforum for menighet og misjon» (KMM).

På denne bakgrunn ble «Samarbeidsråd for menighet og misjon» (SMM) opprettet 24. august 1994 som en fortsettelse av Kontaktforum for menighet og misjon (KMM). KMM var basert på innstillingen om menighetenes misjonsengasjement fra 1978.

Saken legges nå frem i form av en evaluering av SMM's arbeid frem til i dag og en innstilling om videreføring av samarbeidet.

Kirkemøtekomitéen (1993) ga i sin innstilling støtte til tanken om å etablere et mer forpliktende samarbeid mellom partene.

Kirkemøtet ga sin tilslutning til dokumentet "Menighet og misjon" og saksutredningen fra de kirkelige råd og fattet vedtak der man

- utfordret menighetene til å styrke og utvide sitt misjonsengasjement,
- uttrykte glede over det arbeidet som misjonsorganisasjonene utfører,
- oppfattet betenkningen sammen med rådernes og Kirkemøtets behandling av den som et tjenlig grunnlag for det videre samarbeid,
- ba om at man arbeidet videre med å legge til rette for tjenlige strukturer for samarbeidet,
- og ba om å få saken tilbake når den var ferdig utredet.

Det strategiske hovedgrep for SMM har vært å etablere et lite sekretariat (75% stilling) som bidrar til styrket koordinering og samhandling både gjennom styringsstruktur, stillinger og finansiering. Man har altså ikke bygget opp en organisasjon som overtar organisasjonenes operative ansvar, men "samvirket bygger på ideen om at alle partene har et 100% eierforhold både til arbeidet og fruktene av det. Det innebærer at partene finansierer arbeidet i fellesskap og utvikler felles strategier og stillinger" (SMM-rapport s. 3). Rapporten fra de regionale SMM-utvalgene viser til positive og gledelige erfaringer som også har hatt stor betydning for arbeidet med misjon i lokalmenighetene. SMM-samarbeidet ser det ikke

som sin utfordring kun å etablere nye tiltak, men arbeider for å fremme en misjonerende identitet i kirken.

Komitéens merknader

”Misjon er ikke en løsrevet menneskelig handling som kirken kan gjøre eller la være å gjøre, men et grunnleggende kriterium ved å være kirke. Misjon har sitt opphav og utspring i Guds sendelse (Missio Dei) til verden. Den dypeste drivkraft er at evangeliet er sant” (SMM-innstillingen s. 1).

Komitéen vil gi uttrykk for glede og takknemlighet over videreføringen av arbeidet med menighetenes misjonsengasjement. SMM-samarbeidet har bidratt i betydelig grad til synliggjøring og styrking av misjonsansvaret i menighetene. Det går frem både av tiltakene som rapporten fra SMM viser til, uttalelsene fra de bispedømmer som har deltatt i samarbeidet, det statistiske materiale som viser utviklingen i samarbeidsavtaler, og i noen grad utviklingen i inntekter til misjonsarbeidet fra menighetene.

SMM har gjennom sitt arbeid bedret samhandling og kommunikasjon mellom misjonsorganisasjonene og mellom disse organisasjonene og øvrige kirkelige organer, både nasjonalt og internasjonalt. Som eksempler på dette kan nevnes

- bedret samarbeid mellom bispedømmer og kretser, felles materiellutvikling og informasjonsarbeid, og av konkrete prosjekter Norske kirkedager i 1997 og arbeidet gjennom ”Jubileum 2000” og den årvisse utarbeiding av ressursmaterieil til åpenbaringstiden som misjonstid.
- bedret samhandling mellom misjonsorganisasjoner og kirkelige organer i forhold til søsterkirker.
- bidrag til å skape bedre kontakt mellom misjonsorganisasjonene og de økumeniske organisasjoner og deltakelse i flere økumeniske og internasjonale prosesser som for eksempel arbeidet i forbindelse med Kirkenes Verdensråds (KV) misjonskonferanse i Salvador i 1996 og at organisasjonene har observatørstatus i Nasjonalkomitéen for LVF i Norge. Dette innebærer at norske misjonsorganisasjoner kan både bringe og hente impulser i forhold til de økumeniske prosesser omkring misjon.

Komitéen vil gi uttrykk for anerkjennelse til alt det misjonsarbeidet som utføres av de ulike organisasjoner i vår kirke. I SMM-arbeidet ønsker kirken å uttrykke forståelse for de enkelte organisasjoners egenart og selvstendighet.

Komitéen gir sin tilslutning til rapportens konklusjon som gir uttrykk for de videre utfordringer i form av ”en sterkere integrering av misjon og Dnks øvrige internasjonale engasjement, samt en sterkere integrering av (ytre)misjon og evangelisering/diakoni/ menighetsbyggende arbeid lokalt og nasjonalt.” (rapporten s. 15)

Innstillingen ”Misjonerende menigheter”

Komitéen gir sin tilslutning til innstillingen fra SMM med følgende kommentarer:

Innstillingen fra SMM bærer navnet «Misjonerende menigheter». Dette samsvarer godt med det som er en overordnet målsetting for Dnk: Dnk skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke. Det er en prioritert oppgave for SMM å være med å virkeliggjøre den misjonerende siden ved kirkens identitet. Samarbeidsrådet har en spesiell kompetanse i forhold til dette. Samtidig er det rett å understreke at begrepet misjonerende menigheter favner videre enn det som er misjonsorganisasjonenes hovedoppgaver. Det vil

derfor naturlig være flere av de kirkelige organisasjoner som for eksempel diakonale organisasjoner og barne- og ungdomsorganisasjoner som sammen med misjonsorganisasjonene har oppgaver i forhold til det å bygge misjonerende menigheter.

SMM-innstillingens pkt. 1 refererer til den misjonsteologiske basis for samarbeidet mellom organisasjonene og kirken som ligger i betenkningen av 1993. SMM ser på det nåværende tidspunkt intet behov for å revidere denne basis. Det uttrykkes samtidig ønske om å fortsette de misjonsteologiske og misjonsstrategiske samtaler med Mellomkirkelig råds (MKR) fagnemnd for økumenisk samarbeid og misjon (NØM). Komitéen gir sin tilslutning til dette og viser til det arbeidet med misjonsforståelsen som foregår i NØM. NØM har som del av arbeidet invitert til samtaler med SMM-partene og andre aktuelle organisasjoner i Den norske kirke.

SMM-innstillingens pkt. 2 tar for seg den aktuelle misjonssituasjon. Komitéen finner det viktig at det tas utgangspunkt i skiftet av tyngdepunkt innenfor den globale kristenhet og at dette understreker behovet for norsk misjon å forstå seg som ledd i et internasjonalt og økumenisk nettverk av kirker og organisasjoner som arbeider sammen (pkt. 2.1). I arbeidet med å skape misjonerende menigheter viser komitéen til at man på det lokalkirkelige plan i rammen av SMM inkluderer ungdom og særskilte yrkesgrupper som utsendinger fra menighetene. Komitéen vil understreke dette som et særlig viktig anliggende.

Komitéen gir sin tilslutning til rådernes ønske om en styrking av den praktisk-økumeniske profil i SMM ved at misjonsorganisasjonene i større grad gir ulike former for støtte til og deltakelse i prosesser og aktiviteter i de økumeniske organisasjoner, ikke minst i LVF.

Komitéen vil særlig understreke misjonsorganisasjonene som ressurs til åndelig fornyelse og kraft, ikke minst ved at de henter impulser fra søsterkirker. I denne erkjennelse ligger en vilje til gjensidighet og likeverd i relasjonen til søsterkirker som organisasjonene samarbeider med i misjonsoppdraget. Komitéen vil også gi uttrykk for at menigheter som tar ansvar for konkrete misjonsprosjekter og arbeid med vennsapsrelasjoner av ulike slag, både lokalt og regionalt, er viktige i denne sammenheng.

SMM-innstillingens pkt. 2.3 om de store misjonsutfordringene trekker frem et vidt spekter av oppgaver. Komitéen understreker at et troverdig vitnesbyrd om evangeliet innebærer arbeid for hele mennesket i den enkelte kontekst. Både forpliktelsen til å bekjempe fattigdom og arbeidet for å fremme menneskerettigheter er bærende elementer i det kristne vitnesbyrd. En slik vektlegging også av det diakonale aspekt er i overensstemmelse med utsagnet i avsnittet om det misjonsteologiske grunnlag, "å formidle evangeliet både i ord og gjerning".

SMM-innstillingens pkt. 6 innfører den viktige sondringen mellom basisoppgaver og samarbeidsprosjekter. Dette fremstår som et viktig grep for å stimulere til felles prosjekter med andre kirkelige aktører som ikke er medlemmer av SMM og som arbeider på den nasjonale og internasjonale arena. Et konkret eksempel i denne sammenheng er samarbeid om "Det økumeniske ti-året mot vold".

SMM-innstillingens pkt. 12 tar bl.a. for seg finansiering av det videre arbeidet. Komitéen gir sin tilslutning til at det tas sikte på en tilnærmet 50/50 fordeling mellom Kirkerådet/bispedømmerådene og misjonsorganisasjonene. Midlene til de regionale stillingene, uavhengig av organisasjonsform og stillingstype som kan variere fra bispedømme til bispedømme, dekkes av regionale OVF-midler, mens daglig leder finansieres over sentrale OVF-midler. Komitéen understreker at det over tid er lite tilfredsstillende å binde opp OVF-midler til permanent virksomhet. Utfra forståelsen av at Dnk er en misjonerende kir-

ke, mener komitéen det må arbeides for at stillingene knyttet til SMM finansieres av offentlige midler eller av andre alternative finansieringsformer.

Forslag til vedtak

Kirkemøtet uttrykker glede og takknemlighet over samarbeidet som er etablert og de gode erfaringene som er gjort gjennom Samarbeidsråd for menighet og misjon.

Samarbeidsråd for menighet og misjon etableres som en permanent ordning med virkning fra 01.01.2001.

Den norske kirkes andel av kostnadene til Samarbeidsråd for menighet og misjon dekkes foreløpig av henholdsvis regionale OVF-midler for de regionale stillinger, uavhengig av organisasjonsform og stillingstype, og sentrale OVF-midler for stillingen som daglig leder. Det må arbeides for at stillingene knyttet til SMM skal finansieres av offentlige midler eller ved andre alternative finansieringsformer.

Plenumsbehandling

Dirigent: Kari Sørheim
Saksordfører: Jorunn Øxnevad Lie

Disse hadde ordet

Jorunn Øxnevad Lie, Laila Riksaasen Dahl, Odd Bondevik, Kathina Solli Schøien, Per Halstein Nielsen, Ernst Baasland, Gunvor Kongsvik, Thor Egil Abrahamsen, Helge Aarseth, Tormod Engelsviken, Berit Helgøy Kloster, Eivind Tore Fagermoen, Ester Walgermo.

Endringsforslag

Laila Riksaasen Dahl:
Til vedtaket, punkt 3:

...av henholdsvis regionale OVF-midler for de regionale stillinger, uavhengig av organisasjonsform og stillingstype, og sentrale OVF-midler...

Komitéen tok forslaget inn i sin innstilling.

Katinka Solli Schøien:
Vedtaket, pkt. 2:

Samarbeidsråd for Menighet og Misjon forlenges med en ny 3-årig forsøksperiode. Det kan i forsøksperioden gjøres om til fast ordning dersom det er økonomisk dekning for det på andre måter enn over OVF.

Votering

81 stemmeberettigede.

Katinka Solli Schøiens forslag falt. Det fikk 15 stemmer.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet uttrykker glede og takknemlighet over samarbeidet som er etablert og de gode erfaringene som er gjort gjennom Samarbeidsråd for menighet og misjon.

Samarbeidsråd for menighet og misjon etableres som en permanent ordning med virkning fra 01.01.2001.

Den norske kirkes andel av kostnadene til Samarbeidsråd for menighet og misjon dekkes foreløpig av henholdsvis regionale OVF-midler for de regionale stillinger, uavhengig av organisasjonsform og stillingstype, og sentrale OVF-midler for stillingen som daglig leder. Det må arbeides for at stillingene knyttet til SMM skal finansieres av offentlige midler eller ved andre alternative finansieringsformer.

81 stemmeberettigede. Vedtatt mot en stemme.

Sak KM 13/00 Etisk handel i Norge – Den norske kirkes ansvar

Saksdokumenter

Dokument 13.1	Saksframstilling
Dokument 13.2	Brosjyre – foreligger ikke til Kirkemøtet pga. sperrefrist ¹
Dokument 13.3	Etisk handel i Norge – Den norske kirkes ansvar

Innstilling fra komité F

Saksorientering

”Initiativ for Etisk Handel”: Arbeid i forhold til dagligvarebransjen

“Forbruk og rettferd”-vedtaket på Kirkemøtet 1996 (KM-sak 10/96) er ført videre i et samarbeid med kontaktpersoner i bispedømmene, Kirkens Nødhjelp og Norges Kristne Råd, samt andre organisasjoner. Her het det bl.a.: ”Bevisste valg vil presse fram endringer. Vårt økonomiske system er summen av de valg vi gjør som forbrukere.”

Et nytt initiativ kalt ”Initiativ for Etisk Handel” skal lanseres den 27. november. Initiativet er kommet fra Kirkens Nødhjelp, som har hentet verdifulle erfaringer fra sin søsterorganisasjon i England, Christian Aid.

LO, Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH) - på vegne av tre av de store dagligvarekjedene - samt NKL/COOP vil delta som stiftere av medlemsorganisasjonen for ”Initiativ for Etisk Handel”. Målet er at flere av de frivillige organisasjonene også skal slutte seg til.

Kirkemøtet ønsker å gi støtte til Kirkens Nødhjelps arbeid med dette initiativet.

Arbeidet skal foregå i flere faser, og arbeidet med å få dagligvarebransjen med på dette, har allerede vært svært vellykket. Formålet er formulert slik:

“Målsettingen med samarbeidet er å legge til rette for at norsk import bidrar til en sunn sosial og økonomisk politikk i opprinnelseslandene. Det kan bare skje gjennom sosialt ansvarlig næringsvirksomhet der menneskerettigheter og arbeiderrettigheter ivaretas og der det skjer en stadig forbedring av sosiale forhold knyttet til produksjon.”

Initiativet har trukket ut det beste fra en tilsvarende kampanje i England. Arbeidet med å få de fire dagligvarekjedene (Norgesgruppen, Hakongruppen, NKL/COOP og Reitangruppen) med på et felles arbeid har gått lettere i Norge enn i England.

¹ En brosjyre som er utarbeidet av Kirkens Nødhjelp skal ikke utdeles før etter at Initiativ for Etisk Handel er presentert i NRK ”Forbrukerinspektørene”. En beskrivelse av plattformen for Initiativ for Etisk Handel er gjort kjent for Komité F.

Gjennom å sikre en større ansvarlighet i dagligvarebransjen, kan menigheter og enkelt-medlemmer være med å sikre større ansvarlighet og gjensidighet mellom produsenter og forbrukere. Det sentrale er at bransjen selv tar ansvar for å følge opp sine leverandører. Den enkelte butikkeier og -ansatt forventes derfor å ha større kjennskap til varene. Dersom denne kunnskapen mangler, kan de eventuelt hente inn informasjon ved hovedkontoret.

Sentrale målsettinger

Målsettingene er å sikre at alle de varene dagligvarebransjen fører, tilfredsstillende visse standarder. Disse standardene bygger på internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. Kjernen i arbeidstakerrettighetene er frihet fra tvangsarbeid og barnarbeid, organisasjons- og forhandlingsfrihet, samt forbud mot diskriminering på arbeidsplassen. I tillegg er det en målsetting å fremme større etterspørsel etter varer fra produsentland i Sør.

Bedriftene skal også få hjelp til å undersøke ulike sider ved produksjonen gjennom en uavhengig instans. Kirkene og andre kristne organisasjoner skal ikke ha denne rollen, men kan gi uavhengig informasjon dersom det er kritikkverdige forhold på produksjonsstedet.

Målsettingen må være å bedre forholdene på produksjonsstedet. For å bidra til dette må en helhetlig tilnærming velges, og her kan forbrukeres bevisste handlingsvalg være et viktig bidrag. Handlingenes primære motivasjon er ikke å gi forbrukerne bedre samvittighet, men å gi produsentene bedre livsbetingelser.

Det understrekes at i motsetning til Max Havelaar-merket, som er forbeholdt visse varettyper, er Initiativ for Etisk Handel bredere i sin tilnærming. Hele varesortimentet skal på denne måten ha en minimumsgaranti knyttet til produksjonsforholdene. Videre er det dagligvarekjedene selv som i sin kontakt med produsentene og leverandørene plikter å etterse at varene er produsert i samsvar med de standardene som er nedfelt.

Komitéens merknader

Et nytt og avgjørende initiativ

Komitéen understreker at arbeidet med Initiativ for Etisk Handel er viktig for å fremme økt forbrukerbevissthet. Videre kan Initiativ for Etisk Handel være en hjelp til å synliggjøre at det er en sammenheng mellom våre valg som forbrukere og de livsbetingelsene som produsentene får. Det viktige er ikke bare varenes innhold og kvalitet, men også hvordan varene er framstilt.

Komitéen ser samtidig at Initiativ for Etisk Handel har høye målsettinger. Dersom dette arbeidet skal lykkes, er det viktig at arbeidet rettes inn mot de sentrale beslutningsnivåene. Et slikt arbeid medfører ikke at tiltak for å bevisstgjøre forbrukere mister sin begrunnelse, men at det ikke bare blir et ansvar for de frivillige organisasjonene, slik situasjonen har vært fram til i dag.

Komitéen vektlegger at det unike med Initiativ for Etisk Handel gjør det mulig for dagligvarekjedene å markedsføre seg som "etiske kjeder". På bakgrunn av denne høyere bevissheten om hvordan forholdene på produksjonsstedet kan forbedres, vil dette initiativet bidra til å sikre en praksis i samsvar med sentrale internasjonale konvensjoner.

Komitéen understreker betydningen av at uavhengige og kompetente instanser kan gjennomføre undersøkelser og evalueringer, for å kunne gi råd om hvordan produksjonsforholdene kan forbedres og etterprøve om standardene etterleves. Rapportene fra slike undersø-

kelser og evalueringer må gjøres kjent for alle interesserte. Særlig viktig er det at menneskene i lokalsamfunnet rundt produksjonsstedet blir informert på et språk de forstår.

Komitéen ser dette arbeidet som så viktig at den oppfordrer medlemmene i Initiativ for Etisk Handel til å bruke sine internasjonale nettverk til å spre denne ideen videre. Betydningen av en ansvarlig handelspolitikk for import fra utviklingsland må understrekes.

På bakgrunn av de erfaringene som er gjort med Max Havelaar-varer, spør komitéen om det fra dagligvarekjedenes side blir satset tilstrekkelig med ressurser for å fremme omsetning av varer som tar hensyn til produsentene. Som en del av lanseringen for Initiativ for Etisk Handel, bør dagligvarebransjen utfordres til å løfte fram disse hensynene også i sin markedsføring.

For at Initiativ for Etisk Handel skal lykkes, er det også viktig at kommunene blir informert om hva som ligger i initiativet. Et tettere samarbeid med Kommunenes Sentralforbund synes naturlig, særlig knyttet opp mot det arbeidet som blir gjort for å følge opp Lokal Agenda 21.

Etisk forvaltning og etiske investeringer

Komitéen erkjenner at en med dette initiativet stiller krav til dagligvarebransjen som medfører at den må gjennomtenke sin egen praksis og sine rutiner. For at slike krav skal fremmes med troverdighet, er det avgjørende at vi også ser på vår egen praksis.

Som en del av saken "Etisk Handel – Den norske kirkes ansvar" er Kirkemøtet blitt utfordret av Kirkens Nødhjelps ungdomsbevegelse "Changemaker". De har oppfordret Kirkemøtet til å gjennomgå Hovedinstruksen for forvaltningen av Opplysningsvesenets Fond for å sikre at denne Hovedinstruksen benytter kriterier som sikrer at investeringer ikke blir gjort i virksomheter som krenker menneskerettigheter, arbeiderrettigheter eller miljø.

Komitéen ønsker å sitere fra denne hovedinstruksens § 2-2: "*Kapitalen skal...[...] gi høyest mulig grad av avkastning med en rimelig grad av risiko. [...] Finansplasseringer skal skje... [...] i forhold til sosiale, etiske og miljømessige forhold. Finansforvaltningen skal ta hensyn til Den norske kirkes verdigrunnlag. Det skal ikke erverves aksjer i selskaper som helt eller for en vesentlig del har sin virksomhet i porno-, rustnings-, tobakks-, eller alkoholindustri.*"

Komitéen vil peke på at disse kriteriene er klart retningsgivende for forvaltningen av Opplysningsvesenets Fond. Komitéen er også kjent med samtaler som er ført mellom Kirkerådet og Departementet om disse forhold. Komitéen understreker likevel at den meldte omorganiseringen av Opplysningsvesenets Fond, der Kirkerådet får sete i styret, gir mulighet til enda tettere kommunikasjon om disse sentrale spørsmål enn hva som har vært tilfellet til nå.

Videre vil komitéen peke på at det er mange kirkelige fond, eid av menigheter eller organisasjoner, som også bør gjennomgås med tanke på å sikre investeringer i etisk forsvarlig virksomhet. Det er viktig at en gjennomgang av kirkelig aksjeplassering også skjer i dialog med styrene for de stiftelsene som administrerer slike fond. Dette er en større prosess som krever en mer omfattende forberedelse enn hva det er lagt opp til under denne saken.

Til slutt vil komitéen peke på det gledelige i at etiske fondsplasseringer nå er gjort mulig i langt større grad enn tidligere. Komitéen vil her særlig løfte fram de mekanismene som søker å kanalisere kapital til småprodusenter i fattige land, slik at disse kan bruke sin skaper-evne til å sikre seg og sin familie et utkomme, og fremme utvikling i et lokalsamfunn. Slik formidling av mikrokreditt framstår nå som helt reelle alternativer for plassering av kapital.

På denne bakgrunn vil komitéen understreke at prinsippene som ligger til grunn for Initiativ for Etisk Handel må ses i en større sammenheng, som vil få betydning også for forvaltningen av Den norske kirkes egne ressurser. Komitéen ber derfor om at Kirkerådets representant i styret for Opplysningsvesenets Fond etterser at forvaltningen av Opplysningsvesenets Fond utføres på en måte som ivaretar også hensynet til menneskerettigheter, arbeiderrettigheter og miljø, samt ønsket om at investeringene skal bidra til utvikling i fattige land.

En videreføring av et arbeid som startet med "Forbruk og rettferd"

Komitéen understreker det gledelige i den utviklingen som har skjedd siden Kirkemøtet 1996, som vedtok en tiltaksplan for "Forbruk og rettferd". Komitéen understreker at et bredest mulig samarbeid er helt avgjørende for å komme videre med dette viktige arbeidet. Fortsatt er den etiske bevissthet for lav, og mye arbeid gjenstår før forbrukernes valg er gjort på grunnlag av tilstrekkelig informasjon og avveininger.

Bevissthet som forbrukere er også viktig for å kunne utfordre forbrukermentaliteten som vestlige overflodssamfunn er preget av. Stilt overfor denne tendensen, er evnen til å velge annerledes eller velge bort, også viktig for å utfordre markedskreftene generelt og forbrukermentaliteten spesielt.

Komitéen diskuterte forholdet mellom Initiativ for Etisk Handel og Max Havelaar-ordningen. For komitéen er det viktig å understreke at arbeidet for Max Havelaar-varer har fungert som et bevissthetsfremmende tiltak. Informasjonen har likevel ikke kommet godt nok ut til forbrukerne, og det er også andre forhold rundt introduksjonen av Max Havelaar-varer som etter komitéens mening kunne vært bedre.

For komitéen er det viktig å understreke at den tilslutningen som nå blir gjort til Initiativ for Etisk Handel medfører at det er dagligvarekjedene selv som må ta ansvar for å sikre at de varene de fører er produsert i samsvar med gitte standarder. Dermed får kjedene selv et betydelig større ansvar for direkte oppfølging av produsenter og leverandører. Dette betyr ikke at forbrukerne ikke lenger trenger å ta ansvar. Vi må som forbrukere etterspørre hvordan dagligvarekjedene etterprøver at deres innkjøpsrutiner bidrar til å fremme sosial utvikling i det aktuelle området.

Slik komitéen ser det, er dette et steg videre fra den ordningen som Max Havelaar bygger på. Det er likevel ikke komitéens oppfatning at dette initiativet vil svekke Max Havelaar, men snarere bidra til å fremme etisk bevissthet blant forbrukerne generelt.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vil uttrykke glede over og støtte til Kirkens Nødhjelp og de andre medlemsorganisasjonenes "Initiativ for Etisk handel" i Norge. Kirkemøtet erkjenner at etisk bevisste handlinger vi gjør som forbrukere av dagligvarer og andre varer i Norge kan skape reelle forbedringer i mange lokalsamfunn i den fattige del av verden.
2. Kirkemøtet oppfordrer dagligvarekjedene til aktivt å fremme Initiativ for Etisk Handel i all sin virksomhet, og synliggjøre dette i sin markedsføring.
3. Kirkemøtet oppfordrer Kirkens Nødhjelp til fortsatt samarbeid med arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner nasjonalt og internasjonalt i bestrebelsene for at initiativet skal lykkes.

4. Kirkemøtet oppfordrer kommunene og Kommunenes Sentralforbund til å engasjere seg i Initiativ for Etisk Handel i samband med deres arbeid for Lokal Agenda 21.
5. Kirkemøtet oppfordrer menighetene til å arbeide for større bevisstgjøring av forbrukerne når det gjelder å etterspørre varer som tilfredsstillende standardkrav som ligger i Initiativ for Etisk Handel. Denne oppgaven utfordrer kirkens etiske veiledning og menighetenes alliansebyggende arbeid lokalt, ikke minst i forhold til fagforeningene og gjennom Lokal Agenda 21.
6. Kirkemøtet ser engasjementet for Initiativ for Etisk Handel som en videreføring av sin støtte til Max Havelaar-standarden.
7. Kirkemøtet ber om at det i forbindelse med evalueringen av arbeidet med "Forbruk og rettferd" til Kirkemøtet 2001 redegjøres for oppfølgingen av denne saken.
8. Kirkemøtet ber Kirkerådet tilrettelegge neste års og framtidige års Kirkemøte i tråd med den etiske handelens hovedprinsipper.

Plenumsbehandling

Dirigent: Ole Martin Norderhaug
Saksordfører: Oddvar Almenning

Disse hadde ordet

Oddvar Almenning, Erling Pettersen, Arne Grønningsæter, Øystein I. Larsen, Ola Smeplass, Elena Viviana Eika, Finn Wagle, Olav Skjevesland, Katinka Solli Schøien, Alf Rolin.

Endringsforslag

Ola Smeplass:
Nytt punkt i vedtaket:

Kirkemøtet ber Kirkerådet arbeide for at hovedinstruksen for OVF endres til (§ 2-2) (...) Det skal ikke erverves aksjer i selskaper som helt eller delvis har sin virksomhet i porno, rustnings- tobakks- eller alkoholindustri. Det skal heller ikke erverves aksjer i virksomhet som driver i strid med forpliktende internasjonale miljøavtaler.

Votering

80 stemmeberettigede.
Forslaget fikk 22 stemmer og falt.

Katinka Solli Schøien:
Kirkemøtet ber Kirkerådet tilrettelegge neste års og framtidige års Kirkemøter i tråd med den etiske handelens hovedprinsipper.

Komitéen tok forslaget inn som et nytt pkt. 8 i forslaget til vedtak.

Finn Wagle:

Til pkt 5:

Denne oppgaven utfordrer kirkens etiske veiledning og menighetenes alliansebyggende arbeid lokalt, ikke minst i forhold til fagforeningene og gjennom Lokal Agenda 21.

Tatt inn i komitéens forslag til vedtak, pkt. 5.

Elena Viviana Eika:

Kirken må alltid være en stemme for de stemmeløse – og hevde menneskerettighetene tidlig og sent! Kirken må holde frem menneskets verdighet som Guds skapning. Derfor foreslås for Kirkerådet å gjøre følgende vedtak:

Kirkerådet vil for fremtiden kun benytte hoteller som holder en etisk standard på alle områder. Dette gjelder også hotellets TV-programtilbud, slik at Kirkerådet forsikrer seg om at pornografiske filmer ikke er et fast tilbud på hotellet. På denne måten kan Den norske kirke sette lys på utnyttning av og vold mot kvinner og barn.

Forslaget oversendes Kirkerådet uten realitetsbehandling.

Arne Grønningsæter:

Jeg vil be komitéen endre 2. og 3. avsnitt slik:

Kirkens Nødhjelp sammen med LO, HSH – på vegne av tre av de store dagligvarekjedene – samt NKL/COOP vil delta som stiftere av medlemsorganisasjonen for "Initiativ for Etisk Handel". Målet er at flere av de frivillige organisasjonene også skal slutte seg til.

Initiativet har hentet verdifulle erfaringer fra KNs søsterorganisasjon i England, Christian Aid.

7. avsnitt endres slik:

Aksjonen har trukket ut det beste fra....

Arne Grønningsæters forslag ble delvis innarbeidet i komitéens innstilling.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet vil uttrykke glede over og støtte til Kirkens Nødhjelp og de andre medlemsorganisasjonenes "Initiativ for Etisk handel" i Norge. Kirkemøtet erkjenner at etisk bevisste handlinger vi gjør som forbrukere av dagligvarer og andre varer i Norge kan skape reelle forbedringer i mange lokalsamfunn i den fattige del av verden.

Kirkemøtet oppfordrer dagligvarekjedene til aktivt å fremme Initiativ for Etisk Handel i all sin virksomhet, og synliggjøre dette i sin markedsføring.

Kirkemøtet oppfordrer Kirkens Nødhjelp til fortsatt samarbeid med arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner nasjonalt og internasjonalt i bestrebelsene for at initiativet skal lykkes.

Kirkemøtet oppfordrer kommunene og Kommunenes Sentralforbund til å engasjere seg i Initiativ for Etisk Handel i samband med deres arbeid for Lokal Agenda 21.

Kirkemøtet oppfordrer menighetene til å arbeide for større bevisstgjøring av forbrukerne når det gjelder å etterspørre varer som tilfredsstillende standardkrav som ligger i Initiativ for Etisk Handel. Denne oppgaven utfordrer kirkens etiske veiledning og menighetenes alliansebyggende arbeid lokalt, ikke minst i forhold til fagforeningene og gjennom Lokal Agenda 21.

Kirkemøtet ser engasjementet for Initiativ for Etisk Handel som en videreføring av sin støtte til Max Havelaar-standarden.

Kirkemøtet ber om at det i forbindelse med evalueringen av arbeidet med "Forbruk og rettferd" til Kirkemøtet 2001 redegjøres for oppfølgingen av denne saken.

Kirkemøtet ber Kirkerådet tilrettelegge neste års og framtidige års Kirkemøte i tråd med den etiske handelens hovedprinsipper.

80 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt.

Sak KM 14/00 Kirkens Familievern

Saksdokument

Dokument 14.1 Saksutgreiing

Innstilling frå komité C

Saksutgreiing

Kyrkja har ved sine familievernkontor gjort ein pionerinnsats når det gjeld rådgjeving, førebyggjande arbeid og rettleiing til par og familiar i vanskelege livssituasjonar. Også det offentlege har sett behovet på dette feltet og har etter kvart teke over meir av ansvaret for familievernet.

Det eksisterer i dag 29 kyrkjelege familievernkontor rundt om i landet. Desse er private verksemdar som arbeider innanfor offentleg sektor og som har ei eller anna form for organisatorisk tilknytning til kyrkja. Det mest vanlege er at kontora er organisert som kyrkjelege stiftingar, der bispedømeråda utnemner fleirtalet i styret.

I 1967 vart Kirkens Familievern (KF) oppretta som paraply- og interesseorganisasjon for dei lokale familievernkontora. KF har mellom anna ivareteke kompetanseutvikling og vidareutdanning for dei tilsette. Organisasjonen har koordinert dei lokale kontora si verksemd, stimulert til vidare ekspansjon og drive opplysningsverksemd. Det har også vore lagt stor vekt på arbeidet med å utvikle den offentlege statistikken for familievernet. KF har representert kontora i saker av felles interesse og har ytt konsulenttenester og service slik at kontora best mogleg kunne fungere etter sitt føremål. Dei siste åra har KF vore engasjert i arbeidet med å få til ei lovfesting av familievernet og KF har lagt stor vekt på å få i stand ordningar som ville sikre kontora sin økonomi. Dette arbeidet er no i hamn. Dei lokale kontora sin økonomi er regulert gjennom driftsavtalar med fylkeskommunen, der det økonomiske og administrative ansvaret for familievernet er samla. Statistisk Sentralbyrå har teke over ansvaret for utarbeidinga av den offisielle statistikken for familievernet.

Samstundes har Barne- og familiedepartementet (BFD) varsla at det offentlege i større grad vil ta ansvaret for ei meir systematisk fagleg utvikling av alle familievernkontor, både dei kyrkjelege og dei offentlege. Departementet har varsla, at sidan interesseorganisasjonen si rolle med dette er endra, vil ein omprioritere dei midla som blir gjeve som driftstilskot til interesseorganisasjonane til etablering av felles kompetansetiltak for familievernet. Konkret inneber det, i så høve, at 2001 blir eit nedtrappingsår for driftstilskotet til KF, medan det kan falle heilt bort frå 2002.

Medlemskontingentar frå dei einskilte familievernkontora utgjer i dag ca. 60% av driftsinntektene til KF, medan statstilskotet dekkjer dei resterande 40%. Dersom statstilskotet fell bort og organisasjonen held oppe det noverande aktivitetsnivå, vil dette føre til at ein for år 2002 må finne dekning for kr. 615.000 (+ prisvekst). Dei lokale kontora vedtok, på KF sitt årsmøte i 2000, å behalde KF som organisasjon. Bispedømeråda har gjeve uttrykk for at dei ser det som naudsynt å ha ein slik organisasjon. Kyrkjemøtet har ved fleire høve understreka verdien av eit eige kyrkjeleg arbeid innan familievernet.

Omorganiseringa av familievernnet og dei økonomiske konsekvensane dette medfører, reiser spørsmålet om Den norske kyrkja bør ta eit større ansvar for KF.

Merknader frå komitéen

Komitéeen meiner det er grunn til å vere stolte og takksame for den viktige funksjonen KF og dei lokale kyrkjelege familievernkontora har hatt i forhold til familien gjennom sitt førebyggjande og terapeutiske arbeid. Kyrkja har stadig understreka familien si sentrale rolle som den grunnleggjande eininga i samfunnet. Komitéen er glad for at dette blir fylgd opp gjennom konkrete tiltak til vern om familien.

Ein samla komité vil understreke at det er viktig å ha eit godt utbygd familievern.

Kyrkja har gjennom KF og gjennom dei lokale kontora, gjort ein pionerinnsetning i arbeidet for par og familiar som treng rådgjeving og rettleiing. Det offentlege har fylgd opp og teke sin del av ansvaret på dette feltet.

Kyrkjemøtet understreka i 1995 verdien av eit eige kyrkjeleg arbeid innan familievernnet. Dette er utgangspunktet for komitéen si handsaming av saka. Komitéen har valt å konsentrere seg om spørsmålet om kor vidt det er behov for KF og om ei eventuell framtidig finansiering av organisasjonen.

Komitéeen er oppteken av korleis dei lokale kontora best kan utføre sitt arbeid og den rolla KF har i forhold til kontora sine behov. Det synest å vere klårt at KF har ein viktig funksjon i å styrkje og verne om dei lokale kontora sin kyrkjelege identitet. Organisasjonen fungerer som ein nasjonal identitetsskapande arena for drøftinga av ideologi, verdspørsmål og etisk refleksjon i familierelaterte spørsmål. KF har i møte med komitéen gjeve uttrykk for at dei ynskjer å styrkje denne sida ved verksemda. Komitéen er redd for at mange av dei lokale kontora kan miste si kyrkjelege forankring dersom KF skulle falle bort.

Det er mykje som tyder på at dei lokale kontora kan ha behov for eit sentralt organ som tek vare på deira interesser overfor fylkeskommunen når det gjeld eksisterande og framtidige avtalar. Også i høve til dei sentrale styresmakter kan dei kyrkjelege familievernkontora trengje eit organ som følgjer opp aktuelle saker. KF kan fungere som eit talerør og ein pådrivar i høve til BFD sitt vidare arbeid med familievernnet.

Komitéeen har registret at fylkeskommunen si framtid er omdiskutert. På sikt kan det innebære at den forankringa som no er etablert for familievernkontora kan vere usikker. Dette gjer ikkje behovet mindre for eit interesseorgan for familievernnet. Det kan også vere grunn til å spørje korleis utviklinga av velferdsstaten sine tilbod og tenester vil bli i framtida, og korleis denne utviklinga kan kome til å verke inn på dei private organisasjonane si rolle.

Gjennom si verksemd har KF opparbeidd seg ein viktig kompetanse innan klinisk familierådgjeving. Denne kompetansen er komitéen oppteken av å verne om og utvikle vidare.

KF er ein mobil organisasjon som skulle ha gode føresetnader for å omstille seg og tilpasse seg nye behov innan familievernnet.

Framlegg til vedtak

Kyrkjemøtet ser det som viktig at Kirkens Familievern blir ført vidare som interesseorganisasjon for Kyrkja sine familievernkontor.

Kyrkjemøtet vil be offentlege styresmakter om å halda oppe den økonomiske støtta til Kirkens Familievern.

Kyrkjemøtet bed om at Kyrkjerådet greier ut dei økonomiske konsekvensane for kyrkja både regionalt og sentralt for å halde oppe Kirkens Familievern som organisasjon.

Med tanke på framtida bed Kyrkjemøtet om at Kyrkjerådet vurderer korleis kyrkja sitt engasjement i familievernet kan utviklast vidare.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Kari Sørheim
Saksordførar: Siren Eriksen

Desse hadde ordet

Siren Eriksen, Klaus Iversen, Ola Smeplass, Ole D. Hagesæther, Gunvor Kongsvik.

Endringsframlegg

Klaus Iversen:

KM vil ta ansvar for at KF videreføres som interesseorganisasjon for kirkens familievernkontorer.

KM ber om at KR vurderer ulike samarbeidsparter og utreder de økonomiske konsekvensene for kirken både lokalt, regionalt og sentralt for å opprettholde KF som interesseorganisasjon.

KM vil henstille til de offentlige myndigheter om å opprettholde den økonomiske støtten til KF og ber KR arbeide for dette.

Ola Smeplass:

Tillegg. Nytt pkt. 2 i vedtaket.

Kyrkjemøtet ber om at Kyrkjerådet arbeider for å styrkje den diakonale profilen i Kirkens Familievern.

Votering

Saka går tilbake til komitéen.

Ny innstilling frå komité C

Saksutgreiing

Kyrkja har ved sine familievernkontor gjort ein pionerinnsats når det gjeld rådgjeving, forebyggjande arbeid og rettleiing til par og familiar i vanskelege livssituasjonar. Også det offentlege har sett behovet på dette feltet og har etter kvart teke over meir av ansvaret for familievernet.

Det eksisterer i dag 29 kyrkjelege familievernkontor rundt om i landet. Desse er private verksemder som arbeider innanfor offentleg sektor og som har ei eller anna form for orga-

nisatorisk tilknytning til kyrkja. Det mest vanlege er at kontora er organisert som kyrkjelege stiftingar, der bispedømeråda utnemner fleirtalet i styret.

I 1967 vart Kirkens Familievern (KF) oppretta som paraply- og interesseorganisasjon for dei lokale familievernkontora. Organisasjonen har som oppgåve å fremje kyrkja sitt diakonale engasjement for familievernet i Noreg. KF har mellom anna ivareteke kompetanseutvikling og vidareutdanning for dei tilsette. Organisasjonen har koordinert dei lokale kontora si verksemd, stimulert til vidare ekspansjon og drive opplysningsverksemd. Det har også vore lagt stor vekt på arbeidet med å utvikle den offentlege statistikken for familievernet. KF har representert kontora i saker av felles interesse og har ytt konsulenttenester og service slik at kontora best mogleg kunne fungere etter sitt føremål. Dei siste åra har KF vore engasjert i arbeidet med å få til ei lovfesting av familievernet og KF har lagt stor vekt på å få i stand ordningar som ville sikre kontora sin økonomi. Dette arbeidet er no i hamn. Dei lokale kontora sin økonomi er regulert gjennom driftsavtalar med fylkeskommunen, der det økonomiske og administrative ansvaret for familievernet er samla. Statistisk Sentralbyrå har teke over ansvaret for utarbeidinga av den offisielle statistikken for familievernet.

Samstundes har Barne- og familiedepartementet (BFD) varsla at det offentlege i større grad vil ta ansvaret for ei meir systematisk fagleg utvikling av alle familievernkontor, både dei kyrkjelege og dei offentlege. Departementet har varsla, at sidan interesseorganisasjonen si rolle med dette er endra, vil ein omprioritere dei midla som blir gjeve som driftstilskot til interesseorganisasjonane til etablering av felles kompetansetiltak for familievernet. Konkret inneber det, i så høve, at 2001 blir eit nedtrappingsår for driftstilskotet til KF, medan det kan falle heilt bort frå 2002.

Medlemskontingentar frå dei einskilde familievernkontora utgjer i dag ca. 60% av driftsinntektene til KF, medan statstilskotet dekkjer dei resterande 40%. Dersom statstilskotet fell bort og organisasjonen held oppe det noverande aktivitetsnivå, vil dette føre til at ein for år 2002 må finne dekning for kr. 615.000 (+ prisvekst). Dei lokale kontora vedtok, på KF sitt årsmøte i 2000, å behalde KF som organisasjon. Bispedømeråda har gjeve uttrykk for at dei ser det som naudsynt å ha ein slik organisasjon. Kyrkjemøtet har ved fleire høve understreka verdien av eit eige kyrkjeleg arbeid innan familievernet.

Omorganiseringa av familievernet og dei økonomiske konsekvensane dette medfører, reiser spørsmålet om Den norske kyrkja bør ta eit større ansvar for KF.

Merknader frå komitéen

Komitéeen meiner det er grunn til å vere stolte og takksame for den viktige funksjonen KF og dei lokale kyrkjelege familievernkontora har hatt i forhold til familien gjennom sitt førebyggjande og terapeutiske arbeid. Kyrkja har stadig understreka familien si sentrale rolle som den grunnleggjande eininga i samfunnet. Komitéen er glad for at dette blir fylgd opp gjennom konkrete diakonale tiltak til vern om familien.

Ein samla komité vil understreke at det er viktig å ha eit godt utbygd familievern.

Kyrkja har gjennom KF og gjennom dei lokale kontora, gjort ein pionerinnsats i arbeidet for par og familiar som treng rådgeving og rettleiing. Det offentlege har fylgd opp og teke sin del av ansvaret på dette feltet.

Kyrkjemøtet understreka i 1995 verdien av eit eige diakonalt kyrkjeleg arbeid innan familievernet. Dette er utgangspunktet for komitéen si handsaming av saka. Komitéen har valt å konsentrere seg om spørsmålet om kor vidt det er behov for KF og om ei eventuell framtidig finansiering av organisasjonen.

Komitéen er oppteken av korleis dei lokale kontora best kan utføre sitt arbeid og den rolla KF har i forhold til kontora sine behov. Det synest å vere klårt at KF har ein viktig funksjon i å styrkje og verne om dei lokale kontora sin kyrkjelege identitet. Organisasjonen fungerer som ein nasjonal identitetsskapande arena for drøfting av ideologi og verdispørsmål og for etisk refleksjon i familierelaterte spørsmål. KF har i møte med komitéen gjeve uttrykk for at dei ynskjer å styrkje denne sida ved verksemda. Komitéen er redd for at mange av dei lokale kontora kan miste si kyrkjelege forankring dersom KF skulle falle bort.

Det er mykje som tyder på at dei lokale kontora kan ha behov for eit sentralt organ som tek vare på deira interesser overfor fylkeskommunen når det gjeld eksisterande og framtidige avtalar. Også i høve til dei sentrale styresmakter kan dei kyrkjelege familievernkontora trengje eit organ som følgjer opp aktuelle saker. KF kan fungere som eit talerør og ein pådrivar i høve til BFD sitt vidare arbeid med familievernet.

Komitéen har registret at fylkeskommunen si framtid er omdiskutert. På sikt kan det innebære at den forankringa som no er etablert for familievernkontora kan vere usikker. Dette gjer ikkje behovet mindre for eit interesseorgan for familievernet. Det kan også vere grunn til å spørje korleis utviklinga av velferdsstaten sine tilbod og tenester vil bli i framtida, og korleis denne utviklinga kan kome til å verke inn på dei private organisasjonane si rolle.

Gjennom si verksemd har KF opparbeidd seg ein viktig kompetanse innan klinisk familierådgjeving. Denne kompetansen er komitéen oppteken av å verne om og utvikle vidare.

KF er ein mobil organisasjon som skulle ha gode føresetnader for å omstille seg og tilpasse seg nye behov innan familievernet.

Framlegg til vedtak

1. For å halde oppe kyrkja sitt diakonale engasjement i familievernet, ser Kyrkjemøtet det som viktig at Kirkens Familievern blir ført vidare som interesseorganisasjon for kyrkja sine familievernkontor.
2. Kyrkjemøtet vil be offentlege styresmakter om å halda oppe den økonomiske støtta til Kirkens Familievern.
3. Kyrkjemøtet bed om at Kyrkjerådet greier ut dei økonomiske konsekvensane for kyrkja både lokalt, regionalt og sentralt for å halde oppe Kirkens Familievern som organisasjon.
4. Med tanke på framtida bed Kyrkjemøtet om at Kyrkjerådet vurderer korleis kyrkja sitt engasjement i familievernet kan utviklast vidare.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Ole Martin Norderhaug
Saksordførar: Siren Eriksen

Desse hadde ordet

Siren Eriksen.

Kyrkjemøtet sitt vedtak

1. *For å halde oppe kyrkja sitt diakonale engasjement i familievernet, ser Kyrkjemøtet det som viktig at Kirkens Familievern blir ført vidare som interesseorganisasjon for kyrkja sine familievernkontor.*
2. *Kyrkjemøtet vil be offentlege styresmakter om å halda oppe den økonomiske støtta til Kirkens Familievern.*
3. *Kyrkjemøtet bed om at Kyrkjerådet greier ut dei økonomiske konsekvensane for kyrkja både lokalt, regionalt og sentralt for å halde oppe Kirkens Familievern som organisasjon.*
4. *Med tanke på framtida bed Kyrkjemøtet om at Kyrkjerådet vurderer korleis kyrkja sitt engasjement i familievernet kan utviklast vidare.*

78 røysteføre. Vedtaket var samrøystes.

Sak KM 15/00 Kirke/stat-utvalget

Generelt — Delrapporter

Saksdokumenter

Dokument 15.1: Stat/kirke-utvalget

Delrapporter:

Dokument 15.2: Hva er kirken? – En ekklesiologi

Dokument 15.3: Forankring og forandring. Den norske kirke i det norske samfunn

Dokument 15.4: Kirkens økonomiske rammeordninger

Plenumsbehandling

Dirigent: Ole Martin Norderhaug

Disse hadde ordet

Stat/kirke-utvalgets leder Trond Bakkevig (se orientering nedenfor).

Øvrige:

Olav Skjevesland, Trond Skard Dokka, Thor Egil Abrahamsen, Tore Kopperud, Odd Bondevik, Oddvar Almending, Otto Strand, Gunnar Stålsett, Gunvor Kongsvik, Alex Norbakken, Thor Strandenæs, Arne Grønningsæter, Ole Chr. Kvarme, Finn Wagle, Jens Damsgaard, Per Halstein Nielsen, Per L. Kjos, Karl Johan Tveiten, Arne Dag Kvamsøe, Berit Helgøy Kloster, Katinka Solli Schøien, Ådne Berge, Hans Nic. Nilsen, Jens Olav Mæland, Ragnhild Hellemo.

Orientering om Kirke/stat-utvalget

Ved utvalgsleder Trond Bakkevig

Det er snart tre år siden Kirkerådet opprettet Kirke-stat utvalget. Utvalget fikk et omfattende mandat. Det gjør det mulig å se på alle sider ved organiseringen av Den norske kirke. Det gjør også at vi kan se alle deler i sammenheng. Når vi til slutt kommer med våre anbefalinger skal det ligge et omfattende utredningsarbeid til grunn for disse. Denne del av arbeidet ser vi nå slutten på. Det har tatt sin tid, men ikke mer enn at vi til punkt og prikke har fulgt vår egen fremdriftsplan.

I høst samlet utvalget seg i Karasjok. Det ga et nyttig møte med samisk kirkeliv. Det ble for mange av oss en anledning til å se vår kirke fra en kant som var uvant for mange av oss. Vi har også hatt et møte med kulturlivet gjennom en høring i Kulturkirken Jakob, og vi har hatt møter med diakonale institusjoner. Vi håper at vi får snakket med dem vi ønsker å få i tale, og at de som ønsker å samtale med oss, skal få anledning til det.

Utredningsarbeidet er nå kommet så langt at vi kan legge delrapporter på bordet. Det åpne utredningsarbeid består blant annet i at disse rapportene legges frem for studier, diskusjon og samtaler. Vi håper dette fører til tilbakemeldinger til Utvalget slik at både delrapporter og reaksjoner på disse blir med i arbeidet med sluttrapport og utforming av de endelige anbefalinger.

Kirkemøtets deltagere har fått tilsendt tre delutredninger.

- Den ene har tittelen "Kirkens økonomiske rammeordninger – alternative finansieringsformer". Den påpeker blant annet at vi i dag har en todelt kirkelig økonomi. En er knyttet til statlige bevilgninger og en er knyttet til kommunale bevilgninger. Dette vanskeliggjør koordinert forvaltning og en kirkelig helhetsplanlegging. Bispedømmeråd og kirkelige fellesråd har begge både arbeidsgiveransvar og økonomiforvaltning. Mange vil derfor ønske et samordnet kirkelig inntektssystem. Da trenger vi ikke dele kirken opp i en kommunal og en statlig sektor, vi vil få en bedre totaloversikt over økonomien, spare penger på å ta vekk noen forvaltningsnivåer, og begynne en drøftelse av hvor det vil være naturlig å plassere ansvaret for økonomiforvaltning, ansettelser og strategisk planlegging. De valg man gjør i disse spørsmål, vil uvegerlig få konsekvenser for forholdet mellom kirke, kommune og stat.
- Den andre utredningen har tittelen "Forankring og forandring. Den norske kirke i det norske samfunn. – Den norske kirke i det norske samfunn". Den forsøker å beskrive de tradisjoner og holdninger som preger medlemmenes forhold til sin kirke. Mye av bakgrunns materialet er hentet fra den store medlemsundersøkelsen "Folkekirke 2000" som Kirkens Forskningsinstitutt gjennomførte på oppdrag fra Utvalget. - Det er for øvrig en undersøkelse som anbefales til videre studier.
- Den tredje rapporten har tittelen "Hva er kirken – En ekklesiologi". Den skal jeg komme tilbake til på slutten av dette innlegget.

I løpet av vinteren vil vi ferdigstille tre andre delrapporter.

- Den første er en redegjørelse for, og vurdering av de reformer i vår kirkes ordning som er gjennomført siden 1984. Den er nesten ferdig.
- Den andre handler om dåpsopplæring. Nå har vi gleden av kunne arbeide videre ut fra det som er lagt frem i den offentlige utredningen "...til et åpent liv i tro og tillit" Dåpsopplæring i Den norske kirke." Vi ønsker å knytte forbindelsene mellom arbeidet med dåpsopplæring og arbeidet med kirkens organisasjon.
- Den tredje vil handle om religionsfrihet og statens religionspolitikk.

I tillegg til dette har vi initiert noen mindre utredninger om ulike juridiske spørsmål omkring vår kirkeordning og mulige fremtidige ordninger. Det er mulig at dette materialet vil bli offentliggjort i en egen delutredning.

Vi håper at alle disse utredningene kan føre til debatt. Delrapportene og innspillene som måtte komme, vil til sammen gi oss det nødvendige bakgrunns materialet for vår sluttrapport og våre anbefalinger.

Som det fremgår av det som er sagt, har utvalget hittil bare så vidt spørsmålet om kirkens fremtidige organisering. Utvalget tar sikte på å legge frem modeller både for forholdet mellom kirke og stat, for den indre organisering av Den norske kirke og for en reorganisering av den kirkelige økonomi. Det er forhold som ikke kan reorganiseres uavhengig av

hverandre. I løpet av vinteren skal deler av utvalget på besøk til Finland, Italia og Tyskland, og i februar skal hele utvalget til Sverige for å få et innblikk i andre kirkers erfaringer

Det norske samfunn er i rask endring. Det har konsekvenser for vår kirkes generelle stilling og rolle i samfunnet og vil nok etter hvert også endre vår kirkelige selvforståelse. Andre kirker, religioner og livssyn er en naturlig del av det norske samfunn. Vår kirkelige forpliktelse på arbeidet for religionsfrihet må lede oss til å vurdere vårt eget samfunn med et kritisk blikk. Vi må arbeide for at rammevilkårene kan bli rettferdige for alle livssynsgrupperinger. Vi er heller ikke ferdig med å drøfte hva fortidens tette sammenveving av kirke og folk bør innebære for fremtidens formelle og uformelle forhold mellom folk, stat og kirke. I dette arbeidet vil vi helt sikkert bli konfrontert med dilemmaer som ikke uten videre lar seg løse. Kanskje må vi bare leve med at det ikke finnes noen endelig løsning på slike vanskelige spørsmål.

Dette er konteksten for Utvalgets arbeid med den fremtidige kirkeordning. Vi nærmer oss spørsmålet sakte og litt forsiktig. Vi har lagt opp til en prosess i utvalget som forhåpentligvis kan føre både til tydelighet og god kommunikasjon. Vi stiller oss selv og hverandre spørsmålene: Hva vil du sikre i en fremtidig kirkeordning? Og alternativt: Hva ønsker du å sikre deg mot i en fremtidig kirkeordning? Kanskje kan dette hjelpe oss til å hente spøkelses ut av skapet, og kanskje kan det gi oss en retning.

Kirke-stat utvalget begynte tidlig en samtale om kirkeforståelsen. For oss alle var det viktig at vi reflekterte lokale erfaringer av hva det vil si å være kirke. De fleste av utvalgets medlemmer har gitt sine bidrag til denne samtalen. På denne bakgrunn ble det etablert en gruppe som arbeidet med kirkeforståelsen. Utkast til dette kapitlet er drøftet på flere av utvalgets møter. Dette er bearbeidet og legges frem for Kirkemøtet. Samtidig er det på nettet lagt ut bidrag om kirkeforståelsen fra to av Utvalgets medlemmer, biskop Olav Skjevesland og professor Trond Skard Dokka. Vi har ingen ønsker om at Kirkemøtet skal fatte vedtak i denne sak, for vårt arbeid er det mest nyttig få referater fra samtale i plenum og i komitéene. Utvalget må arbeide videre med kirkeforståelsen når sluttrapporten skal skrives. Innleggene her i dag og i komitéene vil være viktig bakgrunnsmateriale for oss i det videre arbeid.

Hele Utvalget står bak det dokumentet som legges frem som grunnlag for samtalen. Samtidig er de to bidragene som er lagt ut på nettet, tydelige uttrykk for at det foreliggende dokument kan tolkes på ulike måter. Det foreliggende dokument tar utgangspunkt i Kirkemøtets beskrivelse av kirken som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke, og videre i Den nikenske trosbekjennelses karakteristikk av kirken som en, hellig, almen og apostolsk. Det knytter forbindelsen mellom evangeliet, kirken og kirkeordningene. Der drøftes blant annet hvordan kirken vokser frem, og forholdet mellom legfolket og det kirkelige embete. I det neste kapitlet drøftes det forhold at vi ikke bare er enkeltmenigheter, men til sammen er en kirke som også trenger en organisering. I kapitlet med overskriften "Kirken i verden" påpekes det at kirken nettopp som organisert kirke også er en del av skaperverket. Til slutt sammenfattes det hele i en kortfattet oppsummering av hva det vil si at kirken er en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke: "Krusifikset er plantet midt i kirken som et vitnesbyrd om hva som samler den og gjør den til et fellesskap som er helt annerledes enn alle andre. Bare slik kan den være en sann folkekirke. Bare slik kan den være en kirke hvor Den hellige ånd får gjøre sin gjerning."

Dette dokumentet bærer også preg av at det søker å finne formuleringer som bygger bro over mulig uenighet. De to andre dokumentene er på enkelte punkter skarpere og tydeligere formulert. Her må vi også velge hvordan vi går frem. Ingen bør formulere seg slik at ve-

sentlige anliggender blir utydelige. Samtidig må det være lov til å spørre om vi i Den norske kirke fra tid til annen presiserer og formulerer oss vekk fra det som er tilstrekkelig enighet. Kanskje kunne den aktuelle kirkelige situasjon også være en invitasjon til å forsøke å formulere det vi tross alt er enige om?

Men så, til selve innholdet. Arbeidet med kirkeforståelsen aktualiserer en del spørsmål som det er viktig å få drøftet. Det gjelder blant annet følgende:

1. I dokumentet er det listet opp ulike forståelser av ordet ”folkekirke”. Mange vil mene at vi trenger å avklare en felles forståelse av dette begrepet. Mange bruker begrepet til å markere at det ikke er fullt samsvar mellom dem som benytter kirken til å markere ulike livsritualer og dem som tilhører nattverdmenigheten. Etter en slik definisjon er de fleste kirker folkekirker. Kanskje er det mer sakssavrende å bruke begrepet folkekirke, om en kirke som er stedegen, preget av det folk og den sammenheng hvor den er hjemme. Den annen side ved dette er at den folkelige hverdag er preget av kirkelige nærvær, for eksempel ved markeringer i folkets helg og høytid. Ingen kirke finnes der det ikke er et folk. Spørsmålet er derfor hvilke kirkelige kjennetegn er karakteristiske for en folkekirke?
2. Dette reiser også et mer generelt spørsmål om forholdet mellom kirken og skaperverket. Kirken er også et stykke verden. Dermed reises spørsmål om hva den har felles med resten av skaperverket, med resten av menneskeheten – også de som ikke tilhører kirken? Kirkens organisasjon, med alle de prosesser som er vanlige i en organisasjon, er også et stykke verden. Kirken må tilrettelegge sin virksomhet innenfor det alminnelige lovverk som gjelder i samfunnet – og tilrettelegge virksomheten både i forhold til de lover som må gjelde, og til dem man kan si at de ikke har noe med den indre kirkelige virksomhet å gjøre. Noe har med teologi å gjøre, mens annet verken krever tro eller teologisk kompetanse.
3. Dette reiser også spørsmålet om forholdet mellom det noen kaller det ytre og det indre ved kirken. Når kirkens ytre organisering i stor grad overlates til staten, hva blir så forholdet mellom den ytre organisering og de kirkelige livsytringer. Kan den ytre organisering bli slik at den bærer frem et annet vitnesbyrd en det som bæres frem gjennom forkynnelse og sakramentsforvaltning?
4. Sentralt i denne sammenheng står spørsmålet om demokrati i kirken. Det reiser på den ene side spørsmålet om forholdet mellom legfolkets og embetets plass i kirkestyret. På den annen side reiser det spørsmålet om det er noe i kirkens identitet og liv som ligger helt utenfor det som kan gjøres til gjenstand for demokratiske beslutningsprosesser. I kirkelig sammenheng er vi enige om at det gjelder kirkens trosgrunnlag – det Luther kalte ”evangeliets evigvarende vilje”. I tolkningen av dette trosgrunnlag står vi imidlertid stadig overfor menneskelig uenighet. Politiske partier er derfor et lite egnet sammenligningsgrunnlag for kirken. Her er det behov for en samtale. Vi må finne frem til en forståelse av det kirkelige demokrati som både sikrer det felles trosgrunnlag, gir rom for dialogen og sikrer mindretallets plass – flertallet sikrer alltid sin plass.
5. Det bringer oss over til det neste spørsmål som har å gjøre med dåpens plass. Dåpen gir medlemskap og rettigheter i kirken. Samtidig gir dåpen oss Åndens gave og et livsprogram. Den er et kall til et liv i fellesskap med Kristus. Det første er konkret og håndfast. For det andre er det vanskeligere å finne håndfaste kriterier. Det er bare Gud selv som til syvende og sist hvordan den enkelte lever sitt trosnivå. Har dette noen betydning for de kirkelige styringssystemer og valgene til disse? Hvordan kommer vi til rette med begge disse aspekter i vår kirkeforståelse?

Til slutt:

Som det har fremgått av meldinger i pressen, kommer Margunn Sandal i løpet av vinteren til å avslutte sitt arbeid som utvalgets sekretær. Hun søkte og fikk stillingen som generalsekretær i Kirkeakademibevegelsen. Hos oss var hun i en midlertidig stilling, slik et utredningsarbeid er. Hun slutter ikke fordi arbeidet med utvalget ble vanskelig, men fordi det akkurat nå var en anledning til å få stilling hun lenge har ønsket seg. Kirkeakademiene har strukket seg langt for å finne fleksible overgangsløsninger. Det har hun også. Vi er takknemlige for det viktige arbeidet Margunn Sandal har utført. Harald Askeland har fulgt oss hele tiden i utredningsarbeidet. Etter hvert kom også Marit Halvorsen Hougsnæs inn. Hver for seg og sammen har de utført viktige og store deler av det arbeidet som nå er lagt frem og snart legges frem i delutredninger. De skal ha stor takk for det de til nå har utført. Så gjenstår det ennå å se om de har skrevet sine siste ord i oppdrag for vårt utvalg. For det videre arbeid har vi funnet en god løsning ved at Olav Fykse Tveit treer inn som sekretær fra sommeren av, mens Frank Grimstad hjelper oss i noen viktige vårmåneder. I samarbeid med Norges kristne råd har vi også funnet en god løsning på de administrative deler av sekretærarbeidet.

Kirkemøtets behandling

De tre delrapportene som ble lagt fram for Kirkemøtet, var fordelt slik til drøfting i komitéene:

Dok. 15.2 *Hva er kirken? En ekklesiologi*: alle komitéene.

Dok. 15.3 *Forankring og forandring. Den norske kirke i det norske samfunn*: komité F.

Dok. 15.4 *Kirkens økonomiske rammeordninger. Alternative finansieringsformer*: komité D.

De skriftlige rapportene fra komitéamtalene oversendes Kirke/stat-utvalget.

Sak KM 16/00 Endring i regler om nominasjon og utnevning av biskop

Saksdokumenter

Dokument 16.1	Saksorientering
Dokument 16.2	Regler om nominasjon mv. ved utnevning av biskop, brev av 29.08.00 fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
Vedlegg 16.2.1	Referat fra Stortingsforhandlinger
Dokument 16.3	Sammendrag av høring vedrørende nominasjon av biskop

Innstilling fra komité E

Saksorientering

Kongen fastsetter, med hjemmel i kirkelovens §34, regler om nominasjon og utnevning av biskop. Disse ble siste gang endret i 1997 og har vært gyldig fra samme år. Saken ble i den forbindelse behandlet på Kirkemøtet 1996 (Sak KM 16/96) og Kirkemøtets komité understreket den gang behovet for en grundig og helhetlig gjennomgang av nominasjonsreglene.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har i brev av 29. august 2000 oversendt til Kirkerådet forslag til endringer i gjeldende regler. Departementet ber om at dette blir behandlet av Kirkemøtet. Forslaget inneholder kun mindre endringer og justeringer av gjeldende regelverk.

Bakgrunn for endringsforslaget er en interpellasjon i Stortinget 19. januar 1999 hvor stortingsrepresentant Anne Lise Dørum ba daværende kirkestatsråd John Lilletun om en redegjørelse i forbindelse med en bestemt bispenominasjon. I den etterfølgende debatt varslet statsråden at det ville bli vurdert endringer i regelverk om dette.

Et endringsforslag ble sendt på høring i brev av 5. mars 1999, og i brev av 12. mai 1999 ble de innkomne høringsuttalelser oversendt Kirkerådet til orientering. Kirkerådet behandlet saken i sitt møte 16-19.09.99.

Departementet har på bakgrunn av høringsuttalelsene foretatt en justering av utkastet til nye regler om nominasjon ved utnevning av biskop og har oversendt det til Kirkemøtet for behandling.

Komitéens merknader

Utnevning av biskoper i Den norske kirke er en viktig sak for kirken. Biskopene er kirkens øverste geistlige ledere, har sete i Kirkemøtet og har, innenfor sitt bispedømme, tilsyn både med tilsatte og menigheter slik det framkommer i Tjenesteordning for biskoper: "Biskopen skal gjennom forkynnelse og sakramentsforvaltning ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelige tilsatte og øvrige medarbeidere." (§1)

En biskop har også en viktig funksjon i samfunnet for øvrig. Dette vises bl.a. ved en rekke mediaoppslag i forbindelse med nominasjon og utnevning av biskoper samt den interesse mange har for biskopenes syn og meninger i en rekke saker.

I komitéen er det ulike oppfatninger av nåværende kirkeordning. En samlet komitéen er imidlertid enig i at spørsmålet om hvem som skal utnevne biskoper må utstå til stat/kirkeutvalget har avgitt sin innstilling. For komitéen er det likevel viktig å understreke at Den norske kirke som trossamfunn, selv må ha rett til å utnevne sine øverste ledere. Kongen i statsråd er etter vår kirkeordning et kirkelig organ. Komitéen mener imidlertid at det organ som utnevner biskoper bør ha sin basis i kirkelige valg.

Behov for endring av regler

Under Kirkemøtets behandling av saken i 1996 gav komitéen bl.a. uttrykk for at "det er en rekke forhold vedrørende nominasjon av biskop som trenger nærmere gjennomtenkning" og "understreker betydningen av at departementet gjør ordningen til gjenstand for en ny gjennomtenkning". Videre uttaler komitéen at "det foreliggende utkast ikke i tilstrekkelig grad har tatt hensyn til de reformer som er skjedd i kirken". Dette var i tråd med flere av hørings svarene den gang.

Dette er ikke fulgt opp av departementet. En har i stedet valgt å fremme et forslag hvor det kun foretas mindre endringer i regelverket. Dette til tross for Kirkemøtets anbefaling og at et av oversendelsesforslagene i Stortinget "henstiller til regjeringen å legge frem egen sak basert på en bred gjennomgang av prosedyrer og regler for nominasjon av biskoper i Den norske kirke."

Komitéen beklager dette, men ser samtidig at en grundig gjennomgang må sees i sammenheng bl.a. med forholdet mellom stat og kirke. Komitéen velger derfor å kommentere det forslaget som er oversendt til Kirkemøtet for behandling selv om en mener at det ikke er behov for mindre endringer av et regelverk som kun har fungert i tre år, og som ikke har vært gjenstand for en grundig evaluering.

Kommentarer til de enkelte paragrafer

§ 1.

Kirkemøtet 1996 foreslo at bispedømmerådet bør tilpliktes å foreta nominasjon av kandidater. Komitéen vil holde fast ved dette. Det bør derfor stå at bispedømmerådet *skal* nominere fem personer, ikke kan.

Nytt i forhold til tidligere utkast er at det skal nomineres personer som fyller vilkårene til å bli sokneprest. Det er i dag ikke særskilte krav for å bli sokneprest i forhold til å annen type menighetspreststillinger. På denne bakgrunn fremtrer den foreslåtte formulering unødvendig. Den er i tillegg teologisk problematisk.

Videre formuleres det som et vilkår for nominasjon at vedkommende "har de lederkvalifikasjoner som kreves for å utføre de tjenestefunksjoner og ivareta det ansvar som etter Tjenesteordning for biskoper er tillagt bispeembetet". Komitéen mener at dette er et for generelt kriterium som ikke kan etterprøves på en god måte. Komitéen vil derfor anbefale at denne formuleringen utgår av reglementet. En må forutsette at bispedømmerådet ved sin nominasjon legger vinn på å nominere personer som kan fylle de krav som ligger til bispeembetet.

Departementet har foreslått at gjeldende formulering: "Det skal tilstrebes at både kvinner og menn blir nominert" erstattes med: "*Det skal nomineres kandidater av begge kjønn.*"

Komitéen viser til at Kirkemøtet tidligere har uttrykt at begge kjønn bør være representert i bispekollegiet. Komitéen har også merket seg at Norsk Kvinnelig Teologforening (NKTF) opplever forslaget som en nødvendig forsterkning av nåværende regelverk.

I forbindelse med tidligere nominasjonsprosesser har det vært hevdet at det kan være vanskelig å få kvalifiserte kvinner til å la seg nominere. Dette er bestridt av NKTF. Uten å ta stilling til dette, vil komitéen peke på at de vansker som i dag ligger i en relativ lav kvinneandel i presteskapet ventelig vil avta raskt. Komitéens flertall vil derfor foreslå at en beholder gjeldende regel med følgende tillegg: *”Dersom dette ikke er mulig, kreves det en skriftlig redegjørelse fra bispedømmerrådet for at nominasjonen skal være gyldig.”*

Et mindretall bestående av tre støtter departementets endringsforslag, men med den forutsetning at også dette gis tillegget: *”Dersom dette ikke er mulig kreves det en skriftlig redegjørelse fra bispedømmerrådet for at nominasjonen skal være gyldig.”*

§ 2

Departementet foreslår at menighetsrådene skal gis anledning til å fremme forslag på kandidater. Dette er i overensstemmelse med forslag som er fremkommet i tidligere høringsrunder. Denne endringen er positiv ved at den gir langt flere anledning til å fremme forslag på kandidater.

Flertallet avviser bestemmelsen om to valgrunder, med en ny valgrunde dersom det kun er nominert kandidater av det ene kjønn, med henvisning til begrunnelsen nevnt under § 1 vedrørende kravet om at det skal nomineres kandidater av begge kjønn. Mindretallet (3) gir her sin støtte til departementets forslag.

Komitéen ønsker å beholde nåværende formulering som tilsier at hvert medlem avgir stemme på 3 kandidater, og at de 5 kandidater som har fått flest stemmer er nominert. Formålet med nominasjonen er å finne frem til de kandidater som er best skikket og som har stor grad av tillit i kirken. Bispedømmerrådet er et kollegialt organ med et felles ansvar, dette må ikke svekkes i retning av mer individualisert forståelse.

Departementet har foreslått at biskopen ikke skal delta under bispedømmerrådets nominasjonsprosess. Komitéen vil understreke at biskopen har fast plass i bispedømmerrådet og skal være tilstede og avgi stemme i saken for at rådet skal være vedtaksført. Komitéen kan følgelig på prinsipielt grunnlag ikke se at biskopen, som medlem av bispedømmerrådet, skal avstå fra stemmegivning i sak om nominasjon.

§ 3

Departementet understreker i sitt forslag at det er anledning til å stemme på andre kandidater enn de nominerte. Dette er i overensstemmelse med innarbeidet praksis, og komitéen sier seg enig i denne presiseringen.

Departementet har videre valgt å ikke gjøre endringer når det gjelder hvem som er stemmeberettiget. Kirkemøtet har tidligere ønsket å redusere de teologiske fakultets stemmetall til kun å omfatte dekanene samt rektorene ved de praktisk teologiske seminarer (Sak KM 16/96). Komitéen mener det er viktig å styrke båndene mellom kirken og de teologiske fakultet. Dette må bl.a. sees i lys av § 29 i kirkeloven hvor det stilles krav om kirkemedlemskap for lærere ved de teologiske fakultet. Det er også viktig å holde fast ved fakultetenes medvirkning som skal sikre en fagteologisk vurdering av bispekandidatene.

Komitéen finner likevel å ville støtte Kirkerådets forslag som reduserer antall stemmer fra de teologiske fakultet. Dette gjøres fordi en ved dagens stemmeordning ikke ”vekter”

stemmene. Dermed blir antall professorstemmer forholdsvis stor i forhold til det totale stemmetall. Komitéen ønsker derfor å endre reglementet slik: §3, c) *dekanene* ved de teologiske fakulteter og rektorene ved de praktisk-teologiske seminarene.

Den av komitéens medlemmer som representerer et teologisk fakultet ønsker å opprettholde dagens ordning ved at alle professorer ved de teologiske fakultet har stemmerett.

§ 4

Komitéen har ingen merknader til formuleringen "Hvem det enkelte medlem av menighetsrådet har stemt på er hemmelig". Dette tillegget synes rimelig, og forhindrer at menighetsrådsmedlemmer eventuelt kan bli utsatt for utilbørlig press.

§ 6

Kirkemøtet i 1996 ønsket å binde Kongen til å utnevne en av de tre nominerte som hadde fått flest stemmer til biskop. Komitéen ser dette som en naturlig utvikling i den kirkelige reformprosess som pågår og slutter seg til dette. En kan ikke se at en slik formulering vil være i strid med Kongens konstitusjonelle myndighet.

Videre mener komitéen at uttalelsen fra Kirkerådet, i likhet med biskopens uttalelse skal være grunnlagt. Kirkerådet har et særskilt helhetskirkelig ansvar, og vil derfor i enkelte tilfeller kunne legge andre synspunkter til grunn enn de som har vært avgjørende for øvrige instanser. Det er derfor viktig at Kirkerådet grunngir sin uttalelse.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet mener at utnevning av biskop prinsipielt hører inn under de oppgaver som tilligger organer som har sin basis i kirkelige valg. Kirkerådet har nedsatt et eget utvalg som drøfter forholdet mellom stat og kirke, herunder alternative måter å ordne tilsetting og utnevning til kirkelige tjenester og embeter. En bør derfor avvende denne utredningen før en eventuelt endrer hvilken instans som skal utnevne biskoper og proster.
2. Kirkemøtet vil understreke behovet for en grundig og helhetlig gjennomgang av reglene for nominasjon og utnevning av biskop. En forutsetter at en slik gjennomgang blir lagt fram etter at stat/kirke-utvalget har avsluttet sitt arbeid. Spørsmålet om hvordan opptellingen av stemmene som nr. 1, 2 og 3 skal vektes for å få et mest mulig tydelig bilde av sluttresultatet for den enkelte kandidat er et av de punkt som bør drøftes.
3. Når departementet har valgt å oversende et nytt utkast til "Regler om nominasjon m.v ved utnevning av biskop" vil Kirkemøtet anbefale at reglene blir fastsatt slik de foreligger med følgende endringer:

§ 1 endres til:

Ved ledighet i et bispeembete i Den norske kirke underretter departementet vedkommende bispedømmeråd om at det innen en frist skal nominere fem personer som rådet anser skikket til å bli utnevnt til ny biskop.

Det skal nomineres personer som fyller vilkårene for å bli tilsatt som menighetsprest og som for øvrig oppfyller Grunnlovens vilkår for å bli utnevnt som embetsmann. Gyldig vedtak om nominasjon skal omfatte fem personer som fyller vilkårene for å kunne bli utnevnt. Det skal tilstrebes at både kvinner og menn blir nominert. Dersom dette ikke er mulig, kreves det en skriftlig redegjørelse fra bispedømmerådet for at nominasjonen skal være gyldig.

§ 2, 2.ledd endres til:

Etter at rådslagning har funnet sted foregår nominasjon på den måte at de enkelte medlemmer avgir stemmer på 3 kandidater. De 5 kandidater som har fått flest stemmer, er nominert. For å være nominert må kandidaten ha minst 2 stemmer. Ved stemmelikhet for 5.kandidat avgjøres nominasjonen av denne kandidat ved ny stemmegivning.

§ 2, 3. og 4. ledd utgår.

§ 2, 5. ledd inngår som nytt 3. ledd med følgende endring:

Bestemmelsen om at Biskopen deltar ikke i stemmegivningen utgår

§ 3, 2. ledd bokstav c endres til

dekanene ved de teologiske fakultet og rektorene ved de praktisk-teologiske seminarene.

§ 6 endres til:

Departementet sender melding om utfallet av avstemningen til Kirkerådet og biskopene med anmodning om innen en nærmere fastsatt frist å avgir en begrunnet uttalelse om hvilke tre blant dem som har fått flest stemmer, de anser mest skikket.

Bestemmelsen om at bare biskopen grunngir sin uttalelse utgår.

Kongen besetter deretter embetet med en av de tre kandidater som har fått sterkest kirkelig votum og i samsvar med bestemmelsene i Grunnloven, §§ 21 og 92.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Torgils Aurdal

Saksordfører: Kjell Aarseth

Disse hadde ordet

Kjell Aarseth, Ola Smeplass, Gunvor Kongsvik, Ivar J. Eliassen, Arne Dag Kvamsøe, Per Halstein Nielsen, Finn wagle, Reinert Hetland, Gunnar Stålsett, Berit H. Kloster, Ernst Basland, Odd Bondevik, Helge Aarseth, Lars Østnor, Trond Skard Dokka, Tore Kopperud, Alex Norbakken, Sigurd Osberg, Jørn Fevang, Rosemarie Køhn, Hans Voll, Einy Rendal Elgsæther, Jens Damsgaard, Hans Nic. Nilsen, Karl Johan Tveiten, Thor Egil Abrahamsen.

Endringsforslag

Ola Smeplass:

Til pkt. 3 i vedtaket:

Setningen "Det skal tilstrebes at både kvinner og menn blir nominert" endres til

"Det skal nomineres kandidater av begge kjønn." NB beholder siste setning.

Gunvor Kongsvik I:

Pkt. 1. Første setning beholdes som komitéens. 2. setning ny:

Utnevning av biskoper og proster bør derfor overføres til organ som har sin basis i kirkelige valg.

Ivar Jarle Eliassen:

Tillegg i § 3, 2. ledd, bokstav E) i regler om nominasjon ved utnevning av biskop:

”Vigslede kateketer, diakoner og kantorer i offentlig kirkelig stilling i vedkommende bispedømme.”

(Tillegget er understreket).

Arne Dag Kvamsøe:

Til vedtakets pkt. 1: ordene ”og proster” går ut.

Ny setning: ”Kirkemøtet understreker likevel at det snarest må settes i gang arbeid med å delegere utnevning av proster til et kirkelig valgt organ”.

Per Halstein Nielsen:

1. setning: ”Kirkemøtet mener ... kirkelige valg” sløyfes.

Finn Wagle:

Vedtaket pkt. 2:

Kirkemøtet vil igjen understreke behovet for en grundig og helhetlig gjennomgang av reglene for nominasjon og utnevning av biskop. Kirkemøtet beklager at departementet, istedenfor å initiere en slik grundig gjennomgang, har funnet det hensiktsmessig å foreslå mindre endringer i det foreliggende regelverk.

Saken går tilbake til komitéen for ny behandling.

Ny innstilling fra komité E

Saksorientering

Kongen fastsetter, med hjemmel i kirkelovens §34, regler om nominasjon og utnevning av biskop. Disse ble siste gang endret i 1997 og har vært gyldig fra samme år. Saken ble i den forbindelse behandlet på Kirkemøtet 1996 (Sak KM 16/96) og Kirkemøtets komité understreket den gang behovet for en grundig og helhetlig gjennomgang av nominasjonsreglene.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har i brev av 29. august 2000 oversendt til Kirkerådet forslag til endringer i gjeldende regler. Departementet ber om at dette blir behandlet av Kirkemøtet. Forslaget inneholder kun mindre endringer og justeringer av gjeldende regelverk.

Bakgrunn for endringsforslaget er en interpellasjon i Stortinget 19. januar 1999 hvor stortingsrepresentant Anne Lise Dørum ba daværende kirkestatsråd John Lilletun om en redegjørelse i forbindelse med en bestemt bispenominasjon. I den etterfølgende debatt varslet statsråden at det ville bli vurdert endringer i regelverk om dette.

Et endringsforslag ble sendt på høring i brev av 5. mars 1999, og i brev av 12. mai 1999 ble de innkomne høringsuttalelser oversendt Kirkerådet til orientering. Kirkerådet behandlet saken i sitt møte 16-19.09.99.

Departementet har på bakgrunn av høringsuttalelsene foretatt en justering av utkastet til nye regler om nominasjon ved utnevning av biskop og har oversendt det til Kirkemøtet for behandling.

Komitéens merknader

Utnevning av biskoper i Den norske kirke er en viktig sak for kirken. Biskopene er kirkens øverste geistlige ledere, har sete i Kirkemøtet og har, innenfor sitt bispedømme, tilsyn både med tilsatte og menigheter slik det framkommer i Tjenesteordning for biskoper: "Biskopen skal gjennom forkynnelse og sakramentsforvaltning ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelige tilsatte og øvrige medarbeidere." (§1)

En biskop har også en viktig funksjon i samfunnet for øvrig. Dette vises bl.a. ved en rekke mediaoppslag i forbindelse med nominasjon og utnevning av biskoper samt den interesse mange har for biskopenes syn og meninger i en rekke saker.

I komitéen er det ulike oppfatninger av nåværende kirkeordning. Komitéen mener imidlertid at spørsmålet om hvilket organ som skal utnevne biskoper må utstå til kirke/statutvalget har avgitt sin innstilling. For komitéen er det likevel viktig å understreke at Den norske kirke som trossamfunn, selv må ha rett til å utnevne sine øverste ledere. Kongen i statsråd er etter vår kirkeordning et kirkelig organ. Komitéen mener imidlertid at det organ som utnevner biskoper bør ha sin basis i kirkelige valg.

Behov for endring av regler

Under Kirkemøtets behandling av saken i 1996 gav komitéen bl.a uttrykk for at "det er en rekke forhold vedrørende nominasjon av biskop som trenger nærmere gjennomtenkning" og "understreker betydningen av at departementet gjør ordningen til gjenstand for en ny gjennomtenkning". Videre uttaler komitéen at "det foreliggende utkast ikke i tilstrekkelig grad har tatt hensyn til de reformer som er skjedd i kirken". Dette var i tråd med flere av høringssvarene den gang.

Dette er ikke fulgt opp av departementet. En har i stedet valgt å fremme et forslag hvor det kun foretas mindre endringer i regelverket. Dette til tross for Kirkemøtets anbefaling og at et av oversendelsesforslagene i Stortinget "henstiller til regjeringen å legge frem egen sak basert på en bred gjennomgang av prosedyrer og regler for nominasjon av biskoper i Den norske kirke."

Komitéeen beklager dette, men ser samtidig at en grundig gjennomgang må sees i sammenheng bl.a. med forholdet mellom stat og kirke. Komitéen velger derfor å kommentere det forslaget som er oversendt til Kirkemøtet for behandling selv om en mener at det ikke er behov for mindre endringer av et regelverk som kun har fungert i tre år, og som ikke har vært gjenstand for en grundig evaluering.

Kommentarer til de enkelte paragrafer

§ 1.

Kirkemøtet 1996 foreslo at bispedømmerådet bør tilpliktes å foreta nominasjon av kandidater. Komitéen vil holde fast ved dette. Det bør derfor stå at bispedømmerådet *skal* nomi-

ner fem personer, ikke *kan*. Denne endringen vil også medføre at en i §2 må endre setningen: "Nominasjonen, eventuelt vedtak om ikke å nominere, innføres i bispedømmerådets forhandlingsprotokoll til "Nominasjonen innføres i bispedømmerådets forhandlingsprotokoll"

Nytt i forhold til tidligere utkast er at det skal nomineres personer som fyller vilkårene til å bli sokneprest. Det er i dag ikke særskilte krav for å bli sokneprest i forhold til å annen type menighetspreststillinger. På denne bakgrunn fremtrer den foreslåtte formulering unødvendig. Den er i tillegg teologisk problematisk.

Videre formuleres det som et vilkår for nominasjon at vedkommende "har de lederkvalifikasjoner som kreves for å utføre de tjenestefunksjoner og ivareta det ansvar som etter Tjenesteordning for biskoper er tillagt bispeembetet". Komitéen mener at dette er et for generelt kriterium som ikke kan etterprøves på en god måte. Komitéen vil derfor anbefale at denne formuleringen utgår av reglementet. En må forutsette at bispedømmerådet ved sin nominasjon legger vinn på å nominere personer som kan fylle de krav som ligger til bispeembetet.

Departementet har foreslått at gjeldende formulering: "Det skal tilstrebes at både kvinner og menn blir nominert" erstattes med: "*Det skal nomineres kandidater av begge kjønn.*" Komitéen viser til at Kirkemøtet tidligere har uttrykt at begge kjønn bør være representert i bispekollegiet. Komitéen har også merket seg at Norsk Kvinnelig Teologforening (NKTF) opplever forslaget som en nødvendig forsterkning av nåværende regelverk.

I forbindelse med tidligere nominasjonsprosesser har det vært hevdet at det kan være vanskelig å få kvalifiserte kvinner til å la seg nominere. Dette er bestridt av NKTF. Uten å ta stilling til dette, vil komitéen peke på at de vansker som i dag ligger i en relativ lav kvinneandel i prestskapet ventelig vil avta raskt. Komitéens flertall vil derfor foreslå at en beholder gjeldende regel med følgende tillegg: "*Dersom dette ikke er mulig, kreves det en skriftlig redegjørelse fra bispedømmerådet for at nominasjonen skal være gyldig.*"

Et mindretall bestående av fire støtter departementets endringsforslag, men med den forutsetning at også dette gis tillegget: "*Dersom dette ikke er mulig, kreves det en skriftlig redegjørelse fra bispedømmerådet for at nominasjonen skal være gyldig.*"

§ 2

Departementet foreslår at menighetsrådene skal gis anledning til å fremme forslag på kandidater. Dette er i overensstemmelse med forslag som er fremkommet i tidligere høringsrunder. Denne endringen er positiv ved at den gir langt flere anledning til å fremme forslag på kandidater.

Flertallet avviser bestemmelsen om to valgrunder, med en ny valgrunde dersom det kun er nominert kandidater av det ene kjønn, med henvisning til begrunnelsen nevnt under § 1 vedrørende kravet om at det skal nomineres kandidater av begge kjønn. Mindretallet (4) gir her sin støtte til departementets forslag.

Komitéen ønsker å beholde nåværende formulering som tilsier at hvert medlem avgir stemme på 3 kandidater, og at de 5 kandidater som har fått flest stemmer er nominert. Formålet med nominasjonen er å finne frem til de kandidater som er best skikket og som har stor grad av tillit i kirken. Bispedømmerådet er et kollegialt organ med et felles ansvar, dette må ikke svekkes i retning av mer individualisert forståelse.

Komitéen vil gi sin støtte til departementets forslag om at biskopen ikke deltar i stemmegivningen.

~~Departementet har foreslått at biskopen ikke skal stemme under bispedømmerådets nominasjonsprosess. Komitéen vil understreke at biskopen har fast plass i bispedømmerådet og skal være tilstede og avgi stemme i saken for at rådet skal være vedtaksfør. Komitéen kan følgelig, på prinsipielt grunnlag, ikke se at biskopen, som medlem av bispedømmerådet, skal avstå fra stemmegivning i sak om nominasjon.~~

§ 3

Departementet understreker i sitt forslag at det er anledning til å stemme på andre kandidater enn de nominerte. Dette er i overensstemmelse med innarbeidet praksis, og komitéen sier seg enig i denne presiseringen.

Departementet har videre valgt å ikke gjøre endringer når det gjelder hvem som er stemmeberettiget. Kirkemøtet har tidligere ønsket å redusere de teologiske fakultets stemmetall til kun å omfatte dekanene samt rektorene ved de praktisk teologiske seminarer (Sak KM 16/96). Komitéen mener det er viktig å styrke båndene mellom kirken og de teologiske fakultet. Dette må bl.a. sees i lys av § 29 i kirkeloven hvor det stilles krav om kirkemedlemskap for lærere ved de teologiske fakultet. Det er også viktig å holde fast ved fakultetenes medvirkning som skal sikre en fagteologisk vurdering av bispekandidatene.

Komitéen finner likevel å ville støtte Kirkerådets forslag som reduserer antall stemmer fra de teologiske fakultet. Dette gjøres fordi en ved dagens stemmeordning ikke "veker" stemmene. Dermed blir antall professorstemmer forholdsvis stor i forhold til det totale stemmetall. Komitéen ønsker derfor å endre reglementet slik: §3, c) *dekanene* ved de teologiske fakulteter og rektorene ved de praktisk-teologiske seminarer.

Den av komitéens medlemmer som representerer et teologisk fakultet ønsker å opprettholde dagens ordning ved at alle professorer ved de teologiske fakultet har stemmerett.

Komitéen har vurdert om også vigslede kantorer skal gis stemmerett parallelt med vigslede kateketer og diakoner. Dette berører behovet for en grundigere gjennomgang av de embetssteologiske spørsmål som knytter seg til vigsling av de ulike tjenestekategorier. Disse spørsmål er under arbeid, og det aktuelle spørsmål kunne utsettes til dette arbeidet er avsluttet. I den nåværende situasjon finner komitéen likevel å anbefale at de vigslede kantorer i denne sammenheng likestilles med kateketer og diakoner. Komitéen vil derfor foreslå at reglementet endres slik: §3, e) vigslede kateketer, diakoner og kantorer i offentlig kirkelig stilling i vedkommende bispedømme.

§ 4

Komitéen har ingen merknader til formuleringen "Hvem det enkelte medlem av menighetsrådet har stemt på er hemmelig". Dette tillegget synes rimelig, og forhindrer at menighetsrådsmedlemmer eventuelt kan bli utsatt for utilbørlig press.

§ 6

Kirkemøtet i 1996 ønsket å binde Kongen til å utnevne en av de tre kandidater som har fått flest stemmer til biskop. Komitéen ser dette som en naturlig utvikling i den kirkelige reformprosess som pågår og slutter seg til dette. En kan ikke se at en slik formulering vil være i strid med Kongens konstitusjonelle myndighet.

Når det gjelder Kirkerådets og biskopenes uttalelse ønsker komitéen å beholde gjeldende regelverk. En finner det vanskelig at et kollegialt organ som Kirkerådet skal begrunne sin uttalelse og vil derfor ikke støtte Kirkerådets forslag.

~~Videre mener komitéen at uttalelsen fra Kirkerådet, i likhet med hver enkelt biskops uttalelse, skal være grunnlagt. Kirkerådet har et særskilt helhetskirkeleg ansvar, og vil derfor i enkelte tilfeller kunne legge andre synspunkter til grunn enn de som har vært avgjørende for øvrige instanser. Det er derfor viktig at Kirkerådet grunngrir sin uttalelse.~~

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet mener at utnevning av biskop prinsipielt hører inn under de oppgaver som tilligger organer som har sin basis i kirkelige valg. Kirkerådet har nedsatt et eget utvalg som drøfter forholdet mellom stat og kirke, herunder alternative måter å ordne tilsetning og utnevning til kirkelige tjenester og embeter. En bør derfor avvende denne utredningen før en eventuelt endrer hvilken instans som skal utnevne biskoper og prester.
2. Kirkemøtet vil igjen understreke behovet for en grundig og helhetlig gjennomgang av reglene for nominasjon og utnevning av biskop. Kirkemøtet beklager at departementet, istedenfor å initiere en grundig gjennomgang, har funnet det hensiktsmessig å foreslå mindre endringer i det foreliggende regelverk. En forutsetter at en slik gjennomgang blir lagt fram etter at kirke/stat-utvalget har avsluttet sitt arbeid. Spørsmålet om hvordan opptellingen av stemmene som nr. 1, 2 og 3 skal vektas for å få et mest mulig tydelig bilde av sluttresultatet for den enkelte kandidat er et av de punkt som bør drøftes.
3. Når departementet har valgt å oversende et nytt utkast til "Regler om nominasjon m.v ved utnevning av biskop" vil Kirkemøtet anbefale at reglene blir fastsatt slik de foreligger med følgende endringer:

§ 1 endres til:

Ved ledighet i et bispeembete i Den norske kirke underretter departementet vedkommende bispedømmeråd om at det innen en frist skal nominere fem personer som rådet anser skikket til å bli utnevnt til ny biskop.

Det skal nomineres personer som fyller vilkårene for å bli tilsatt som menighetsprest og som for øvrig oppfyller Grunnlovens vilkår for å bli utnevnt som embetsmann. Gyldig vedtak om nominasjon skal omfatte fem personer som fyller vilkårene for å kunne bli utnevnt. Det skal tilstrebes at både kvinner og menn blir nominert. Dersom dette ikke er mulig, kreves det en skriftlig redegjørelse fra bispedømmerådet for at nominasjonen skal være gyldig.

§ 2, 2.ledd endres til:

Etter at rådslagning har funnet sted foregår nominasjon på den måte at de enkelte medlemmer avgir stemmer på 3 kandidater. De 5 kandidater som har fått flest stemmer, er nominert. For å være nominert må kandidaten ha minst 2 stemmer. Ved stemmelikhet for 5.kandidat avgjøres nominasjonen av denne kandidat ved ny stemmegivning.

§ 2, 3. og 4. ledd utgår.

§ 2, 5.ledd inngår som nytt 3. ledd med følgende endring:

Setningen: "Nominasjonen, eventuelt vedtak om ikke å nominere, innføres i bispedømmerådets forhandlingsprotokoll" endres til: "*Nominasjonen innføres i bispedømmerådets forhandlingsprotokoll*".

§ 3, 2. ledd bokstav c endres til

dekanene ved de teologiske fakultet og rektorene ved de praktisk-teologiske seminarene.

§ 3, 2. ledd bokstav e endres til

vigslede kateketer, diakoner og kantorer i offentlig kirkelig stilling i vedkommende bispedømme

§ 6 får følgende tillegg:

Kongen besetter deretter embetet med en av de tre kandidater som har fått sterkest kirkelig votum og i samsvar med bestemmelsene i grunnlovens §§ 21 og 92.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Ole Martin Norderhaug

Saksordfører: Kjell Aarseth

Disse hadde ordet

Kjell Aarseth, Tore Kopperud, Lars Østnor, Laila Riksaasen Dahl, Arne Dag Kvamsøe, Hans Nic. Nilsen, Gunvor Kongsvik, Gunnar Stålsett, Odd Bondevik, Ernst Baasland, Siren Eriksen, Trond Skard Dokka.

Endringsforslag

Tore Kopperud:

Tillegg til pkt. 2, umiddelbart etter "har avsluttet sitt arbeid":

Spørsmålet om hvordan opptellingen av stemmene som nr. 1, 2 og 3 skal vektas for å få et mest mulig tydelig bilde av sluttresultatet for den enkelte kandidat, er et av de punktene som bør drøftes.

Innarbeidet i komitéens forslag til vedtak.

Gunvor Kongsvik II:

§ 2, 5. ledd (nytt 3. ledd) endres slik:

Bestemmelsen om at Biskopen deltar ikke i stemmegivningen utgår.

Hans Nic. Nilsen:

Pkt. 3 § 1:

2 siste setninger i § 1 strykes.

Per Halstein Nielsen:

vedtakets pkt. 1, 1. setning: "Kirkemøtet mener... i kirkelige valg" strykes.

Votering

Det var 80 stemmeberettigede.

Det ble votert over forslag fra 1. gangs behandling fra Per Halstein Nielsen, Gunvor Kongsvik (I), Ola Smeplass, samt over forslag fra 2. gangs behandling fra Gunvor Kongsvik (II) og Hans Nic. Nilsen.

1. Per Halstein Nielsens forslag: Forslaget falt med 15 mot 65 stemmer.
2. Gunvor Kongsviks forslag I vedr. vedtakets pkt. 1: Vedtatt med 46 stemmer.
3. Komitéens forslag til vedtak pkt. 2: Enstemmig vedtatt.
4. Komitéens forslag til vedtak pkt. 3, 1. og 2. avsnitt: Enstemmig vedtatt.
5. Hans Nic. Nilsens forslag: Falt med 2 mot 78 stemmer.
6. Ola Smeplass' forslag vedr. pkt. 3, § 1 fram til siste setning: Forslaget falt med 24 mot 56 stemmer.
7. Komitéens forslag til pkt 3, § 1, fram til siste setning: Enstemmig vedtatt.
8. Stryke siste setning i forslaget pkt 3, § 1 (*Dersom dette ikke er mulig, kreves det ...*): Forslaget falt med 36 mot 44 stemmer.
9. Komitéens forslag til vedtak pkt. 3, § 2, 2. ledd: Enstemmig vedtatt.
10. Komitéens forslag til vedtak pkt. 3, vedr. § 2, 3. og 4. ledd: Enstemmig vedtatt.
11. Gunvor Kongsviks forslag II: Forslaget falt med 10 mot 70 stemmer.
12. Resten av komitéens forslag til vedtak: Enstemmig vedtatt.

Kirkemøtets vedtak

1. *Kirkemøtet mener at utnevning av biskop prinsipielt hører inn under de oppgaver som tilligger organer som har sin basis i kirkelige valg. Utnevning av biskoper og proster bør derfor overføres til organ som har sin basis i kirkelige valg.*
2. *Kirkemøtet vil igjen understreke behovet for en grundig og helhetlig gjennomgang av reglene for nominasjon og utnevning av biskop. Kirkemøtet beklager at departementet, istedenfor å initiere en grundig gjennomgang, har funnet det hensiktsmessig å foreslå mindre endringer i det foreliggende regelverk. En forutsetter at en slik gjennomgang blir lagt fram etter at Kirke/stat-utvalget har avsluttet sitt arbeid. Spørsmålet om hvordan opptellingen av stemmene som nr. 1, 2 og 3 skal vektas for å få et mest mulig tydelig bilde av sluttresultatet for den enkelte kandidat, er et av de punkt som bør drøftes.*
3. *Når departementet har valgt å oversende et nytt utkast til "Regler om nominasjon m.v ved utnevning av biskop" vil Kirkemøtet anbefale at reglene blir fastsatt slik de foreligger med følgende endringer:*

§ 1 endres til:

Ved ledighet i et bispeembete i Den norske kirke underretter departementet vedkommende bispedømmeråd om at det innen en frist skal nominere fem personer som rådet anser skikket til å bli utnevnt til ny biskop.

Det skal nomineres personer som fyller vilkårene for å bli tilsatt som menighetsprest og som for øvrig oppfyller Grunnlovens vilkår for å bli utnevnt som embetsmann. Gyldig vedtak om nominasjon skal omfatte fem personer som fyller vilkårene for å kunne bli utnevnt. Det skal tilstrebes at både kvinner og menn blir nominert. Dersom dette ikke er mulig, kreves det en skriftlig redegjørelse fra bispedømmerådet for at nominasjonen skal være gyldig.

§ 2, 2. ledd endres til:

Etter at rådslagning har funnet sted foregår nominasjon på den måte at de enkelte medlemmer avgir stemmer på 3 kandidater. De 5 kandidater som har fått flest stemmer, er nominert. For å være nominert må kandidaten ha minst 2 stemmer. Ved stemmelikhet for 5. kandidat avgjøres nominasjonen av denne kandidat ved ny stemmegivning.

§ 2, 3. og 4. ledd utgår.

§ 2, 5. ledd inngår som nytt 3. ledd med følgende endring:

Setningen: "Nominasjonen, eventuelt vedtak om ikke å nominere, innføres i bispedømmerådets forhandlingsprotokoll" endres til: "Nominasjonen innføres i bispedømmerådets forhandlingsprotokoll"

§ 3, 2. ledd bokstav c endres til

dekanene ved de teologiske fakultet og rektorene ved de praktisk-teologiske seminarene.

§ 3, 2. ledd bokstav e endres til

vigslende kateketer, diakoner og kantorer i offentlig kirkelig stilling i vedkommende bispedømme

§ 6 får følgende tillegg:

Kongen besetter deretter embetet med en av de tre kandidater som har fått sterkest kirkelig votum og i samsvar med bestemmelsene i grunnlovens §§ 21 og 92.

DELTAKERE PÅ KIRKEMØTET 2000

Medlemmer

Abrahamsen, Thor Egil	-	Agder
Almenning, Oddvar	-	Bjørgvin
Areklett, Ingmar	-	Stavanger
Aschjem, Benedicte	-	Borg
Aurdal, Torgils	-	Sør-Hålogaland
Berg, John Halvor	-	Nidaros
Berge, Ådne	-	Kirkerådet
Bientie, Bierna	-	Nidaros
Bondevik, Odd	-	Møre
Brende, Egil	-	Nidaros
Brosvik, Halvor L.	-	Bjørgvin
Brundtland, Oddmund	-	Nord-Hålogaland
Baasland, Ernst	-	Stavanger
Dahl, Laila Riksaasen	-	Borg
Dalmo, Kjell	-	Sør-Hålogaland
Damsgaard, Jens	-	Agder
Dyrhol, Rolf	-	Møre
Eidem, Lindy	-	Agder
Eika, Elena Viviana	-	Tunsberg
Elgsæther, Einy Rendal	-	Møre
Eliassen, Ivar Jarle	-	Nord-Hålogaland
Engelsviken, Tormod	-	Mellomkirkelig råd
Eriksen, Siren	-	Tunsberg
Fagermoen, Eivind Tore	-	Tunsberg
Fevang, Jørn	-	Tunsberg
Fiksdal, Grete Karin	-	Stavanger
Gautestad, Liv	-	Agder
Granefjell, Anna Joma	-	Samisk kirkeråd
Grimstad, Edvard	-	Borg
Grønningsæter, Arne	-	Oslo
Hagesæther, Ole D.	-	Bjørgvin
Halvorsen, Eli	-	Borg
Heiene, Gunvor	-	Hamar
Hellemo, Ragnhild	-	Nord-Hålogaland
Hetland, Reinert	-	Stavanger

Homstvedt, Gudrun	-	Oslo
Iversen, Klaus	-	Bjergvin
Kapstad, Jorunn	-	Oslo
Kjos, Per L.	-	Tunsberg
Kloster, Berit Helgøy	-	Stavanger
Kongsvik, Gunvor	-	Kirkerådet
Kopperud, Tore	-	Kirkerådet
Kvamsøe, Arne Dag	-	Stavanger
Kvarme, Ole Chr. M.	-	Borg
Köhn, Rosemarie	-	Hamar
Larsen, Øystein I.	-	Sør-Hålogaland
Lie, Jorunn Øxnevad	-	Bjergvin
Marøy, Aud Haram	-	Møre
Mæland, Jens Olav	-	Bjergvin
Nielsen, Per Halstein	-	Nidaros
Nilsen, Hans Nic.	-	Nord-Hålogaland
Norbakken, Alex	-	Nord-Hålogaland
Norderhaug, Ole Martin	-	Hamar
Olasveen, Else Marie	-	Hamar
Osberg, Sigurd	-	Tunsberg
Pettersen, Unni Leiros	-	Sør-Hålogaland
Rein, Johan Ersland	-	Nidaros
Rolin, Alf	-	Borg
Røiseland, Ole Bent	-	Agder
Saltvik, Solveig Fjøsne	-	Hamar
Sandsmark, Astrid	-	Borg
Sandvin, Gunnar Tveit	-	Sør-Hålogaland
Schøien, Katinka Solli	-	Tunsberg
Seierstad, Gunnleik	-	Oslo
Skjevesland, Olav	-	Agder
Smeplass, Ola	-	Sør-Hålogaland
Steinholt, Ola M.	-	Nord-Hålogaland
Strand, Otto	-	Nord-Hålogaland
Sørheim, Kari	-	Bjergvin
Stålsett, Gunnar	-	Oslo
Sønstegaard, Knut Y.	-	Hamar
Thingelstad, Hans	-	Hamar
Thomassen, Caspar R.	-	Oslo
Tveiten, Karl Johan	-	Agder

Tveter, Anne Louise	-	Sør-Hålogaland
Vehus, Ann Sissel	-	Nidaros
Vislie, Lise	-	Oslo
Voll, Hans	-	Stavanger
Wagle, Finn	-	Nidaros
Walgermo, Ester	-	Møre
Østrem, Bente Skipenes	-	Nord-Hålogaland
Aarseth, Helge	-	Møre
Aarseth, Kjell	-	Møre
Aas, Ann-Mari	-	Nidaros

Fakultetene

Østnor, Lars	-	Det teologiske Menighetsfakultet
Dokka, Trond Skard	-	Det teologiske fakultet
Strandenæs, Thor	-	Misjonshøgskolen

Sekretariatet

Boine, Kirsten Somby
 Brevik, Synnøve
 Dehlin, Liv Janne
 Dybdahl, Gunn Heidi
 Eilertsen, Anne Marie
 Fæhn, Kristin
 Haugen, Hans Morten
 Helland, Finn
 Hjorthaug, Torbjørn B.
 Haavik, Åge
 Laugerud, Tore
 Morvik, Eigil
 Nyborg, Berit
 Pettersen, Erling J.

Pettersen, Mathias
 Røsæg, Gerd Karin
 Sandal, Margunn
 Sevaldson, Kari
 Skonnord, Jan-Oluf
 Stange, Dag
 Steen, Ørnulf
 Storrusten, Pål
 Tanggaard, Per
 Thorp, Tone
 Tobiassen, Øyvind
 Utnem, Stig
 Weider, Einar Andreas
 Westermoen, Gunnar

Gjester ved åpningen av Kirkemøtet 2000

Alve, Knut	Generalsekretær	Kirkens Familievern
Andresen, Knut	Domprost	Nidaros domkirke
Bjerkestrand, Arnfinn	Leder	Norsk kantor- og organistforbund
Blaasvær, Nora	Generalsekretær	Kirkens SOS
Bradley, Gunnar	Adm.leder	Metodistkirken i Norge
Bunkholm, Marit	Nestleder	TeoLOgene
Elseth, Ørnulf A.	Generalsekretær	Norges KFUK/KFUM
Fiske, Solveig	Leder	Norsk Kvinnelig Teologforening
Fleischer, Morten	Leder	Den norske kirkes presteforening
Frogner, Per	Informasjonssjef	Kirkens Bymisjon
Gjønnnes, Kåre	Fylkesmann	Sør-Trøndelag
Giske, Trond	Statsråd	KUF
Gullaksen, Per Otto	Underdirektør	KUF
Harstad, Ingunn		Den Norske Tibetmisjon
Hauge, Kåre Rune	Generalsekretær	Norges Kristelige Stud.- /Skoleungd.lag
Heitmann, Rolf G.	Generalsekretær	Den Norske Israelmisjon
Holmsen, Anne Lise	Forbundsleder	Diakonforbundet
Johnsen, Terje	Døveprost	Døvekirken i Oslo
Jørstad, Kåre	Leder Kirke- og gravferds-ans.	Norsk Kommuneforbund
	Leder	Døvekirkenes Fellesråd
Kimo, Ivar	Feltprost	Oslo Mil./Akershus
Kvalheim, Jan Otto	Formann	Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon
Lerheim, Arne	Stortingsrepresentant	Kirke-, utdannings- og forskningskom.
Lyngstad, Arne	Instituttstyrer	Institutt for Kristen Oppseding
Magerøy, Lars Inge	Studierektor	Liturgisk Senter
Midttun, Jørund	Biskop	Trondheim katolske bispedømme
Müller, Georg	Generalsekretær	Norges Frikirkeråd
Nygård, Dag	Generalsekretær	Sjømannsmisjonen
Nyland, Kjell Bertel	Informasjonssjef	Kirkens Nødhjelp
Raustøl, Leila Valvik	Generalsekretær	Kirkens Nødhjelp
Sommerfeldt, Atle	Leder	Norges Kristne Råd
Taranger, Billy	Leder	Den norske kirkes kateketforening
Thelin, Ole Martin	Tilsynsman	Metodistkirken i Norge
Westad, Ola	Generalsekretær	Norges Kristelige Studentforbund
Widnes, Hanne Cecilie	Forskningsleder	Stiftelsen Kirkeforskning
Winsnes, Ole Gunnar	Statssekretær	KUF
Øverland, Randi	Generalsekretær	Det Norske Misjonsselskap
Aano, Kjetil		
<i>Nordiske gjester</i>		
Krarp, Niels Thure	Medlem	Den danske Folkekirkes mel.kirk. Råd
Helgason, Jón	Formann (ordfører)	Den Islandske Kirkes Kirkemøte

Komitéenes sammensetning

G = Geistlig
L = Lek
LT = Lek tilsatt

Komité A:

Bierna Bientie	G	Nidaros
Egil Brende	LT	Nidaros
Ernst Baasland	G	Stavanger
Jens Damsgaard	L	Agder
Einy R. Elgsæther	L	Møre
Eivind T. Fagermoen	G	Tunsberg
Tore Kopperud	G	Kirkerådet
Ole Chr. Kvarme	G	Borg
Jorunn Øxnevad Lie	L	Bjørgvin
Unni L. Pettersen	LT	Sør-Hål.
Katinka S. Schøien	L	Tunsberg
Gunnleik Seierstad	L	Oslo
Hans Thingelstad	L	Hamar
Hans Voll	L	Stavanger
Bente S. Østrem	L	Nord-Hål.

Komité B:

John Halvor Berg	L	Nidaros
Oddmund Brundtland	G	Nord-Hål.
Kjell Dalmo	L	Sør-Hål.
Lindy Eidem	LT	Agder
Eli Halvorsen	L	Borg
Reinert Hetland	L	Stavanger
Jens Olav Mæland	G	Bjørgvin
Hans Nic. Nilsen	L	Nord-Hål.
Sigurd Osberg	G	Tunsberg
Ole Bent Røiseland	L	Agder
Solveig Fjøsne Saltvik	L	Hamar
Lise Vislie	L	Oslo
Finn Wagle	G	Nidaros
Ester Walgermo	LT	Møre

Komité C:

Odd Bondevik	G	Møre
Halvor L Brosvik	L	Bjørgvin
Siren Eriksen	L	Tunsberg
Liv Gautestad	L	Agder
Anna Joma Granefjell	L	Samisk KR
Arne Grønningsæter	L	Oslo

Berit Helgøy Kloster	L	Stavanger
Else Marie Olasveen	L	Hamar
Astrid Sandsmark	LT	Borg
Gunnar Tveit Sandvin	L	Sør-Hål.
Ola Steinholt	G	Nord-Hål.
Knut Y. Sønstegaard	G	Hamar
Ann Sissel Vehus	L	Nidaros
Lars Østnor	G	Men.fak
Helge Aarseth	L	Møre

Komité D:

Ingmar Areklett	L	Stavanger
Ådne Berge	L	Kirkerådet
Laila Riksaasen Dahl	G	Borg
Jørn Fevang	L	Tunsberg
Edvard Grimstad	L	Borg
Gudrun Homstvedt	LT	Oslo
Klaus Iversen	L	Bjørgvin
Rosemarie Köhn	G	Hamar
Aud Haram Marøy	L	Møre
Per Halstein Nielsen	G	Nidaros
Alex Norbakken	L	Nord-Hål.
Olav Skjevesland	G	Agder
Otto Strand	L	Nord-Hål.
Thor Strandenes	G	Misjonsh.s.
Anne Louise Tveter	L	Sør-Hål.

Komité E:

Thor Egil Abrahamsen	G	Agder
Trond Skard Dokka	G	Teol. fak.
Benedicte Aschjem	L	Borg
Grete Karin Fiksdal	LT	Stavanger
Ole D. Hagesæther	G	Bjørgvin
Gunvor Heiene	LT	Hamar
Ragnhild Hellemo	L	Nord-Hål.
Per L. Kjos	L	Tunsberg
Øystein I. Larsen	G	Sør-Hål.
Johan Erslund Rein	L	Nidaros
Ola Smeplass	L	Sør-Hål.
Kari Sørheim	L	Bjørgvin

Caspar R. Thomassen G Oslo
Kjell Aarseth G Møre

Komité F:

Oddvar Almenning LT Bjørgvin
Torgils Aurdal G Sør-H l.
Rolf Dyrhol L Møre
Elena Viviana Eika L Tunsberg
Ivar Jarle Eliassen LT Nord-H l.

Tormod Engelsviken L MKR
Jorunn Kapstad L Oslo
Gunnvor Kongsvik L Kirkerådet
Arne Dag Kvamsøe G Stavanger
Ole M. Norderhaug L Hamar
Alf Rolin L Borg
Gunnar Stålsett G Oslo
Karl Johan Tveiten L Agder
Ann-Mari Aas L Nidaros

Komit ledere:

Følgende foreslås som ledere av komitéene:

- Komité A: Jens Damsgaard
- Komité B: Oddmund Brundtland
- Komité C: Liv Asdahl Solberg
- Komité D: Laila Riksaasen Dahl
- Komité E: Per L. Kjos
- Komité F: Jorunn Kapstad

ØVRIGE PROGRAMINNSLAG

Morgensamlingene

Det var morgenbønn kl. 08.15 tirsdag til fredag i Johanneskapellet i Nidarosdomen.

Pilegrimsmotivet og vandringen var et gjennomgående tema for de liturgiske samlingene under dette årets Kirkemøte.

- **Tirsdag 14. november:**
Liturg: Jørund Midttun
Tekstmeditasjon: Lindy Eidem
Kantor: Jørn Fevang
- **Onsdag 15. november:**
Liturg: Bierna Bientie
Tekstmeditasjon: Hans Nic. Nilsen
Kantor: Jørn Fevang
- **Torsdag 16. november: Skriftemålgudstjeneste**
Liturg: Torgils Aurdal
Skriftetale: Caspar R. Thomassen
Kantor: Jørn Fevang
- **Fredag 17. november:**
Liturg: Arne Dag Kvamsøe
Tekstmeditasjon: Solveig Fjøsne Saltvik
Kantor: Jørn Fevang

Avslutningsgudstjenesten

Avslutningsgudstjenesten under Kirkemøtet 2000 ble holdt som morgenmesse lørdag 18. november kl. 08.15, før plenumssamlingen kl. 09.30.

Liturg: Jørund Midttun
Predikant: Kjell Skartseterhagen
Tekstleser: Solveig Birkeland
Kantor: Ivar Jarle Eliassen

TALER, FOREDRAG OG HILSENER

Hilsningstelegram HM Kongen

Fra Kirkemøtet 2000 ble det tirsdag 14. november sendt et hilsningstelegram til Hans Majestet Kongen:

”Kirkemøtet 2000 samlet i Erkebisppegården i Trondheim sender Deres Majestet sin hilsen med ønske om Guds velsignelse.”

Kirkemøtet mottok dette telegram som svar fra Kongen samme dag:

”Jeg takker for vennlig hilsen og sender alle deltakerne ved årets Kirkemøte mine beste ønsker. Harald R”

Hilsen til de lutherske kirker i Midt-Østen

Under konstitueringen av Kirkemøtet 2000 fremmet Jorunn Kapstad forslag om at møtet skulle sende en hilsen til den lutherske kirke i Midt-Østen.

Komité F utarbeidet følgende hilsen som i brevs form, undertegnet av dirigentskapet, ble oversendt biskop Munib Younan for den evangelisk-lutherske kirke i Jordan, med kopi til Jerusalem Inter-Church Committee (JICC), Middle East Council of Churches (MECC) og United Christian Council in Israel (UCCI):

The Church of Norway General Synod in session in Trondheim November 13 to 18, 2000, greets all our Christian brothers and sisters in Jerusalem, the Palestinian Territories, and Israel. We are deeply grieved by your suffering and lift you up in our prayers. We encourage and support you as you and all people of faith seek ways of justice, peace and reconciliation for all people of the region.

As we share this letter with JICC, MECC and UCCI, we ask you to convey this greeting to the larger Christian family in your region.

The God of peace be with you!

Kirkerådsleder Gunvor Kongsviks tale

Talen ble holdt ved åpningen av Kirkemøtet 13. november 2000.

Ærede gjester, kjære kirkemøtedeltakere!

Koinonia

Da Kirkemøtet 1999 var ferdig, sa jeg: "Neste år vil jeg tale om koinonia." I løpet av året har jeg mange ganger krympa meg og lurt på om det virkelig er mulig å snakke om et slikt tema i vår kirke i dag. Jeg har kommet til at dette temaet er det eneste som gir seg selv.

Koinonia (gresk) - communio (latin) - fellesskap (norsk) eller slik det er oversatt i den norske Bibelen: samfunn, det tette, nære fellesskapet. Ikke et hvilket som helst fellesskap, men et fellesskap som har sitt utspring og feste i en enhet som binder sammen. Hva har vi som binder sammen? Spriker vi ikke fullstendig i alle retninger?

Det som binder oss sammen, er Jesu stedfortredende død for oss, der han forsonte oss med Gud. Denne handlingen var ikke bare et eksempel for oss, slik at vi skal arbeide videre på vår forsoning. Den var en fullført forsoning på våre vegne, en forsoning vi bare kan ta imot og takke for. Det fellesskapet vi står i, er derfor et fellesskap av tilgitte syndere. Tydeligst opplever vi det når vi deler Jesu legeme og blod. "Velsignelsens beger som vi velsigner, gir det oss ikke del i Kristi blod? Brødet som vi bryter, gir det ikke del i Kristi legeme? Fordi det er ett brød, er vi alle ett legeme. For vi har alle del i det ene brød." (1.Kor.10,16-17.) I dette samfunn med Kristus har vi også samfunn med den treenige Gud.

Dette er Kirkens enhet. Den er ikke avhengig av mennesker, ikke vår egen fromhet eller mangel på fromhet. Heller ikke er den avhengig av biskop eller prest. Når vi sier at biskoper er enhetens symbol, så er de fortsatt bare symbol, de er ikke enheten, og de er heller ikke nødvendig for enheten.

Jesus bruker vintreet som bilde på kirkens enhet. Vintreet med greiner, blad og druer er ett tre. Men det som binder det sammen og gjør det til ett, ser du ikke uten å løfte på greinene. Det er den tørre stokken som binder greinene sammen og gir dem næring og kraft til å bære frukt. "Jeg er vintreet, dere er greinene. Den som blir i meg og jeg i han, han bærer mye frukt, men uten meg kan dere intet gjøre," sier Jesus.(Joh. 15.5.)

Dette fellesskapet - koinonia - kommer en ikke inn i ved å sende inn en innmeldingsblankett og betale medlemsavgift. Dåpen er inngangsbilletten. Dåpen forener oss med Kristus og gir oss del i hans død og oppstandelse. I dåpen får vi også Den hellige ånd, som skaper troen i oss. Dåpens gave må tas imot i tro. Altså er dette koinonia et trosfellesskap. Hvis dette trosfellesskapet blir borte, er kirken ikke lenger kirke.

Nå er det ikke vår oppgave som medlemmer av kirkens fellesskap å prøve den enkelte og felle en dom over hvem som faller innenfor eller utenfor fellesskapet. Det er oppgaven til Han som forener oss med Gud og med hverandre.

Ett legeme, mange lemmer

Dette koinonia - trossamfunnet - gir ikke bare fellesskap med den treenige Gud, det er også et fellesskap mellom medlemmene. Som medlemmer er vi forskjellige og har forskjellige forutsetninger. Paulus sammenligner dette med et legeme som har mange lemmer. Disse

forskjellene stiller fellesskapet overfor mange utfordringer når det gjelder å inkludere og respektere hverandre.

Barn og ungdom

Jeg vil gjerne begynne med barna. De bringes til den første gudstjenesten av sine familier. Ikke bare med to-tre faddere, men med tanter, onkler, besteforeldre og familievenner. Dåpsfølgene setter sitt preg på gudstjenestesamlingen. Ikke alle er så scenevante, men de kommer med det mest dyrebare de eier, for at de små skal få del i koinonia - det kristne fellesskapet - . "Hindre dem ikke!" sa Jesus.

Så kommer de igjen senere. Noen kommer til søndagsskole. Sjøl er jeg søndagsskolelærer, og jeg vil gjerne komme med en sterk oppfordring: Meld deg som søndagsskolelærer! Du får mer igjen enn du investerer.

Som 4-åringer kommer de, og de synger i kor eller de er med speidergrupper eller andre lag. Noen av dem kommer også til nattverdbordet sammen med sine foreldre. Har du sett iveren og alvoret hos de små? De er fullverdige medlemmer av vårt koinonia, og de er fremtidens kirke.

Og sannelig kommer de også til konfirmasjon. Mange av oss voksne gjør dette mindre viktig enn det er, ved å si at de gjør dette for penger og gaver til konfirmasjonsdagen. Dette er å undervurdere de unges integritet. Det er viktig at vi møter dem med respekt og varme, ikke med mistenksomhet og sure blikk.

Så er det likevel så altfor få av de som døpes som får hjelp til å bli værende i det koinonia de er innpodet i. Jesus sa: "... Gjør alle mennesker til mine disipler, idet dere døper dem og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere!" Lær dem å holde! Før dem inn i troens mysterier og hjelp dem til å praktisere det de har lært! Hvordan skal vi make det? Tidligere var kristendomsundervisningen i skolen del av kirkens dåpsopplæring. Etter 1969 har den ikke vært det. Behovet for en plan ble sterkere og sterkere uttrykt. I 1991 ble plan for dåpsopplæring vedtatt av Kirkemøtet. Menighetene fikk ansvaret for å sette den i verk. Noen menigheter har kommet godt i gang, men det har blitt mer og mer tydelig at det må større ressurser til enn det de fleste menighetene per i dag rår over.

Den forrige regjeringen oppnevnte et utvalg av svært kompetente og - ikke minst - engasjerte mennesker til å utrede dåpsopplæringen i Den norske kirke. De har nå levert utredningen "...til et åpent liv i tro og tillit" til statsråd Giske, et bidrag som fortjener å bli tatt på alvor. Skal alle ord om å bevare Den norske kirke som en folkekirke og en viktig kulturbærer i det norske samfunn følges opp, må de unge få styrket sin identitet som medlemmer av det kristne samfunnet - koinonia -. Til det arbeidet trengs det materiell, og det trengs dåpslærere. Ikke for at dette bare skal utføres av ansatte, men for å støtte foreldrene og fadderne i deres arbeid. Den norske kirke har snakket om dette i mange år. Nå ligger konkrete forslag for hvordan dette kan gjennomføres på bordet. Utvalget har på en utmerket måte tatt utgangspunkt i det som finnes av tilbud i dag, og som fungerer, og bygd videre på det. Jeg ønsker statsråden til lykke med resultatet av utvalgets arbeid, og lykke til i arbeidet med å få Stortinget med på denne viktige og storstilte satsingen.

Det sies mye om hvor dårlig det står til med ungdomsarbeidet i dag, og med rette. Men la oss ikke svartmale. Personlig fryder jeg meg over konfirmantene som deltar i gudstjenesten - og som kommer til nattverd! Og sannelig er det grunn til å glede seg over at 40 unge samles til påskeleir som skolelaget arrangerer på Tømmerneset i Troms, eller at 100 ungdommer reiser med buss fra Nord-Norge til Tønsberg for å være med på TT, KFUK/Ms

store tenåringstreff. I min (vår) ungdom var det faktisk dårligere mange steder. Vi må ikke glemme å se lyspunktene og glede oss over dem.

Vi må ta de unge på alvor. De er en del av koinonia og slik har de en selvfølgelig plass der. Da er det viktig at vi også tar i bruk uttrykksmåter i gudstjenesten, som de kan kjenne seg igjen i.

Så må vi huske at det koster penger å drive ungdomsarbeid, penger som ungdommene ikke har selv. Når de som er ansatt for å drive ungdomsarbeid, må bruke uforholdsmessig mye av tida til å søke om tilskudd og til å skrive rapporter, er noe galt. Når jeg sier dette, sier ungdomsarbeiderne: "Ja, dette er bra, men si også at vi trenger mennesker." Det trenges mennesker som deg og meg, mennesker som prioriterer det å drive ungdomsarbeid. Jeg kjenner en bestefar som møter opp på KFUK/Ms internettkafe, ikke for å surfe, men for å være til stede i miljøet.

Barnearbeid kan for det meste drives i menigheter, men ungdommene trenger også en større sammenheng. Her er det arbeidet organisasjonene driver, av stor betydning. Det eksisterer allerede en prosjektgruppe som diskuterer samarbeid mellom Den norske kirke og ungdomsorganisasjonene. Dette bør utdypes og bli mer forpliktende for begge parter. Vi må som menigheter se at det er på vegne av oss organisasjonene utfører sitt arbeid, og vi må i langt sterkere grad enn nå, forplikte oss til å stå bak dem. Og så må vi som medlemmer av det samme koinonia la ungdomsorganisasjonene stå på vår personlige gaveliste.

Eldre

En prost jeg kjente, sa alltid: "Jeg blir så glad når jeg ser de gamle som kommer til gudstjenesten." "Du burde glede deg mer over barna, for de er så få," sa jeg da. Etter hvert har jeg lært å se det prosten så. Det vitner om en uslitelig trofasthet når de gamle trosser både dårlige benker, dårlige lydforhold og problemer med å ta seg fram til kirken, for å feire gudstjeneste sammen med sitt koinonia. Jesus sa: "Visste dere ikke at jeg måtte være i min fars hus?" Den samme opplevelsen har de gamle som kommer seg av sted til den felles samlingen. Kan vi da også ane den sorgen de føler når de må gi opp og sitte hjemme? Hva gjør vi som medlemmer av koinonia for at de skal kunne ta del i fellesskapet? Glemmer vi dem i vår travelhet?

La meg også få gi uttrykk for et politisk synspunkt. Det er en plikt for det norske samfunn å ta vare på eldres menneskeverd ved å gi dem den pleie og omsorg de trenger. Vi har i alle år hatt en stab av helse- og omsorgsarbeidere som har gjort sitt beste for å gi god pleie. La det ikke være tvil om at det også i dag utøves en utmerket pleie. Men når dårlig kommuneøkonomi gir grunnlag for krav om effektivisering av omsorgssektoren, er det all grunn til å advare. Når omsorgsarbeideren dag etter dag går hjem med følelsen av ikke å ha strukket til i jobben sin, blir hun eller han utbrent. Og da slutter de å handle slik de har gjort og slik de vet de burde. De får en samlebåndsmåtenhet, og de slutter å kommunisere med sine pasienter. Vårt samfunn har ikke råd til en slik utvikling, for det vil redusere vår menneskelighet.

Funksjonshemmede

Mye av det som er sagt om eldre, kan også sies når det gjelder funksjonshemmede. Men her gjelder det ikke bare å opprettholde en kontakt og et fellesskap de har hatt. De trenger også hjelp til å komme inn i fellesskapet. Når Vårt Land på førstesida kan slå opp at psykisk utviklingshemmede er uten kontakt med sin menighet, er det en sørgelig sannhet som vi alle må ta inn over oss. Har dette med våre holdninger å gjøre? Tror vi at kristendom er en intellektuell aktivitet som krever evne til refleksjon, og at siden psykisk utviklingshemmede har mindre av denne evnen, er det ikke så nødvendig å ta dem med til kirke?

Også andre funksjonshemmede trenger at forholdene blir tilrettelagt i forhold til deres behov, for at det skal skapes likeverdige fellesskap. Det er ikke alltid så mye som skal til, men at vi er oppmerksomme på hva som trengs. Jeg vil i denne sammenhengen peke på de ideene vi kan hente ut av heftet "Planleggeren", som kom ut for kort tid siden.

Misjon

Som koinonia kan vi lett komme til å dyrke fellesskapet av de døpte, den indre kjerne av troende. Dette vil være feil. Vi har et ansvar for dem som ikke har hørt det glade budskap om forsoningen, og vi arbeider for at Guds ord må bli forkynt over hele verden for at flere skal komme inn i samfunn med kirkens Herre. Dette er et ansvar for hele kirken, selv om det har vært slik at oppdraget har blitt varetatt av frivillige organisasjoner. Derfor er det gledelig at vi på dette Kirkemøtet skal få vedta en fast, forpliktende avtale mellom Den norske kirke og flere av misjonsorganisasjonene.

Internasjonal diakoni

Like nødvendig som misjon, er den internasjonale diakoni, som utøves både av misjonsorganisasjonene, av Kirkens Nødhjelp og andre. Til denne diakonien hører også det å hjelpe til med å bedre livsgrunnet, både når det gjelder å bekjempe og forebygge sykdommer, når det gjelder utdanning og når det gjelder utvikling og oppretting av arbeidsplasser. Så må vi heller ikke glemme at hvis de pengene som de fattige tjener, i stor grad skal gå til å betjene gammel gjeld til rike land, blir det lite igjen til å høyne levestandarden. Nå må snart de rike land gjøre alvor av løftene sine om gjeldsslette.

Nasjonale minoriteter

Til vårt koinonia høre også de nasjonale minoritetene som vi har innenfor landets grenser. Den europeiske menneskerettsorganisasjonen har vedtatt en konvensjon om nasjonale minoriteter. I vårt land har vi flere grupper som kommer inn under konvensjonen: bl.a. kvenene. Kvenene har vært utsatt for fornorskingspolitikk. Både staten og kirken har et arbeid å gjøre for å legge til rette for at kvenene skal opprettholde sin etniske identitet og for at de skal bli møtt i kirken ut fra disse forutsetningene.

Når det gjelder taterne, har det i høst kommet en forskningsrapport som slår fast utenfor enhver tvil de overgrep taterne har vært utsatt for for å utrydde deres etniske identitet. Dette er overgrep vi må vedkjenne oss og be om tilgivelse for. Spørsmålet om det er folket eller kirken som skal be om tilgivelse, er uten interesse. I denne saken har folk og kirke vært ett. Og selv om kirken ikke ved offisielle vedtak eller utsagn har tatt del i forsøket på utrydding, har kirken ved mange av sine tjenestemenn vært direkte delaktige i overgrep overfor taterne på statens vegne. Så har kirken bedt om og ber fortsatt om tilgivelse på egne vegne, og vi forventer at staten gjør sitt for å forsøke å rette opp i sine misgjerninger.

Samtidig vil jeg uttrykke glede over det som gjøres for å gjenreise og styrke taternes identitet som gruppe. Dette er et arbeid taterne selv har tatt initiativet til, og er noe som må gjøres av gruppen selv. Som kirke vil vi være med som støttespillere der det er ønsket.

Samisk kirkeliv

I vårt kirkelige fellesskap har vi også urfolket samene. Sjøl om mye gjenstår når det gjelder å styrke samisk kirkeliv, er det en glede å konstatere at mye har skjedd og skjer. For to år siden kom oversettelse av Nytestamentet på nordsamisk og det arbeides med oversettelse av resten av Bibelen, det er tatt i bruk gudstjenesteliturgi på sør-samisk, det foreligger en ny prøveliturgi på nord-samisk, for noen uker siden kom Nytestamentet på lule-samisk, Salmer 99 på nord-samisk har fått en god mottakelse og det arbeides med å gi salmene det riktige tonespråk. Det er grunn til å uttrykke anerkjennelse til Samisk kirkeråd og Bibelselskapet for det arbeidet som utføres.

Det er også grunn til å understreke at det ikke er noen grunn til å hvile på sine laurbær. Utfordringene er store for å tilrettelegge materiell på samisk. Dåsopplæringsutvalget har sterkt understreket dette behovet. Både kirkedepartementet og kommunal- og regionaldepartementet bør merke seg dette og sette av ressurser, slik at språklovens bestemmelser kan oppfylles også på dette feltet.

Et utvalg skal nå se på retten til land og vann også utenfor Finnmark fylke. Ved oppnevningen av utvalget må det være rimelig å forvente at samene blir representert på en slik måte at de har en reell mulighet for innflytelse. For kirken er det viktig å arbeide for respekt for samenes rettigheter, men også for forståelse og respekt mellom gruppene.

Økumenikk

Til det sanne koinonia - enheten i Kristus - hører også samfunnet med trossøsken i andre kirkesamfunn. I året som er gått, har menigheter i alle kirkesamfunn markert 2000-års jubileet for Kristi fødsel. Norges kristne råd, som har vært sekretariat for "Jubileum 2000", rapporterer om mange begeistrede tilbakemeldinger. Som økumenisk tiltak har Jubileum 2000 utløst en samarbeids glede vi ikke har sett maken til. Kanskje kan vi bygge videre på den i arbeidet for synlig fellesskap mellom kirkesamfunnene, og konsentrere oss om det viktigste: at vi tror på den samme herre og frelser, Jesus Kristus.

Til den verdensvide koinonia hører også kontakten med kirker i andre land. Norge er vel signet med et stort nettverk av kirker i misjonsland. Det har ikke vært så mye direktekontakt mellom vår kirke og andre på kirkeplan, på menighetsplan har det vært kontakt. Det er verdt å merke seg det samarbeidet som foregår mellom kristne kirker i Barentsregionen. Vi er nå også i ferd med å etablere et forhold til den lutherske kirken i Brasil. Et slikt partnerskap er til gjensidig berikelse. Det er den tredje verdens kirker som vokser. Vi kan i vår kirke bli smittet av deres glød og misjonsiver.

Religionsdialog

I dagens Norge har vi et stadig økende antall mennesker som tilhører andre religioner. I denne situasjonen er det viktig å føre samtaler for å øke forståelsen mellom de ulike gruppene. Det foregår allerede dialoger, og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn er opprettet. Det er viktig at Den norske kirke deltar aktivt i dette, både for at vi skal få innsikt og forståelse for minoritetssamfunnene og deres situasjon, men også for vinne respekt for vår situasjon som trossamfunn og majoritetskirke.

På initiativ fra Verdikommisjonen og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn har seks forskjellige dialoggrupper vært i arbeid siste år. For meg var det en berikende erfaring å være med. Den gruppa jeg var med i, religions- og livssynsfrihetsgruppa, endte opp med å foreslå at det nedsettes en bredt sammensatt kommisjon som skal diskutere i sin bredde den norske stats religionspolitikk, og hvilken plass religioner og livssyn skal ha i et fremtidig norsk samfunn.

Den norske kirke og de frivillige organisasjonene

Mange av oppgavene som springer ut av koinonia, og som er en nødvendig del av kirkens liv og oppdrag, blir ikke varetatt av Den norske kirkes organer, men av andre. Det hører til en kirkes oppdrag å drive ungdomsarbeid, misjon, evangelisering og diakonalt arbeid. Vi er i en situasjon der mye av kirkens arbeid på disse områdene drives i regi av frivillige organisasjoner. Disse organisasjonene er opptatt av å bevare sin frihet. Den norske kirke ønsker å respektere dette. Det viktigste er ikke hvem som utfører arbeidet, men at flest mulig tar del i å bygge Guds menighet. Derfor må vi forkusere på samarbeid.

Vi har ulike modeller for hvordan samarbeidet mellom Den norske kirkes organer og andre organisasjoner. Med Sjømannsmisjonen/Norsk kirke i utlandet har vi en, med Kirkens Nødhjelp en annen. Samarbeidsråd for Menighet og Misjon, som er oppe til behandling på dette Kirkemøtet, er en tredje modell som bør kunne tjene som modell også på områdene ungdomsarbeid, evangelisering og diakoni.

Poenget er at medlemmene i de frivillige organisasjonene også er medlemmer i de lokale menighetene, og at det arbeidet som drives i regi av organisasjonene, er noe hele kirken har et ansvar for. For at flest mulig skal bli deltakere, er det nødvendig at vi kommer sammen og drøfter hvordan vi skal engasjere hele koinonia i det som er vårt felles ansvar.

Lærenemnda

I mars kom Den norske kirkes lærenemnd for første gang med en uttalelse i en læresak. Det var på mange måter bygd opp urealistiske forventninger til hva lærenemnda kunne gjøre. Da uttalelsen kom, utløste den en storm som var vond å oppleve. Så langt jeg kan se, har Lærenemnda ikke gjort annet enn å gjenta det et samlet Bispemøte har uttalt og et samlet Kirkemøte har sluttet seg til: Homofilisaken er ikke i seg selv av en slik karakter at den splitter enheten i Kristus. Jeg kan heller ikke se at mindretallets uttalelse bryter med dette.

At noen ikke er enige i dette, må vi akseptere, og vi må også respektere at de som er uenige, ikke finner å kunne bli i Den norske kirke. Men det kjennes vondt når også to medlemmer av Kirkemøtet har funnet å måtte forlate kirken.

Kirkens ordninger

Samtidig som kirken er et trossamfunn med aktiviteter som springer ut av enheten i Kristus, er den også en organisasjon i denne verden og med verdslige ordninger. For noen av oss er disse ordningene spørsmål om hensiktsmessighet. De betyr ikke noe for troslivet, så lenge "Ordet blir forkynt klart og rent og sakramentene blir forvaltet rett". For andre er ordningene så viktige, at de betyr noe for troslivet. Dermed er det forståelig at ordnings-spørsmål vekker store og hete debatter.

Gjennom mer enn 100 år har det vært arbeidet for reformer innen Den norske kirke. Fremskrittene har kommet med mellomrom, tilbakegangen likeså. En kan nesten si at hver generasjon har kjempet fram sin reform. Sakte men sikkert har kirken oppnådd større sjølstendighet innenfor de rammer forholdet til staten gir.

Den synodale strukturen er bygd opp som et resultat av dette reformarbeidet, med Kirkemøtet som det øverste strategiske organ. Mange er skeptiske til denne ordningen, fordi de er redde for at mangfoldet i kirken da skal bli borte, og at kirken skal bli ensporet i den ene eller andre retning. Ut fra forskjellige ståsted, kan Kirkemøtets strategiske tyngde og betydning undergraves på flere måter. Jeg ønsker å nevne flere forhold som jeg mener vi bør være våkne for:

1. Det er departementet som har ansvar for prestenes kvalifikasjonskrav, tjenesteordning og arbeidsforhold. Departementet og embetsstrukturen samarbeider om reformer og endrede arbeidsformer for prestene for å bedre deres arbeidsforhold. Dette er i seg selv et gode. Men det som skjer, angår hele kirken, og når rådene verken informeres eller konsulteres om det som planlegges, svekkes rådernes betydning som strategiske organ i kirken.
2. Kirkens arbeidsgiverorgan er opprettet etter vedtak i Kirkemøtet og har nå bygget seg opp som en sterk interesse- og arbeidsgiverorganisasjon som betjener fellestrådene. Så lenge dette skjer i samarbeid med og lojalitet til Kirkemøtet, er det med og styrker kir-

ken. Det er viktig at det er et tett samspill mellom Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon og Kirkerådet. Begge organer skal tjene lokalkirken. Både Kirkerådet og KA står overfor store utfordringer. Det vil derfor være viktig med rolleavklaring og arbeidsfordeling.

3. Kirkemøtets vedtak kan motarbeides eller tilsidesettes på en måte som ikke setter kirkens enhet, men samholdet i kirken på alvorlig prøve. Slike forhold har vi eksempler på. På den ene siden har vi dem som overser Kirkemøtets vedtak om ikke å tilsette homofilt samlevende i vigslende stillinger. På den andre siden finner vi dem som spør seg for og undersøker hva søkere på prestestillinger mener om dette spørsmålet. Hvis meningen er "feil", blir presten ikke innstilt eller han eller hun blir boikottet. Dette setter til side Kirkemøtets vedtak om at det skal respekteres at det foreligger to syn i denne saken. Begge disse forholdene setter samholdet i Den norske kirke på en alvorlig prøve, selv om de ikke i seg selv ødelegger kirkens enhet.
4. Politikerne i storting og regjering har siden opprettelsen av Kirkemøtet i 1984 vært svært lojale mot vedtak fattet av dette organet. Det har imidlertid nå skjedd en markert endring. Statsråden har ved sin beslutning i tilsettingssaken i Majorstua menighet, satt Kirkemøtets vedtak til side. Og ved sine uttalelser om rådernes manglende legitimitet p.g.a. lav valgdeltakelse ved menighetsrådsvalg, er han med og undergraver Kirkemøtets autoritet.

Statsbudsjettet for 2001 er dokument som kan få en til å undres om reformprosessen er skrudd tilbake 20 år. Hittil har regjeringene brukt Kirkemøtets egen formulering for hva som er kirkens formål. Når regjeringen nå omformulerer formålsparagrafen slik Arbeiderpartiet vil ha den, er det et brudd på balansen mellom kirkens topporgan. Regjeringen går inn og styrer kirkens indre forhold. Kirken skal etter dette være kirke, ikke på egne premisser, men etter Arbeiderpartiets ide.

Lov om Opplysningsvesenets Fond hjemler at det er regjeringen som forvalter fondet og bestemmer hvor mye av avkastningen som skal legges til fondet og hvor mye som skal fordeles til kirkelige formål. Det er likevel grunn til å reagere på at regjeringen uten å drøfte dette med Kirkerådet og før den meldingen om kirkens økonomi som Stortinget har bedt om, er lagt fram for Stortinget. Regjeringen tar ut mer av avkastningen enn det som har vært gjort tidligere, og fordeler det på en slik måte at regjeringen slipper utgifter den tidligere har hatt. De 35 nye prestestillingene er finansiert ved at utgifter til de kommunale presteboligene er flyttet fra statsbudsjettet til OVF. Slik frigjøres lønnsmidler uten at det tilføres friske midler i statsbudsjettet til kirkelige formål. Samtidig slik at det tilskuddet fra OVF som er til fordeling av Kirkemøte og Bispedømmeråd, blir redusert. Kirkebudsjetten er totalt redusert med 1,4%. Dette rammer den lokale kirke. Overføringen til fellestrådene er redusert, samtidig som den lokale kirke skal dekke driftsutgiftene til de 35 nye prestestillingene. Likevel påstår statsråden ifølge Vårt Land at dette er det beste budsjettet noensinne.

Kirkemøtet er gitt myndighet til å fastsette regler for menighetsrådsvalg. Både Kirkemøtet og Kirkerådet har lenge drøftet tiltak for å øke den lave valgdeltakelsen. I denne sammenhengen har en arbeidsgruppe lagt fram en tiltaksplan der et av punktene var et forslag om prøveordning med valg samtidig med Stortingsvalget. Denne prøveordningen har Kirkerådet enstemmig avvist. Men dette vil regjeringen ha gjennomført hvis kirken skal få overført penger til tiltak. Det er grunn til å merke seg den viljen til overstyring som regjeringen her legger for dagen.

Ingen kan unngå å se at det må gå mot en endring av forholdet mellom stat og kirke. Denne endringen må foregå styrt og ikke forhastet, for at den skal kunne være til gagn for alle som tilhører kirken. Dersom regjeringen ved sin styringsvilje framprovoserer et brudd før det er godt nok forberedt, vil den kunne sette samholdet i kirken i fare.

Stat/kirke-utvalget

Noen finner tilknytningen til staten nødvendig for å sikre mangfoldet og åpenheten i kirken. Andre finner det utålelig at politikere, i kraft av sin rolle som politikere, skal ha avgjørende innflytelse på kirkelige avgjørelser. Forholdet mellom stat og kirke, er til utredning i et utvalg nedsatt av Kirkerådet. Årets Kirkemøte får mulighet til å drøfte de foreløpige delrapportene og komme med innspill til det videre arbeidet. Dette er viktig, siden Kirkemøtet i inneværende fireårsperiode ikke vil få den endelige rapporten til behandling. I denne situasjonen kan det være lett å falle for fristelsen til å komme med prinsipputtalelser om å skille stat og kirke. Jeg tror det er viktig at Kirkemøtet avventer den endelige rapporten, før det uttaler seg om endringer av relasjonene mellom stat og kirke. Utvalget har fått et svært omfattende mandat, og resultatet av utredningene er viktige for arbeidet med den framtidige organiseringen av kirken. Den endelige rapporten vil også kunne gi et bedre grunnlag for en grundig og saklig debatt, enn om vi tar debatten i dag. Dersom dette Kirkemøtet skulle velge å dra konklusjoner nå, vil det kunne virke forstyrrende på det videre utredningsarbeidet.

På den andre siden må det være klart, at hvis Kirkemøtet skulle fatte vedtak om endrede relasjoner mellom stat og kirke, bør regjering og storting ta dette på alvor og følge det opp, dersom de skal være lojal mot religionsfrihetsprinsippet.

Videre reformer

Dette betyr i realiteten at et resultat i form av eventuelle endringer i forholdet stat og kirke, først kan ventes om 10-20 år. Det er imidlertid ikke ensbetydende med at ingenting skal skje i mellomtiden. Vi bør gå videre og gjennomføre helt nødvendige reformer innenfor de rammene vi har i dag.

Hendelsene det siste året har vist tydelig, at vi i Den norske kirke har en delt toppledelse, som spriker. Hvilken betydning har det at den synodale delen av kirken bruker tid, krefter og følelser i arbeidet med å komme fram til enighet og til enstemmige vedtak, når departementet bare kan si: ”Ja, men det er vi som bestemmer!”

Jeg vil kort nevne noen av de forholdene jeg mener at vi bør få endringer på forholdsvis raskt:

Forskriftene for Lærenemnda bør endres. Dette er forhold som blir utredet av den arbeidsgruppen som ser på forholdet mellom myndighetsorgan i kirken.

Ansvar for prestedtjenestens kvalifikasjonskrav og tjenesteordning må flyttes fra departementet til Kirkemøtet. Dette vil kreve endring av kirkeloven.

Myndighet til å behandle anker for avgjørelser fattet i rådene, må flyttes fra departementet til organ oppnevnt av Kirkemøtet.

Utnevning av proster og biskoper må bli den synodale strukturs ansvar, ikke regjeringens.

Lokalmenigheten

Kirkens ordninger skal tjene livet på lokalplanet. Hvis de ikke gjør det, har de ikke livets rett. Byråkrati for byråkratiets skyld, trenger vi ikke. Og dersom topporganene ligger i strid med hverandre, ødelegger det for resten av kirken. “Dersom et lem lider, lider hele lege-

met,” sier Paulus. I et riktig koinonia, vil medlemmene ha omsorg for hverandre og føre debatter på en slik måte at de bygger hverandre opp, ikke ødelegger hverandre.

Alt som gjøres, må tjene arbeidet i menighetene. Det er menighet, menighetsråd og ansatte i menighetene som er de sentrale enhetene i kirken. Alt som gjøres i andre organer, fra fellesråd til biskop og Kirkemøte, skal tjene livet i den lokale koinonia. Testspørsmålet vi alltid må stille oss, blir derfor: “Tjener dette Kristi kirke, her hos oss og ut over hele verden?”

Det utvidede koinonia

Så kan vi ikke runde av talen om koinonia uten å minne om at dette samfunnet stopper ikke ved døden. Vi er del av den store flokken som allerede står for Gud og synger lovsanger til han. Om vi føler oss små, svake, få og nedtrykt over alle problemene vi møter, må vi ikke glemme at vi er del av den store flokken som skal være med på den store festen.

Hovedforedrag ved Odd Bondevik

I Jesu Kristi tjeneste. Ansvar og medvandring

Kjære kirkemøtedeltakere.

Da jeg fikk oppdraget å holde foredrag på årets kirkemøte, tenkte jeg meg at det måtte ha form av et tradisjonelt foredrag, logisk og veldisponert, slik jeg er vant til, og som jeg behersker noenlunde bra. Etter hvert har foredraget fått en form som er uvant for meg og kanskje også for dere. Det jeg har på hjertet er knyttet til noen bilder fra Jesu liv, slik Johannesevangeliet tegner dem for oss. Jeg har ikke til hensikt å tolke teksten, men snarere å reflektere over bildene. De er tegnet av evangeliets forfatter, men refleksjonene er mine.

Etterfølgelse

Det første bilde har vi ofte sett: Døperen Johannes står sammen med to av sine disipler. Jesus kommer gående og Johannes sier: "Se der er Guds lam". De to disiplene hørte hva han sa og fulgte etter Jesus (Joh. 1, 36-37). Siden var det flere andre som gjorde det samme.

Det dreier seg altså om etterfølgelse av Jesus. Enkelt sagt er det dette kristentroen handler om. I en tid med mange tanker om religiøse spørsmål, må vi våge å si det. Troen innebærer å ta stilling til ham. Det betyr ikke en smalsporet form for kristendom. Vi skal stadig minne oss selv og andre om Gud som skaper og oppholder. Frimodig skal vi tale om Ånden og dens gaver og om det kristne håp. Bibelen inneholder en rikdom og et mangfold som vi ikke har oppdaget for alvor.

Likevel kommer vi ikke utenom at Jesus, ifølge samtlige evangelier, utfordret til å ta stilling til ham selv. "Kom til meg" sa han til dem som strevde med livet sitt. Vår skjebne i Guds dom vil bero på om vi bekjenner hans navn for menneskene (Matt. 11,28 og 10,32). I hans navn skal omvendelse og tilgivelse for syndene forkynnes for alle folkeslag (Luk. 24,47). Derfor kommer vi ikke utenom at kristentro er Kristus-tro. Den er ikke først og fremst et læresystem, et livssyn eller en kulturarv, men et personlig forhold til Jesus som herre og frelser.

Dette er utfordrende tale i en tid med mye uklar lengsel. Vi kan gjerne diskutere når, og på hvilken måte dette skal sies i møte med søkende mennesker, men dersom vi viker unna i redsel for å støte noen, svikter vi det oppdrag Jesus har gitt oss.

Det er også noe annet som bryter med vår tids uforpliktende tenkemåte: etterfølgelse innebærer oppbrudd. Det skjer noe radikalt i ens liv. Ingenting er som før. Peter forlot sine garn, Matteus sitt kontor, døperens disipler sin mester. Vi er merkverdig engstelige for å betone skillet mellom tro og vantro. I livets mangfoldige virkelighet kan det være gråsoner og glidende overganger, det er de fleste klar over. Likevel forteller evangeliene oss at det er forskjell på å bli værende i det tilvante og å begynne vandringen med Jesus. Dette må vi våge å utfordre folk på. Jesus var i alle fall tindrende klar: "Følg meg", sier han, om det enn vil koste, ja selv om du må oppgi noe av det som er deg mest kjær.

Det betyr ikke at de som følger ham har gjort seg fortjent til det. Heller ikke betyr det at vi forstår alt ved hans person. Å følge etter betyr å være disippel – eller "læresvein" som det heter på nynorsk. Vi starter som uferdige, men lærer underveis i følge med Mesteren.

Dette har brodd i to retninger. Den svenske forfattere og teolog Runar Eldebo har tatt et oppgjør med den forsiktige og uprofilerte kirke som er fornøyd med å tilby lite. Også hos oss har vi hatt en tendens til å romantisere den enkle og vage barnetro i stedet for å utfordre folk til å vokse som kristne. Denne vekst skjer under vandringen i følge med Jesus.

Men det har også brodd mot oss etablerte som ofte har vært for kritiske til dem som er uferdige, famlende, men som likevel vil vandre sammen med oss på troens vei. Vi glemmer at vi ikke er sendt ut i verden for å gjøre folk til mestere, men til lærlinger.

Et bilde av etterfølgelse. Det utfordrer, det er radikalt, men først og fremst er det et evangelium: vi skal få følge ham.

Lyset

Det neste bilde er fra et mørkt rom. Et ensomt lys på et bord skinner på to skikkelser – Jesus og Nikodemus. Denne nattlige gjesten var også en som lengtet og han hadde en viss beundring for Jesus. Derfor ville han få hjelp av ham til å komme videre på sin vei. Der fikk han imidlertid en kraftig og sikkert sjokkerende tilbakemelding: Den vei du har slått inn på fører ikke fram.

Mange i dag tenker moralistisk om troens vei i likhet med Nikodemus. Fra utallige møter med skoleungdom sitter jeg tilbake med et litt nedslående bilde. De har fått det inntrykk at det kreves et moralsk minstemål for å kunne kalle seg en kristen. De tror det spørres etter en tilpasning til en livsstil eller en bestemt måte å oppleve Gud på. Undersøkelser har vist at mange unge som har forlatt kristne miljøer, ikke har gjort det på grunn av tvil på Bibelen budskap, men fordi de opplevde et komformitetspress som de ikke orket.

Det vi med et teologisk uttrykk kaller en lovisk oppfatning av troen er nesten uutryddelig, ser det ut til. I den nattlige samtale med Nikodemus peker Jesus på en helt annen vei, ikke en prestasjon av oss, men en gjerning av Guds Ånd, en ny fødsel. Vi kan drøfte fram og tilbake hva Jesus konkret siktet til med dette uttrykket. Det står i alle fall fast at dåp av barn er en kraftig utfordring til enhver tanke om å gjøre seg fortjent til frelsen ved intellektuelle eller moralske prestasjoner. Alt er av Gud og hans Ånd. Og en åndelig fornyelse skjer bare ved at budskapet om Guds nåde i Kristus får lyde klart og sterkt i våre menigheter (2.Kor 3, Gal. 3, 1-3).

I den nattlige samtale sies det noe om å komme til lyset (Joh. 3, 19-20). Det kan være ubehagelig fordi vår svakhet og hjelpeløshet blir ubønnhørlig avslørt, men først og fremst er det godt fordi det leder oss på rett vei – ikke lovens vei, men evangeliets.

Vannkrukken

Det neste er et bilde av en vannkrukke etterlatt ved brønnkanten. Den som bæres så flittig, og som er så livsnødvendig, den er nå blitt satt til side for et øyeblikk. Hva har ført til at kvinnen som bar den kunne finne på noe slikt? Forklaringen er enkel: det har hendt noe i hennes liv som kullkastet prioriteringene og brakte henne ut i noe hun aldri hadde forestilt seg.

Det begynte med at Mesteren tok en sjanse. Han beveget seg inn på en uvant og kanskje truende arena. For jødene var det fristende å gå utenom samaritanernes land. De så ned på folk der, og det gamle fiendskapet kunne medføre ubehageligheter. Det fikk også Jesus og disiplene oppleve ved en annen anledning (Luk. 9, 51 ff). Derfor var det enklere å gå utenom. Vi faller ofte i en tilsvarende fristelse. Det er så lett for oss å gå å de velkjente og trygge stiene, blant mennesker som forstår oss og viser velvilje. I og for seg er det ikke noe galt i det, men det fører neppe til at særlig mange vannkrukker blir satt til side.

For min del trenger jeg stadig å bli utfordret til å begi meg inn i ukjent terreng. Ofte vil jeg oppleve at det ikke er så farlig som jeg hadde innbilt meg. Fiendebilder blir korrigert, og jeg må kanskje gi slipp på en del av mine fordommer. Men jeg kan også møte motstand og aggresjon – mot kristendom, mot kirken eller mot meg personlig. En som vil være Jesu medvandrer må våge det. Bak det alt sammen vil jeg kanskje ane lengselen – tørsten. Den kan godt ligge bak det som i utgangspunktet kan se ut som en avvisning.

Denne lengselen kan være sammensatt og kristelig betont nokså tvilsom. Det var den så avgjort ved Sykars brønn. Samaritanerne hadde bare fått med seg deler av den bibelske åpenbaring. Det var derfor jødene var skeptiske til dem. Mye av den religiøsitet vi ser i vårt eget samfunn, er også mangelfull. Her kom nok Bispemøtet 1989 til å tegne et noe overfladisk og optimistisk bilde av nyreligiøsiteten. Det er ingen grunn til å romantisere. Som ved Sykars brønn trengs en vennlig og varsom korrigering. Den kilde de selv øser av kan ikke slukke tørsten. Der måtte hun lære å tenke i nye baner. Det som likevel kom til å bety mest, var at kvinnen ved brønnen ble møtt der hun befant seg – med sin diffuse lengsel og sitt uryddige liv. Det ble en så dyptgripende erfaring at hun lot vannkrukken stå for å fortelle om ham hun hadde blitt kjent med.

Det er dette vi kaller personlig vitnesbyrd. Formuleringene var kanskje ikke så elegante eller dyptpløyende. Det som gjorde inntrykk, var at de vitnet om en erfaring hun hadde gjort. Det viser seg gang på gang at beretninger om ”levd liv” har større gjennomslagskraft enn våre kunstferdige taler. Derfor må vi ønske oss at mange i vårt travle samfunn kan sette til side sine vannkrukker fordi de har opplevd å bli møtt der de befinner seg, kanskje tvilrådige, kanskje ensomme, ja, kanskje med aggresjon mot kirke og kristendom, men med en tørst som ikke lar seg slukke. Vi må ha tro på at evangeliet om Jesus kan skape forandring i et menneskeliv, og at det får ringvirkninger slik at andre kommer til tro. Det var det som skjedde ved brønnen denne dagen. Kan vi oppleve det samme hos oss?

Flukten

Det neste bilde viser oss Jesus på flukt. Det kan være overraskende etter den dristige ferd inn i ukjent land som vi nettopp så. Noen har ment at det kan ha vært for å unngå en politisk farlig situasjon når folket etter brønderet i ørkenen ville gjøre ham til konge (Joh. 6,14 f.). Det kan tenkes, men det lå nok mer bak Jesu reaksjon. Det var ikke redsel for folket som fikk ham til å forlate folkemengden ved Tiberiasjøen. Tvert om – Jesus var ikke redd for mennesker. Han oppsøkte dem eller lot seg finne av dem. Han så deres nød og hadde praktisk omsorg for dem – her ved sjøen ved å stille deres sult. Måltidet de hadde sammen forteller også noe mer: han innbød til fellesskap, og det skjedde uten forhåndsgaranti eller kontrollspørsmål. Forsamlingen var sikkert meget sammensatt, likevel øste han utover sin kjærlighet i overflod – langt mer enn de ba om eller hadde bruk for.

Som folkekirke er dette en stående utfordring til oss. Vi skal være til stede i folket. Der vi har mulighet, skal vi avhjelpe menneskets nød, og vi skal åpne våre fellesskap uten å sikre oss. Denne dagen ved sjøen demonstrerte Jesus en evangelisk dristighet som vi stadig må forundre oss over og prøve å lære av. Men likevel kom det et øyeblikk da han ikke ville mer. Jesus trekker seg unna. Hva er grunnen til det?

Evangeliet antyder noen svar. Folket ville følge ham, men på sine premisser (Joh. 6,14 f.). Da sa Jesus nei. Han trakk seg unna. Siden konfronterer han dem og sier:

Jesus svarte: ”Sannelig, sannelig, det sier jeg dere: Dere søker meg fordi dere spiste av brødene og ble mette, ikke fordi dere har sett tegn. Arbeid ikke for den mat som forgår, men for den mat som består og gir evig liv, den som Menneskesønnen vil gi dere. For på ham har Gud, Faderen, satt sitt segl”. (Joh. 6, 26-27)

På en måte kan vi kalle dette Jesu annen fristelse i ørkenen. Den har flere likhetstrekk med beretningen i Matt. 4. Jesus kunne også ved Tiberiassjøen ha vunnet tilslutning og anerkjennelse dersom han hadde fulgt folkets ønsker og sagt det de likte å høre.

Den samme fristelsen møter oss som kirke. Vi kan la oss bruke av utenforliggende krefter. Vi kan foreta oss bevisst eller ubevisst tilpasning til makthavernes ønsker eller folkeviljen. En slik kirke kan oppnå innflytelse og popularitet, men den kan miste sin sjel. Jesus kan bli borte.

Med all sin omsorg for folket lot Jesus seg aldri styre av dets krav eller ønsker. Han var villig til å være nær folket i ørkenen, men han lot seg ikke friste der. Også for ham var det en smal vei å gå. Med all sin åpenhet ga han aldri slipp på sin tydelighet. Han var nødt til å bære fram et budskap som kunne vekke anstøt. Det viser beretningen med all tydelighet. Det førte til avskalling. Også noen av disiplene gikk bort, men Jesus løp ikke etter for å forhandle med dem. Han så det ikke som en løsning å gå inn i en debatt for å finne en minnelig ordning.

Det er noe trist over Jesus der han drar seg unna folkemengden. Han visste at den var som får uten hyrde, og han elsket dem. Han var villig til en dristig åpenhet overfor den, men aldri på bekostning av sannheten og det kall han hadde fått av Gud.

Steinene

Et nytt bilde trer fram, denne gang av steiner som er sluppet ned i sanden. Noen fotspor syns – folk som har stått der, men siden fjernet seg. Det står også noe skrevet i sanden, men det er ikke lett å se hva det er. Men steinene er lette å se. De ble båret hit av folk som hadde klare meninger og som kjempet for sannheten uten kompromiss og uten nåde. Også Jesus var tydelig på hva som var rett og galt. Heller ikke fortellingen om kvinnen som var grepet i hor, kan tas til inntekt for noe annet. ”Gå bort og synd ikke mer”, sa han til henne.

Sannheten sto altså fast – men evangelisten kobler noen ganger ordet sannhet ”med nåde”. Sannhet uten nåde er drepende. Jesus møtte henne ikke med steiner i hendene. Også de andre måtte slippe sine steiner da de så sannheten om sine egne liv.

Vi er i en kirkesituasjon som krever tydelig veiledning, blant annet på det etiske område. Men det uroer meg dersom folk opplever at vi møter dem med steiner i hendene i stedet for at vi vennlig viser den rette vei.

Jeg ser steinen ligge der og spørsmålet presser seg på : ligger mine der også? Eller bærer jeg på dem fortsatt?

Har vi sten i våre hender
når vi møter den som falt?
Har vi dom i våre øyne,
så vårt blikk blir hardt og kaldt?
Har vi glemt vår egen krise
og vårt eget nederlag
og det regnskap vi må vise
på vår egen oppgjørs dag?

Vi vil slippe våre stener.
Vi vil rekke frem vår hånd.
Kristus mildner våre øyne
når han gir oss av sin ånd.

Vi har alle falt i støvet.
Alle trenger vi en bror.
Han som elsket, ber oss prøve
å gi varme til vår jord.

(Norsk salmebok nr. 709)

Bordet

Et nytt bilde kommer fram – et vi ofte ser gjengitt i kirkekunsten: Jesus og apostlene ved det siste måltid. Det forteller om hans kirke på jord – på fellesskapet med ham og hverandre. Makthaverne er på avstand nå, de planlegger å utrydde ham. Folket har vendt ham ryggen. Nå sitter han tilbake med noen få.

Hans vilje til fortsatt å nå folket sto fast – men det var apostelene han satset på for å oppnå det. Uten denne flokken ville vi nok hatt beretninger om folkemøter i Galilea eller Jerusalem; vi hadde hørt om under som skjedde eller taler som ble holdt – men vi ville ikke hatt noen kirke.

Misjonsvitenskapen taler om Jesu dobbeltstrategi, et grensesprengende virke for å nå ut – og samtidig en bevisst konsentrasjon om disiplene. Det ser ut til at han tenkte at han måtte nå inn til dem for å nå ut til folket.

Noen taler i dag litt foraktelig om de trofaste kristne. Og det er lett å peke på svakheter hos dem. De kan være både korttenkte og sneversynte. I så måte er de nokså like disiplene. Og Jesus kjente deres svakhet. Likevel elsket ham dem til helt det siste, som evangelisten skriver.

Hvor langt er ikke denne holdning fra den forakt for kirken som vi kan møte i dag – endog hos prester og teologer. Kanskje de tror at de ved å tale nedsettende om den vil score poeng hos omverdenen – kanskje er det et uttrykk for utålmodighet. Fra ulike sider av kirkelandskapet lyder denne nedrakkingen.

Bibelen lærer oss noe annet. Jesus foraktet ikke disiplene. Han vasket deres føtter som tegn på sin kjærlighet – ja mer, i liknelsen om vintreet gjør han seg til ett med sin kirke. Han våger å identifisere seg med den i all dens svakhet.

Den kjærlighet han viste oss vil han at vi skal vise overfor hverandre. Den skal være et vitnesbyrd i en fiendtlig verden. Kanskje vil det være en tale som er sterkere enn mange ord.

Jeg sier ikke at vi skal la være å påpeke svakheter. Det er vår plikt, men det må gjøres på en måte som vitner om vår samhörighet med denne kirke som Jesus har valgt å bruke.

Vi trenger en ny holdning til dem som bærer dagens byrde og hete i våre menigheter. Jeg tror også at vi bør bruke tid på det samme som Jesus gjorde: en indre åndelig opprustning. I Ef. 4, 11 – 16 skisseres det en kan kalle en strategi for vekst:

- istandsetting av de troende så de kan utføre sin tjeneste (vers 12)
- vekst i kjennskap til Guds Sønn (vers 13)
- evne til å motstå falsk lære (vers 14)
- innbyrdes kjærlighet (vers 15)
- ”slik vokser legemet og blir bygd opp i kjærlighet” (vers 16).

Vi har i de senere år bygd ut et nettverk av arbeidsveiledere i vår kirke, noe vi har hatt nytte av. Nå trengs det kanskje et initiativ for å framelske og utruste åndelige veiledere. Det kan skje med basis i kirkens gamle veiledertradisjon, gjennom samtaler, mentorvirksomhet, sjelesorg og retreatar. Visjonen må være en disippelkrets som villige til å ta ansvar og som er i stand til å veilede søkende mennesker.

Kullilden

Det siste bildet er i morgenlys. En kullild er i ferd med å dø ut. Rundt den har disiplene sittet, men nå har de dratt ut i verden med vitnesbyrdet om Jesus.

Men først hadde han samlet dem ved kullilden. Kanskje ble noen av dem minnet om nederlagets kullild, den som var tent på gårdsplassen ved yppersteprestens bolig. Det var der Peter sviktet sin Mester. Det ble for vanskelig å følge Jesus enda det hadde vært hans kall.

Men nå samlet Jesus dem ved en ny kullild. Det var et sted for oppgjør, oppreisning, tilgivelse og nytt kall til tjeneste. Denne tjeneste er alltid basert på nåde. Det var disiplenes utfordring, og den er også vår. Vi har også så ofte veket unna og vært redde for omkostningene. Han gir oss like fullt en ny sjanse.

Våre veier ut i verden blir forskjellige. Det var de også for disiplene. Peter fikk høre at han ikke skulle være så opptatt med akkurat det. Det som teller, er at han følger Jesus. Til sist er dette det eneste som betyr noe også for oss.

Statsråd Trond Giskes tale

Tirsdag 14. november 2000

Kjære medlemmer av Kirkemøtet!

Jeg har gledet meg til å besøke Kirkemøtet. Jeg gleder meg fordi min erfaringer med å møte Kirkas viktigste organer så langt har vært veldig positive. Jeg vil benytte anledningen her til å si det.

Noe av det første jeg gjorde som statsråd, var å reise til Utstein kloster. Fantastisk tur. Ikke bare fordi sørvestlandet viste seg fra sin absolutt mest fantastiske side. Men fordi den åpenheten og dialogen og den varmen jeg møtte gjorde stort inntrykk på meg.

Presteforeningens jubileumsfeiring for ikke så lenge siden likeså. Ikke bare fordi den var lagt til Trondheim, men fordi jeg også der følte at jeg møtte en forsamling med et ekte engasjement og et stort hjerte.

Nå skal jeg for første gang møte Kirkemøtet. For siste gang også, skulle en tro meningsmålingene.

Jeg gleder meg også fordi Kirkemøtet er en så viktig forsamling, og fordi debattene her betyr så mye for hva slags Kirke vi vil ha i framtida.

Dere startet jo allerede i går, og så vidt jeg forstår har debatten allerede gått høyt, også om regjeringen og kirkeministeren.

Og en kan jo saktens lure på om en stakkars kirkeminister har noe å bidra med på et slikt møte med mange høyt utdannede teologer og erfarne kirkepolitikere - hva et slikt esel har å bidra med i en forsamling med teologiske rasehester.

Men i 4. Mosebok 22.20 i historien om Bileam, finner vi svaret: Der står det nemlig skrevet: - Da ga Herren eselet mål og mæle.

På Presteforeningens jubileumsfest var det en gruppe fra Bergen som underholdt blant annet med følgende replikkveksling: Jeg har hørt at Giske ble minister fordi han var så intelligent – hvorpå en annen kommenterte: Ka hjelper det at mannen er intelligent, når han ikkje er riktig klok!

Selv om dere har startet før meg, og jeg av personlige grunner dessverre ikke kunne delta her i går, må det være tillatt også for meg å ønske dere velkommen til Trondheim!

Jeg gratulerer med valg av sted for Kirkemøtet; Bedre ramme omkring en viktig begivenhet kunne man vel ikke fått!

Det ville ikke være meg i mot at Kirkerådet og Kirkemøtet ville legge enda større vekt på Trondheim som et kirkelig sentrum...

Nå skal jeg likevel vokte meg for å si noe negativt om Lillehammer siden min kjæreste kommer derfra.

Likevel er det selvsagt noe spesielt kirkehistorisk over Trondheim. En by grunnlagt av Olav Tryggvason.

I sommer fikk kirkerådets leder og jeg på overvære 1000-årsjubileet for kristendommen på Island. Og det de feirer er den kirka Olav Tryggvason lot bygge på Vestmannaøyene.

Å feire et tusenårsjubileum, og å gå inn i et nytt tusenår gir rom for refleksjoner, og for tanker om framtida.

Det vil si – å forestille seg et nytt tusenår er umulig.

Et århundre, derimot. Det er mulig å ha visjoner om et nytt århundre.

Det lever fortsatt folk i Norge som er født – ikke i det forrige århundret – men det før der igjen. Og blant våre barn, kan det godt være mange som vil kunne oppleve et nytt århundreskifte.

Som barn fikk jeg sitte på orgelkrakken til min mormor. Hun var organist i Ytre Rendal kirke i 40 år, - før dattera overtok for nye 15 år. Det var fantastisk å høre historiene om hvordan hun måtte sykle eller gå på ski for å komme seg til Kirken, ofte flere mil.

Min mormor, var født i 1889, og døde i 1987, nesten 100 år gammel.

Jeg lurer på hva de tenkte ved inngangen til 1900-tallet. Det århundre hennes generasjon skulle oppleve og sette sitt preg på.

Tenk på de enorme forandringene hun fikk oppleve.

Nå skal vi sette vårt preg på det 21. århundrede. Det eneste vi ganske sikkert kan si er at endringene vil gå enda fortere – forskjellene vil være enda større!

Noe vet vi likevel at vi vil ta med oss. Noe vet vi likevel at vi skal ta vare på.

Der, fra orgelkrakken til min mormor, fikk jeg høre trosbekjennelsen fremsagt i sin gamle oversettelse: ”jeg tror på en hellig, alminnelig kirke”...

Vi politikere pleier med en viss stolthet å referere til egen nåværende og tidligere deltakelse i brede folkelige organisasjon; mot gasskraft, EU, eller for fred og nedrustning. Siden tidlig på 70-tallet har vi i Norge snakket om grasrota, og om grasrotbevegelser.

Jeg registrerer som kirkeminister at den organiserte alminnelighet i *kirken* har eksistert som begrep siden Apostolicum ble skrevet som et bekjennelsesformular og senere bekreftet på kirkemøtene i Nicea i 325, alt dette ca. 1650 år før grasrota ble ”funnet opp” som begrep i Norge.

Kirken er en organisasjon som både er lokal og global, men den er ikke funnet opp. Ingen startet kirken fordi de ville lage en organisasjon. Kirken har ikke bestått i snart 2000 år på grunn av store organisasjonstalenter og verve-eksperter. Den eksisterer rundt en kjerne av felles tro og bekjennelse, som samler mennesker som representerer den brede alminnelighet.

Kirka betyr fortsatt svært mye i folks liv i Norge. Ikke bare for de som deltar mest aktivt, som feirer gudstjeneste hver søndag og som deltar i aktivt meningsarbeid. Men også for den brede befolkningen.

Fortsatt kommer unge mennesker til Kirken for å si ja til sin livsledsager.

Fortsatt bærer stolte foreldre bærer sine barn til dåp.

Fortsatt er det heldigvis mange som fortsatt husker hva vi egentlig feirer, og har Kirken som sentrum for høytiden.

Men også i våre tyngste stunder, er det mange som søker til Kirken.

Når katastrofen rammer oss på Åsta i Østerdalen, er Kirken stedet mennesker samles.

Når de mørkeste tragedier i Baneheia river bena under oss, er det Kirken vi søker til.

Derfor har jeg lyst til å si det til dere, dere som bruker det meste av deres yrkesaktive liv eller fritid på Kirken; dere har all grunn til å være stolte. Stolte over at Kirken har en slik posisjon i enkeltmenneskers liv. Stolte over at Kirken er stedet folk kommer til i de viktigste milepælene og festdagene i deres liv. Og stolte over at Kirken for mange er det trygge ankerfestet når livet blir for tungt å bære alene.

Men derfor vil jeg også legge til dette: glem aldri at disse menneskene også er en like viktig del av Kirken som de som er mest aktive.

Den dagen Kirken glemmer dem, forsvinner et viktig grunnlag i disse menneskenes liv. Og den dagen de glemmer Kirken, er Folkekirkens tid over.

Derfor er det et stort ansvar vi har. Det er en stor oppgave vi har tatt på oss. ...en hellig, alminnelig Kirke... Det er det vi skal ta vare på og videreutvikle.

Jeg registrerer, og som politiker med en viss misunnelse, at ikke noe politisk parti eller bevegelse eller forening klarer ukentlig å samle så mange mennesker i forsamlingslokaler som det kirken gjør, og de kommer der åpenbart frivillig og ut fra et behov.

Kirken har også lært oss at det å strikke ullstrømper kan være en enkel solidaritetshandling gjort av kvinner som ville vise medfølelse og omtanke. De lokale misjonsforeninger over det land har gjennom en årrekke bidratt avgjørende til forståelse av vårt internasjonale kirkelige arbeid og hjelpearbeid:

Misjonskvinnene med ull-strømpene kan også oppfattes som en betimelig folkelig skepsis mot å la bistandsbyråkrater i de frivillige organisasjoner, i statsbyråkratiet og i internasjonale organisasjoner monopolisere forståelsen av hva solidaritet og empati er.

Kirkens solidaritet med undertrykte har også båret frigjøringsbevegelser gjennom harde tider, som i Sør Afrika, og bidratt til å skape kimen til å gjenforene Tyskland og Europa slik dette skjedde under kveldsgudstjenestene i domkirken i Dresden i 1989.

Dette er ikke det bildet vi får av kirken beskrevet i tabloid, med skandaler og rariteter, dette er kirken slik den er og betyr noe for vanlige og alminnelig folk.

For meg er det viktig å ha en dialog med kirkemøtet og med andre kirkelige organer om hvordan kirken og kirkens plass i samfunnet skal forankres og videreføres i sin bredde og mangfoldighet.

Kirken er et trossamfunn. Den har sin klare formålsparagraf, sin målsetting.

Jeg har fått med meg at en del har vært opptatt av at de visjoner for Kirken som vi har beskrevet i statsbudsjettet, ikke er akkurat de samme som Kirkemøtet har formulert. Det har visst sneket seg inn et ekstra ord – tolerant.

Mange tok også opp dette her på Kirkemøtet i går.

La meg få understreke: det ligger ingen dramatik i dette.

Det er ikke en invitasjon til en drakamp mellom kirkemøtet og regjeringen om hva som skal være formuleringen. For meg er ikke dette en stor sak.

Og for å imøtekomme de som er kritiske, er det ikke noe problem for meg å si at vi nok ikke hadde formulert oss slik hvis når vi vet hvilken usikkerhet det har skapt hos noen.

Det betyr ikke at jeg ikke ønsker meg en tolerant kirke. Men den toleransen skapes ikke av en målformulering. Den skapes i det daglige. I de holdningene som vi møter enkeltmennesker med. I de vedtakene vi gjør.

Og for å rydde av vegen også en annen misforståelse. Toleranse er ikke det samme som verdinihilisme. Toleranse betyr å akseptere mennesker som er annerledes enn flertallet. Toleranse kan til og med bety å godta handlinger og holdninger man ikke liker.

Men også det tolerante samfunn skal sette grenser:

- vi skal ikke ha noen toleranse for seksuelle overgrep
- vi skal ikke ha noen toleranse for omskjæring
- vi skal ikke ha noen toleranse for diskriminering av mennesker med en annen hudfarge.

Men vi skal heller ikke ha noen toleranse for diskriminering av kvinner.

Vi skal ikke ha toleranse for diskriminering av homofile.

Heller ikke i Kirken.

Kirken og trossamfunnene er ikke isolert fra den norske virkelighet, fra etablerte verdsett og rettstradisjoner. Bryter et trossamfunn med det som er norsk lov, kan trossamfunn ikke oppfattes som en frisone.

Vi aksepterer ikke seksuell trakassering i dette landet, verken rent allment eller i regi av et trossamfunn eller dets ledere.

Vi aksepterer ikke diskriminering basert på kjønn eller legning i vårt samfunn.

Jeg ser derfor heller ikke at det skulle være akseptabelt i regi av kirken som trossamfunn, heller ikke i ansettelsessaker.

Jeg registrerer også både fra den norske og den internasjonale kirkelige debatt at det er store grupper som mener at dette ikke heller er holdbart teologisk.

Jeg registrerer videre at det motsatte syn forfektes teologisk.

All erfaring tilsier at denne debatten vil vedvare i meget lang tid i kirken og blant teologer.

Men la det være helt klart; mens denne debatten pågår vil det forhold at diskriminering er galt og uakseptabelt ligge fast med en solid moralsk og politisk forankring, hos meg, i norsk lov og i det norske folk.

Jeg vil vurdere å foreslå at likestillingsloven også skal gjelde for Kirken. Kirken har selv fastslått at likestilling er i tråd med god kristen etikk. Da finnes det etter mitt syn ikke noen grunn til at ikke også Kirken skal være omfattet av et lovverk som nettopp sikrer denne gode kristne etikken.

Jeg har registrert at mange i går har berørt spørsmålet om homofili, og da særlig tilsettingen i Majorstua menighet.

Jeg finner det derfor naturlig å orientere om min tenkning i denne saken.

I behandlingen av ulike kirkesaker har det vært et viktig prinsipp for meg som statsråd å legge vekt på tilråding og vedtak fra de kirkelige organer som har myndighet på det aktuelle området.

Oslo bispedømmeråds vedtak om å tilsette Jens Torstein Olsen var i samsvar med menighetsrådets og prostens tilråding. Han var også blant dem som var innstilt av innstillingsrådet. Han var den av søkerne som har lengst konkurranseansiennitet. Oslo biskop tilhørte det flertall som ønsker å tilsette Olsen, og departementet måtte derfor legge til grunn at han ville gi Olsen kollas. Det heftet ingen formelle feil ved tilsettingsvedtaket, og det var saklig vel begrunnet.

Mindretallet i Oslo bispedømmeråd anga lojalitet til Kirkemøtets vedtak - om at homofile samboende ikke bør gis adgang til vigslende stillinger i kirken - som grunn for å ikke ville tilsette Olsen, og som grunnlag for å bringe saken inn for departementet.

Det er, slik Kirkemøtet selv har påpekt, klart at Kirkemøtet ikke kan instruere bispedømmerådene i deres utøvelse av tilsettingsmyndigheten, og heller ikke departementet.

Ethvert organ i Den norske kirke er forpliktet til å utøve sin myndighet i samsvar med kirkens lære, og til selv å avklare det teologiske grunnlaget for sine vedtak når saken er av en slik karakter at det er nødvendig. Det kan derfor skje at de forskjellige organene legger noe ulik teologisk profil til grunn for sine vedtak. Rollen som teologisk veileder for de kirkelige organene og for departementet ligger først og fremst til biskopene, og til Lærenemnda.

Det forhindrer ikke at Kirkemøtet, som i denne aktuelle saken, kan gi uttrykk for et syn, og ut fra hensynet til samholdet i kirken oppfordre til lojalitet mot dette. I en sak som gjelder et bestemt bispedømme vil departementet likevel legge til grunn den teologiske veiledning som gis av vedkommende biskop. Det er neppe rimelig at departementet skulle legge større vekt på lojalitet mot Kirkemøtets standpunkt enn det flertallet i Oslo bispedømmeråd fant å kunne gjøre.

Det kan være grunn til å understreke at det spørsmålet departementet fikk til avgjørelse ikke var om Jens Torstein Olsen kunne være prest i Den norske kirke. Han var ordinert prest i Den norske kirke. Det spørsmål som skulle avgjøres var om han skulle tilsettes i Majorstua prestegjeld i Oslo bispedømme. Her var det kirkelige votum så godt som entydig; Menighetsrådet, prostene, biskopen og flertallet i bispedømmerådet ønsker Olsen tilsatt.

Det er ingen hemmelighet at jeg ønsker at Den norske kirke skal bevege seg i retning av større åpenhet og toleranse i møte med homofile og deres samlivsform. Sammen med de andre trossamfunnene er kirken en viktig opinionsdanner når det gjelder verdier og holdninger. Det gjelder både overfor egne medlemmer og i den brede offentlighet. En utvikling som innebærer at trossamfunnene aksepterer homofile, vil derfor utvilsomt være et vesentlig bidrag til større aksept og åpenhet omkring homofiles levkår generelt i samfunnet.

Selv om Den norske kirke er det største trossamfunn i Norge, er det langt fra det eneste. Det er trosfrihet i vårt land, og det er regjeringens plikt å sikre at alle trossamfunn eller grupper av troende får utøve sin virksomhet og blir respektert enten disse er kristne eller fundamentert i andre religioner og livssyn.

Brytning mellom trossamfunn og samfunn er imidlertid svært sammensatt og komplisert, og det å ta denne brytningen på alvor kjennetegner sunne demokratier.

Debatten rundt KRL-faget har illustrert viktige prinsipielle spørsmål og utfordringer i forholdet mellom behovet for felles allmenndannelse i et flerkulturelt samfunn, religionsfrihet og foreldrerett.

La meg si først som sist: jeg er en varm tilhenger av ideen bak KRL-faget. For meg er det viktig å lage et fag som beholder en felles kjerne som alle deltar i. Jeg ser på denne debatten som viktig i forhold til hvordan vi videreutvikler et tverrkulturelt og flerreligiøst samfunn uten å miste evnen til dialog og gjensidig forståelse og toleranse, eller tape felles identitet og historie. Jeg mener at disse forhold best ivaretas gjennom et bredt anlagt allmennfag som KRL-faget.

Rapportene vi har fått inn viser da også at svært mange er fornøyde med faget. Men samtidig viser de at det er store variasjoner i den lokale gjennomføringen, både i praktiseringen av fritak, og i innholdet i faget. Derfor vil departementet foreta en grundig gjennomgang av

faget og på bakgrunn av de to undersøkelsene legge fram våre anbefalinger for Stortinget til våren.

I denne situasjonen er det også behov for å styrke folkekirkens egen undervisning. Skal Den norske kirke bestå som folkekirke, er det også behov for en kontinuerlig formidling av de grunnleggende kunnskaper om den kristne tro. Vi har nylig fått overlevert rapporten fra det statlig oppnevnte Dåpsopplæringsutvalget. Den skal nå sendes ut på en bred kirkelig og offentlig høring, og jeg vil be Kirkerådet forestå det kirkelige høringsarbeidet. Jeg håper at Kirkerådet på grunnlag av høringsuttalelsene kan forberede saken for behandling på Kirkemøtet neste år. Det er viktig at Kirkemøtet og de andre kirkelige organene selv tar stilling til hvordan de mener kirkens dåpsopplæring skal legges opp, både innholdsmessig og organisatorisk. En dåpsopplæring som når av de viktigste bærebjelkene for bevaring av Folkekirka.

Tre delutredninger fra Kirke/stat-utvalget er lagt fram for Kirkemøtet og skal behandles i komitéer. Den ene delrapporten omhandler kirkesyn, den andre finansieringsordninger og den tredje Den norske kirkes rolle i det norske samfunn. Utvalget drøfter ikke bare forholdet mellom kirke og stat, men evaluerer også ulike sider ved selve kirkeordningen. Det er naturlig at det pågår slike dialogprosesser i kirken, og jeg regner med at ulike synspunkter vil bli utvekslet også her på Kirkemøtet. Som kirkeminister har jeg tålmodighet til å vente på at dette arbeidet slutføres slik som Kirkemøtet har fastlagt i sitt mandat. Jeg anser det derfor for uaktuelt å foreslå omfattende endringer i nåværende kirkeordning før Stat/kirke-utvalget har slutført sitt arbeid.

I statsbudsjettet har regjeringen forsøkt å gi noen signaler om retningen for den videre utvikling av det kirkelige arbeid. Jeg registrerer at deler av budsjettet har fått positive kommentarer fra kirkelig hold, andre kommentarer er mer negative og kritiske.

Kirkerådets direktør karakteriserer i Vårt Land budsjettet som det dårligste noensinne. Mens jeg svarer med å si at det er det beste Kirkebudsjetten noensinne.

Sannheten ligger kanskje et sted i mellom.

Og avisene setter jo gjerne ting på spissen. Utsagnene blir ofte litt annerledes når de blir tatt ut av sin sammenheng.

Det fortelles en historie om da paven besøkte New York. Da han ankom flyplassen kastet en tabloidjournalist seg frampå og spurte: han ville ta seg tid til å gå på nattklubb i byen. - Er det nattklubber i New York, svarte paven tilbake.

Dagen etter stod det på hele forsida: ”pavens første spørsmål: - Er det nattklubber i New York?”

Nå ser jeg at Erling modifierer seg til å si at det ikke er det dårligste gjennom tidene, det er det dårligste i hans tid som direktør.

Kanskje skulle jeg da også modifierer meg til å si at det ikke er det beste gjennom tidene, det er det beste i min tid som statsråd.

Det vi i hvert fall kan fastslå er at jeg allerede har lyktes som kirkeminister på et punkt, nemlig å levere et budsjett som hva kirkelige kommentarer angår føyer seg pent inn i tradisjonen til alle mine forgjengere.

Så til noen hovedpunkter:

Det er en viktig og prioritert oppgave for denne regjering at antallet prester i kirken økes. Derfor de 35 nye stillinger. Og antallet prestestillinger bør fortsette å øke i årene framover.

Jeg forventer samtidig at arbeidet i kirken for å se hvordan man kan utnytte prestestillingene mer effektivt får enda større vekt.

Jeg håper de nye prestestillingene kommer til nytte. Og det er lov å tenke radikalt nytt.

- bispedømmenivå kan få disponible stillinger som kunne fordeles etter behov
- noen av stillingene kan brukes til å dekke arbeide med unge eller med eldre
- kanskje kan man ha en egen prest som arbeider med bostedsløse, prostituerte og gatebarn i storbyene

Det er nødvendig med økt samarbeid og samordning mellom prester på tvers av prestegjeldsgrenser, samtidig som forholdet mellom prest og menighet ikke må svekkes. Slik vil en også kunne motvirke faren for at prestetjenesten svekkes når prestene etter hvert får en mer regulert arbeidstid og bedre sikring av sin fritid på linje med andre arbeidstakere.

Regjeringen vil også styrke kirkens diakonale arbeid. Dette arbeidet må sikres nødvendige ressurser. Samtidig ser jeg ikke bort fra at den kirkelige diakoniutdanning hadde styrket sin stilling gjennom en bedret samordning.

Regjeringen ønsker å sikre en bred folkekirke gjennom å sikre en bredere deltakelse i valg til menighetsrådene.

Det er uten videre klart at deltakelsen til valg av kirkens styrende organer må styrkes når det gjelder bredden i deltakelse. Det som er utfordringen er å sikre at de som velges har et bredest mulig kirkelig votum bak seg. I dag er deltakelsen for smal. Dersom flere engasjerer seg, vil de kirkelige organer få bredere legitimitet og representativitet. Derfor ønsker jeg større deltakelse ved de kirkelige valg.

Departementet har derfor foreslått å sette av midler til tiltak som kan bidra til økt oppslutning om menighetsrådsvalget i 2001, og har konkret pekt på muligheten av å legge det til stortingsvalget. Forsøk med endringer av valgsted og –tidspunkt har jo også fra kirkelig hold vært nevnt som en mulighet, for eksempel gjennom utvidet adgang til bruk av forhåndsstemmer. Denne type konkrete tiltak er det Kirkemøte som må vurdere nytten av, ettersom det er Kirkemøtet som gir regler for valget.

I samband med fremleggelsen av budsjettet har det fra enkelte blitt uttrykt en undring over at Regjeringen har anvendt Opplysningsvesenets fond for finansiering av visse tiltak. Dette på grunn av at man venter på resultatet av arbeidet med å utrede den kirkelige finansiering. Til dette er det følgende å bemerke:

Regjeringen har i begrenset grad foreslått anvendelse av avkastningen fra Opplysningsvesenets fond. De forslag som ligger i budsjettet er enten fremkommet er enten fremkommet fordi de ligger innenfor fondets mandat, eller anliggender hvor anvendelse av fondets midler kan skape muligheter for beslutninger kirkemøtet selv må stå for.

For øvrig vil selvsagt generelle endringer i bruken av fondet måtte sees i lys av de forslag som måtte komme i Stortingsmeldingen om den kirkelige økonomi og behandlingen av denne meldingen i Stortinget.

Stortingsmeldingen om kirkens økonomi er nå så godt som ferdig, og kan ventes framlagt i løpet av kort tid. Et av meldingens hovedpoenger handler om å få en prinsipiell klargjøring av hva som er statens og hva som er lokalt finansieringsansvar på det kirkelige området. Etter min oppfatning bør statens utgiftsansvar være avgrenset til å gjelde prestetjenesten og virksomheten til de regionale og sentralkirkelige organene (bispedømmeråd, biskoper, Kirkemøtet/Kirkerådet), mens øvrige kirkelige oppgaver bør være et lokalt finansieringsansvar.

svar, hvorav kommunen er den sentrale bidragsyter. Jeg mener en prinsipiell ryddighet her vil være til gagn for kirken. Ikke minst vil det innebære at kommunenes ansvar for kirken blir klarere understreket.

Og glem ikke i diskusjonen om kirkebudsjettet at selv om de direkte statlige overføringene til fellesrådene er redusert, er overføringene til kommunen økt med 5 milliarder kroner. Det bør være et krav til kommunene at de ikke lenger bruker staten som unnskyldning for ikke å ta sitt ansvar for finansieringen. Særlig når kommunene får en slik bedring i økonomien.

Kirken er i sitt vesen global, et samfunn av alle troende. Den er også lokal, et samfunn av alle lokale menigheter globalt.

Jeg vet godt at denne tanken er godt forankret på prinsipplan blant teologer og aktive kirkefolk. Men dersom dette er en sentral del av kirkens identitet, synes jeg fra midt ståsted som politiker at denne dimensjonen med kirkens identitet er i ferd med å forsvinne i en tåkeheim av andre spørsmål som for de fleste av oss virker mindre sentrale. Jeg skimter likevel enkelte lyspunkter, og la meg blant flere begrense meg til ett. Jeg vet om norske menigheter som i en årrekke har hatt nær dialog med lokalmenigheter på Vestbredden, og jeg vet at denne kontakten har vært minst like stor om ikke større drivkraft til nytenkning om tro, samfunn, åpenhet og toleranse i de norske menigheter som i de palestinske.

På samme måte som kontakt med andre gir nye perspektiver for folk som har sitt arbeid og sin virksomhet utenfor kirken tror jeg at kirken og menighetene i Norge ville fremstå som forskjellig fra det som er tilfelle i dag dersom den globale dimensjon preget menighetene i sterkere grad enn det som i dag er tilfelle. Men la meg få legge til dette, hadde kirkens globale identitet vært tydeligere, tror jeg også kirken hadde vært et klarere korrektiv lokalt i Norge til en galopperende innadvendt selvgodhet og manglende forståelse for andre folks egenart og kultur.

Jeg lover å gjøre mitt til at KEK-konferansen kan arrangeres i Norge, og at den nødvendige statlige del av finansieringen kommer på plass.

Vi trenger Kirkens engasjement. Internasjonalt – og her hjemme.

Når 70.000 barn i Norge lever under fatigdomsgrensen, skal Kirken si ifra, og si ifra slik at det høres.

Når vi setter nye dystre rekorder i overdosedødsfall, skal Kirken slå alarm.

Når vi opplever at selvmord nest etter bilulykker er den viktigste dødsårsaken blant unge menn, skal Kirken rope ut.

Rope ut mot urettferdighet og nød.

Men også vise vei.

Jeg er nemlig optimist på vegne av framtida.

Jeg har tro på den nye generasjonen. Jeg deler ikke beskrivelsene av de unge som egoistiske, uengasjerte, problematiske.

Det er ungdom som står i spissen i Seattle og Praha.

Det er ungdom som kjemper i front mot klimaendringer og miljødelegger.

Det er ungdom som slåss for sletting av u-landsgjelda og for mer rettferdig fordeling.

For meg er det viktig at vi greier å løfte blikket – og ikke bli for opptatt av egne problemer, som i den store sammenheng er småting.

Jeg er glad for at dere har en preses som evner å løfte blikket. Jeg vet at Odd Bondevik i går tok opp alle disse temaene, som så mange ganger før.

Den vanvittige stadige økningen i forbruket.

Materialismen og egoismen.

Trusselen mot miljøet, klimaet vårt og naturarven.

Og jeg vet at mange i miljøbevegelsen, for eksempel, verdsetter dette engasjementet høyt. Hver eneste dag forsvinner plante- og dyrearter som vi har delt denne planeten med. Verdifullt genmateriale forsvinner for alltid. Vitenskapsfolk roper ut i fortvilelse: - det er livets bibliotek som står i brann.

Det er ungdommen som gir oss håp.

For et par uker siden var jeg på Elvebakken skole i Oslo. De hadde internasjonal uke i forbindelse med Operasjon Dagsverk, som i år gikk til å bekjempe AIDS epidemien i verdens fattigste land. Hundrevis av ungdommer - på den skolen i Oslo med flest nasjonaliteter representert - samlet seg i gymsalen, hørte foredrag, så på film, elever holdt danseoppvisning og de diskuterte AIDS-problematikken i land på den andre siden av verden.

En skole blant mange som viser at ikke unge i dag er noe mer enn bevisstløse og holdningsløse konsumenter.

Med lærere som var levende opptatt av det brede internasjonale engasjementet.

Med elever som ofret dyrebar ungdomstid på å lede og organisere dette arbeidet.

Som inkarnerte om ikke alle så i hvert fall de fleste av mennesketypene i L97.

Jeg vet at om jeg hadde dratt på en skole for å sette søkelys på gjengvold eller ungdomskriminalitet, så måtte jeg ha holdt media unna med makt. Men på mitt møte med engasjerte og solidariske ungdommer på Elvebakken skole fikk vi gå i fred.

Møtet med disse og andre ungdommer som jeg møter gir meg på ny og på ny tro på at det nytter å formidle verdier, nytter å bygge broer og nytter å ta ungdom på alvor.

Noe av det første jeg gjorde som utdanningsminister var å besøke Zambia for å undertegne en avtale om at KUF skal samarbeide med utdanningsdepartementet i Zambia om oppbyggingen av grunnskolen. Jeg fikk også anledning til å se deler av det kirkelige mangfold i samband med et skolebesøk på en lærerskole. Skolen støttes av Kirkens Nødhjelp i nært samarbeid med det nasjonale kirkelige råd.

I Kaongura hadde de 21.000 barn i skolealder. Bare 12.000 av dem var i skolen. Særlig var jentene borte fra skolen.

Men de lokale lærerne viste oss stolt skolebygningen. Et murrrom, med ventilasjonshull på den ene siden, og 2 åpne vinduer uten glass på den andre.

Likevel: de barna som gikk der vist en utrolig glede over å få lære.

Ved siden av skolen stod 13-14 årige jenter med små barn på ryggen. Kanskje en lillesøster. Kanskje deres eget barn..

Uansett for mye ansvar til at de noen gang skulle få sjansen til å gå på skolen.

Og vi visste hvilken virkelighet som omgav dem:

- det døde flere lærere av AIDS enn de klarte å utdanne nye.
- svært mange slutter i skolen lenge før de har lært å lese skikkelig
- på et barnehjem møtte vi barn som hadde mistet foreldrene sine, barn som selv hadde fått HIV-viruset etter å ha bli voldtatt.

Noen mener at vi skal slutte å hjelpe, og vinner stor oppslutning på det - jeg sier at vi skal hjelpe mer.

Noen sier at vi trenger pengene selv - jeg sier at vi har nok.

Noen sier at vi ikke skal bry oss - jeg sier at vi skal slutte å lytte til dem.

Jeg legger derfor merke til at Kirkens Nødhjelp, i samband med TV-aksjonen neste høst vil fokusere på aidsrammede og deres familier samt de fattigdomsproblemer og det sosiale sammenbrudd som ofte kan registreres i samfunn med stor utbredelse av denne sykdommen.

Bredden i det frivillige kirkelig solidaritetsarbeid kommer også til syne i "aksjon håp" som planlegges i regi av misjonsorganisasjonene med oppstart 10. desember, samt Bymisjonens årlige "lys i mørke"-aksjon.

Stålsett talte i gudstjenesten ved Stortingets åpning om krukken i Sarepta. Enken som med sitt siste mel forberedte et siste måltid for sine barn. Og som fikk en krukke som aldri gikk tom.

Mange steder i verden forbereder enker og mødre i disse timer det siste måltidet for tusenvis av barn. Den utømmelige krukken har vi for lengst tatt fra Sarepta og brakt den hit bak høye murer.

På veggen min hjemme har jeg en plakat. På den er det et bilde av ei lita jente fra et tredje-verdens-land.

Over bildet står det "what do you want to be when you grow up?"

Under står det på engelsk: alive – i live.

Det bildet har jeg hatt så lenge jeg har vært politisk aktiv.

Og det uttrykker det som fikk meg engasjert – drømmen om at alle skal få et godt liv – drømmen om at vi skal gjøre slutt på urettferdighet, fattigdom og lidelse.

Noen ønsker at kirkeministeren ikke skal ha noen visjoner om hva Kirken skal være. Kjære venner, jeg kommer ikke til å innfri det ønsket.

Min visjon er en kirke som tar ansvar for de svake, som slåss for de fattige.

En bred folkekirke som er åpen og inkluderende.

En solidarisk kirke med et sterkt diakonalt engasjement.

En kirke som er der for folk når virkeligheten blir en for tung bær å bære.

En kirke som er et samlingssted for festdagene i våre liv.

En Kirke som er Hellig,

En Kirke som er allmenn,

og til tider til og med alminnelig.

"Glede, fellesskap, solidaritet og håp". De sentrale verdiene i den felleskirkelige feiringa av 2000års-jubileet.

I sentrum for kirkens liv står et budskap som bringer glede og håp til verden. Det er vårt felles ansvar å ta vare på og å styrke den felles kirka vår, som skal bringe dette viktige budskapet ut.

